Allwydd neu Agoriad PARADWYS i'r CYMRV

Hynny yw:

Gweddiau, Devotionau, Cynghorion, ac Athrawiaethau tra duwiol ac angenrheidiol i bôb Chriſtion yn mynnu agoryd y Porth a myned i mewn i'r Neſ.

Wedi eu cynnull o amryw lyfrau duwiol, a'i cyſeithu yn Gymraeg: neu wedi eu cyfanſoddi, gan *I. H.*



Yn LVYCK.

Imprintiwyd yn y Flwyddyn M DC LXX.





At fy anwyl Frodyr a'm Chwiorydd a'm Ceraint eraill ffyddlon yn-Gwent a Brecheinoc.

B*Ydded gwiw gennych chwi, dderbyn yn howddgar yr Anrheg yma o Allwydd fechan, yr hon er nad yw hi ond o ychydic faint a gwael ddiallan: etto mae hi yn rhagoral iawn ac yn brisfawr. Oblegid os arferwch chwi hon yn dda, fe y fydd hawdd i chwi, trwy gydweithiad Gras Duw, agoryd y* PARADWYS *Nefol, ac felly meddiannu y Tryssor, y Diddanwch, a'r Gogoniant a bery byth. Mae llawer o flynyddoedd ynawr, er pan y clywais fagad o honoch chwi yn dymuno yn fawr cael y cyfryw Ddevoci-[..] yn eich iaith eich ur. Ac hyd yn [..]ni a ddisgwyliais gan eraill eu [g]osod hwynt allan: ond yrwan oble-*

 gid

*gid fy mod yn gweled pawb yn esgeu-
luso'r gwaith er lleied fyngwybodaeth,
nis gallwn amgen, na dangos fy ew-
yllys da o'ch bodloni chwi yn y modd
goreu y medrwn. Mi a gesglais y
Devotionau hyn, nid yn unic o'r All-
wydd Paradwys Seisnic, ond hefyd o
amryw lyfrau da eraill, megis yr oedd-
wn yn coelio y byddai angenrheitiaf a
buddiolaf i chwi: ac a gyfieithais y
cwbl mewn geiriau ac adroddion plaen,
syml, hawdd i'w ddyall: fel nad
oes i neb ddisgwyl cael ymma na Gwen-
niaith Gwynedd, nac Adroddion per-
areithus, na Brythoneg anianol: ob-
legid nid fy mryd i yw dysgu yr iaith
yr hen nis medraf fy hun yn iawn: ond
fy amcan yn unic yw ennynnu o'r De-
votionau hyn Dduwioldeb yn eich ca-
lonnau chwi. Ac am hynny cyn nesset
ac yr oedd Cymraeg gywir yn caniadu
mi ddodais ymmhob man y geiriau cyn-
nesinaf a mwyaf arferedic: ac ysgat-
fydd weithiau (er mwyn gwneuthur y
ymadrodd yn rhwyddach, ac yn hawdd
chwi i'w ddyall,) fe a ddiengodd odd-*

wr

wrth fy mhin i beth llediaith, ac adrodd anaddas, lle y gallaswn arfer geiriau priodol a Chymraeg gywir. Ond nid oes ymma fawr achos o gwyno i bobl Wynedd, gan nad oes nemmor air yn yr holl draethawd hwn, yn ddieithr iddynt hwy. Wrth gyfieithu geiriau'r Scrythur Lan, mi a ddilynais (nessaf fyth y medrwn) y Copi Lladin Vulgatæ Editionis; ac os methais ddim yn hynny, bid yspys i chwi, na wneuthum hynny o'm bodd, ond o'm llwyr anfodd, yn anwybodol ac yn erbyn fy ewyllys. Am hynny yr wyf yn dymuno ar y ffyddlon dyscedic wella y cyfryw feiau: gan ddarostwng y cwbl oll i ewyllys a barnedigaeth yr Eglwys Lan a'm Pennaethion i emendio, newid, neu ddiddymmu rhan ohono neu'r cwbl, megis y bo mwy ar eich lles chwi, a gogoniant i Dduw. Ond os gwelir yn dda chwi wneuthur dim ymarfer o hono, yr wyf fi yn deisyf arnoch yn ostyngeiddlon ymbell weithiau weddio ar Dduw drugaredd i enaid

Eich Brawd a'ch Car ffyddlon

L. H.

Yr Heretic neu'r Sectarian, am yr hwn y mae S. *Augustin* yn son yn ei adroddion isod, ac am yr hwn y mae Duw trwy enau S. *Pawl* 5 Gal. 20. (gan gyfrif Heresiau ymmysc y pechodau marwol gorth ymmaf oll) yn dywedyd, *na chaiff ef byth feddiannu neu etifeddu Teyrnas Dduw*, ac yn ganlynol y caiff ef fod mewn caethiwed gyda'r Diawl a'i angelion mewn poenau tragywyddol, yw'r neb y fo'n gyndyn yn gwrthod credu rhyw vn o'r Gwirioneddau (pa vn bynnac y fo ai mawr ai bychan) y mae Duw yn eu dyscu i ni trwy ei Eglwys Lan Gatholic, yr hon sydd ac y fu bob amser wedi ei lledu ymhob man tros wyneb y Byd, a'r hon sydd ac y fu bob amser yn Weledic i bawb. A'r Schismatic yw'r neb, er ei fod yn credu pob peth yn iawn, etto y fo'n gwrthod proffessu hynny: megis yn gwrthod gweddio, ymprydio, derbyn y Sacramentau, &c. fel y mae Duw trwy ei Eglwys Lan Gatholic yn gorchymmyn.

Tri o adreddion S. Augustin *gwiw iawn a llawn angenrheidiol i'w cofio, a gymmerwyd allan o'i Lyfr cyntaf ef,* De Fide ad Pet.

1. CRed yn llawn ddiogel, a hynny heb ddim ammeu, y caiff pob vn, nid yn vnic o'r Paganiaid, ond hefyd o'r Juddewon, o'r Hereticciaid ac o'r Schismaticciaid, sydd yn meirw allan o'r Eglwys Gatholic, fyned i'r Tan tragywyddol a ddarparwyd i'r Diawl ac i'w Angelion ef.

2. Cred yn llawn ddiogel, a hynny heb ddim ammeu, na chaiff vn Heretic, na Schismatic, er iddo gael ei fedyddio yn enw'r Tad a'r Mab a'r Yspryd Glan, oni bydd ef wedi ei vno neu'i gysylltu (trwy ffydd a chariad perffaith) a'r Eglwys Gatholic, ac er maint bynnac a roddo ef yn Elusen, ie er iddo ddioddef marwolaeth er mwyn enw Christ, byth fod yn gadwedic. Oblegid nas

 gall

gall na Bedydd, na'r Elusensi helaethaf, na dioddef marwolaeth er mwyn Christ, wneuthur dim lles, neu fod yn broffittiol i iachawriaeth, tra fo dyn yn aros mewn melltigedic anwiredd Heresi neu Schism, sy'n arwain dynion i ddamnedigaeth.

3. Cred yn llawn ddiogel, a hynny heb ddim ammeu, na chaiff pawb ac a fedyddiwyd a thithiau neu a çeremoniau yr Eglwys Gatholic, fyned i'r Bywyd tragywyddol, ond yn vnic y dynion hynny, y rhai wedi eu bedyddio y fuont fyw yn gyfion, hynny yw, trwy ymwrthod a phechodau ac a chwantau y cnawd. Oblegid megis na chaiff Hereticciaid anffyddlon fyned i deyrnas y Nefoedd, felly byth ni chaiff Catholigion drygionus ei meddiannu hi.

Dymma eiriau S. Augustin, *Gol:uni mawr hwnnw Eglwys Dduw* (*y oedd yn byw yn y flwyddyn* 420 *arol genedigaeth Christ, hynny yw, ers mwy ynawr na* 1250 *mlynedd*) *attolyygaf ar Dduw eu printio a'i cyngwasgu hwynt yn dy galon di : a gweithio ohonynt yna y peth, yr hwn yr wyf fi* (*gyda'th weddiau di*) *yn ei ddymuno yn daer.*

MAe yn y Calendr ymma yn canlyn, heb law y Gwyliau a'r Seinctiau oll o'r Calendr Rhufeinaidd, mewn Print neiltuol amryw Sainct eraill tra hynod bucheddau y rhai sydd hyles iawn i'w darllain a'i gwybod: (ac os rhydd Duw amser mae yn y mryd i trwy ei gymmorth ef, eu dangos hwynt i'r Byd yn Gymraeg er lles fyn-Gwlad) gydag ymbell rai o Seinctiau Cymry. y rhai y adnabyddir wrth Seren fel hyn* o'i blaen. Heb law hynny, mae'r holl Wyliau Gorchymmynedic ansymmudol wedi eu printio igyd a llythyrenneu Pennodol cochion. Yn ddiweddaf, mae'r lythyren P. yn arwyddoccau Pap, E. Escop Ab. Abad, Off. Offeiriad, M. Merthyr, C. Conffessor, V. Gwyryf, M.M. Merthyri, C.C. Conffessoriaid, &c. A'r nod hwn (i) sy'n arwyddo hynny yw.

1 DY'CALAN, scs. Enwaediad E. H. Ie. Ch.
2 S. Isodor E. & M. (*S. Tafrenaw ... Dosfryng
3 S. Genovefa V. *S. Theodoricws Tewdric fre-
4 S. Titws, Priscws, &c. M. M. (nin.
5 S. Telesphor P. & M. S. Edward f'.
6 DY'GWYL YSTWYLL (i.) di s stelle a
7 S. Cea E. (Gallico Esto l.
8 S. Lawrens Justinian E.
9 S. Julian & S. Bisilissa.
10 S. Nicanor M.
11 S. Higin P. & M.
12 S. Bened Abad.
13 *S. Kentigern Cyndeirn E.
14 S. Hilar E. & Ffelix Off.
15 S. Pawl y Meudwy cyntaf. & S. Mawr Ab.
16 S. Marçel P. & M.
17 S. Antwn Abad.
18 Cadair S. Petr yn Rhufain.
19 S. Mariws Martha &c. M. M. S. Wolstan E.
20 S. Ffabian & S. Sebastian M. M.
21 S. Agnes V. & M.
22 S. Uinçent & S. Anastasiws M. M. (*S. Elli.
23 S. Em V. & M. S. Joan Elecmos. E.
24 S. Timoth E. & M. *S. Cadocws Cattwc E. M.
25 Convers. S. Pawl Apost. *S. Dwynwen V.
26 S. Polycarp E. & M.
27 S. Joan Chrysostom E.
28 S. Agnes eilwaith.
29 S. Françis Sales E.
30 S. Martina V. & M.
31 S. Petr o Nolasco C.

Mae ym mis Chwefror xxviij o ddyddiau

d	1	S Ignatiw E & M. S *Brigid* V. Ymp
e	2	PVREDIGAETH Mair fendigedic
f	3	S Blasiws E & M. S *wercbwrg V.*
g	4	S *Gilbert C.* * S *Dilwar.*
A	5	S *A*gatha V & *M.*
b	6	S Dorothea V & *M.*
c	7	S Romwald Conf.
d	8	S *Elffled V.* (* S *Einion*
e	9	S *A*polonia V & M. * *S Tiliauus Teil*
f	10	S *Scholastica* V. *S William* Meudwy.
g	11	S *William* E.
A	12	S *Miletiws* E.
b	13	S *Stephan* Abad.
c	14	S Valentin *M.*
d	15	S Ffawstin, a Jovita *M.M.*
e	16	S *Jwliana V* & *M.*
f	17	S *Finan* E.
g	18	S Simeon E & *M.*
A	19	S *Acca* E.
b	20	S *Mildred V.*
c	21	S *Cymbert C.*
d	22	Cadair S Petr yn *A*ntioch.
e	23	S *Milbwrg V.* Ymp
f	24	S MATTHIAS *A*postol.
g	25	S *Ffwrsews Ab.*
A	26	S *Victor Conf.* * S *Tafaelog*
b	27	S *Leander* E. * S *Elfiws* E.
c	28	S *Oswald* E. * S *Elibio* E.

Yn y flwyddyn naid, sef y bissex s 29. o ddyddiau i Chwefror.

S *David E.*
Chad E.
S *Marinus M.*
s Casimirws C. s Lwciws P. & *M.*
Phocas M.
S *Coletta V.* (S Ffelcitas M.M.
S Thomas o *Aq*uin C. S Perpetwa, &
S *Ffelix E.* * S *Deifer Dier.*
S Ffrancesca Romana
o Y Deugain Merthyri
1 S *Oswiu Fr.*
2 S Gregor y Mawr P. & Doct.
3 S *Isodor o Fadrid C. (bu ddoe)*
4 S *Matildis Frenh.* * S *Canacws Cynoc*
5 S *Longinws M.*
6 S *Hribert E.* S *Colwmba V.*
7 * S Patric E. S *Gertrud V.*
8 S *Edward Fr.* & *M.*
9 S JOSEPH Tadmaeth ein Hargl. Jesu
o S Joachim Tad *Mair* fen.
1 S Bened *Abad*
2 S *Pawl E.* S *Catrin V.*
3 S *Egbert Fr.*
4 S *Lanffranc E.*
5 S ANNUNTIATIWN *Mair* fen.
S *Aswold E.*
7 S *Rwpert E.*
8 S *Ffremwnd Fr.*
9 * *Gwidelews Fr.*
o *Joan Climac. Abad*
1 s *Balbina V.*

Mae yn Ebrill xxx o ddyddiau.

g	1	s Huw E. Grenobl	
A	2	s Ffrançis o Pawla C.	s Mari o'r Aipht
b	3	s Richard E.	
c	4	s Gwier C.	* s Tyrnoc
d	5	s Vincent Fferrer C.	* s Derfel Gadarn
e	6	s Elstan E.	* s Bernacws Abad
f	7	s Epiphaniws M.	* s Llywelyn
g	8	S Dwsianws C.	
A	9	s Huw E. Rhoan	
b	10	s Gwthlac C.	
c	11	S Leo P.	
d	12	s Mechtild V.	
e	13	s Hermenegild M.	
f	14	s Tiburtiws &c. MM.	s Lidwina V.
g	15	* s Paterniws E.	
A	16	s Stephan Abad	
b	17	s Aniccetws P. & M.	
c	18	s Oswin C.	s Maidwlf C.
d	19	s Elpheg E. & M.	
e	20	s Agnes de Monte Policiano V.	
f	21	* s Beuno Abad	
g	22	S Soter & Caiws PP. & MM.	* S Dyfnan
A	23	S Georg M.	
b	24	S Melitws	
c	25	s Marc Evangelwr	
d	26	s Cletws & Marcellin PP. MM.	
e	27	s Anthimws E. & M.	
f	28	s Vitalis M.	
g	29	s Petr M. s Hww Abad	* s Sannan.
A	30	s Caterin o Siena V.	

Mae ym Mai xxxj o ddyddiau

b	1	S PHIL. & JACOB *Ap.* * s *Asaph E.*
c	2	S *A*thanasiws E. (*Ab.*
d	3	INVENTION y Groes sanct. s *Walter*
e	4	S *Monica.* s *Melangel Moncella V.*
f	5	s *Silvanws M.* (*mascen E.*
g	6	S Joan o flaen Porta Latina. S *Ioan Da-*
A	7	S Stanislaws *E.* & *M.*
b	8	Apparition s *Michael* Archangel
c	9	S Gregori Nazianzen E.
d	10	*S* Gordian & *Epimach* MM.
e	11	*S Mamert E.*
f	12	S Nerews, Achilews, & Domitilla *MM.*
g	13	S *Gliceria M.* * s *Mahael, & Sulian.*
A	14	*S* Bonifaciws *M.* s *Edith V.*
b	15	*S Ioan Silentiariws.* * s *Carantocws Cranoc*
c	16	*S* Vbald E. s *Simon Stock C.*
d	17	S *Sewal E.*
e	18	S *Clawdia V. M.* (s *Dwnstan E.*
f	19	S Celestin P. & C. Pwdentiana V.
g	20	S Bernardin C. s *Ethelbert Fr.*
A	21	S *Ifo* C. * s *Constantin Emrodr*
b	22	S *Ffwlco C.*
c	23	s *Desideriws E. & M.*
d	24	s *Ffwgatiws, & Damian E. E.*
e	25	s Urban P. & *M.* (s *Awstin* E.
f	26	s Philip Neriws *C.* s Elwtheriws P. & *M.*
g	27	s Ioan P. & M. s *Beda* Off.
A	28	s *German E.* * s *Theocws* C.
b	29	* s *Dwbritiws E.*
c	30	s Ffelix P. & M.
d	31	s Petronilla *V.*

Mae ym Mehefin xxx o ddyddiau.

e	1	s *Fforťwnatws C.*
f	2	s Marçelin, Petr & Erasm *MM.*
g	3	s *Oliva V.* * s *Gwyfen*
A	4	* s *Petroc Abad*
b	5	s *Boniffas E & M.*
c	6	s Norbert E.
d	7	s *Rhobert Abad*
e	8	s *William* E.
f	9	s Primws, & Ffeliçian *MM.*
g	10	s *Magaret Frenh.*
A	11	s Barnab *Apost.*
b	12	s Basilides &c. *MM.* s *Onwphri Wmphre C.*
c	13	s Antwn de Padwa
d	14	s Basil y Mawr E. & Doct.
e	15	s Vitws, Modestws, &c. *MM.* * s *Trillo*
f	16	s *Quiric a Julitta (i) Curic ac Elidan MM.*
g	17	s *Botwlph Abad* * s *Molling*
A	18	s *Marc*, & Marçelin *MM.*
b	19	s Gervas & Protas *MM.* s *Michelina*
c	20	s silveriws *P.* & *M.*
d	21	s *Alban M.*
e	22	* *Decol.* s *Gwenfrewi V.* s Pawlin E.
f	23	s *Awdri.* s *Mari de Ognies* Ympryd
g	24	GENEDIGAETH S JOAN Fedyddiwr
A	25	s *Amphibal E, & M.* s *Jwan C.*
b	26	s Joan & s Pawl *MM.*
c	27	s *Crescens M.*
d	28	s Leo *P.* Ympryd
e	29	S PETR & S PAWL *Apost.*
f	30	Coffa s Pawl. s *Lwcina M.*

Mae yn Gorphenhaf xxxj o ddyddiau.

g	1	* s *Iuliws* & s *Aaron* *MM.*
A	2	Gofwy Mair fen. * s *Owdoccws E.*
b	3	s *Anselm E.*
c	4	s Elizabeth Frenh. Portugal. * s *Peblic*
d	5	s *Marinws M.* s *Modwen V.*
e	6	s *Sexbwrg Frenh.*
f	7	s *Clawdiws.* s *Peregrinus MM.*
g	8	s *Aquila* & s *Priscilla*
A	9	s *Edilbwrg Frenh.*
b	10	Y 7 Brodyr, & s Ruffina & Secwnda MM.
c	11	s Piws P. & M.
d	12	s Nabor & Felix *MM.* s Ioan Gwalbert *A.*
e	13	s Anaclet P & M * s *Dogwan*
f	14	s Bonaventwra E & Doct. s Henri Emr.
g	15	s *Swithyn E.*
A	16	s *Osmwnd E.*
b	17	s *Alexiws* C. * s *Gynllo*
c	18	s Symphorosa a'i saith meibion *MM.*
d	19	s *Epaphras*, s *Aurea MM.*
e	20	s Margaret V. & *M.*
f	21	s Praxedes V.
g	22	s Mari Magdalen
A	23	s *Apollinaris* E & M.
b	24	s Christina V & M. Ymprvd
c	25	S JACOB Apost. s Christoffer *M.*
d	26	S ANN *Mam* Fair fen.
e	27	s Pantaleon *M.* (nocent P. & C.
f	28	s Nazar, Celsws, Victor, *MM.* s In-
g	29	s *Martha* V.
A	30	s *Abdon* & s Sennen *MM.*
b	31	s Ignatiws C.

c	1	S Petr ad Vincwla (i) wrth y Cadwynau
d	2	S Stephan *P* & *M.* (* s *Kined*
e	3	Inventiwn sef Caffael, s Stephan ferthyr
f	4	S Dominic C. (cyntaf
g	5	S *Maria* ad Nives * s *Oswald Fr.*
A	6	Transffigwratiwn ein Hargl. J. C.
b	7	S Donat E. & *M.* s *Clawdia*
c	8	s Syriac, Larg & Smaragd *MM.*
d	9	s Roman *M.* s *Hww E Eli* Ympryd
e	10	S LAWRENS Merthyr
f	11	S Tibwrtiws, Swsanna *MM.* s *Gilbert E.*
g	12	S Clara V.
A	13	S Hyppolyt & s Cassian *MM.*
b	14	S Eusebius C. Ympryd
c	15	ASSWMPTION *Mair* fen.
d	16	S Hyaçinth *C.* s *Rock C.*
e	17	S *Thomas C.*
f	18	S *Agapitws M.* s *Helen Emerodres*
g	19	S *Ruffin C.* * s *Clintacws Clynoc Fr. M.*
A	20	S Bernard *Ab.* s Stephan Fr.
b	21	S *Richard E*
c	22	S Timoth & Hippolit *MM.*
d	23	S † *Iustinian M.* s Als V.
e	24	S. BARTHOLOMEW *Ap.* s *Owen E.*
f	25	s Lewis Fr.
g	26	s Zepherin *P.* & *M*
A	27	s *Margaret* * s *Decwman M.*
b	28	s *Awstin* E. & Doct s Hermes *M.*
c	29	Decols Ioan Fedyddiwr (tia *V.*
d	30	Felix & s *Adauctws MM.* s *Gauden-*
e	31	s *Raymwnd Nonnatws C.*

f	1	s Ægidiws (i) silin *Ab.*
g	2	s *Elpheg E & M.*
A	3	s *simeon stylita C.*
b	4	*Rosa V.* s *Rosalia V.* * s *Rhuddlad*
c	5	s *Bertin Abad.* * s *Marchell*
d	6	s *Petroniws E.* * s *Idlos*
e	7	s *Ioan M.* Ympryd
f	8	GENEDIGAETH Mair fen.
g	9	s Gorgon *M.* s *Omer E*
A	10	s Nicolas de Tolentino C.
b	11	s Protws & Hyacinth *MM.* * s *Daniel*
c	12	s *Gwido C.*
d	13	s *Ewgenia V. & M.* s *Amatws Ab.*
e	14	Exaltatiwn y Groes sanctaidd
f	15	s Nicomedes *M.*
g	16	s Corneliws & Cyprian EE. & *MM.*
A	17	* s Socrates, *&* Stephon *M.* *Stigmata (s Ffraocis*
b	18	s *Thomas o Villanoua* E.
c	19	s Ianwariws &c. M.
d	20	s Ewstachiws &c. M. Ympryd
e	21	S MATTHEW *Apost.*
f	22	s Mawris, &c. M.
g	23	s Linws P. & M.
A	24	s *Gerrard E.*
b	25	s *Awrelia V.* * s *Beugan*
c	26	s Cyprian & Justina M.
d	27	s Cosmas & s Damian M.
e	28	s *Lioba V.*
f	29	DEDICATIWN S Michael Archangel
g	30	s Hierom Off. & Doct.

A 1 s Remig E.
b 2 * s *Thomas o Henffordd E.*
c 3 s *Candidws M.* s *Gerard Ab.*
d 4 s Ffrançis o *Assisi* C.
e 5 s Plaçidws &c. *M.*
f 6 s Brwno C.
g 7 s Brigit. * s *Keina V.*
A 8 s Marc *P. & C.* s Sergiws &c. *M.*
b 9 s Denis, &c. *M.*
c 10 s *Pawlin E.*
d 11 s *Edilbwg Abades*
e 12 s *Wilffrid E*
f 13 s *Daniel, Hwgolin, &c.* M.
g 14 s Calixtws P. & M.
A 15 s Teresia V.
b 16 s *Dominic Loricat* C.
c 17 s *Marianws* M
d 18 S Luc Efangelwr
e 19 s *Ffrideswid V.*
f 20 s *Maximws M.*
g 21 s Hilarion *Ab.* s Ursula a'r 10. mil G. M.
A 22 s *Marc E. & M.* s *Cordwla V. & M.*
b 23 s *Ignatiws E.*
c 24 s *Maglor E,* * s *Calofarch*
d 25 s Chrisanth, & Daria *M.*
e 26 s Evarist P. & *M.*
f 27 s *Eadsin E.* Ympryd
g 28 S SIMON & JUDAS Apost.
A 29 s *Egelnoth E.*
b 30 s *Marcellws M.*
c 31 s *Foilan E. & M.* * s *Dagfael* Ympryd

d	1	DY'GWYL HOLLSAINCT
e	2	Dy'gwyl y Meirw
f	3	* *S Gwenfrewi V. & M.*
g	4	S Carolws E. s Vitalis ac *Agricola M.*
A	5	* S *Kebiws Cybi E.*
b	6	S *Winoc, &* * s *Illtud Ebyd.*
c	7	S *Willobrord E.*
d	8	Y 4 Merthyri Coronedic. * s *Tisilio Fr.*
	9	Dedication Eglwys ein Iachawd. * s *Pabo*
	10	S Triphon, Respiciws, & *Nympha* M.
g	11	S Martin *E.* * s *Cadwaladr*
A	12	S *Martin* P. & *M.* s *Mennas M.*
b	13	S *Homobon C.* * s *Gradfael*
	14	S *Lawrens E.*
	15	* S *Machut Machudd E.*
	16	S *Edmwnd E.*
	17	S Gregor, & s *Huw EE.*
	18	Dedicatiwn *Eglwysi* s Petr & s Pawl *Ap.*
	19	S *Pontian* P. & M.
	20	S *Edmwnd Fr.*
	21	Presentatiwn Mair fen. * s *Digain*
	22	S Cecilia V. & M. * s *Dinolen.*
	23	S Clement P. & *M*
	24	S Chrysogon *M.*
	25	S Catharin V. & *M.*
	26	S Petr E. & *M*
	27	S *Balaam & Iosaphat* * s Gallgo
	28	*S Edwald C.*
	29	S *Satwrnin M.* * s *Barwc C.* Ympryd
	30	S ANDREAS *Apost.*

f	1	s *Eligius* * s *Daniel EE.* * s *Gwst*
g	2	s Bibiana V. & M.
A	3	s Ffrançis Xaveriws C.
b	4	s Barbara V. & M.
c	5	s Sabbas *Ab.* * s *Gwrda*
d	6	s Nicolas E. s *Dionisia M.*
e	7	s Ambros E. & Doct.
f	8	CONCEPTION sef Ymddwyn Mair fen.
g	9	s *Ethelgin Abades*
A	10	s Melchiades P. & *M.*
b	11	s Damaswsws P. & C. * s *Beris*
c	12	s *Elffred V.* * s *Flavinws Fflewyn*
d	13	s Lwçia V. & M.
e	14	s *Iudocws C.*
f	15	s Ewsebiws E. s *Hilda Abades*
g	16	s *Bean E* s *Albina V. & M.*
A	17	s *Viuina V.* s *Tetta V.* * s *Tydecho*
b	18	s *Winibald Ab.*
c	19	s *Macariws Ab.*
d	20	s *Liberatws* M. Ympr
e	21	S THOMAS *Apost.*
f	22	s *Hildelid V. &* M.
g	23	* s *Inthwar V. &* M.
A	24	s *Grata V. & M.* Ympry
b	25	DY'NATALIC ein H. J.C. s *Anastas. M*
c	26	S STEPHAN ferthyr Cyntaf. * s *Ta*
d	27	S JOAN Evangelwr (*thews*
e	28	DY'GWYL y Gwirioniaid.
f	29	S THOMAS *E.* Cantwari & *M.*
g	30	s *Egwyn E.*
A	31	S SILVESTER P. & C.

Y Prif neu'r Euraid Nifer	Taflen i gael y Pasc bob blwyddyn tros fyth, ynol y Cyfrif Hen neu'r Iulian. A	B	C	D	E	F	G
i.	Ebr. 9.	10.	11.	12.	6.	7.	8.
ij.	Ma. 26.	27.	28.	29.	30.	31.	Eb. 1.
iij.	Ebr. 16.	17.	18.	19.	20.	14.	15.
iv.	Ebr. 9	3.	4.	5	6.	7.	8.
v.	Ma. 26	27.	28.	29	23.	24.	25.
vj.	Ebr. 16.	7.	8.	12.	13.	14.	15.
vij.	Ebr. 2.	3.	4.	5	6.	M. 31.	Eb. 1.
viij.	Ebr. 23.	24.	25.	19	20.	21.	22.
xix.	Ebr. 9.	10.	11.	12.	13.	14.	8.
x.	Ebr. 2.	[illegible]	M. 28	29.	30.	31.	Eb. 1.
xj.	Ebr. 16.	17.	18.	19.	20.	21.	22.
xij.	Ebr. 9.	10.	11.	5.	6.	7.	8.
xiij.	Ma. 26.	27.	28.	29.	30.	31.	25.
xiv.	Ebr. 16.	17.	18.	19.	13.	14.	15.
xv.	Ebr. 2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.
xvj.	Ma. 26.	27.	28.	22.	23.	24.	25.
xvij.	Ebr. 16	10.	11.	12.	13.	14	15.
xviij.	Ebr. 2.	3.	4.	5.	M. 30	31.	Eb. 1.
xix.	Ebr. 23.	24.	18.	19.	20.	21.	22.

Wedi cael Llythyren y Sul yn y lin uchaf, edrych tuac i wared yn union oddiwrth y lythyren honno, hyd oni ddelych gyferbyn a'r Prif neu'r Nifer Auraid y fyddo yn cerdded yn y flwyddyn honno, ac yno y cei di y mis a'r dydd o'r mis ar yr hwn y bydd y Pasc yn y flwyddyn honno.

Y Prif eleni 1670 *yw* xviii. 1671 *y Prif yw* xix. 1672 *y Prif yw* i 1673 *y Prif yw* ii. 1674. *y Prif yw* iii. *ac felly o'r pen hyd ddiben y Nifer hwn* xix *tros fyth.*

Taflan i gael gwybod y Gwyliau Symmudol oll tros 19 mlynedd yn ol Cyfri Lloegr.

Blwyddyn in Hergl.	*Y Lythyren Ddominic.*	*Dydd Pasc*	*Dydd Sulgwyn.*
1670.	B	3 Ebr.	22 Mai
1671.	A	23 Ebr.	11 Me.
1672.	G F	7. Ebr.	26 Mai
1673.	E	30 Maw	18 Mai
1674.	D	19 Ebr.	7 Me.
1675.	C	4 Ebr.	23 Mai
1676.	B A	26 Maw	14 Mai
1677.	G	15 Ebr.	3 Me.
1678.	F	31 Maw	19 Mai
1679.	E	20 Ebr.	8 Me.
1680.	D C	11 Ebr.	30 Mai
1681.	B	3 Ebr.	22 Mai
1682.	A	16 Ebr.	4 Me.
1683.	G	8 Ebr.	27 Mai
1684.	F E	30 Maw	18 Mai
1685.	D	19 Ebr.	7 Me.
1686.	C	4 Ebr.	23 Mai
1687.	B	27 Maw	15 Mai
1688.	A G	15 Ebr.	3 Me.
1689.	F	31 Maw	19 Mai

Mewn geiriau yn tarddu o'r Lladin mae'r ç *hon trwy'r Traethawd ymma a chan mwyaf y t oſlaen* i *pan fo bogail arall yn canlyn* i *honno i'w llafaru megis* ſ *: Ac yn yr ymadrodd Lladin, er mwyn arferu'r Cymry annyſcedic i lafaru'r fogail Ladin* u *yn iawn, mi a'i nodais hi gan mwyaf a'r character bogeilaidd Cymraeg* w, &c.



Y Dyddiau Gwyl gorchymmynedic trwy'r flwyddyn, yn ol Declaratiwn P. Urban VIII. 1642.

Dydd-Calan, Dydd-gwyl Ystwyll, Puredigaeth, Cyfarchiad Asswmpriwn, a Genedigaeth ein Harglwyddes fendigedig Mair forwyn bob amser. Pob dydd gwyl pennaf y deuddeg Apostolion. Dydd-gwyl Sanct Joseph. Inventiwn y Groes Sanctaidd. Dydd-gwyl Sanct Joan Fedyddiwr. Dyddiau gwyl. S. Ann mam ein Harglw. fendigedig. S. Lawrens, S. Michael Archangel. Dy-gwyl Holl-Sainct. Dy-Natalic, dy-gwyl S. Stephan, dy-gwyl y Gwirioniaid, dy-gwyl S. Sylvester. Ac un Wyl y Patron pennaf Dinas, Gwlad, neu Deyrnas.

Dyddiau gwyl eraill a arferir eu cadw yn vchel gan bob Christianogion duwiol er nad-ydyw'r Eglwys lan yn eu gorchymmyn hwynt.

Dydd-gwyl S. Mark, S. Mair Magdalen, a S. Luc. ond yn bennaf oll Conçeptiwn neu Ymddwyn distrycheulyd ein Harglwyddes fendigedig Mair forwyn, &c.

Y Dyddiau gwyl Symmudol.

YR holl Suliau trwy'r flwyddyn Dydd-llûn a dydd-mawrth Pasc Dydd-Iou Dyrchafael. Dy-llûn a dy-mawrth Sulgwyn. A dy-gwyl Corpw Christi.

Y Dyddiau Ympryd.

POb dydd o'r Garawys. Y Catgoriau. Noswyl-Natalic. Noswyl Sulgwyn. Noswyliau Puredigaeth Cyfarchiad (oddieithr pan ddelo y wythnos y Pasc) Asswmptiwn, Ge-

nedigae

nedigaeth ac Ymdddwyn ein Hargl. fend. Mair forwyn. Noſwyl Holl-Sainct. Noſwyliau y deuddeg Apoſtolion (onid S. Joan Evangylwr a S. Philip &S. Jacob) Noſwyl S. Joan Fedyddiwr. &c S. Lawrens. Yr holl ddyddiau gwener trwy'r flwyddyn, ond oddy Natolic hyd yr Yſtwyll, ac yn wythnos y Paſc. Y dydd-Llûn a'r dydd-Mercher oflaen dydd Joy Dyrchafael.

Nid ydyw arfer ymprydio yn rhai o leodd rhwng Dydd-Paſc a'r Dyrchafael, hynny yw tra fo'r Priodfab gyda ni. Mat. 9. 15.

Yr ydym yn rhwymedig i ymwrthod a chig ar yr holl ddyddiau Satwrn trwy'r flwyddyn, ar yr holl Suliau yn-y Garawys, ar ddydd-gwyl S. Marc (ond pan ddelo yn wythnos y Paſc) ac ar ddy-Mawrth o flaen dydd-Joy Dyrchafael.

Dymma'r Gwyliau a'r Ymprydddyddiau gorchymmynedig a chynnefinaf i'w cadw: ond oblegid fôd amryw arferau yn amryw Wledydd, dilyned pob vn gyngor y rhai diſcedig a'r rhai duwiol lle bo yn byw.

Y Catgoriau.

Y dydd-Mercher, y dydd-Gwener a'r dydd-Satwrn nessaf ar ôl y Sul cyntaf o'r Garawys, ar ôl Dydd-Sulgwyn ar ôl Exaltatiwn y Grôg Sanctaidd, ac ar ôl dydd-gwyl Sanct Luçi ydynt y Catgoriau.

Yr Advent.

Y Sûl cyntaf o Advent bôb amser ydyw hwnnw a ddêl ar ddydd-gwyl S. Andreas Apostol: neu y nessaf iddo o'r blaen, neu ar ôl, hynny yw, y Sûl a ddigwyddo ar y 27 o fis Tachwedd, neu ar y trydydd o fis Rhagfyr, neu ar un o'r 6 diwrnodau sy rhyngthynt.

Pa amser y mae'n rhydd priodi.

MAe'n waharddedig Solemnizo Priodas, neu gynnal Neithior o'r Sûl cyntaf o Advent hyd Ddydd-gwyl Ystwyll, ac o ddydd Mercher

y lludw hyd Ddydd-Pasc bychan: ar bôb amser arall y gallir ei chynnal hi yn gyfreithlon.



Yr Athrawiaeth Gristianogol.

Gweddi ein Harglwydd a elwir.

Y Pater noster.

Ein Tad ni, yr hwn wyt yn y nefoedd, Sancteiddier dy enw di: delid dy deyrnas di: gwneler dy ewyllys di, megis yn y nef, hefyd ar y ddaear: Dyro i ni heddyw ein bara beunyddiol: a maddeu i ni ein dyledion megis yr ydym ninnau yn maddeu i'n dyledwyr: Ac na ddwg ni i brofedigaeth: ond gwared ni rhag drwg Amen.

Yr un weddi yn iaith yr Eglwys: sef yr iaith sy gyffredin ymmysc yr holl ffyddloniaid tros wyneb y Ddaear.

PAter noster, qui es in coelis: sanctificetwr nomen twwm: adveniat regnum twwm: fiat folwntas twa, sicwt in coelo & in terra. Panem nostrwm quotidianwm da nobis hodie: & dimitte nobis debita nostra, sicut & nos dimittimws debitoribws nostris: Et ne nos indwcas in tentationem, sed libera nos a malo. Amen.

Cyfarchiad yr Angel a elwir
Yr Ave Maria.

HAnffych well Fair, gyflawn o râs, mae,'n Harglwydd gyda chi: bendigedig wyti ymmysc merched, a bendigedig yw ffrwyth dy groth di Jesu. Sancteiddiol Fair, mam Dduw gweddia trosom ni bechaduriaid yrwôn, ac yn awr angeu. Amen.

Yr

Yr vn weddi yn iaith yr Eglwys.

AFe Maria, gratia plena, Dominwſ tecum : benedicta tw in mwlieribws, & benedictws frwctws fentris twi Jeſws. (Sancta Maria, mater Dei, ora pro nobis peccatoribws nunc & in hora mortis noſtræ. Amen.

Pyngciau'r ffydd a elwir Credo'r Apoſtolion.

CRedaf yn Nuw'r Tâd hollalluog, Creawdwr nêf a daear. Ac yn Jeſu Ghriſt, ei vnic fâb ef, ein Harglwydd ni, yr hwn a ymddwynwyd o'r Yſpryd Glan, a aned o Fair forwyn, a ddioddefodd tan Pontiws Pilatws, a groeſhoeliwyd, y ſu farw, ac a gladdwydd : a ddiſcynnodd i vffern : y trydydddydd cododd o feirw : a ddyrchafodd i'r nefoedd, ſydd yn eiſtedd ar ddeheu-law Duw'r Tâd hollalluog: oddiyno y daw i farnu'r byw a'r meirw. Credaf yn yr Yſpryd Glân,

yr Eglwys lân Gatholic, cyffredinrwydd y Sainct, maddeuant pechodau, adgyfodiad y cnawd, bywyd tragywyddol. Amen.

Yr vn yn iaith yr Eglwys.

CRedo in Dewn patrem omnipotentem; creatorem çæli & terræ. Et in Jeswm Christwm, filiwm eiws wnicwm, Dominwm nostrwm: qui conçeptws est de Spiritw Sancto, natws ex Maria Firgine, passws sub Pontio Pilato, cruciffixws, mortwws, & Sepwltws: desçendit ad inferos: tertia die reswrrexit a mortwis: asçendit ad çælos, sedet ad dexteram Dei Patris omnipotentis: iude fentwrws est iwdicare fifos & mortwos. C.edo in Spiritwm Sanctwm, Sanctam Ecclesiam Catholicam, Sanctorwm commwnionem, remissionem peccatorwm, carnis reswrrectionem, fitam æternam. Amen.

Y

Y *Deg Gorchymmynion.*

1. NA fydded i ti Dduwiau eraill ger fy mron-i, na wna it beth cerfedig, na chyffelybiaeth oll yr hon fydd yn y nef uchod, neu'r hon yn ddaear isod, nac o'r pethau fydd yn y dyfroedd tan y ddaear. Na addola, ac na anrhydedda hwynt, &c.

2. Na chymmer Enw dy Arglwydd Dduw yn ofer &c.

3. Cofia Sancteiddio'r dydd Sabbath, &c.

4. Anrhydedda dy Dad a'th Fam &c.

5. Na ladd.

6. Na wna odineb.

7. Na ladratta.

8. Na Ddwg gam destiolaeth yn erbyn dy gymydog.

9. Na chwennych wraig dy gymydog.

10. Na thrachwanta ddim a'r fydd eiddo dy gymydog.

Y *Saith Sacramentau.*

1. Bedydd.	Matth. 28. 29
2. Conffirmatiwn	2 Cor. 1. 22
3. Ewcharist.	Matth. 28.
4. Penyd.	Jo. 20. 23.
5. Olew olaf.	Jac. 5.
6. Vrdden.	Matth. 26.
7 Priodas.	Matth. 19.

Y *Tair rhinwedd Theologawl.*

1 Ffydd. 2. Gobaith. 3. Cariad perffaith.

Y *Pedair rhinwedd Cardinawl.*

1. Pwylledd. 2. Cyfionedd. 3. Grymyssedd. 4. Tymeredd.

Deuddeg Ffrwyth *yr* Y*spryd Glan.*

1. Cariad perffaith.
2. Llawenydd.
3. Heddwch.
4. Dioddefgarwch.
5. Tiriondeb.
6. Daioni.
7. Hiroddef.
8. Mwyneidd-dra.

9. Ffydd

9. Ffydd.
10. Modduſtra.
11. Ymattal.
12. Diweirdeb.

Dau Orchymmyn Cariad perffaith.

CÂr ein Harglwydd dy Dduw a'th holl galon, a'th holl enaid, a'th holl nerth, a'th holl feddwl: a châr dy gymydog fel dyhunan.

Gorchymynion yr Eglwys, yw

1. GWrando'r Offeren bôb Sûl a Gwyl gorchymmynedig.
2. Ymprydio y Garawys, y Catgoriau, a'r dyddiau eraill gorchymmynedig: ac ymwrthod a chîg ar bôb Satwrn ac ar y dyddiau eraill arferedig.
3. Cyffeſſu o'r hyn lleiaf vnwaith bôb blwyddyn.
4. Cymmuno o'r hyn lleiaf vnwaith yn y flwyddyn, a hynny ar y Paſc.
5. Talu degwm i'r Eglwys lân.
6. Na wneler Neithior, ſef peidi-

cynn-

cynnal Solemniadau Priodas ar amseroedd gwahardd:dig, y rhai a ddywedwyd o'r blaen.

Saith Rhodd yr Yspryd Glan.

1. Doethineb. 2. *Dyall*. 3. Cyngor.
4. Grymysfiedd. 5. Gwybodaeth.
6. Duwioldeb. 7. ac Ofn Duw.

Saith Weithradoedd corphorol y Drugaredd.

1. Cynghori'r ammheus, neu'r sawl y fo'n dowtio.
2. Dyscu'r anwybodol.
3. Ceryddu, neu rybyddio'r Pechadur.
4. Cyssuro'r saul a fo mewn blinder
5. Maddeu y cammau a wnaed i ni.
6. Diodef yn hawddgar y sawl a fo yn ein gofidio ni.
7. Gweddio ar Dduw tros y byw a'r meirw.

Yr wyth Dedwyddwch.

1. Dedwydd yw'r tlodion o yspryd: canys hwy piau teyrnas y nefoedd.
2. Dedwydd yw'rhai addfwyn: canys hwy a feddiannant y tîr.
3. Dedwydd yw'rhai galarus: canys hwy a gyssurir.
4. Dedwydd y rhai sydd arnynt newyn a syched am gyfiawnder: canys hwy a ddigonir.
5. Dedwydd y rhai trugarog: canys hwy a gaant drugaredd.
6. Dedwydd y rhai glan eu calon: canys hwy a welant dduw.
7. Dedwydd y rhai heddychawl: canys hwy a elwir, Plant Duw.
8. Dedwydd yw'rhai sy'n dioddef erlid am gyfiownder: canys hwy piau teyrnas y nefoedd.

Am Bechod.

Mae dau fath neu ryw o bechod, sef

Pechod { Gwreiddiol neu Ddechreuol

Gweithredol. { Marwol / Maddeuol.

Y saith Prif-bechod a elwir yn gyffredin y Pechodau Marwol,

1 Balchder.
2 Cybydd-dra.
3 Anlladrwydd.
4 Cenfigen.
5 Glothineb.
6 Llid neu Ddigofaint.
7 Diogi.

Y Rhinweddau gwrthwyneb.

1 Gostyngeiddrwydd.
2 Haelioni.
3 Diweirdeb.
4 Dioddefgarwch.
5 Dirwest, neu Ymattal.

6, Mwyu-

6 Mwyneidd-dra, neu Hynawsedd.
7 Dyfalwch duwiol, neu Ddefosiwn.

Y chwech Pechod sy'n erbyn yr Yspryd Glan.

1 Rhysyg, sef Presymptiwn ar drugaredd Duw.
2 Anobaith.
3 Gwrthddywedyd, neu wadu'r gwirionedd diammeu.
4 Cenfigennu daioni ysprydol yn arall.
5 Cyndynrwydd mewn pechod.
6 Anedifeirwch gorphennawl.

Pethau anguenrheidiol i'r Pechadur edifeiriol.

1 Cystudd calon.
2 Cyffes holl-gyfan i Offeiriad a approfwyd.
3 Satisffactiwn, neu Jawn-waith.

Gwir gystudd calon, sef Contritiwn y fydd, pan fo yn ddrwg gan ddyn ddarfod iddo bechu, a hynny (nid rhag ofn uffern, ond) o wir gariad

i ad ar Dduw, gyda llawn fryd na phe-
cho ef fyth mwy.

Y *Pedwar Pechod ſy'n gweiddi hyd y Nef am ddial.*

1 Lladd celain, neu ladd dyn yn wybodol ac o wi: fodd.
2 Pechod Sodom, neu bechod cnawdol yn erbyn natur.
3 Gorthrechu'r tlodion.
4 Twyllo gweinidogion o'i cyflog.

Naw modd o fod yn euog o bechod vn arall

1 Trwy gynghori.
2 Trwy beri, neu orchymyn.
3 Trwy fod yn fodlon.
4 Trwy gymmell.
5 Trwy ganmol.
6 Trwy gelu.
7 Trwy fod yn gyfrannog.
8 Trwy dewi a fôn.
9 Trwy daeru, a maentumio y drwg a wnelo vn arall.

Y tair Gwithredeedd da goruchaf.

1 Elusen. 2 Gweddi. 3 Ympryd.

Y tri Cynghorion Evangelawl.

1 Tlodi ewyllysgar.
2 Diweirdeb tragywyddol.
3 Vfydd-dod gwastadol.

Y Pedwar peth diweddaf.

1 Marwolaeth. 2 Y Farnedigaeth.
3 Vffern. 4 Teyrnas y Nef.

Cyngor wrth godi y boreu.

Y *N gyntaf dim, wedi deffro, gwna arwydd y Groes arnat, a gweddia ar Dduw iddo dy oleuo dia goleuni ei Yspryd Sanctaidd, fel na themptier di i gonsentu i bechod, ac felly i gwympo i farwolaeth ysprydol.*

Y*nail, wedi i ti wisgo amdanat, na ddyro dyhunan i siarad ffol, neu wag-feddy-*

feddyliau, ond cod dy galon at Dduw yn ddistaw, a darpara dyhun i weddio fel y mae yn canlyn ymma.

Yn drydedd, ar ol gweddi gwna bwrpas llawn diogel o ymwrthod y diwrnod hwnnw a phob peth a all ddigio Duw, neu'th gymydog.

Yn ddiweddaf, mae'n agenrheidiol iawn i ti, ddwyn ar gof dy holl orchwylion y fo i'w gwnenthur y dydd hwnnw, a dosparthu'r cwbl yn drefnus, i'w cyflawni yn dda.



Gweddiau i'w dywedyd pan ddihunodyn o'i gwsg.

DUw'r Tâd yr hwn a ddywedaist yn y dechreuad, bydded goleuni, a gwnaed ef: goleua fy llygaid i fel na chysgaf-fyth ymmhechod, rhag i ddichellion y Cythraul, neu fy llygredigaeth fyhûn fynghorthrechu i ryw amser.

Duw'r

Duw'r Mâb, y gwîr oleuni teccaf oll, ſy'n goleuo'r tywyllwch, ac yn diſgleirio ar bawb, yn dyfod i'r byd hwn, gyrr ymaith oddiwrthyf holl gymylau anwybodaeth, a dyro i mi ddyall i allu ynoti, a thrwoti weled a gwybod y Tâd gwybod yr hwn yw byw, a gwaſnaethu'r hwn yw teyrnaſſu'n dragywydd.

Duw'r Yſpryd Glân yr hwn wyt a chwantau nefol yn ennynnu ewyllys y ſawl yn y rhai a teilyngi di breſwylio, tywallt i'mhenaid dy gariad di, fel trwy ddibriſio holl bethau ofer a darfodedig, y bo hiraeth arnaf am wir a thragywydd lawenydd teyrnas y nefoedd.

Y *D*rindod Sanctaidd, vn Duw, ymddiffyn fi y dydd hwn rhag holl ddichellion a themptaſiwnen y Cythraul, cadw fi rhag pob pechod marwol, ac angeu diſymmwth anmharod. O dduw cod fynghorph o ſtâd cyſgadur, a'm enaid o bechod i foliannu,

annu, a gogoneddu dy Enw ſanctaidd di, i'r hwn y mae'n perthynu bendithion oll, a gogoniant, a doethineb, a diolch ynawr ac yn dragywydd. *Amen.*

Wrth godi.

YN enw ein Harglwydd Jeſu Ghriſt a groeshoeliwyd, mi a godaf. O Arglwydd cyfarwydda fi, cadw, a chadarnhâ, fi ymmhob gweithred dda heddyw, ac yn dragywydd, ac wedi'r pererindod byrr goſidus hwn, dwg fi i'r Gwynfyd a bery byth. *Amen.*

O Arglwydd daionus, Chriſt Ieſu, agor ſynghalon, a'm gwefuſſau i i foliannu, ac i ogoneddu dy Enw ſanctaidd di, yr hwn ſy fendigedic goruwch pob enw. Pura ſy enaid o bob meddyliau drwg a diffaith, fel y bendithient di ſyngwefuſſau i, fel y myſyria ſy meddwl arnat, ac fal y gogonedda di ſy mywyd i yn barhaus. Ac oblegid trwy dy ddaioni di yn vnic ſy mod i wedi'm creu i foliannu ac i ogoneddu

ogoneddu dy Enw Sanctaidd di: caniada, attolygaf arnat, i mi yngolwg dy dduwfawl Fawredd, dy wasanaethu di yn ffyddlon ymma, a llawenychu gyda thi yn dragywyddol ar ol hyn, yr hwn gyda'r Tâd, a'r Yspryd Glân wyt yn byw ac yn teyrnassu, vn Duw tros oesoedd oesoedd. Amen.

Wedi i ti fynd allan o'r gwely.

IEsu daionus. gorphwys tragywyddol dy Etholedigion, pa bryd y daw'r awr y caiff fy enaid gofidus i fynd i mewn i ardalau dedwyddlawn yr heddwch, a'r gorphwys a ddarparwyd i ni yn y Gogoniant nefawl?

Wrth wisgo amdanat.

O Jesu Sancteiddiol, fel na weler cywilydd fy enaid pechadurus, amwisga hi a gwiscadau dy gyfiawnder, a chuddia hi a phob math o rinweddau, a grasslawn ddoniau. *Amen.*

Wedi

Wedi gwiſeo amdanat.

O Jeſu daionus, cywir Briodfab f'enaid i, dyro i mi briod-wiſg dy ddûwfawl Gariad, trwy berffeith-lawn ſerch arnati. *Amen.*

Wrth olchi dy lygaid.

O ddiſglair Oleuni dibaid, yr hwn wyt yn goleuo pob vn yn dyfod i'r byd hwn, goleua lygaid fy enaid i, fal y gallwyf weled yn berffaith, a chyflawni dy ewyllys bendigedig, a'th fodd di. *Amen.*

Wrth olchi dy ddwylo.

O Arglwydd Dduw, yr hwn a'n cerais ni yn gymmaint a golchi ein heneidiau ni yn dy waed gwerth fawr glanha, attolygaf arnat, fyng-halon a'm dwylo i o holl frychau a budreddi pechod. *Amen.*

Wrth

Wrth olchi'r geneu.

O ddoethineb dduwfawl, yr hwn wyt yn deilliaw o eneu dy dâd Nefawl; attolygaf arnat yn oftyngeiddlawn, glanha fy-ngwefusau i o holl eiriau diffaith anfuddiol, fel nas agoro fy-ngeneu fyth, ond i'th foliant di ac er llês i rai eraill. *Amen.*

Y *Bendith.*

Duw'r Tâd a'm bendithio: Jesu Grist a'm ymddiffynno: rhinwedd yr Yspryd Glân a'm goleuo, ac a'm cyfarwyddo-i yrwŏn ac yn dragywydd. *Amen.*



Gweddiau beunyddol.
Y *Boreuau.*

Yn-enw'r Tad a'r Mab, a'r Yspryd Glan; *Amen.*

Bedi-

Beudigedig y fo'r Drindod ddirannadwy ynawr ac yn dragywydd. *Amen.*

Pater noſter, &c.
Afe Maria, &c.
Credo, &c.

neu.

E in Tad ni, &c.
Hanffych well, &c.
Credaf, &c.

Y *Gyffes Gyffredin.*

Cyffeſaf i Dduw hollalluog, i fendigedig Fair forwyn bob amſer, i fendigedig Fihangel Archangel, i fendigedig Ioan Fedyddiwr, i'r ſanctaidd Apoſtolion Petr a Phawl, ac i'r holl Sainct: ddarfod i mi bechu yn rhy fawr ar feddwl, gair, a gweithred trwy fy mai, trwy fy mai; trwy fy nirfawr fai. Amhynny attolygaf ar fendigedig Fair forwyn bob amſer, ar fendigedig Fihangel Archangel, ar fendigedic Ioan Fedyddiwr, ar y ſanctaidd Apoſtolion Petr a Phawl, ac

ar

ar yr holl Sainct weddio trosaf at ein Harglwydd Dduw.

Duw hollalluog a drugarhao wrthym ni a chan faddeu i ni ein pechodau, a'n dycco ni i fywyd tragywyddol.

Yr hollalluog Arglwydd trugarog a roddo i ni faddeuant, absolutiwn a rhuddhaad o'n pechodau. *Amen.*

Vers. Teilynga, O Arglwydd, y dydd hwn.

Resp. Ein cadw ni yn ddibechod.

Vers. Trugarha wrthym, O Arglwydd.

Resp. Trugarha wrthym ni.

Vers. Bydded dy drugaredd di arnom ni,

Resp. Megis a gobeithiasom ynoti.

Vers. Gwrando fy-ngweddi, O Arglwydd.

Resp. A deued fy llef hyd atto ti.

Gweddiwn.

O Arglwydd Dduw hollalluog, yr hwn a wnaethost i ni ddyfod i

ddechreuad y dydd hwn, cadw ni heddyw a'th nerth : fel na ſyrthiom i bechod y diwrnod hwn, eithr gwna i'n hymadroddion ddeilliaw bôb amſer, a chyfarwydda ein meddyliau a'n gweithredoedd ni i gyflawni dy gyfiawnder di. Trwy'n Harglwydd Jeſu Griſt, yr hwn ſy'n byw ac yn teyrnaſu gyda thi yn vndod yr Yſpryd Glan Duw tros holl oesoedd oeſoedd. *Amen.*

Verſ. Bendithiwn ein Harglwydd.

Reſp. Bid diolch i Dduw.

Verſ. Gwerthfawr yn-gwydd ein Harglwydd.

Reſp. Ydyw marwolaeth ei Seinct.

Mair Sanctaidd a'r holl Sainct a weddient troſom, i ni fod yn deilwng o gael cymmorth a iachawdwriaeth gantho ef, yr hwn ſy'n byw ac yn teyrnaſu tros oeſoedd eoſoedd. *Reſp. Amen.*

Verſ. O Dduw diſgwyl arnaf i'm cymmorth.

Reſp. Arglwydd bryſſia i'm cymmorthwyo.

A

A dywedir hynny deirgwaith, ac yna

Gogoniant i'r Tâd, ac i'r Mâb, ac i'r Yspryd Glân:

Megis yr oedd yn y dechreuad, ac yrwŏn, a phob amser, a thros oesoedd oesoedd. *Amen.*

Arglwydd trugarha wrthym. Christ trugarha wrthym.

Arglwydd trugarha wrthym. Ein Tad ni, &c.

Vers. Ac na ddwg ni i brofedigaeth.

Resp. Ond gwared ni rhag drwg.

Vers. Edrych ar dy weision, O Arglwydd, ac ar dy weithredoedd dyhun, a chyfarwydda eu plant hwy.

Resp. A bydded disgleirdeb ein Harglwydd Dduw arnom ni, a chyfarwydda weithredoedd ein dwylo arnom, a chyfarwydda waith ein dwylo ni.

Vers. Gogoniant ir Tad, &c.

Resp. Megis yr oedd, &c.

Gweddiwn.

TEilynga, O Arglwydd Dduw Frenin nef a daear, y dydd hwn gyfarwyddo Sancteiddio, rheoli a llywodraethu ein calonnau a'n cyrph ni, ein synwyrau, ein geiriau, a'n gweithredoedd ni yn dy gyfraith di, ac yn gweithredoedd dy orchmmynion di, fel y gallom ymma, ac yn dragywydd fod yn ddigaeth ac yn gadwedig trwy dy gymmorth di, Ceidwad y byd: Yr hwn wyt yn byw, ac yn teyrnasu tros oesoedd oesoedd. *Amen.*

Vers. Ein cymmorth ni sydd yn enw ein Harglwydd.

Resp. Yr hwn a wnaeth nef a daear.

Y *Bendith.*

BEndithied ein Harglwydd ni, ac amddiffyned ni rhag pob drwg, a dyged ni i'r bywyd tragywyddol. *A* gorphwysent eneidiau y Ffyddloniaid

aid yn heddwch trwy drugaredd Duw. *Amen.*

Gweddi y boreu.

HOllalluog Dduw, yr hwn wyt yn preſwylio yn y nefoedd goruchaf, ac etto mae'n wiw gennyt ddiſgwyl ar y Creadur gwaelaf ar y ddaear, yr wyfi yn oſtyngaidd yn addoli dy Fawredd Sancteiddiol di, ac a holl nerth fy enaid yn clodfori, ac yn moliannu dy Enw bendigedic di, am yr aneirif fendithion a dywalltaiſt yn llawn hael arnaf, trwy fy etholi yn dy gariad di, a'm creu yn ol dy lûn di dyhnn, ac am i ti ſy rhybrynnu i trwy dy Fab, a'm ſancteiddio a'th Yſpryd Glan, am i ti fy achub i ymhob peryglon y bywyd hwn, a chodi fy meddyliau i obeithio am vn ſydd well, ac yn enwedig am dy ddaionus ymddiffyn rhag enbydrwydd y nos hon, a'm dwyn i yn iach-ddiaſgen i ddechreuad y dydd hwn. Parha O *A*rglwydd dy drugaredd arnaf, ac

megis a dyhunaist fy nghorph o gwsg felly hefyd cod fy enaid o bechod, fal y gallwyf rodio yn hollawl vfydddod yn dy wydd di.

Gwared fi, O Arglwydd rhag drygioni y dydd hwn, a chyfarwydda fyngrhaed yn llwybrau heddwch, nertha fy mryd yn holl lawen i gofleidio pob arfod o wneuther daioni, ac i ochelyd yn ddyfal pob math o achosion pechod, yn enwedig N. a'rhai eraill, y rhai a wn trwy hir-ymarfer eu bod yn beryglus i'm enaid; a phan, trwy wendid naturiol, a gollyngaf di yn angof, cofia di fyfi yn dy drugaredd, fel os trwy ddrwg duedd fy naturiaeth y syrthiaf yn fynych, y gallwyf godi eilwaith trwy gymmorth dy ras di. Gwna fi yn ddyfal yn rhwymedigaethau fy-ngalwadigaeth, heb fod yn rhy-ofalus am lwyddiant fy negesau, ond ym mhob anhap a chroesineb y byd hwn yn llawn fodlon i'th ewyllys Duwfol di: ac i ymddiried yn hollawl yn dy Ragddarbod di. Bydded dy fendithion di ar fyngweithre-

ngweithredoedd i: cyfarwydded dy Ras dy fy mwriadau i, fel y bo holl dreigl fy mywyd, ac amcan pennaf fy-nghalon yn tynnu bob amser i fawrhau dy Ogoniant di: i wneuthur llês i rai eraill, a iachadwriaeth tragywyddol i'm henaid innau. Trwy Jesu Grist ein Harglwydd, a'n Ceidwad vnic: yr hwn gyda thi a'r Yspryd Glan sy'n bwy fyth, ac yn teyrnasu vn Duw tros oesoedd oesoedd. *Amen*

Dyro i mi, O Arglwydd, wneuthur y peth a ochymynnych: a gorchymynna y peth a fynnych.

Dyro i mi ddioddef y peth a ganiattych ddigwyddo i mi: a chaniatta y peth a fynnych.

Bendith Dduw hollalluog y Tad, y Mab, a'r Yspryd Glan a ddisgynno arnaf, ac a drigo fyth yn fy-nghalon. *Amen.*

Ymanwerch tra-ddefosionawl i'w dywedyd y boreu.

YR wyfi yn dy addoli dy, ac yn dy foliannu di, y Drindod fendigedic, Duw hollalluog, y Tad, y Mab, a'r Ysprydd Glan; yr wyfi yn offrymmu fyhun i'th Dduwfawl Fawredd, gan ddymuno arnat yn ostyngedic gymmerydd o ddiwrthyfi, ac oddiwrth dy holl Ffyddloniaid bethbynnag sydd yn dy anfodloni di: a rhoi i ni yr hyn oll sydd gymmeradwy ger dy fron di: caniada i ni wneuthur ymma y peth a orchymynnaist: ac yn ôl hyn dderbyn y peth a addewaist. I ti, O Arglwydd yr wyf yn gorchymyn fy enaid a'm corph: (fy-ngwaig a'm plant) (fy-nhad a'm mam) (fy-mrodyr a'm chwiorydd) fy-ngheraint a'm benefactoriaid f'anwylion a'm cyfeillion, a phawb oll, tros y rhai yr wyf yn rhwymedig i weddio. Gorchmynnynnaf i ti hefyd, yr Eglwys lan Gatholic. Caniada, O Arglwydd i bawb dy

dy adnabod di, dy foliannu di, dy anrhydeddu di, dy garu di: a bod yn garedic gennyti. Arwain eilwaith i'r ffordd y sawl sy'n cyfeiliorni. *Di*-ffrywia bob Heresi. Ymchwel a thro bawb i'r fforth iawn, sy etto heb dy wybod di. Dyro i ni dy râs, O Arglwydd, a chadw ni yn dy heddwch. Bid dy ewyllys sanctaidd di, ac nid ein hewyllys ni. Cyssura y sawl sy'n dwyn eu bywyd mewn tristwch, adfyd, a themptasiwnau: ac yn drugarog ysgafnha eu blinder hwy pabynnag ai ysprydol ai corphorol. Yn ddiweddaf yr wyf yn gorchymyn pawb yn hollawl i'th ymddiffyn a'th Nodded Sanctaidd di, fel y bo teilwng gennyt roi maddevant eu pechodau i'r byw, a gorphwys tragywyddol i'r meirw. Amen.

Un arall.

O Arglwydd trugarog anfeidrol, i'th ddwylo di yr wyf yn gorchymyn fy enaid a'm corph, fy synwyrau

wyrau a'm geiriau, fy meddyliau a'm gwithredoedd, gyda holl angenrheidau fy-nghorph a'm enaid, fy mynediadau i mewn ac allan, fy fyrdd a'm hymarweddiad, treigl a diwedd fy mywyd, dydd ac awr fy marwolaeth, fy-ngorphwys a'm hadgyfodiad gyda'th Sainct, a'th Etholedigion di, *Amen.*

Gweddi i barhau mewn daioni.

CAniada i mi, O Arglwydd Jesu Grist, barhau mewn bwriadau da, ac yn dy wasanaeth Sanctaidd di, hyd fy marwolaeth: a dechreu o honof yn berffeithlawn y dydd presennol hwn, canys nid ydyw ddim yr hyn a wneuthym hyd ynawr. *Amen,*

Gweddi at dy Angel Ceidwad.

O Angel Duw, i Sanctaidd ymgeledd yr hwn a gorchymynwyd fi trwy ddaioni y Goruchaf, goleua, am-

amddiffyn, a rheola fi heddyw ymhob meddwl, gair a gweithred. *Amen.*

BEndithia ni, O Arglwydd, a chadw ni rhag pob drwg, a dwg ni i fywyd tragywyddol, a gorphwysent yn heddwch eneidiau y Ffyddloniaid, trwy drugaredd Dduw. *Amen.*

Y *Bendith.*

TAngnefedd ein Aarglwydd Jesu Grist, rhinwedd ei Ddioddefaint Sanctaidd ef, Arwydd y Grog lân, anlygredigaeth a gollyngeiddrwydd Mair forwyn fendigedic, amddiffyn yr Angelion, a gweddi yr holl Sainct ac Etholedigion Duw a fo gyda mi, ac a'm cattwo fi yr wŏn, ac yn awr angeu, Jesu daionus. *Amen.*

Y boreuau; canol dydd, ac ar y cydechwydd pan ganir Cloch Cyfarchiad Mair dywedwch fel hyn.

1. Angel ein Harglwydd a fynegodd i Fair, a hi a ymddwynodd o'r Yspryd Glan.

Hanffych well Fair, &c.

2. Wele wasanaethyddes ein Harglwydd, bydded imi yn ol dy air di.

Hanffych well Fair, &c.

3. A'r Gair a wnaed yn Gnawd ac a drigodd ynomi.

Hanffych well Fair, &c.

Gweddiwn.

TYwallt, O Arglwydd attolygwn arnat, dy ras i'u heneidiau ni, fal a gallom ni, y rhai a gowsom wrth Gyfarchiad yr Angel wybod ymgnawdoliaeth, dy fâb di, trwy ei Ddioddefaint a'i Groes ef gael ein hebrwng i ogoniant yr Adgyfodiad. Trwy'r vn Christ ein Harglwydd, *Amen.*

A

A go phwyſent yn heddwch eneidiau y Ffyddloniaid trwy drugaredd *Duw. Amen.*

Wrth fynd allan o'r ty.

DAngos i mi, O Arglwydd dy ffyrdd, a dyſg i mi dy lwybrau, cyfarwydda ſy-nghamrau yn ol dy air di, fel na arglwyddiaetha dim anghyfiawnder arnaf: perffeithia ſyngherddediadau yn dy lwybrau di fel na chyffroir ſy-nghamrau.



Wrth fyned i mewn i'r Eglwys.

OArglwydd, yn amlder dy drugareddau yr af i mewn i'th dy di, addolaf tua'th *Deml* Sanctaidd, a chyffeſſaf i'th Enw di.

Wrth gymmeryd dwfr bendiged.

Ti a'm ysgeini, O Arglwydd, ag hysop, a glanheir fi, ti a'm golchi, a byddaf wynnach na'r eira.



Bendith o flaen bwyd.

BEndithia ni, O Arglwydd, a'r rhoddion hyn hefyd, y rhai a gymmerwn ni o'th haelioni di. Trwy Grist ein Harglwydd. *Resp. Amen.*

Gras ar ol bwyd.

YR ydym yn diolch i ti, O *Dduw* hollalluog, am dy holl ddaioni. yr hwn wyt yn byw ac yn teyrnasu yn dragywyddol. *Resp. Amen.*

,Teilynga

Teilynga, O Arglwydd, roddi i'n Benefactoriaid ni oll, er dy Enw di, fywyd tragywyddol. *Resp. Amen.*

Vers. A gorphwysent trwy drugaredd Dduw, eneidiau y Ffyddloniaid yn heddwch. *Resp. Amen.*



Gweddiau i'w dywedyd y Nos cyn mynd i gysgu.

YN enw'r Tâd, a'r Mab, a'r Yspryd Glan. *Amen.*

Bendigedig y fo'r Drindod ddirannadwy ynawr ac yn dragywydd. *Amen.*

Pater noster, &c.
Afe Maria, &c.
Credo, &c.

neu,

E in Tad ni, &c.

Han

Hanffych well, &c.
Credaf, &c.

O *D*duw Tragywyddol, Hollalluog, Anfeidrol gogoniant yr hwn nid ydyw Nêf y Nefoed yn abl i gynnwys edrych i waered ar dy wasanaethydd anheilwng, yn penlino ger bron dy *D*rugaredd di, ac yn ostyngedig yn cyffesu yngwydd dy holl Angelion bendigedig, a'th ogoneddus Sainct ddrygioni a gwagedd fy muchedd, ac yn bendifaddeu beiau y dydd hwn, yn enwedig N. a N. trwy'rhai a digias gynneu dy Fawredd di, ac y clwyfais fy enaid yn ddirfawr. Ac o herwydd hynny.

Cyffesaf i *D*duw hollalluog, i fendigedig Fair forwyn bob amser, i fendigedig Fihangel Archangel, i fendigedig Joan Fedyddiwr, i'r sanctaidd Apostolion Petr a Phawl, ac i'r holl Sainct: ddarfod i mi bechu yn rhy fawr ar feddwl, gair, a gweithred, trwy fy mai, trwy fy mai, trwy fy nirfawr fai. Ymma

Ymma holwch eich cydwybod yn fanwl, a chyffesswch eich pechodau igyd o feddwl, gair a gweithred neu o esgeulusder ac o omissiwn, ac yna dywedwch.

MAe'n edifar iawn gennyf y pechodau hyn, a'm holl bechodau eraill, ac mae'n ddrwg gennyf o waelod fy-nghalon am bôb meddwl, gair, a gweithred, trwy'rhai yr anfodlonais dy Ogoniant di, ac y cymmhellais dy lid a'th ddigofaint yn fy erbyn: yn enwedig am fy anufydddod i gyfraith mor Sanctaidd; a'm hanniolchgarwch i Dduw mor ddaionus a thirion. Yr wyf yn cydnabod fyhûn, O Arglwydd yn annheilwng o'r trugaredd lleiaf, ac yn euog o'th farnedigaeth drymmaf oll: ond tydi a ddangosaist dyhûn yn Dduw o drugaredd a daioni, gan faddeu camweddau y rhai sy'n wîr-edifeiriol, ac yn rhyddhâu y sawl oll sy'n ewyllysgar yn barnu euhunain yn euog. Amhynny o galon gystuddlawn

a gwîr-edifeiriol yr wyf yn cyffesu i ti euogrwydd fy-nghydwybod, ac yn ostyngaidd yn offrwm i ti y gweddiau hyn N N yn benyd arnaf.

Ymma dywedwch ryw weddiau, neu wnewch ryw benyd arall defosionol. yna dywedwch.

O nd oblegid fôd fy annheilyngdod, a'm hanrryw feiau i yn fy attal rhag ymddiried yn yr hyn a wnelwyf fi'fyhûn, â bôd dy Drugaredd cyfoethog di wedi trefnu i ni nifer mawr o Gyfryngyddion eraill cymmeradwyach gennyti. Amhynny yr wyf yn dymuno ar fendigedig [Fair forwyn bob amser, ar fendigedig Fihangel Archangel, ar fendigedig Joan Fedyddiwr, ar y Sanctaidd] Apostolion Petr a Phawl, a'r holl Sainct weddio trosaf at ein Harglwydd Dduw.

Duw hollalluog a drugarhao wrthym ni, a chan faddeu i ni ein pechodeu,

thodeu, a'n dycconi i fywyd tragywyddol.

Yr hollalluog a thrugarog Arglwydd a roddo i ni faddeuant, absolutiwn a rhuddhaad o'n pechodau. *Amen.*

Ac ynawr, O dra-daionus a'm hael Benefactor yr wyf a holl nerth, ac a chyflawn allu fy enaid a'm corph yn moliannu, ac yn mawrhau dy Enwdi, am dy roddion mawr ac âneirif, sy'n deilliaw o'th vnic ddaioni di. er llês anfeidrol i mi. Ac yn enwedig am fy-nghadw heddyw ynghanol cynnifer o beryglon damweiniol i'm conditiwn i, ac am achub rhag cymmaint o drallodau a blinderoedd ac sy'n ddyledus i'm pechodau i.

Tydi wyt fyn-Greawdwr, O fy Nuw, a'm Protector daionus i: tydi ydwyt pen eithaf fy-modedigaeth i, a goruchaf perffeithrwydd fy Natur. Tan gysgod dy adeunydd di y mae gor-

gorphwys tragywydd : ac o lewyrch dy wyneb di y mae llawenydd dibaid yn deillio : bid moliant a gogoniant i ti : bid addoliant ac vfudd-dod i ti oddiwrth y Creaduriaid oll yn dragywyddol. *Amen.*

Ac o herwydd i ti drefnu y dydd i ni i weithio, a'r nos i ni i orphwys : megis yr wyf yn dy foliannu am dy Fendithion y dydd hwn a aeth heibio felly yr wyf yn attolwg dy amddiffyn y nos hon fydd i ddyfod. Gwilied golwg dy Ragddarbod di arnaf fi, a gwerfyllent yr Angelion Sanctaidd o'm hamgylch, fel y gallwyf, wedi gorphwys o gyfgu cymmhefnrol, gyflawni yn well angenrheidiau fy fâd, a'm conditiwn, a pharhau yn ffyddlon yn rhwymedigaethau dy wafanaeth di, ac felly llwyddo beunydd, a gorchfygu gwyniau fy natur, a chyflawni yn well dy Orchymynion bendigedig, hyd y gallwyf, wedi treulio fy nyddiau yn dy ofn di, eu gorphen hwy wrth dy fodloni di,

a

a llawenychu byth gyda thi yn dy deyrnas nefawl. Trwy Jesu Grist ein Harglwydd, a'n Ceidwad vnic, yr hwn sy'n byw, ac yn teyrnasu gyda thi a'r Yspryd Glân vn Duw tros holl oesoedd oesoedd. *Amen.*

Ymma dywedwch y Weddi: Yr wyf yn dy addoli di, &c. *megis y mae yn y pag.* 32.

Act o Contritiwn neu o Gystudd calon.

O Arglwydd ofnadwy, a Thâd trugaroccaf, fy fi ب ysedyn gwaeaf a bechais yn erbyn Nêf, ac yn dy wydd di, ac nid ydwyf bellach deilwng i'm galw dy wasanaethydd di, llai teilwng o lawer i'm cyfrif yn blentyn i ti, wedi talu o honaf fawr ddirmyg am gymmaint o ddaioni, ac anniolchgarwch am gynnifer o fendithion. Pa le y câf ddigon o gosbedigaeth i ddial fy mhechodau? ym'le y câf ddigon o ddagrau i olchi ymaith fy-

fynghamweddau? Och fi, nid ydyw yn ddrwg gennyf er dim poen ar a allwyf ddiodef am fy Rhebeliwn, a'm hafreolaeth: hyn yn vnic sy'n rhwygo fy-nghalon, ddarfod i mi yn angharedig ddigio'r Duw, yr hwn a ddylid ei anrhydeddu, a'i garu uwchben pob peth. Pa beth a ddywedaf, O Arglwydd daionus, i ddangos fy mod yn casshau fy-mhechodau? Beth a wnaf i'm hattall rhag ail lithro iddynt? O Nefawl Dâd, fe a gaiff golwg pechod o hyn allan fod yn gassach ger fy mron nac Uffern ddu, a'r temptatiwn lleiaf yn fwy dychrynnedig nag Angeu. Maddeu i mi, O Hollallnog Gariad, maddeu i mi, ac na chofia bechodau fy muchedd a aeth heibio. Paham y digllona yr Arglwydd yn erbyn Object mor wael a diffrwyth? O Dduw, edrych arnaf o ymysgaroedd dy Drugaredd: canys tydi wyt ein Tâd, a nyni ydym dy blant di: tydi wyt ein Gwneuthurwr, a nyni ydym y Clai yn dy ddwylo: Tydi a elli a'r dyfroedd a dynni alla

allan o Ffynnonnau ein Iachawdwr lanhau fy mudreddi i, ie hefyd ag vn defnyn o'i waed ef ein hailmoldio ni oll yn lestri o anrhydedd. Gennyti yn vnic, O Dâd trugaroc, yr wyf yn atolwg, ac yn gobeithio am faddeuant, attati yn unic yr wyf yn gweiddi ac yn disgwyl am help, fel y gallwyf o hyn allan yn wastad dy wasanaethu di trwy vfudd-dod cywir a ffyddlon, ac a chariad pûr perffaith lynu wrthyti yn ddiwahanedig fyth tros oes oesoedd. *Amen.*

Gweddi at yr Angel Ceidwad.

O Angel Duw, i Sanctaidd ymgeledd yr hwn a'm gorchymynnwyd fi trwy ddaioni y Goruchaf, goleua, amddiffyn, a rheola fi y noswaith hon rhag pob pechod a pherygl. *Amen.*

Pan.

Pan elo dyn i'w weluy dywededed.

YN enw ein Harglwydd Jesu Grist agroeshoeliwyd gorfeddaf ymma i orphwys. Bendithia fi, O Arglwydd amddiffyn, a rheola fi; ac wedi'r pererindod gofidus hwn dwg fi i'r Gwynfyd tragywyddol. *Amen.*

Gweddi wrth ymroi i gysgu

O Jesu Grist, llygad anniffygiol yr hwn ni chysga ac ni heppian vn amser, eithr a wilia yn ddibaid i warchad ar dy wesanaeth-ddynion, cymmer fi, attolygaf arnat, i'th amddiffyn, a chaniada tra fo'r corph yn cysgu, i'm henaid rodio gyda thi: ac yn ol hyn weled y bywyd nefawl gwynfydegig hwnnw, lle yr wyt Ti gida'r Tâd a'r Yspryd Glan yn Lywodraethwr tragywyddol, a lle mae'r Angelion gyda'r Eneidiau Bendigedig yn dinasu tros fyth *Amen.*

Cadw

Cadw ni, O Arglwydd, yn effro, ac amddiffyn ni yn cyfgu, fal y gwiliom gyda Christ, ac gorphwyfom yn heddwch, *Amen.*

Cadw ni megis cannwyll dy lygad, ac ymddiffyn ni tan gyfcod dy adeu-dydd.

Trugarha wrthym, O Arglwydd, trugarha wrthym.

Bydded dy drugaredd arnom, O Arglwydd, megis yr ydym yn ymddiried ynoti.

O Arglwydd, gwrando fy-ngweddi, a deued fy llef hyd atto ti.

Gweddiwn.

Ymwel, attolygwn arnat O Arglwydd, y drigfa hon, a gyrr ymaith ymhell oddiwrthi holl ddichellion y Gelyn : prefwylient dy

Angelion ynddi, y rhai a'n cadwent ni yn heddwch, a bydded dy fendith di arnom ni hôb amser. Trwy'n Harglwydd Jesu Grist, *Amen.*

Y Bendith.

Duw'r Tâd a'm bendithio, Jesu Grist a'm hymddiffynno, ac a'm cadwo fi, a rhinwedd yr Yspryd Glân a'm goleuo, ac a'm sancteiddio fi y nos hon, ac fyth tros oes oesoedd. *Amen.*

I'th ddwylo di, O Arglwydd, yr wyf yn gorchymmyn fy yspryd. O Arglwydd Jesu cymmer di fy enaid i.

Rhybydd pan nas galli gysgu.

Os byddi di yn dy wely heb fedru cysgu, ymarfer ryw fyfyriad defotionol, megis wrth ddywedyd dy baderau, neu ryw Weddiau eraill.

Gwr o Grefydd *rhinweddol, sy'n cynghori i ddyn pan nas gallo gysgu; er mwyn gyrru ymaith eiluniau neu phantasiau drwg. fedwl fal pe bai yn gossod ei enau wrth yr Archoll yn ystlys ein Iachawdwr bendigedic, ac yno wrth anadlu yn fynyh i mewn ac allan, ddywedyd* IESU *yn ei feddwl yn unic, heb lafaru dim. Er esampl: wrth dynnu ei anadl atto dyweded* IE- *ac eilwaith wrth ollwng ei anadl oddiwrtho, dywedd* SV, *ac felly anadlu yn fynych yr enw melwber hwnnw, hyd oni ddelo cysgu arno.*

Os happia i ti ddihuno liw nos, meddwl fal pe bait yngbanol Corau yr Angelion a'r Sainct, *ac a chydgerdd disymmwth cydgana gyda hwynt yr Hymn hwnnw (yn dy feddwl o'r hyn lleiaf) a ganant hwy ddydd a nos yn ddibaid, gan ddywedyd.*

Sanct, Sanct, Sanct Arglwydd Dduw Sabaoth.

Mae'r Nêf a'r Ddaear yn llawn o'th Fawredd, a'th Ogoniant di.

Neu ddywed.

Gogoniant i'r Tâd, ac i'r Mâb, ac i'r Yſpryd Glan:

Megis yr oedd yn y dechreuad ac yr wŏn a phôb amſer, a thros oeſoedd oeſoedd. Amen.



Traethawd byrr ar wedd Dialog rhwng Athro a discybl am Sacrament Penyd.

Discybl. BEth yw Sacrament Penyd.

Athro Sacrament yr hwn a ordeiniodd Christ er mwyn rhyddhau'r pechodau a wnaed ar ol Bedydd.

D. O *ba le o'r Scrythur Lan y profir, fod Christ wedi gadael awdurdod yn ei Eglwys i ryddhau pechodau?*

A. O'r 20 Pennod o Evangel *S. Ioan* lle y dywedodd yr Iesu wrth ei Apostolion,

Megis y danfonodd fy Nhad *fi, yr wyf innau yn eich danfon chwi. Wedi iddo ddywedyd hyn, ef a anadlodd arnynt*

Mae'r Nêf a'r Ddaear yn llawn o'th Fawredd, a'th Ogoniant di.

Neu ddywed.

Gogoniant i'r Tâd, ac i'r Mâb, ac i'r Yspryd Glan:

Megis yr oedd yn y dechreuad ac yrwön a phôb amser, a thros oesoedd oesoedd. Amen.

Tracthawd



Traethawd byrr ar wedd Dialog rhwng Athro a discybl am Sacrament Penyd.

Discybl. B*Eth yw Sacrament Penyd.*

Athro Sacrament yr hwn a ordeiniodd Christ er mwyn rhyddhau'r pechodau a wnaed ar ol Bedydd.

D. O *bale o'r Scrythur Lan y profir, fod Christ wedi gadael awdurdod yn ei Eglwys i ryddhau pechodau?*

A. O'r 20 Pennod o Evangel *S. Ioan* lle y dywedodd yr Iesu wrth ei Apostolion,

Megis y danfonodd fy Nhad fi, yr wyf innau yn eich danfon chwi. Wedi iddo ddywedyd hyn, ef a anadlodd ar-

nynt: ac a ddywedodd wrthynt: Derbynniwch yr Yspryd Glan: i bwybynnac y maddenoch eu pechodau, maddeuir iddynt: a'r eiddo pwybynnac a attalioch, hwy a attaliwyd.

D. *Pa Sawl peth sydd angenrheidiol i'r dyn Penydiol i dderbyn y Rhyddhaad, y Maddeuant, neu'r Absolutiwn hwn?*

A. Tri pheth: y cyntaf yw Contritiwn, Cystudd calon neu Edifeirwch: yr ail yw Cyffes: a'r trydydd yw Satisffactiwn neu Iawn-waith.

D. *Beth ydys yn ei feddwl wrth Contritiwn, cystuddcalon neu edifeirwch?*

A. Bôd yn llwyr ddrwg ac yn edifeiriol gan y Penyd-ddyn ddarfod iddo bechu yn erbyn Duw, a'i ddigio ef: gyda llawn bwrpas na's gwnelo hynny byth drachefn, a hollawl fryd i ochelyd pob achos, achlysur neu arfodau pechod.

D. *Beth ydys yn ei feddwl wrth Gyffes?*

A. Bôd yn rhaid i'r Penyd-ddyn gyhuddo, dywedyd, ac esponi yn ys-

pyslawn

pyflawn i Offeiriad awduredic cyffreithlon, ei holl bechodau marwol, gyda nifer a holl amgylcheddion pwysfawr pôb pechod, cyn ddyfaled fyth ac y gallo.

D, *Pam y dywedir fod Duw yn mynnu gennym ni gyfessu felly ein pechodau i ddyn daearol?*

A. Oblegid fôd Duw wedi rhoi awdurdod i ddynion daearol, sef i'w Apostolion ac i'w Succęssyriyid hwynt (hynny yw, i'r Escobion ac i'r Offeiriaid, sydd yrwön yn dal eu lle hwy) i ryddhau pechodau, neu i'w hattal: ac amhynny fe a'i gosododd hwynt yn Swyddogion neu'n Iustusiaid Ysprydol i farnu'r pechadur, neu iw absolvio ef, fel y bo'r achos a rheswn yn gofyn. Ac oblegid nas gellir cyflawni'r farnedigaeth hon, heb hollawl wybodaeth o'r pechodau; amhyuny mae'n rhaid eu cyhuddo hwynt. Drachefn mae Duw wedi gosod yr Offeiriaid yn Feddygon Ysprydol yr enaid. Megis yntau y mae'n angenheidiol i'r Meddyg corphorol wybod,

bod, gweled a chwilio clwyfau, briwau ac archollion y corph iw iachau hwynt, yn gymmaint ac os bydd clwyf neu friw marwol yn rhyw le dirgel o'r corph, fel y bo cywilydd mawr arnat i noethi ef, er hynny naill ai rhaid i ti ei ddangos ef, neu golli dy fywyd: felly y mae'n rhaid i'r Meddyg ysprydol wybod a dyall clwyfau ac archollion yr enaid, onid ē (os marwol y fyddant) rhaid i ti fôd heb ras Duw, (yr hwn yw bywyd yr enaid) ac felly parhau mewn stad colledigaeth dragywyddól.

D. *Mi dybygwn mae peth crenlon ac anghyfaddas i ddaioni Duw, yw gorchymmyn i bobl ddiargelu yngwydd dyn eu pechodau cuddiedic. Fe allai i mi wneuthur rhyw bechod, na ddywedwn fyth wrth y brawd neu'r chwaer anwylaf i mi, nag wrth fyngwraig fy hun, bwaith a rhaid i mi gyhuddo hwnnw yn yspyslawn i ryw ddyn arall daearol?*

A. Gwaeth o lawer a chrenlonach y fydd i ti, fôd dy holl bechodau gorthrwm cywilyddus yn scrifennedic

ar

ar dy dalcen, yngwydd yr holl Angelion a'r Cythreuliaid, ar ddydd dy angeu, ac ar Ddydd y Farn yngwydd holl ddynion y byd, gyda'r holl Ysprydion da a drwg, yn y modd ac y tybygi di, na fyddir yn edrych ar, nac yn edliw neu yn dannod pechodau rhai eraill, yn fwy na'th bechodau di: ac wedi hynny igyd, cael dy fwrw bendramwnwgl i'r tân Vffernol, yno i ddioddef poenau anfeidrol tra fo Duw yn Dduw. Os buost mor anniolchgar a digywilyddus (wedi cael dy olchi yn lân vnwaith a gwaed Christ trwy Fedydd,) a digio Duw eilwaith trwy bechu yn orthrwn, yn ei wydd ef a'i Angelion: pa ryfedd yw, ei fod ef yn mynnu gennyt, (er cael maddeuant o'th bechodau, ddwyn cymmaint o gywilydd, a'i cyffessu hwynt yn ostyngeiddlon, a'i cydnabod o flaen vn o Swyddogion Duw, a drefnodd ef yn Iustus arnat ar y ddaear?

D. *Oni all yr vn hwnnw, yspyssu'r cwbl i'r holl fyd?*

A. Na all ddim: er bod y Sectariaid neu'r sawl sydd allan o'r Eglwys Gatholic (o ran eu hanwybodâeth) yn tybied felly.

D. *Paham hynny?*

A. Oblegid mae Sacrilegedd dirfawr, a phechod damnedic yw, i Offeiriad ddatcuddio neu annirgelu Cyffes Sacrafennol, neu ryw ran o honi. Oblegid fel y mae Duw yn rhwymo'r Penyd-ddyn i gyffessu ei bechodau wrth Offeiriad, yr hwn nid yw ond dyn trangcedic, felly y mae ef yn rhwymo'r Offeiriad i fod yn garedic, ac yn Dâd Ysprydol i'r Penyd-ddyn, cyn belled ac na sonio fyth, am ei bechodau ef, nac am ddim ohonynt, nac wrth nêb arall, nac wrth y Pechadur eihunan chwaith (wedi gorphen y Gyffes) nac ar air, nac ar weithred nac mewn modd arall pabynnac. Ac mae y rwymedigaeth hon o'i natur eihûn mor gaeth ar yr Offeiriad, a bod yn bechod mwy damnedic iddo ei thorri hi, na lladd a mwrddrio ei dâd a'i fam eihunan. Ob-

legid mai Brâd anfeidrol y fyddai hynny yn erbyn yr Yspryd Glân, o wneuthur y Sacrafen hon, (sy mor lesfawr ac angenrheidiol i'r enaid) yngâs ac yn ffiaidd i ddyn.

D. Oni all yr Offeiriad o'r hyn lleiaf, gyhoeddi Cyffes ei Benyd-ddyn: pan fo hynny yn anguenrheidiol i safio ei fywyd eihunan?

A. Na all ddim, nac i safio ei fywyd eihûn, na bywyd ei holl gymmydogion, nac i ystoppio neu i gae safn Vffern (pettai hynny yn gallu bod) fel nad elai byth mwy eneidiau iddi. Oblegid nad yw cyfreithlon, gwneuthur drwg, i dda ddyfod o hono.

D. *Ond mae rhai o'r Offeiriaid a chymmaint merwingos ar eu tafodau, ac nas medrant eu hattal rhag llithro weithiau. Pa le y byddfy enw da a'm cyfrifi yr amser hwnnw?*

A. Mae Duw wedi gofalu yn helaeth am gadw dy enw da di, ar y cyfryw ymgyfarfod, trwy roddi gras particular i bob Offeiriad cywir, i gadw cyfrinach Cyffes Sacrafennawl, yn gymmaint

maint ac er bod rhai, o yscafndra naturiol, yn rhy dafod-rhydd, ar bob achos arall: etto yn y pethau sy'n perthyn i gyfrinach Cyffes, nid yw ddim anhawdd ganthynt dewi a son, o ran y *Gras* Duwiawl particular a dywalltwyd arnynt gyda'r Vrdden Sacraidd. A'r *Gras* hwn a fynnai Duw fod yn amlygol mor nodedic, ac y gellid yn hawdd adnabod trwyddo, yr Offeiriaid cywir Catholic oddiwrth y rhai ffeilsion, a Ministri'r Sectàriaid, yn cymmeryd arnynt fod yn Offeiriaid, lle nid ydynt ond gwyr llwyr llyg fel rhai eraill: y rhai er eu bod mewn pethau eraill yn ddigon cyfrinachgar ac yn honest; etto os digwydd iddynt, wrth drawsymaser y Swydd Offeiriadol o wrando Cyffes, wybod rhyw bechod dirgel particular, (canys nid oes nemmor o'r Sectariaid yn gwneuthur Cyffes, ond o'r peth sydd eisoes yn gyhoedd tros wyneb y Wlad, neu mewn geiriau cyffredinol gan ddywedyd, *ei fod ef yn bechadur*, neu'r cyffelyb, fel y gall

pob

pob ffuantwr hypocritic gyffeſſu yng-hanol y Farchnad heb ddim cywilydd yn y byd,) ni fedrant ſyth gelu'r matter, ond yn gynt neu yn hwyrach, hwy a'i cyhoeddant ef. O'r hyn beth y cawſom amryw o Eſamplau triſt-lawn yn ddiweddar; digon i mi ymma grybwyll, yr hyn ſydd yn brintiedic eiſoes, ſef y brad a wnaethant y Miniſtri Sectaraidd yn Ninas *Caerfrangon*, lle wedi dwyn Capten *Hinde*, a arweinaſid o amgylch y Siroedd eraill, heb gael dim prawf cyfreithlon o'r drygwaith a'r achwyn a wnaethid yn ei erbyn: fe a ddaeth Miniſtr atto yno, ac a'i gyrrodd ef i goelio fod y Pen-Iuſtus wedi cael profiad digonol yno o'r cwbl, ac nad oedd yr wŏn fodd i ſafio ei hoedl ef, ond ei fod ef megis Swyddog Duw, yn cynghori iddo ddarparu eihûn i farwolaeth Chriſtianogol trwy gyffeſſu iddo ef ei bechodau, er mwyn cael maddeuant o honynt, ac abſolutiwn: ac wedi i'r Capten gyffeſſu

Politic. Catechiſm. c. 15. num. 5.

gyffessu yn edifeiriol yr anhap a ddigwyddasai iddo o ladd vn o'i Gydymmeithion eihûn, fe aeth y Ministr i ffordd yr amser hwnnw, gan addo y doi ef dronnoeth, (pan fai'r Capten wedi edifarhau yn fwy) i orphen y gwaith da hwnnw. Ond yn lle dyfod eihûn fe a ddarfonodd Genau arall o'r vn bais, gan beri iddo ddywedyd ei fod ef eihûn wedi syrthio yn glaf, fal na allai ef ddyfod: ond os cyffessai y Capten yr vn pechod i'r brawd du hwnnw hefyd, fe gyflawnai ef y gwaith yn llwyr, yr hyn wedi i'r Capten whenthur hefyd yn llwyr wirion: Hwy a aethant eill dau yn ddioed yn vnion i'r Cwrt iw gyhuddo ac i achwyn yn ei erbyn ef, ac nid oedd vn prawf arall digonol i'w gondemnio ef, ond yn vnic depositiwn y Ministri hynny. Ond fe a wnaeth eu drygioni hwynt i'r Capten, feddwl am ffalsedd eu Crefydd hwynt, y oedd heb ddyscu iddynt na mwy Cyfiawnder, na daioni: ac wrth hynny ymadael a'r Heresi, yn yr hwn y genasid ef,

ef, a marw o fewn caerau yr Eglwys Lan, yn ddyn Catholic llwyr edifeiriol am ei bechodau. Mi a allwn goffa ymma hefyd yr hyn a ddigwyddodd i'r vn pwrpas yn Sîr Fynwai ac yn Sîr Faesyfed yn ddiweddar, ond mae'r matterion yn llawn gwybodedic, ac nid yw byrder fy amcan yn hyn o le, yn caniadu imi hwyhau ymmhellach. Ond yn ficcr rhaid i mi ddywedyd, na fûm i yn gydnabyddus erioed a nêb a wnaeth Gyffes i ryw vn o'r Ministri Sectaraidd, nad achwynodd drachefn, gyhoeddi o hono ei Gyffes ef. Cyn noethlymmed a gwag ydynt Vsurpyrwyr y Swydd sacraidd honno, nid yn vnic o'r *Gras* Duwfawl priodol iddi, ond hefyd o ddyall cyffredin, ac o honestrwydd moesawl yn y cyfrwng hwnnw.

D. *Oni ddiargelodd Offeiriad Catholic Gyffes erioed?*

A. Mi a glywais sôn am rai Offeiriaid drwg, meddwon, celwyddog, beilchion, cybyddus, anllad, Swynwyr yn masnach a'r Cythraul, *&c.*

(ac nid rhyfedd fod rhai drygionus ymlith cynnifer miliwn ac sydd o honynt ar vnwaith yn Eglwys Dduw ar y ddaear, lle nid oedd Coleds y deuddeg Apostolion, a ddewisasai Christ eihunan, heb vn Diawl ynddo) etto ni fedrais i erioed ddyall yn y-spyslawn, ddarfod i vn Offeiriad cywir, (er cynddrwg y fai, neu wedi troi yn Hæretic neu yn Apostata) gyhœddi vn pwnc o vn pechod, o'r hwn y cawsai ef wybodaeth yn vnic trwy Gyffes Sacrafennol. Ac yn siccr ni fyddai hynny i ddim pwrpas yn y byd. Oblegid na chai ef ei goelio am hynny gan vn Catholic, na chan nêb arall a dim synwyr iddo: oherwydd mai gwaeth a mwy pechod yw, i'r Offeiriad gyhoeddi'r Gyffes, nac i'r Penyd-ddyn wneuthur y drygwaith. Ac am hynny cynt y cœlia pob dyn Synhwyrol, fod yr Offeiriad hwnnw yn gelwyddog, na bôd y Penyd-ddyn wedi gwneuthur y drwg. Mae pôb dyn yn rhwymedic i dybied y goreu am ei gymydog; a llai drwg o

lawer

lawer yw bod yn gelwyddog, na bod yn ddatcuddiwr Sacrilegaidd yscelerḍ.

D. *Mi welaf weithian nas gall yr Offeiriad ddiargelu Cyffes: ond mi wn trwy hir ymarfer, na allaf aros y sawl sydd yngwybod fy meiau i: pa fodd yntau y gallaf edrych yn wyneb yr hwnnw y fo yn yspyslawn wybolol o'm holl bechodau gorthrymmaf, a'r cywilyddusaf a wneuthym erioed?*

A. Na flina dyhûb am hynny, ond cofia yn ddiammeu fod yr Offeiriad yn Lieutenant i Dduw, ac yn dala ei le ef yn y weithred honno: neu megis y mae'r Apostol yn gorchymmyn i ni, am bob Offeiriad cywir awduredig, ystyria ei fod ef yn *Weinidog Duw. ac yn Ddosparhwr Dirgeleddion Christ*, 1 Cor. 4. a choelia fi, wedi i ti wneuthur Cyffes gywir, ostyngaidd, eidifeiriol, ti a geri yr Offeiriad hwnnw yn fawr, a bydd gwell gennyt gydymddiddan, a bod yn gartrefol a hwnnw, nac a nêb arall: oblegid y tybygi di fod yn rhaid iddo yntau dy garu dithau. D. *Pa*

D. *Pa fodd e dichon hwnnw fyngharu i, a wyr fy holl ddrygioni?*

A. Oblegid wrth weled ynoti wîr edifeirwch, gostyngeiddrwydd, a dibris amdanat dyhûn, &c. (yr hyn a wyr ef wrth ddifrifwch dy Gyffes di, a thrwy Yspryd Duw yn ei ddysgu ef ar y cyfrwng hwnnw,) nid yw ef yrwön yn edrych ar yr hyn a fuost ti, sef pechadur gorthrwm: ond ar yr hyn yr wyti ynewr, trwy rinwedd dy ostyngeiddrwydd, dy edifeirwch, &c. a thrwy nerth yr Absolutiwn sacrafennawl; sef enaid cyfionedic, wedi ei olchi yngwaed Christ, trwy'r Sacrafen hon, yn wirion fel dyn-bach wedi ei newydd-fedyddio, yn Gyfaill i'r Angelion, ac yn Etifedd Teyrnas y Nefoedd. Ac os trigi di yn y stâd hwnnw hyd angeu, mae ef yn coelio yn ddiammeu y caiff ef dy weled di yn Sanct yn y Nêf. Pa fodd ganhynny y dichon ef amgen na'th garu di? Mae tuedd naturiol ymmhob dyn i garu eugilydd: [a hynny a wnant bob amser, hyd oni welant ryw ammherffeidd-

heiffeiddrwydd yn eu cymmydog, yr hwn a bair yn y man ryw wrthwynebrwydd neu ddisaffectiwn ynddynt, mwy neu lai yn ol mesur y bai. Ond pan welo dyn ei frawd wedi dychwelyd eilwaith i gyflwr Angelawl: pa fodd y gall ef amgen na'i garu ef? Ni welwn trwy gynnefindra, ein bod ni yn caru y rhai, i'r sawl a safiasom eu bywyd, neu i'r sawl yr ynnillasom fil o bunnau yn y flwyddyn, neu i'r sawl a gwnaethom ryw ddaioni mawr arall. Pa ryfedd yntau, fod yr Offeiriad yn caru hwnnw, yr hwn a helpodd ef i fod mewn stâd Gras, ac i gael iawn o Deyrnas y Nefoedd ac o'r bywyd tragywyddol? Mae'n Iachawdwr bendigedic yn dywedyd yn yr Evangel: Y *bydd mwy o lawenydd yngwydd Angelion Duw yn y Nef, am vn pechadur yn gweuthur penyd, nac am bedwar ar bymtheg a phedwar vgain o rai cyfion, y rhai nid rhaid iddynt wrth benydio.* Pa fodd gan hynny y dichon yr Offeiriad, (yr hwn sydd yn gydwybodol ac yn gyf-

rannog

rannog o'r llawenydd hwnnw) amgen na charu yr hwnnw a wnaeth gymmaint o lawenydd i'r Angelion?

D. *Gan fod yn rhaid i ni gredu'r Evangel. sy'n dywedyd ddarfod i Grist roi awdurdod iw Apostolion i ryddhau neu i attal pechodau: a chan fod Cyffes yn angenrheidiol er cael y rhyddhaad neu'r Absolutiwn Sacrafennol hwnnw: ac nad oes dim perygl yn yr Eglwys Gatholic o gyhoeddi cyfrinach Cyffes, neu o golli ei barch i'r Penyd-ddyn; Pam nad ydynt yr holl Sectariaid yn troi yn Gatholigion, pe ni bai vn motif arall i'w denu a'i gyrru hwynt i hynny, ond yn vnic er mwyn cael y daioni anfeidrol hwn o ryddhaad a maddeuant o'i pechodau?*

A. Diammeu yw, pettynt hwy yn gwybod hyn oll, yn ei ystyrio yn llwyr, ac yn barod i ymwrthod a phob perthynas neu ewyllys bydol, a doi, (ar yr ystyriaeth hwn yn vnic) y rhan fwyaf o honynt yn Gatholigion. Canys pa gonffordd neu wynfyd mwy

a

a ddichon dyn ei ewyllyſſu, na bod mewn ffafor a gras Duw? A pha anniolchgarwch neu ammharch mwy i Dduw, nac esgeulufo derbyn y drugaredd, y mae ef yn ei chynnyg mor ddaionus, ac ſy mor hawdd ac mor eſmwyth i'w chael?

D. *Po ſawl gwaith y gall dyn gael maddeaunt o'i bechodau, a ddichon ef gael abſolutiwn o honynt ſeithwaith?*

A. Nid yn vnic ſeithwaith ond ſaith-ddengwaith: hynny yw, cynniſer gwaith ac y bo'r pechadur edifeiriol, trwy fod yn ddrwg gantho a waelod ei galon ddarfod iddo bechu, gyda bod yn ei fryd, na phecho ef mwy, yn gofyn rhyddhaad a maddeuant o'i bechodau, Os yw Chriſt yn mynnu cymmaint perffeiddrwydd ynom ni, a maddeu felly i'n cymydog; digon ſiccr, nad yw ef eihun, yn llai parod i drugarhau: daioni yr hwn ſydd anfeidrol a dibaid.

D. *Oni wna'r ddyſceidiaeth hon bobl yn ddiofal am ochelyd pechod, o ran eu bod yn gallu cael maddeuant mor hawdd?*

A. Na

A. Nawna; mwy na'r hyn y mae Duw eihun yn ei ddysgu trwy'r Prophwyd *Ezechiel* c. 18. v. 21. *Os gwna'r dyn drwg benyd am ei boll bechodau a wnaeth &c. gan fyw ef y fydd fyw, ac ni fydd ef marw. Ni chofiaf yr anghyfiawnderau a wnaeth ef*, &c. A thrachefn c. 33. v. 11. *Yr wyfi yn byw, medd ein Harglwydd Dduw, Nidwyf fi yn mynnu marwolaeth y drygionus, ond dychwelyd o'r dyn drygionus oddiwrth ei ffordd a byw.* Ac yn y v. 12. *Drygioni y drygddyn ni wna niweid iddo yn y dydd pabynnac a'r ymchwelo oddiwrth ei ddrygioni*, &c. Oblegid rhaid i ti gofio fyth, nad yw yn ddigon i'r pechadur gyffessu ei ddrygioni, oni bydd hefyd yn llawn edifeiriol gantho, ddarfod iddo wneuthur y drwg, gyda gwîr fryd na phecho ef fyth mwy. Ac oni bydd gantho yr edifeirwch a'r bryd hwn, er cymmaint y dywedo wrth yr Offeiriad eu bod, ac er cystaled y llafaro'r Offeiriad (gan ei goelio ef) eiriau'r Absolutiwn, etto ni chaiff ef ddim rhyddhaad o'i bechodau, ac ni

wna'r gyfryw Gyffes ddim llês iddo ond chwanegu ei ddrygioni ef yn an-feidrol, a haeddu mwy o lîd a digo-faint Duw.

D. *Oni chafodd rhai faddeuant, y oe-ddent wedi presumo, neu wedi rhyfygu cyn iddynt bechu, y gallent hwy gael gras a maddeuant ar ôl eu pe-chod?*

A. Nid hwyrach na chafodd rhai: ond miliwn o rai eraill, sef yr holl e-neidiau sydd yrwön yn Vffern a bre-sumasant yn yr vn modd, ac etto ni chawsant ac ni chant hwy fyth faddeu-ant. Dawn Duw yw gwir edifeirwch. A phwy (pan fo ef yn myndi bechu yn ddirfawr) a ddichon addaw iddo eihun, a caiff ef râs Duw ar ol y pe-chod? Y rhyfyg neu'r presumptiwn cyffelyb a dwyllodd yr holl eneidiau colledig sydd ynawr ynghanol V-ffern. A pha ddyn a dim synwyr iddo, a dybia y gall ynteu ddiange yn well?

D. *A fydd llawer o'r Catholigion yn arfer cyffeffu?*

A. Nid

A. Nid llawer yn vnic, ond mae pob gwir Christion yn rhwymedig i gyffesu ei bechodau vnwaith bob blwyddyn. Ac mae'r rhan fwyaf o'r rhai rhinweddol, yn arfer cyffesu vnwaith bob mis, rhai eraill vnwaith bob pythefnos, a llawer o'r rhai duwiolaf vnwaith (neu'n fynychach) bob wythnos. Chwi a ellwch weled yn yr Eglwysi Catholic ar amryw Wyliau uchel, vgain neu ddeugain o Offeiriaid o'r vnwaith yn eistedd o'r neilltu mewn gorseddi wenscoed, igyd oll yn yr vn Eglwys, i wrando Cyffes o'r boreu glas ddydd hyd oni bo hi awr o'r prynhawn, a niferoedd o'r bobl ffyddlon o bob gradd, o bob conditiwn, o bob oed ac o bob ystlen yn gwascu o'i hamgylch, ac yn ymegnio pwy gyntaf a gaffo ddyfod attynt i gyffessu ei bechodau mwyaf. Ac er bod cywilydd mawr arnynt, (megis y dylai fod) etto o ran eu bod hwy yn gwybod rhwymedigaeth yr Offeiriad i gelu cyfrinach Cyffes, ac yn ystyrio eu hangenrhaid ysprydol eu-

hunain,

hunain, hwy a gyffessant y cwbl yn rhwydd ac yn wiriongar, megis pettai nêb ond Duw eihûn yn eu gwrando. Lle y mae'n hofflawn, weled niferoedd o bobl-ieuangc yn dychwelyd o'i Cyffes a'r dagrau yn distyllio hyd eu gruddiau, nid o edifeirwch yn vnic, ond hefyd o dra llawenydd eu bôd hwynt wedi glanhau eu cydwybod.

D. *Ond pechaduriaid gorthrwm yw y rheini, y rhai s'yn arfer cyffessu bob wythnos, neu yn fynyahach?*

A. Nag e ddim. Canys mae'n dybygol eu bod hwy yn dduwiolaf oll. Er dyall hynny yn well, rhaid i chwi wybod, fod dau ryw o bechod, sef Marwol a Maddeuol. Pechod marwol yw hwnnw, yr hwn o ran ei drymder sydd yn difeddu'r enaid o râs Duw, yn ei wneuthur ef yn elyn i Dduw, ac yn haeddu cospedigaeth dragywyddol yn Vffern. Pechod maddeuol yw hwnnw, yr hwn o ran ei yscafnder, nid yw yn tynnu grâs *Duw* oddiar yr enaid ond mae ef yn lleihâu ca-

riad Duw tuag at y pechadur, ac am-hynny nid haedda ond coſpedigaeth amſerol, mwy neu lai yn ol maint y pechod. Mae llaweroedd ganhynny yn yr Eglwys Gatholic heb fod yn euog o bechod marwol erioed ar ol eu Bedydd : eraill ni phechaſant yn farwol byth ar ol iddynt vnwaith ym-roi i waſanaethu *Duw* o ddifrif : etto maent hwy beunydd yn cwympo i amryw bechodau maddeuol, yn ol fel y mae'n ſcrifennedic. *Mae'r dyn cy-fion yn cwympo ſeithwaith yn y dydd.* Proverb 24. 16. Hynny yw, i ryw bechod maddeuol er lleied y fo. Ac o'r tu arall, er bod y dyn cyfion beu-nydd yn gwneuthur cymmaint o wei-thredoedd da trwy weddi, eluſen, ympryd, ymarfer dioddefgarwch, ca-riad perffaith, diweirdeb, goſtyngei-ddrwydd, &c, ac y bo'r drydedd ran ohonynt yn blaenori ymmhell mewn nifer a maint ei holl bechodau ma-ddeuol ef bob dydd, ac yn ſwy na di-gon i ddileu, (trwy drugaredd Dduw) euogrwydd y rheini : etto o ran nad

wy

yw hynny yn ysbysol iddo ef: Canys mae'n scrifennedic: *Ni wyr dyn pa vn ai cariad ai cas y mae ef yn ei haeddu*. Eccl.9.1. Ac ni âd gostyngeiddrwydd y dyn cyfion iddo brisio nen wneuthur dim cyfrif o'i weithredoedd da eihûn, gan ei fod ef yn cydnabod, nad oes na delut mor gaeth, na chlefyd mor ddirfawr, na phoen mor greulon, nad ydyw'r pechod maddeuol lleiaf yn ei haeddu igyd, fel y mae y Theologiaeth oll yn dyscu i ni. Heblaw hyn, mae'r dyn cyfion yn caru, ac yn parchu Duw yn gymmaint, ac y bydd blinach a gwaeth gantho ef am ryw vn pechod maddeuol er lleied y fo, megis tippyn o drawsfeddwl syrn anewyllysgar ar ei Weddi, rhyw atteb lled-anhawddgar a roddo ef ar fyrbwyll, gollwng yn angof dibrisio eihun yn ei feddwl pan fo eraill yn ei ganmol ef, &c. Y cyfryw feiau neu ammherffeithiadau (meddaf) y fydd gwaeth o lawer gan y dyn cyfion, a'r neb sydd yn sanctaidd-eiddigus o anrhydedd Duw, nac y fydd tyngu, rhegu

lladratta, meddwi, celwyddu, &c. gan lawer o'r Christianogion drwg, er eu bod o'r Cred Catholic. O herwydd y rhesymmau hyn, pa gyfiownaf a sanctеiddiaf y fo pobl Dduw, mynychach y dymunant hwy gael rhyddhaad o'i pechodau trwy'r Absolutiwn Sacrafennawl. Oblegid er eu bod hwy yn gwybod y gall gweithredoedd da ddileu pob pechod maddeuol: etto o ran nad ydynt (fel y dywedais) yn prisio dim am eu gweithredoedd da euhun (o'rhai ethynny y gwnant hwy wmbredd beunydd,) hwy a ddymunant gyffessu yn fynych.

D. *Pam a dywedwch i fod rhai pechodau yn farwol a rhai eraill yn faddeuol? ond yw pob pechod yn farwol i'r Reprobat, ac nad oes dim ar y wnelo, yn bechod i'r Etholedig?*

A. Mae'r Carn-Sectairiad yn siccr yn dyscu hynny: ac mae dau brif reswm yn eu gyrru hwynt i ddysgu'r athrawiaeth Gythreulic honno.

D. *Beth ywy Rhesymmau hynny?*

A. Y cyntaf yw, fel y gallo'r werin an-

anwybodol, a dwyllasant hwy, wrth eu gweled hwynt yn gwneuthur llawer o weithredoedd drwg, (oblegid na fedrasant bod amser ddala eu masg ar eu hwynebau,) trwy gosio y ddysceidiaeth ddamnedig honno, ddeffinio a barnu fod eu Doctorion hwynt o nifer yr Etholedigion, ac felly eu bob hwy byth yn parhau yn gyfion er cymmaint o bechodau gorthrwm a wnelant: ac na ddylai neb eu dannod neu'i hedliw hwynt am hynny, oblegid eu bod hwy byth yn parhau yn Sainct dawnlawn goruchel.

D. *Beth yw y rheswm arall?*

A. Oblegid wrth y ddysceidiaeth honno, hwy a allant dynnu lliaws mwy o bobl i'w dilyn. Canys wedi dysgu'r bobl rydd-didgar cnawdchwantus, fod Duw wedi predestino rhai, ers oes oesoedd i gadwedigaeth dragywyddol, ac wedi repryfio neu adael y llaill i golledigaeth bythol: (heb ddyscu iddynt mai trwy eu gweithredoedd euhun y mae hynny

lladratta, meddwi, celwyddu, &c. gan lawer o'r Christianogion drwg, er eu bod o'r Cred Catholic. O herwydd y rhesymmau hyn, pa gyfiownaf a sancteiddiaf y fo pobl Dduw, mynychach y dymunant hwy gael rhyddhaad o'i pechodau trwy'r Absolutiwn Sacrafennawl. Oblegid er eu bod hwy yn gwybod y gall gweithredoedd da ddileu pob pechod maddeuol: etto o ran nad ydynt (fel y dywedais) yn prisio dim am eu gweithredoedd da eu hun (o'rhai ethynny y gwnant hwy wmbredd beunydd,) hwy a ddymunant gyffessu yn fynych.

D. *Pam i a dywedwch i fod rhai pechodau yn farwol a rhai eraill yn faddeuol? ond yw pob pechod yn farwol i'r Reprobat, ac nad oes dim ar y wnelo, yn bechod i'r Etholedig?*

A. Mae'r Carn-Sectairiad yn siccr yn dyscu hynny: ac mae dau brif reswm yn eu gyrru hwynt i ddysgu'r athrawiaeth Gythreulic honno.

D. *Beth yw y Rhesymmau hynny?*

A. Y cyntaf yw, fel y gallo'r werin an-

anwybodol, a dwyllasant hwy, wrth eu gweled hwynt yn gwneuthur llawer o weithredoedd drwg, (oblegid na fedrasant bod amser ddala eu masg ar eu hwynebau,) trwy gofio y ddysceidiaeth ddamnedig honno, ddeffinio a barnu fod eu Doctorion hwynt o nifer yr Etholedigion, ac felly eu bob hwy byth yn parhau yn gyfion er cymmaint o bechodau gorthrwm a wnelant: ac na ddylai neb eu dannod neu'i hedliw hwynt amhynny, oblegid eu bod hwy byth yn parhau yn Sainct dawnlawn goruchel.

D. *Beth yw y rheswm arall?*

A. Oblegid wrth y ddysceidiaeth honno, hwy a allant dynnu lliaws mwy o bobl i'w dilyn. Canys wedi dysgu'r bobl rydd-didgar cnawdchwantus, fod Duw wedi predestino rhai, ers oes oesoedd i gadwedigaeth dragywyddol, ac wedi repryfio neu adael y llaill i golledigaeth bythol: (heb ddyscu iddynt mai trwy eu gweithredoedd euhun y mae hynny

yn bod :) ac ymmhellach na ddannodir i'r Predestinad, neu na ddodir arno ddim pechod pabynnag ar y wnelo ef : a bod pob peth a wnelo'r Reprobad yn bechod marwol ac yn digio Duw yn anfeidrol : gan berswadio eu hunain eu bod hwy o nifer y rhai Predestinad, hwy a gredant ac a ddilynant y ddysceidiaeth hon yn ewyllysgar, o ran ei bod hi yn hoff iawn, ac yn gydnaturiol i'w tuedd drythyll hwynt.

D. *Wrth ba le o'r Scrythur Lan y profir fod rhai yn bechodau maddeuol?*

A. Wrth y lle a çitwydd eisoes allan o'r Proverbiau c. 24. v. 16. *Mae'r dyn cyfion yn cwympo seithwaith yn y dydd, &c.* Hynny yw, i ryw bechod maddeuol: canys os syrthia ef i bechod marwol, pa fodd a dichon ef barhau yn gyfion? A S. *Iacob* yn ei Epistol c. 3. v. 2. *Mewn llawer o bethau yr ydym bawb yn tramgwyddo.* Diammeu yw, fôd yr Apostolion wedi eu cadarnhâu mewn grâs, pan dderbynniasant yr Yspryd Glân, ac oherwydd

hynny

hynny mewn materion man a maddeuol yn vnic y tramgwyddasant hwy.

D. *Dywedwch i mi yrwon, beth yw Iawnwaith neu satisffactiwn, yr hwn yw'r drydedd ran o* Sacrafen *Penyd?*

A. Penyd Sacrafennawl ydyw, o Weddiau, o Ymprydd, o Elusenneu o ryw weithredoedd da eraill, a roddo yr Offeiriad ar y pechadur i'w chyflawni.

D. *Oni ryddhawyd ei holl bechodau iddo trwy'r Sacrafen? pam ganhynny y mae'n rhaid iddo benydio hefyd?*

A. Oblegid, er darfod iddo gael maddeuant o'i bechodau, etto oni bydd contritiwn gantho, hynny yw, llwyr edifeirwch o dra cariad ar Dduw, a chystudd calon am ei ddigio ef, (o'r hyn beth nid yw'r pechadur eihûn, na'r Offeiriad yn yspyslawn, oddieithr yn anfynych iawn) mae'n rhaid iddo ddioddef cospedigaeth amserol: ac i ddilêu honno, y mae'r Offeiriad, trwy ei awdurdod o ryddhau neu o attal, fel y gwelo ef fod

yn gyfaddas mewn pwylled a chyfiawnder yn gosod arno benyd iachusiawn a llesfawr.

D. *Pa fodd y profir o'r Scrythur Lan, fod y gospedigaeth y ddylasai fod yn dragywyddol, pan ryddheir y pechod, wedi ei newid i gospedigaeth amserol yn unig? neu fod rhan o honi hi yn ol, wedi rhyddhau'r pechod?*

A. Yr ydym yn darllain yn y Pen. 12. v. 13, 14. o ail Lyfr y Bren. Ddarfod i Dduw, wedi madden y pechodau o Odineb a Murdwrn i *Ddafydd*, ei gospi ef erhynny a cholledigaeth o'i ddynbach, perhon a darfod iddo weddio yn daer am fywyd y plentyn *E i'n Harglwydd* (ebyr y Prophwyd *Nathan* wrtho) *a dynnodd ymmaith dy bechod, ond dy fab y fydd farw. Adam* hefyd a yrrwyd allan o'r Paradwys daearol tros fyth, wedi madden ei bechod iddo: ac a'i gwnaed ef a'i holl eppil yn gaeth i lawer o flinderau a gofidiau tra fyddont yn byw ar y ddaear.

Directiwn



Directiwn a Modd i'r ſawl ſ'yn euog o bechodau marwol a gorthrwm i holi eu Cydwydod a gwneuthur Cyffes dda.

Auct. P. C. B. S. I.

MAe Cyffes General ſef Hollawl neu o ran ſawr, neu o'r than waethaf o fuchedd dyn, yn diogelu ei iachawdwriaeth ef yn ſawr, yn llonyddu ei ſeddwl, ac yn calonni dyn o ddifrif i geiſio byw yn well.

Rhybyddion o ſlaen Cyffes.

1. TRos ennyd o amſer, megis o amgylch Mîs, offrwm dy Weddiau oll, a'th Eluſennau, a'th weithredoedd da eraill i gael goleuni a gras gan Dduw i gyflawni'r cwbl yn dda, a thros yr amſer hwnnw gweddia yn daer am gyfrwng Mair forwyn fendigedig, a S. Mari Magdalen.

2. Rhanna dy fuchedd yn ddwy, tair, neu bedair rhan, megis yr amſer y buoſt yn ſengl, a'r amſer yn briod: neu'r amſer a dreuliaiſt gyda'th Dad a'th Fam, a'r amſer y buoſt oddiwrthynt: amſer priodas, ac amſer gweddwdod, a'r cyffelyb; yna hola bob tro o'th fywyd wrth bob pwnc o'r Daflan iſod: gan ymaros yn hwy ar y pynciau yn yr rhai yr wyt yn ofni i ti ddigio Duw fwyaf.

Ar bob pwnc meddwl pa ſawl gwaith y pechaiſt ynddo: ac oni fedri

goſio niſer yr amſeroedd, meddwl pa ſawl gwaith yn fwy neu lai : onis galli hynny : hola pa hyd y parheaiſt yn y pechod hwnnw : ac os cwympaiſt iddo ar bob arfod neu occaſiwn, meddwl pa ſawl gwaith y byddai'r arfodau hynny yn digwydd, wrth feſur y dydd, yr wythnos, neu'r mîs.

Rhybyddion wrth gyffeſu.

VVEdi dewis Confeſſariws dwwiol cyfarwydd, cyffeſa dy bechodau a'i niſer, *Ar fyrr eiriau* heb fwy nac y fo rhaid; Y*n eglur*, ag adrodd ſympl gweddaidd, yſpyſlawn: *Yn hollawl*, heb gelu dim yn wybodol, na lleihau vn pechod ar wyt yn ammeu ei fod yn farwol.

Taſlan o bechodau marwol a gorthrwm.

PEchod Marwol yw meddwl, gair, neu weithred o wir fodd yn erbyn Cyfraith Dduw neu ei Lan-Eglwys

ef, neu yn ei byn rhyw rinwedd neilltuol mewn rhyw fatter mawr.

Meddwl, dywedyd, neu wneuthur rhyw ddrwg o wîr fôdd, yn wybodol, yn yspysławn, neu yn ewyllysgar (yr rhai igyd ydynt yr un peth) yw meddwl, dywedyd, neu yn wneuthur rhyw ddrwg pan y bo dyn yn gweled ac yn gwybod ar y tro hwnnw, ei fôd ef yn gwneuthur drwg.

Yn erbyn y Gorchymmyn cyntaf.

BYw allan o'r Eglwys Gatholic yn gyndyn o gariad ar ryw beth bydol darfodedig.

Cablu, erlid, neu ddirmygu y bobl, yr Eglwys, y Doctorion, neu'r Addysc Catholic, neu beth bynnac arall Sacraidd, megis y Creirian, y Reliciau, y Lluniau Sanctaidd a'r cyffelyb,

Gwadu ei fod yn Gatholic, neu wneuthur arwydd ar air neu weithred i ddangos nad ydyw felly.

Ammeu

Ammeu yn ewyllyſgar rhyw bwnc o'r Ffydd Gatholic.

Ewyllyſu, cynghori, neu fod yn foddlon i ryw vn o'r ſawl ſy'n perthynu iddo ef, fyw allan o'r Eglwys Gatholic.

Bôd heb wneuthur ei oreu o droi i'r Ffydd Gatholic y ſawl a allaſſai ef yn hawdd, pettaſſai ef yn ewyllyſu hynny,

Dibriſio dyſcu y Gweddiau cyffredin a Dirgeleddion pennaf y Ffydd Griſtianogol.

Mynd at Swyn-wragedd, Witſys, neu ddewinion i gael cyngor: neu beri, neu gyfarwyddo eraill i fynd: neu ymarfer eihûn ryw Witsgreft neu Ofergoel.

Credu mewn breuddwydiau, gan drefnu ei weithredoedd yn ol y greduniaeth honno.

Pechu trwy hyder neu breſympti-on ar drugarebd Duw.

Annobeithio bod yn abl o wellhau ei fuchedd, neu o gael maddeuant am ei bechodau.

Mur-

Murmuro yn erbyn Duw neu ei Ragluniaeth ef.

Ymddifyrru yn,bostio neu ymglodfori amryw bechod a wnaeth ef ryw amser.

Anghynghori nêb yn rhag entrio i fuchedd Grefyddol.

Yn erbyn yr ail Orchymyn.

CAblu Duw neu'r Seinctiau Nefawl ar air, neu lafar.

Tyngu eihun,neu beri i eraill dyngu yn gyhoedd, neu yn ddirgel rhyw anudon nen gelwydd, neu'r peth a wyddai ef, neu'r hyn yr oedd yn ammeu ei fod yn anwir.

Bod arfer gantho o dyngu llwau anghynefin mowrion yn ymryfysg,ar fyrbwyll, neu drwy ddigter, neu o wîr fodd, a pha hyd y parhaodd yn yr arfer hwnnw.

Bod arfer o dyngu llwau mawr neu fân heb geifio ymwrthod a hynny: neu o wag-falchder.

Addaw

Addaw peth da tan lw heb ewyllys o'i gyflawni: neu dorri'r addewid a wnaed.

Tyngu a gwnai ef i ryw bechod, neu na wnai ryw beth da, a chyflawni'r llw hwnnw.

Tyngu a gwnai ryw beth da, ac wedi hynny peidio a'i wneuthur, neu ei oedi yn hîr.

Gwneuthur adduned heb bwrpas o'i gyflawni.

Tyngu a gwnai dda neu ddrwg i ryw bwrpas drwg, neu nas gwnai dda i ryw bwrpas da.

Yn erbyn y trydydd Gorchymyn.

GWneuthur ar ddiwrnod-gwyl gorchymmynedig, neu ar yr hwn yr oedd ef yn tybied ei fod yn orchymynedig rhyw waith y mae'r Eglwys yn ei wahardd: neu beri hynny i eraill.

Esgeulusso eihun wrando'r Offeren ar y cyfryw ddydd, neu beri hynny i eraill: neu fod yn anofalus am beri

i'r

i'r sawl y fo tan ei lywodraeth ef wrando'r Offeren.

Diofalu am beri i'rheini fynd i'w Cyffes vnwaith bob blwyddyn o'r hyn lleiaf.

Cyffesu ar ol ennyd hir o amser heb holi ei gydwybod yn ddyfal: neu heb bwrpas o ymgadw rhag rhyw bechod marwol, neu'i achosion.

Celu yn ei gyffes, o ofn neu o gywilydd, rhyw bechod marwol, a pha hyd o amser y celodd hynny: *Bydded siwr o ddywedyd hynny yn nechreu ei gyffes.*

Esgeulusio cyflawni y penydiau a ddodwyd arno mewn cyffes o'r blaen, neu esgeulusio'r Restitwtiwnau, &c.

Esgeulusio cymmuno amser Pasch.

Cymmuno yn euog-wybodol o bechod marwol.

Torri ei ympryd ar ddiwrnod caeth, neu beri hynny i eraill.

Esgeulusio dywedyd yr Offis Dduwsawl ac yntau yn rhwymedig i hynny.

Meddwi,

Meddwi, neu fwytta gormod, neu beri hynny i eraill.

Yr erbyn y pedwerydd Gorchymyn.

Bod cywilydd arno gydnabod ei dâd, neu'i fam o dra balchder.

Eu gwatwor hwynt, neu ddywedyd geiriau dibris wrthynt.

Bod yn anufydd iddynt mewn rhyw fatter pwyssfawr nodedig: neu wneuthur peth o bwrpas i'w digio hwynt: eu rhegi, neu'i taro hwynt.

Peidio a'i helpu hwynt yn eu angenrheidiau corphorol neu yspryd ol yn ol ei allu.

Dymuno eu marwolaeth i gael eu meddiant hwynt.

Esgeuluso yn fawr, neu beidio yn hollawl cyflawni eu Llythyr-Cymmun hwynt.

Amharchu, dibrisio, neu fod o was neu forwyn yn anufydd neu yn anffyddlon i'w meistr, neu i'w meistres mewn peth nodedig.

Bod

Bod o dad, neu fam yn anofalus am ddwyn eu plant i fynnu, a'i magu yn y Ffydd Catholic: neu o'i cospi hwynt pan font ar fai: neu o beri dyscu iddynt eu Gweddiau, a Dirgeleddion pennaf y Ffydd Gristianogawl.

Rhegi eu plant neu'i gweinidogion.

Bod yn rhy ffyrnig wrthynt, neu heb roi cynhaliaeth ac ymgeledd gweddaidd iddynt yn ol eu ftât, neu felly peri iddynt ddilyn drwg fuchedd.

Gwneuthur yr vn peth o bennaethty i'w weinidogion.

Cospi ei blant neu'i weinidogion yn rhy ffyrnig neu yn anrhesymmol.

Bod yn greulon, neu yn annhrugarog wrth y tlodion.

Yn

Yn erbyn y pummed Gorchymyn.

BOd mewn configen a malais at eraill.

Dymuno marwolaeth i eraill, neu ryw ddrwg mawr o enaid, corph, parch, cyfrif, anrhydedd neu dda bydol.

Digio yn ffyrnig, neu fod ewyllys gantho i ddial trwy ddrwg mawr.

Taro eraill ag ewyllys o wneuthur drwg nodedig iddynt.

Briwo nen glwyfo yn fawr, neu ladd yn anghyfreithlon, neu beri, neu fod yn fodlon i eraill wneuthur hynny.

Lleſtair neu rwyſtro ymddwyn, colli'r baich neu ddiſtrywio'r ffrwyth o wîr fodd: neu amcanu hynny.

Pallu gofyn maddeuant gan y nêb a ddigiodd ef.

Pallu maddeu, neu gymmodloni a'r nêb a ddigiodd ef.

Neccaû ſiarad neu chwedlua ag eraill o dra digter a llid,

Am-

Amcanu colli eihunan o wîr fodd, neu ddymuno o dra digofaint ei farwolaeth eihûn.

Rhegi eihun, neu eraill bid byw, bid meirw.

Gwneuthur amryſon neu anghytundeb rhwng eraill.

Triſthâu am y da, neu lawenychu am y drwg a ddigwydd i eraill.

Canmol eraill am eu pechod, neu'i drygioni.

Bod yn achos trwy Sampl neu gyngor drwg i eraill o adael rhyw waith da: neu wrth eu twyſo hwynt i bechod, neu wneuthur iddynt barhau ynddo.

Peidio cynghori rhyw vn rhag pechu, pan yr oedd yn dybygol, y gallaſai leſtair ei bechod ef trwy'r cyfryw gyngor.

Yn

Yn erbyn y chweched a'r nawfed Gorchymyn.

Ymaros o wîr fodd, neu yn ewyllysgar, ac ymddifyrru eihûn mewn weddyliau anllad, cnawdol neu aniwair.

Dymuno o wîr fodd cyflawni'r pechod cnawdol: a rhaid yspysu yn ei gyffes rhyw a chonditiwn y neb gyda'r hwn, neu'r hon a dymnodd bechu, a'r modd o bechu.

Dywedyd geiriau o bwrpas i gymmel eraill i bechu: neu wrando yn ewyllysgar ymadroddion anniwair, drythyll.

Gosod eihûn, neu ymaros mewn perygl o bechu.

Darllain, canu neu scrifennu adroddion anllad drythyll.

Cussanu, neu ymgofleidio aniwair anonest.

Dangos rhyw fan o'r corph yn noeth, paentio, ymdrwsio, danfon rhoddion, neu wneuthur dim arall

o bwrpas i gymmell eraill i bechu.

Teimlo, cyffroi, neu edrych ar ei gorph eihûn, neu gorph vn erall yn anniwair.

Peri polwtiwn, neu fudreddi anniwair trwy'r cyfryw foddion o hono eihûn neu o vn arall neu wneuthur achos i'r cyfriw aflendid ddigwydd trwy gwsg: neu ymddifyrru eihunan trwy feddwl am hynny wedi deffro.

Gwrthod talu dyled priodas sanctaidd pan fo'r priod-gymaill yn gofyn yn weddaidd-gyfreithlon, neu yn mynnu.

Colli'r ffrwyth yn yr achos cnawdol, o wir fodd i geisio rhwystro ymddwyn a beichiogi.

Pob math neu ryw o'r pechod cnawdol, a rhaid yspysu yn y gyffes ai trwy fodd annaturiol y bu hynny gyda dyn o'r vn sex neu ystlen, neu gydag vn o'r ystlen arall: neu gyda rhyw greadur arall: ac os yn y modd naturiol y bu, rhaid dywedyd ai gydag

dag vn yn briod ag vn arall.neu gydag vn sengl : ai trwy drais, neu wrth fodd: ai gydag vn mewn graddau Cyssegredig, neu vn o Grefydd : neu gydag vn a wnaethai adduned i Dduw o'i ddiweirdeb. Ac os oedd carenydd neu gyfathrach rhyngthynt, rhaid yspysu'r Gradd, sef, ai yn y Gradd cyntaf, neu yn yr ail, neu yn y trydydd, neu yn y pedwerydd.

Yr wyf fi yn cofio, a chyn fynyched ac yr wyf yn cofio, yr wyf yn dychrynnu o dra ofn ac arswyd, am yr hyn a glywais gan fy Athro gynt: *Bwriwn fod cant oddynion ieuengc* (yn credu yn iawn, neu o'r wir ffydd) *wedi eu condemnio i'r tan Vffernol, e mae'n brofadwy fod pedwar vgain a phedwar ar bymtheg o'r Cant hynny wedi eu colli oblegid y pechod Cnawdol, a'r Canfed ysgatfydd wedi ei golli am ryw bechod mawr arall.* Hier. Drexellius in suo Niceta, l. 1, c, 11.

Yr

Yr Achos o'r Drwg melltigedic hwn a ëill fod, oblegid nad ydynt hwy yn cyffessu megis y dylent, ond trwy fod yn ddiofal am ddechreuadau y pechod hwn, ac am beth o'r hyn a wnelo ſdyn wrtho eihun at feddwl- neu weithred, gan farnu ynddynt eu-hun nas gall y rheini fod ond beiau bychain, difftrwyth a maddeuol (er eu bod yn orthrwm ac yn ffieidd ger bron Duw) trwy y gywilydd a balch-der celu y rheini mewn Cyffes, yna bod heb Râs *Duw* a'r cynghorion llesfawr ac angenrheidiol a gowſid trwy'r Sacrafen iw gochelyd hwynt: hyd gan hirbarâu a gwrthwynebu beunydd yr ymgymmell *Duw*fawl oddimewn i-ddynt, ymgaledu a dallu yn y pechod ac felly o'r diwedd ſuddo yn hollawl i'r Melltithion a'r Golledigaeth a bery byth.

Taflan

Taslan o'r Graddau Carennydd a Chyfathrach sy'n chwanegu pob pechod cnawdol yn ol fal y bo'r gradd yn nes yn rhwystro priodi: ac yn diddymmu, sef yn dimhau yn hollawl y briodas a ammodwyd sef a wnaed, oddieithr cael Dispensatiwn gan y Prelad Eglwysig cyfreithlon.

Yn *y Gradd cyntaf y mae.*

1. Tad a mam, brodyr a chwiorydd.

Yn yr ail y mae.

2. Wyrion, a phlant brodyr a chwiorydd.

Yn y trydydd y mae.

3. Gorwyrion, ac wyrion brodyr a chwiorydd.

Y*n y pedwerydd y mae.*

4. Plant y gorwyrion, a gorwyrion brodyr a chwiorydd.

Yn yr vn gradd o Gyfathrach y mae yob vn a briododd vn o'rhain.

Nota, nad â dyn fyth allan o garennydd y sawl o gorph yr hwn neu'r hon yr aeth ef ymmaes.

Nota ailwaith, wrth ddywedyd, fod plant Brodyr a Chywiorydd yn geraint yn yr ail râdd, mae'r ystyr yw, fod Ewythredd a Modrabedd yn yr vn Gradd o Garennydd iw Neient a'i Nithoedd sef Plant eu Brodyr a'i Chwiorydd ac y mae Cefnderoed a Chefnitheroedd iw gilydd: ac felly hefyd yn y Graddau eraill.

Yn erbyn y seithfed a'r degfed Gorchymyn.

CYmmeryd y peth oedd o eiddo neu yn perthyn i vn arall bid trwy ladrad dirgel, bid trwy d ais cyhoedd

Lla-

Lladratta rhyw beth cysegredic, neu o le cysegredig.

Cadw'r hyn sydd eiddo vnarall, yn erbyn ewyllys y perchennog.

Bod heb dalu ei ddyled, a'r perchen-dled yn dioddef colled, ac yntau yn abl i dalu.

Treulio mwy nag sydd anghenrhaid, ac yntau mewn dyled: neu heb ostwng ei ystad-ymgynnal i allu talu ei ddlêd.

Twyllo wrth brynnu neu wrth werthu yn y war, yn y pris, y pwys neu'r mesur.

Prynnu gan y sawl na allant werthu, fel plant tan oedran.

Prynnu'r peth a wyddai ef, neu'r hyn yr oedd yn ammeu ei fôd wedi ei ladratta; neu swycca'r peth cyffelyb yn wybodol.

Cadw neu gelu y peth a gollwyd ac yntau yn gwybod y perchen.

Gwerthu yn ddruttach, neu brynnu yn rhattach na'r pris cyfreithlon ar addewid, neu grêd.

Bod gantho feddwl ystyr-lawn o gymmeryd, neu o gadw'r peth sydd eiddo vn arall pe gallai: neu'r cyfryw ewyllys o chwanegu ei gyfoeth trwy gam neu iawn.

Bôd yn occrwr trwy gymmeryd llôg anghyfreithlon, neu entriö i gyfeillach o farsiandwriaeth anghyfion.

Bôd yn anffyddlon yn ei waith neu yn ei swydd, ac yntau yn cael cyflog, neu'n cael ei gynhaliaeth.

Twyllo gweinidogion o'i cyflog neu oedi ei thalu.

Codi, neu ddilyn cwyn anghyfreithlon, neu wneuthur twyll yn yr hon sy gyfiawn.

Ynnill wrth chwareu trwy dwyll neu ddichell; neu ynnill peth nodedig gan y sawl na allant arallu, megis gan blant tan oedran.

Gwneuthur Simoniaeth, sef cymmeryd neu roi gwobr neu werth am ryw beth cysegredig.

Cael

Cael trwy foddion anghyfreithlon, neu gam infformatiwn rhyw beth nad oedd yn ddyledus iddo : neu rwystro eraill yn anghyfiawn rhag cael rhyw lês neu gymmwynas.

Cydweithio a neb, trwy fodd pa-bynnac i ddwyn cyfiawnder vnarall : neu (pan oedd yn gallu ac yn rhwy-medig i hynny) peidio a llestair, neu gyhoeddi rhyw ladrad neu anghyfi-awnder.

Bôd mewn gormod cost o'i ddillad o'i gynheliaeth, o'i draul, neu o'i wa-geddau eraill anaddas iw stâd, a'i fu-chedd.

erbyn yr wythfed
Gorchymmyn.

DWyn cam destiolaeth yn erbyn ei gymydog, neu dwyso a denu eraill i'r cyfryw beth.

Dywedyd celwydd ar gam, neu golled nodedig i eraill.

Gogann, enllibio, slandrio, neu roi drwg absen ar vnarall, gan ddodi

beiau ffeilsion arno: neu wrth ddiargelu, neu gyhoeddi rhyw bechod mawr dirgel, neu ryw gyfrinach.

Murmuro, manson, a gryngian mewn matterion gorthrwm yn erbyn buchedd, neu ymddygiad vnarall, yn enwedig os vn yw mewn Qwaliti, megis Prelad, Pennaeth, Crefyddwr, Iustus, neu'r cyffelyb.

Diargelu neu gyhoeddi trwy gam neu golled fawr i vnarall rhyw gyfrinach a ymddiriedwyd ynddo am ei chelu, neu a welodd, neu a glywodd pa fodd bynnag.

Helaethu neu chwanegu beiau rhai eraill, yn rhyw fatter pwys-fawr.

Gwrando yn ewyllysgar ar vnarall yn murmuro, yn grwgnach; neu yn gogann eraill.

Agoryd llythyrau rhai eraill i gael gwybod eu cyfrinach neu i wneuthur drwg arall iddynt.

Tybied yn ddrwg am eraill o ran eu geiriau, neu'i gwirhredoedd, gan farnu

farnu yn ei galon eu bod hwynt yn euog o ryw bechod marwol, heb ddim lliw am hynny.

Gadael rhyw addewid nodedig heb ei gyflawni, ar gam neu golled mawr i vnarall.

Gwadu'r gwir a fo yn yspyslawn iddo.

Heb law hyn oll, y neb sydd gantho ryw swydd, Gradd, Crefr, neu Gynhaliaeth, megis Meddig, Cyfreithiwr, Marsiandwr, Porthmon, &c. holed ei gydwybod ar y pechodau a'r camweddau digwyddol iw alwedigaeth.

Rhaid i ti ddywedyd yn dy Gyffes pa sawl gwaith a cwympaist i bob pechod o'r hwn yr wyt yn euog; ac onid wyt yn medru cofio hynny, dywaid fwy neu lai, nessaf y galli ar amcan: neu pa hyd a pa heaist yn y cyflwr neu'r stâd pechadurus hwnnw, trwy fod yn barod i bechu felly, pan fyddai'r lle a'r amser yngwasanaethua

a hynny yn ol mesur yr wythnos, y mis, y flwyddyn.

Yn bendifaddeu na ollwng tros gôf, na thâl y Gyffes honno ddim yn yr hon y gadewi allan yn wybodol rhyw bechod marwol, neu'r hwn y wyt yn ammeu neu'n dowtio ei fod yn farwol, ac yn yspys gennyt na chyffesaist ef erioed; canys ni chei trwy'r Gyffes honno na grâs, na maddeuant er cymmaint a weddio'r Offeiriad trosot, ac er cystaled y dywedo ef yr Absolwtiwn arnat. Ond yn lle grâs di haeddi ddau cymmaint o ddigofaint y Goruchaf a'i ddial, trwy dy bechod gorthrwm o falchder, ac o ddywedyd celwydd Sacrilegaidd wrth Dduw yn bennaf.



Am Faint a Gorthrymder anfeidrol Pechod Marwol, yn enwedic Sectariaeth.

Discybl. P*A vn o'r Pechodau Marwol hyn yw'r lleiaf?*

Athro. Nid oes vn Pechod Marwol yn fychan.

D. *Paham hynny?*

A. Oblegid fod pob Pechod Marwol yn dorriad ystyrlawn ac o wir fod rhyw vn o Orchymmynion Duw Hollalluog: yn droad oddiwrtho ef, ac yn ymlyniad wrth ryw Greadur, megis anrhydedd, cyfoeth, difyrrwch cnawdol, &c: yn wneuthur mwy am ryw Wagedd bydol nac am garu a bod yn vfudd iddo ef. Ac amhunny Dirmyg ydyw, a Diystyrwch anfeidrol o'r Mawredd Duwfawl, y Brâd pennaf neu'r Treson goruchaf yn erbyn Duw, ac yn ei anfodloni ef yn

 gym-

gymmaint a phe bai'r pechadur yn poeri ar ei Wyneb Dwyfawl ef. Canys mae S. *Paul* yn dywedyd yn eglur: *Fod y pechadur yn sathru Mab Duw tan ei draed*, ac nad yw ef yn gwneuthur dim cyfrif *o'r gwaed bendigedic a'r hwn y sancteiddiwyd ef.* Heb. 10. v. 29. A bod yr vn pechadur *yn croeshoelio iddo eihunn Mab Duw drachefn* ibid c. 6. v. 6. Wrth yr hyn y gwelir fod Pechod Marwol (hynny yw pechod yn lladd yr enaid) yn Ddrwg anfeidrol, ac yn haeddu cospedigaeth dost annhraethadwy tros fyth.

D. *Ond ydyw yn erbyn Daioni Duw, Cospi a phoenau erchyll anfeidrol ei greadur truan eihun?*

A. Nac ydyw ddim. Oblegid fod Duw wedi dangos ei Ddaioni anfeidrol i ddyn gan ; Ddarfod iddo ef greu dyn o Ddim, a'i wnenthur ef yn abl i fod yn gydymmaith i'r Angelion bendigedic, yn Etifedd teyrnas y Nef, a Mab dewis i Dduw, i feddiannu Gwynfyd tragywyddol ac anmhaetha-

rhaethadwy gydag ef yn y Paradwys Nefol: am hyn igyd heb fynnu dim gan ddyn, ond yn vnic tra barhao pererindod byrr y Byd hwn, wasanaethu o hono ei Greawdwr a bod yn ufydd iddo ef, gan ei garu ef yn fwy na'r Byd, y Cnawd a'r Cythraul. Nid ydyw Duw yn gorchymmyn dim caled, anhawdd, neu ammhosibl i ddyn megis hedeg yn yr awyr, cerdded ar hyd y mor, &c, nac ydyw ddim: ond yn vnic yr hyn a eill dyn ei wneuthur yn hawdd, sef ei garu a'i wasanaethu ef. Mae Duw yn canniadu i ddyn gymmeryd yn y byd hwn, gymmaint o anrhydedd, o gyfoeth, ac o ddifyrrwch ac a fynno, tra nas cymmero hynny, wrth fod yn anufydd iddo ef. Ac onis gwna dyn beth mor hawdd a bychan: ond yn y gwrthwyneb trwy ddirmyg annrhaethadwy dibrisio, a diystyru Duw mor ddaionus, pa i ysedd y cosp ef y dyn hwnnw yn dragywyddol?

D. *Ond peth creulon ac anghyfion yw cospi'r pechod yn dragywydd, yr hwn*

( ) sgat-

(ysgatfydd) ni pharhaodd hwy nac vn awr?

A. Nac ê ddim : Oblegid fod Mawredd Duw, yr hwn a ddigir trwy'r pechod, o Ardderchogrwydd a Braint anfeidrol : a bod malais neu ysceler der y pechod yn Ddrwg tragywyddol. Canys mae'r pechadur yn gwybod ymmlaen llaw, trwy oleuni naill ai Natur ai Gras, fod Duw wedi gwahardd iddo ef y peth a'r peth : ac os gwna ef hynny, y caiff ef ei gospi yn *D*ragywyddol : ac etto er hynny, fe a wna y peth hwnnw o'i wir fodd ac yn ystyrlawn yngwydd a gwybodaeth y Duw Mawr : gan geisio perswadio eihûn, nad yw Duw wedi gwahardd y peth mor ddirfawr; neu os yw hynny yn bod, o'r hyn lleiaf a caiff ef ddigon o amser wedi hynny i edifarhau am y pechod. Yr hyn hwnc o edifarhau, byth nis bwriadai ef ei wneuthur, pettai ef yn gwybod nas gallai Duw ei gospi ef. Ac amhynny mae Malais ei ewyllys ef, yn Ddrygedd a Malais tragywyddol, ac yn gan-

ganlynol yn haeddu cospedigaeth a dial Tragywyddol.

D. Er bod Pechod Marwol yn haeddu cospedigaeth dragywyddol, oni eill fod, na chysp Duw y pechod mor greulon a hynny?

A. Na eill ddim. Oblegid lle y mae cymmaint Daioni wedi ei gynnyg, ac heb fod yn wiw gan y pechadur ei dderbyn ef: ond yn y gwrthwyneb dirmygu a diystyru morddirfawr cymmaint Cymmwynaswr: mae'n rhaid i Gyfiawnder gymmeryd ei le; mae'n rhaid i Ordinhadau cyfion tragywyddol y Mowredd goruchaf gael eu cyflawni, *Yn y dydd pabynnac y bwyteych o'r ffrwyth gwabarddedic, gan farw ti y fyddi farw.* Gen. 2, 17. *Pwybynnac a bechodd i'm herbyn, hwnnw a ddileuaf o'm llyfr.* Ex. 32. 33. *Ni chaiff yr anghyfion etifeddu teyrnas Dduw.* 1 Cor. 6. 9. Mae'n rhaid yntau iddo ef farw yn Dragywyddol, yr hwn a wnelo bechod Marwol. Hawdd i ni feddwl, nad oedd y difyrrwch a gymmerodd *Adam*

wrth

wrth fwytta'r Afal gwaharddedic, yn fawr iawn, a darfod iddo fflattu ei-hunan gan ddywedyd, Os bwyttaf yr Afal hwn, yn ddiau ni chysp Duw fi mor greulon ac y mae ef wedi bygwth: pa gam mawr a wnaf iddo ef wrth hynny? Ond oes cant mwy o'r vnrhyw Afalau ar y pren hwn? Oni all ef greu mil o'r vnrhyw brenniau? A llawer mwy o resymmau tegaidd fel y rhain (yngwrthwyneb i Orchymmyn eglur *Duw*) ar y rhai gan hyderu a rhoi ei oglud, fe a bechodd gan dorri'r Gorchymmyn. Ac yn ddioed fe a gafu eihun yn Greadur damnedic yn Euog o lid a digofaint Duw yn dragywyddol. Ac er cael o hono ef y drugaredd, o gael amser i edifarhau, etto fe a orfu arno wneuthur penyd ymma ar y ddaear, mewn poenau amryw, dirfawr ofnau a doluriau, tros yspaid mwy na naw cant o flynyddoedd, ac wedi hynny igyd trwy ddiodef gwahanu ei enaid oddiwrth y corph marw, a chael troi ei gorph yn lludw brwnt: a'i holl eppil ddamnedig

dig a ddrochwyd igyd yn yr vn trallodau, ynghynmaint ac nad yw'r holl lafuriau, yr holl ddialedd, yr holl boenau, a'r clefefydon, a'r ofnau, a'r haint y nodau, a'r cywynnau, a'r bradau, a'r rebeliwnau, a'r rhyfeloedd, a'r colled gwaed, a'r marwolaethau, a'r Sectau, a'r Heresiau, a'r pechodau, a'r damnedigaethau, a'r tormentau Vffernol, &c. y rhai a ddigwyddasant ar ol hynny i'r Genhedlaeth ddynol, ond cospedigaeth gyfion am yr vn pechod hwnnw: ac oni buasai i Dduw eihunan ddyfod o'r Nef i wared ymma, a chymmeryd arno ein trueni ni oll, (onid pechod) i wneuthur cyflawn iawn am y pechod hwnnw, ni chawsai nac *Adam* eihûn nac vn o'i Hiliogaeth Ddamnedic ef byth weled wyneb Duw yn y Gwynfyd Nefol: ond hwy a gowsent ol (wedi myned trwy amryw gyfeiliornau a doluriau yn y bywyd hwn,) ei trochi ynghanol poenau annraethadwy y Tân Vffernol, gyda'r Angelion Reprysedic dros holl Dragywyddol

del

deb, hynny yw, tra y bo Duw yn Dduw. Er nad oedd y pechod hwnnw yntau, ond bwytta vn tammaid o Afal gwaharddedic, etto ni ellir dywedyd ei fod ef yn fychan, gan weled y Gospedigaeth amdano mor ddirfawr drom. Ac etto os ystyriwn ni y cwbl yn llwyr, hawdd yw, i ddyn feddwl, fod pechod *Adam* yn llai nac vn pechod marwol ar a wnaed ar ôl hynny. Oblegid beth a welir yn llai, na bwytta vn tammaid o Afal? Am hynny gan ddarfod cospi pechod a welir mor fychan a chospedigaethau mor anfeidrol. Beth sy raid i'r pechadur ei ddisgwyl, yr hwn a wnaeth amryw o anwireddau gorthrwm, ac a'i hadnewyddodd hwynt eilwaith ac eilwaith?

D. Yr wyf i igyd yn dychrynnu wrth ystyried Cyfiawnder Duw, gyda'm haeddedigaethau fyhun: ond ni fedraf berswadio fyhun fod Sectariaeth *yn bechod mawr, beth meddwch chwi?*

A. Yn ficcr, mae Duw eihun trwy enau'r Apostol yn dywedyd: *Fod y*

sawl

sawl sy'n Hereticiaid, neu'n Sectariaid wedi eu subvertu neu'i gwyrdroi, ac yn pechu, ac yn damnio euhunain Tit.3.11, Ac na chânt y sawl sy'n pechu felly *feddiannu teyrnas Dduw.* Gal.5.21. Ac mae rheswm eihûn yn dangos fod Sectariaeth yn vn o'r pechodau gorthrymmaf ac a wneir yn erbyn y Mawredd Duwsawl. Canys o herwydd fod y Sectarian wedi neilltuo eihûn oddiwrth wir Eglwys Dduw, ar yr hon y mae Christ yn Ben: ac o herwydd ei fod ef yn anufydd i'r vn Eglwys, am yr hon y dywedodd Christ: *Y neb ni wrendy yr Eglwys, bydded i ti megis yr Ethnic a'r Publican.* Math. 18. 17. (Ethnic yw'r hwn sy'n addoli ac yn credu yn y Duwiau ffeilsion, Publican yw'r hwn ni wna ddim pris nac o Dduw nac o Ddiawl, ond byw megis anifail, fel pe ni bai vn Duw i gospi'r drwg nac i obrwyo'r da;) ac o herwydd fod yr vn Sectarian yn credu yn gyndyn rhyw Athrawiaethau yn y gwrthwyneb i'r hyn a ddysc yr Eglwys Lân (yr hon yn ol adde-

addewid Christ *sydd a'r Yspryd Glan ganthi i'w chyfarwydde hi i bob gwirionedd* Jo. 16. 13. *ac i arhos gyda hi yn dragywyddol* Io. 13. 16.) Oherwydd y pethau hyn (meddaf) mae'n rhaid i'r sectarian fôd mewn Anffyddlondeb, mewn Annfydd-dod, ac mewn Rebeliwn yn erbyn Duw. Ac felly mewn modd gorthrwm anfeidrol, mae ef yn torri y Cyntaf a'r Pennaf o'r Deg Gorchymmynion, yr hwn sydd am anrhydeddu Duw. Heb law hynny, oherwydd fod Christ wrth son am anffyddlondeb yn gyffredinol, yn dywedyd: Y *bydd mwy goddefadwy, sef y bydd yn esmwythach yn Nydd y Farn i dir y Sodomitiaid a'r Gomorrheaid, nac i'r sawl ni dderbynniant ei Apostolion neu'i Ddiscyblion ef.* Mat. 10, 15. Hynny yw, ni chaiff y sawl y syddant yn euog o'r pechod cnawdol yn erbyn natur, (Gwyd mor ffiaidd ac atgas i'r Genhedlaeth ddynol, a bod y rhai a ddifernir yn euog o hono yn ôl Cyfreithiau pôb Natiwn Crêd, i'w dodi i farwolaeth heb ddim tur-

trugaredd, megis dynion annheilwng i fyw ar y ddaear,) gymmaint cyfran yn y *D*damnedigaeth Dragywyddol, a'r sawl ni dderbynniant Ddiscyblion a Dysceidiaeth Christ, sef yr Anffyddloniad yn gyffredinol. Pa faint mwy anesmwyth y fydd eu Damnedigaeth hwynt y rhai wedi derbyn Discyblion ac Athrawiaeth Christ vnwaith, ar ol hynny a'i dirmygasant hwynt yn anfeidrol, ac a'i gyrrasant ymmaith gan eu herlid hwynt hyd at angeu, a gwadu ei Athrawiaeth ef, pethon nad yw hynny ond mewn rhai o byncian?

D. *A wnaethom ni hynny? ond ein Tadau ni ers amgylch cant o flynyddoedd a neilltuasant euhun yn gyntaf oddiwrth yr Eglwys, a gredasant ac a ddyscasant y Sectiau newydd hyn y rhai yrwon yr ydym ni yn eu professu yn vnic wrth eu dilyn hwynt?*

A. Os chwychwi a'i dilynwch hwynt yn eu cyfeilorn a'i didro damnedic ac yn eu Rhebeliwn yn erbyn Duw gan barhâu yn hynny hyd y diwedd

diwedd, digon sicr y cewch chwi fod yngyfrannog o'i Trueni tragywyddol a'i Damnedigaeth hwynt.

D. *Nid wyfi yn medru cœlio fod pawb ac sydd o'n Sectiau newydd ni, allan o ras Duw, ac mewn stad Damnediggaeth. Ond ydym ni yn cadw yn buraidd y Dydd Sabbath? ond ydym ni yngochel tyngu a rhegi? ond ydym ni yn gyfion yn ein gweithredoedd tuag at ein cymmydogion? ond ydym ni yn gochel gwagedd dillad gwychion? ond ydym ni yn dda wrth y tlodion? ond ydym ni ar bob dydd yr Arglwydd yn ein dillad glan a goreu yn myned yn sanctaidd i'r Congregatiwnau cyhoedd yn gystal a'rhai dirgel i glywed yr hyn y mae'n Dyscawdwyr ni yn ei ddywedyd?*

A. Nid yw'r holl ddaioni morawl hyn yn ddim arwydd o'r Cresydd Christianogol, neu o'r vnic wir ffordd i Gadwedigaeth. Oblegid fod llawer o'r Anffyddloniaid yn ymarfer cymmaint, ie a mwy hefyd o rinweddau morawl na hyn igyd. Felly y gwnant

lla-

llaweroedd yn nheirnasoedd *China*, *Tunquin*, *Chili* a'r gwledydd maith eraill yn Indiaau y Dwyrain a'r Gorllewyn. Ond pa raid i ni hercyd esamplau cyn belled? Mae llawer o'r Turciaid sy'n trigo yngwydd y byd Christianogol, yn byw yn fwy morawl na'n Christianogion Refformedic ni. Gofynnwch i'r sawl y fuont yn *Argier*, *Tunis* a'r Glwledydd Mahometanaidd nessaf, a hwy a ddywedant i chwi, fod llaweroedd o'r Turciaid hynny heb nac arfer tyngu na thegi: a'i bod hwy yn casshâu anwir yn gymmaint ac os digwydd i ryw weinidoc vnwaith ddywedyd celwdd, hwy a yrrant ymmaith y dyn hwnnw a mwy ffieiddra, nac yr arferir casshau lladron a ffeloniaid erail yn y Wlad ymma; a'i bod hwy yn cyrchu i'w Moschoedd neu i'w Temlau, nid yn vnic vnwaith yn yr wythnos, ond teirgwaith bob dydd, ll wedi bwrw eu hunain ar eu hydgyhy ar y llawr, tros hir amser y bloeddian ac yr vdant eu gweddian yn ddifri

iawn

iawn: a'i bod hwy yn parchu eu Mosc-haidd Eglwysi hynny yn gymmaint, ac y cusanant yn anthyddeddus eu dwylo euhun wedi iddynt ond yn v-nic cyffwrdd a'r tu allan o'i gwelydd hwynt: ac os digwydd i neb o honynt sia ad neu ddywedyd vn gair prophan sef annuwiol yn yr Eglwysi neu yn eu monwentau, rhaid i hwnnw ddioddef marwolaeth heb ddim trugaredd: os rhyw vn o'r Puritanaidd Mahometanod hyn a genfydd ddyn dieithr mewn siopp marsiandwr (o Iuddew, Mawr, neu Gristion drwg) yn barod w dwyllo, ef a ddaw yn araf deg o'r u cefn iddo, ac a ddywed; y cyfaill r ydys yn dy fommi di ymma, dyre r siop nessaf, ac yno ti a gei yr vn hyw neges y fo cystal am hanner y pris yr wyti yn ei gynnyg ymma. wy o'r Christianogion Refformedic fydd mor fwynaidd i mi yn prynnu gidiau neu hossanau, mewn rhyw opp yn Abergefenni neu yn Gwrec-im? Mae llaweroedd hefyd o'r An-yddlonaiaid hyn o naturiaeth, tuedd,

dispoſitiwn caredic, tirion, mwyn, llawenaidd, difyr, hael, ffyddlon, honeſt, boneddigaidd &c, ac etto ni wna hyn oll hwynt yn eneidiau cadwedic.

D. *Ni wna? Ai rhaid i gyſtal dynion gail eu colli yn dragywyddol? paham nas gall pobl mor dda gael eu ſafio yn gyſtal a'r Chriſtianogion?*

A. Oblegid pettai hynny yn bod, ni chae Anffyddloniaid cyndyn a gwrthnyſig waeth rhan yn y Golledigaeth dragywyddol, na *Sodam* a *Gomorrha* y rhai yn ol eich barnedigaeth chwi eihûn, ſydd yn haeddu Damnedigaeth drom. Canys mae gan y Turciaid hyn wybodaeth digonol o Ieſu Chriſt, ac o'r angenrhaid ſydd o gredu ynddo ef: maent hwy beunydd yn gweled ymarfer y Crefydd Chriſtianogol yngwydd eu llygaid, yn gyſtal yn eu Gwledydd a'i Trefydd pennaf euhûn, ac ynghanol y partnau blodenoccaf o Ardalau Cred. Ond mae perchynaſſau bydol, rhydddid o gael mwy difyrrwch cnawdol;

gyda chyndynrwydd cythreulic eu hewyllys euhun wedi eu dallu hwynt yn hollawl: Hynny yw, maint hwy yn gwrando mwy ar y Byd, ar y Cnawd, ac ar y Cythraul, nac ar Ysprydd Duw yn eu galw hwynt i gredu yn Iesu Grist, fel y byddant yn gadwedic. Heblaw hyn, pe gallai y cyfryw Anffyddloniaid gael eu sasio: wrthynny ni fyddai rhaid i ni ein geni drachefn trwy Ddwfr a'r Ysprydd Glan, sef ein bedyddio: wrthynny nid oedd Ymgnawdoliaeth a Dioddefaint Christ yn angenrheidiol: wrthynny nid oedd Pregethiad yr Apostolion a'r Discyblion eraill ond yn ofer ac yn ddiffrwyth; a'r holl Wirioneddau eraill y mae'r Testament Newydd yn eu cynwys nid oeddent ddim arall ond celwyddau a gwagedd Yr hyn sy gymmaint Cabledd ac Enllib Blasphemaidd ac a all tafod dyn ei lafaru.

D. *Er bod Anffyddlondeb yn gymmaint pechod ac mor anfeidrol, beth yw hynny i nyni? er bod rhagoriaeth*

rhyng-

rhyngom ni a'r Eglwys mewn rhai o bethau, ai Anffyddloniaid ydym ni, y rhai ydym yn credu yn-Chriſt, ae yn dywedyd bennydd y Gredo a Gweddi'r Arglwydd?

A. Mae Chriſt ein Harglwydd (megis y dywedais o'r blaen) yn erchi i ni *gyfrif y Sawl ni wrandawant yr Eglwys*, (hynny yw, ni fyddant vfydd i Idi hi,) *megis yr Ethniciaid a'r Publicanod*: ac mae S. *Pawl* (fel y crybwyllais hefyd) yn datcan yn eglur, *na chaiff y rhai ſy'n arhos yn gyndyn mewn Sectiau neu Hereſiau fyth feddiannu teyrnas Dduw*: mai S, *Iacob* yntau yn ein ſiccrhâu ni, *fod y ſawl ſy'n pechu mewn vn pwnc, yn euog o'r cwbl*: Iac. 2. 10. Mae rheſwm hefyd yn dangos yr vn peth; Yn ddiau, yr hwn y fai yn credu y Dêg Gorchymmynion igyd ond vn, er eſampl y Chweched neu'r Seithfed, ac a ddywedai, Na fai ef nac yn credu, nac yn meddwl cadw y Gorchymmyn hwnnw, gan haeru a maentumio yn ddigywilydd, nad yw'r lleoedd hynny o'r

Scrythur Lân, sy'n dal allan y Gorchymmyn hwn, i'w dyall a'i deongl, megis y mae'r Escobion a'r *Doctori*on eraill(y rhai a gowsont eu Missiwn yn gyfreithlon oddiwrth *Successori*aid yr Apostolion yn olynol trwy Ddyfodiad liniawl,) yn eu datcan a'i hesponi hwynt : ond (megis y mae'r yspryd Priuat trwy ymweithiadau oddimewn yn ei addysgu ef) mewn ystyr a sens *Dirgeleddus*, ac nid am y cydiad naturiol rhwng mâb a merch, yr hwn sy gyfreithlon i ddynion yn gyffredin ymysc eu gilydd yn gystal ac i'r creaduriaid byw eraill : ac felly hefyd am gyfoeth a da bydol, &c. Yr hwn (meddaf) y fai yn dywedyd ac yn maentumio hyn oll yn daerllyd ac yn gyndyn, y fyddai yn ddyn cwbl Anffyddlon ac mewn stad *Damnedi*gaeth tragywyddol, megis hefyd y rhai oll a'i dilynent, neu a fasent o'i blaid ef, er cadw ohonynt yn ffyddlon y Gorchymmynion eraill igyd. Obllegid eu bod hwy, wrth anufuddhâu ac anghredu i Dduw yn y pwnc hwn,
yn

yn eiammharchu a'i ddirmygu ef yn
gymmaint, a phe baent hwy heb gre-
du ac vfuddhâu iddo yn y llaill oll.
Canys yr vn Duw daionus yw ef
wrth laſaru y pwnc hwn, ac wrth
laſaru y Gwirioneddau eraill oll. Er
nad ydynt hwy yn gweled Godineb a
lladrad ond pethau bychain, etto nid
ſelly y maent hwy yngwydd Duw.
Nid oedd *Adam* yn gweled ond mat-
ter bychan, bwytta vn tammaid o'r
Afal gwaharddedic: ond mae'r dia-
ledd ofnadwy a ddaeth arno ef a'i holl
Eppil am hynny, yn dangos yn llwyr,
maint a gorthrymder anſeidrol y pe-
chod hwnnw Yn yr vn modd y mae'r
Sectarian, yr hwn trwy gyndyn-
rwydd, ni ſyn gredu rhyw vn gwirio-
nedd a laſarodd neu a orchymmy-
nodd Chriſt, yn dibriſio ac yn am-
mharchu Duw, ac yn gynddrwg Ang-
hredadyn, a phe bai ef heb gredu ac
heb ufuddhâu iddo yn y llaill igyd. Ie
mae ef yn llawer gwaeth: canys o ba
faint mwy gwybodaeth, goleuni a
grâs a gafodd ef i gredu y Gwirione-

ddau eraill oll, mwy diescus o hynny ydyw ef, a gorthrymmach pechadur, am nad ydyw yn credu hwn hefyd.

D. *Pa beth? Os cadwn ni y Gorchymmynion yn y modd goreu y gallom, a bod yn edifeiriol pan ddigwyddo i ni trwy wendid eu torri hwynt a'dywedyd weithiau* Ein tâd ni &c. *a'r* Credo; *ai tybied yr ydych na dderbyn Duw ein Gweddiau, a'n sasioni?*

A. Nid trwy wendid yr ydych yn torri'r Gorchymmynion, pan y byddoch trwy'r dydd, trwy'r wythnos, trwy'r flwyddyn &c. o'ch gwir fodd yn arhos ac yn parhâu yn gyndyn mewn Sectariaeth, yr hwn (megis y dangosais) sy bechod gorthrwm anfeidrol yn erbyn y Cyntaf a'r Pennaf Gorchymmyn, sef am anrhydeddu Duw yn iawn neu fel y parodd ef: ac ni chaiff yn unic cyfryw ddynion, ddim gwobr gan Dduw, am yr Elusennau ac am y Gweithredoedd goreu a wnelonr, eithr hefyd mae eu Gweddiau hwynt, nid yn unic yn ang-

anghymmeradwy, ond hefyd *ynffiei-ddgas* (megis y mae'r Prophwyd yn dywedyd *Proverb* 28. 9.) ac *yn abomi-natiwn* yngwydd y Mawredd Duw-fawl.

D. ***Pa ddrwg ganlynny yw dywedyd, y geill pob vn fod yn safedic yn ei Ffydd ei hun?***

A. **Yr vn drwg a dywedyd: mae Twyllwr, Crâf celwyddog, neu Impostor ffomgar yw Duw. Canys gan fod Duw yn dywedyd yn eglur,** ***y neb ni chredo a gondemnir,*** **Mar. 16. 16. A bod y neb ni wrandawo ar yr Eglwys, i'w** ***gyfrif megis yr Ethnic a'r Publi-can.*** Mat. 18. 17. Ac nad yw'r E-glwys hon ond vn: *Vn ydyw fyngh-lommen.* Cantic. 6. 8. Ac nad oes ond vn ffydd; *Vn Fydd, vn Bedydd, vn Duw.* Ephes. 4. 5. Ac nas gall nêb heb honno fod vn gymmeradwy gan Dduw: *Heb ffydd nid yw possibl i hyngu bodd i Dduw.* Heb. 11. 6. Ac na chaiff y *Sectarianod feddiannu Teyrnas Dduw.* Gal. 5. 21. Os er hyn oll, y geill y neb nid yw yn cre-

du rhyw rai o'r pethau a ddywedodd neu a orchymmynodd Christ: neu'r hwn ni syn wrando ar (hynny yw vsuddhâu i'r, a gadel ei reoli yn y pethau syn perthynu i'w enaid gan) yr Eglwys, yr hon sydd *Vn*, *Catholic*, a *Sanctaidd*: neu'r hwn sydd o ffydd amgenach na'r *Vn* honno, heb yr hon *nid yw possibl rhyngu bodd i Dduw*: neu yr hwn sydd yn *Sectarian* (hynny yw, wedi ei neilltuo oddiwrth yr Eglwys a'r Ffydd honno, trwy anusuddhau a thrwy gredu yn amgenach nac y mae hi;) os er hyn oll (meddaf) y geill y cyfryw ddyn fod yn safiedic: mae'n rhaid wrthynny i'r holl Adrođdion hyn ac i aneirif yn chwaneg yn y Scrythur Lan, fod yn hollawl ffeilsion, yn yn anwir, ac yn dwyllodrus, ac yn ganlynol, fod Duw (yr hwn yw Awdur y rheini oll) yn Gelwyddog, ac yn Dwyllwr. Dywedyd yr hyn, yw Cabledd dychrynnedic anfeidrol.

D. *Pa ddrwg yntau, yw perswadio a gyrru y sawl sy'n byw, megis pettent heb vn*

vn Ffydd, i wneuthur profeſſiwn cyhoeddoryw Ffydd, *ac nid marw megis anifeiliaid?*

A. Yr vn drwg a dywedyd: Oni fyddwch chwi o'r vnic wir Ffydd, heb yr hon nid yw poſsibl bodloni Duw, a'r hon ni ellwch chwi amgen na'i gwybod, (oddieithr fod cyndynrwydd Cythreulic o ewyllys yn eich rhwyſtro chwi,) oblegid fod Duw yn dywedyd: Mae Ffordd mor hawdd i'w gwybod ydyw: *ac nas cyfeiliornant ffoliaid oddiarni, Eſai.* 35. 8. O'r hyn lleiaſ byddwch o ryw ffydd yn y gwrthwyneb i honno: hynny yw, poerwch ar wyneb Duw, ſathrwch Fab Duw tan eich traed, gan gyfrif Gwaed y Teſtament Newydd megis peth llygredic, prophan, neu gyffredin, a thrwy hynny croeſhoeliwch Chriſt drachefn; ond yn y cyſamſer perſwadiwch eichûn (oblegid gan nad oes ond vn wîr Ffydd, nid yw'r llaill a elwir felly, ond perſwaſiwnau,) eich bod chwi trwy hynny yn anrhydeddu Duw, ac yn rhyngu bodd iddo

ef: ac felly byddwch o'i Ffydd ac o'i Crefydd hwynt Gweddiau ac Elusennau y rhai sydd yn *execrabl*, yn *ffieiddgas*, ac yn *abominatiwn* i'r Mawredd Duwfawl.

D. *Ai possibl, fod ein Dyscawdwyr ni, (y rhai mewn Cennpau ac mewn Pulpudau hefyd, ag wynebau sanctaidd sy'n llafaru cymmaint a'm rinwedd, gan fynych enwi* Duw *a* Christ *mor ddifrif,) yn y cyfamser yn digio Duw yn ddirfawr arthwynt, a bod yr holl Weddiau a ddywedant hwy yna, yn ffieiddgas ac yn execrabl gerbron Duw?*

A. Digon ficer ydyw, mae gwell yw mynd i ryw Dy Tafarn lle bo gweifion drwg, dihir a meddwon yn tyngu, yn rhegu, ac yn cablu Duw rhwng i bôb mesur, na myned i'r Congregatiwn Sectaraidd, lle y bo'r Dyscawdr Heretic yn cynghori rhinweddau moesawl i'r Gwrandawyr. Oblegid yn y cyfryw Dy Tafarn (megis y mae *Sr. Thomas* More yn dywedyd yn llwyr wir) nid oes neb yn

cal

cael mwy niweid, na'r sawl y so a meddwl dirras ac yn barod i ddrygioni: oblegid y rhai di eu tuedd gan ymgroesi eu hunain a ochelant y lle, trwy ofni y syrthia y Ty ar eu pennau: ond yn y Gongregatiwnau cyffelyb, nid oes neb yn barod i gael mwy niweid, na'r sawl sy a meddwl ac ewyllys da ganthynt, y rhai wrth glywed y Blaidd Sectaraidd mewn croen dafad o Don ac o Wynebpryd sanctaidd yn bresu addroddion morawl, gan fynych enwi yr *Arglwydd* a *Christ*, o'r diwedd hwy a berswadir (wedi eu bradu gan y Byd, a'r Cnawd, a'r Cythraul) fod yr Athrawiaeth a'r Proffession sectaraidd yn ddigon da: ac felly bob ychydic y diogelir hwynt yn eu cyfeiliorn damnedic a'i Rhebeliwn yn erbyn Duw. Ac am Weddiau y Sectariaid, os S. *Ioân Chrysostom* wrth son am ddyn yn euog o'r pechod marwol lleiaf, a ddywedodd yn hollawl wir, mai megis y cai y Bradwr erchyll, yr hwn y fai wedi murndrio Mab vnic y Brenin, yng-

wydd ei Dad llawn Ardderchawg, ac yn yman gan gôoi ei ddwylo wedi eu trochi igyd a'i lliwio yn-gwaed calon y Tywysog gwirion, i ddeisyf rhyw ffafor ar Fawredd y Brenin, megis (medd ef) y cai hwnnw ei wrando a'i ystyr gan y Brenin, sef a Digosaint ac a Llid creulon annrhaethadwy: felly yn yr vn modd y derbyn Duw ac yr ystyria yntau Weddiau y pechadur anedifeiriol: pa faint mwy y gellir dywedyd, fod Gweddiau y Sectariaid (y rhai o'i gwir fodd sy trwy'r dydd yn torri y Gorchymmyn pennaf oll, sef o anrhydeddu Duw,) yn ffiaidd ac yn gas anfeidrol i'r Mawredd Nefawl? Ac amhynny y mae pob Christion Catholic yn gochelyd ac yn ffieiddio cymmuno neu fod yn gyfrannog mewn Gweddiau a'r Sectariaid; yn gymmaint ac nad ant i'w Congregationau hwynt vn amser, ac mewn modd yn byd ni adawant i'r Sectariaid fod yn bresennol ar eu Gweddiau a'i sacraidd Offrymmau hwynt; nid ydynt chwaith yn cyfrif

vn lle yn fwy prophân, nac yn llai sanctaidd na'r Eglwysi a'r Capelau sy wedi eu halogi a'i gwasanaeth Sectaraidd hwynt. Ond nid yw'r Sectarianod o amryw Sectau, (er eu bôd hwynt yn cyhuddo y nail y llall yn euog o amryfusedddau damnedic,) yn gwneuthur dim Scrupul o gydweddio, nac o fôd yn gyfrannog y naill o Rithiau Sacraidd y llall. Yr hyn sy ddigon o arwydd nad ydynt hwy o'r wîr Ffydd, yr hon bôb amser oedd yn dyscu i'w Phlant, ochelyd cymmuno a Sectaraiaid. *Deu.* 13. 1. *Rom.* 16. 17. *Tit.* 3. 10. *Jo.* 2. 10. *&c.* Heb law hyn, mae malis neu ddrygedd Sectariaeth, o herwydd ei hirbarhâu, yn waeth o lawer ac yn orthrymmach na malais pechodau marwol eraill: Canys y thai sy'n torri'r Sabbath, yn tyngu anudon, yn murndrio, yn godinebu, yn lladratta, *&c.* nid ydynt hwy bôb amser yn gwneuthur y Troseddau hyn: ond yn fynych cyn pen wythnos neu ddiwrnod, ië weithiau

cy

cyn pen awr hwy y fyddant yn llwyr edifeiriol; a'r pryd hynny gan fwyiadu o ddifrif, mewn amser cyfaddas wneuthur y *Satisfactiwn* y mae Duw yn ei fynnu ar eu dwylo hwynt hwy a allant ddychwelyd yn y man i stad Gras, yn y modd ac y bo eu gweithredoedd rhinweddol hwynt yn canlyn, trwy ryglyddiannau Christ, yn gymmeradwy i Dduw, ac yn obrwyol yn y Nêf. Ond mae'r Sectariad neu'r Heretic yn wastad yn parhau yn ei bechod: hynny yw, trwy'r dydd igyd, trwy'r wythnos igyd, trwy'r mîs igyd, trwy'r flwyddyn igyd, &c. oblegid pe bai yn amgenach, fe a ddangosai ei edifeirwch, gan geisio cymmodi a'i ymgyssylltu drachefn a'r wîr Eglwys: yr hyn beth o ran nad ydyw yn ei wneuthur, mae ef byth ymmhob gweithred a munud o'i fywyd megys yn poeri ar wyneb Duw, yn athru ar waed Christ, ac yn croeshoelio ein Iachawdwr Jesu yn ddibaidd.

D. Wrth hyn fe dybygid, fod Sectariaeth

riaeth yn gymmaint pechod ac Idoliaeth. Pa beth ai rhaid i mi gredu, fod y sawl sy'n proffessu rhyw Sect o'r Crefydd Christianogol, cyn belled mewn stad Damnadigaeth, a'rhai sydd yn addoli'r gau Dduwian?

A. Os credwch chwi i Ghrist, mae'n rhaid i chwi gredu hefyd, y dylai pôb vn ac sydd yn gyndyd yn anufydd i'w Eglwys ef, *fod i chwychwi megis y Pagan a'r Publican*, Math. 18.17. Oni chredwch chwi i'n Jachawdr bendigedig yn dywedyd hynny pa fodd y mynnwch chwi i mi eich cyfrif chwi yn Gristion? Ond os ydyw hwnnw, yr hwn yn vnic sydd yn anufydd i wir Eglwys Dduw, (er ei fôd ef yn credu yn llywr, ac yn proffessu yn ddifrifol holl byncïau neu articlau eraill y Crefydd Christianogol, etto o ran eisiau cariad perffaith tuac at Dduw, wrth fôd yn ufydd i'w Eglwys ef) yw gyfrif yn yr vn stad o ddamnedigaeth a'r Idolwyr, megis y gwelwch Christ eihunan yn dywedyd ymma yn eglur:

pa

pa beth a ddywedwn ni am y nêb, nid yn unic ni synn wrando ar yr Eglwys, gan fôd yn usydd iddi yn ei fuchedd, ond hefyd sy'n byw mewn Sectarism neu Heresi, ac yn proffessu hynny yn gyhoedd yr hwn bechod yw'r gorthrymmaf math o ANFFYDDLONRWYDD, yn cynnwys ynddo * eihûn gynnifer o bechodau eraill tra ffieiddgas megis, Dibris, a Dirmyg am y Sacramentau, Gwatwor a Gwawdio y gwîr Grefydd. Halogi pethau cyssegredic, Cas a Erlid y wîr Ffydd, Anufydd-dod i'r Eglwys a'i Phreladiaid cyfreithlon, Sacrilegau, Balchder, Cyndynrwydd mewn pechod, Rebeliwn yn erbyn pennaf Swyddogiôn Duw, Gwrthddywedyd y gwirionedd gwybodedic &c. Ni a ddarllennwn yn llawer man o'r Scrythur Lan, mor ddirfawr yr oedd Duw yn digio wrth Blant Israel, am eu bôd hwynt (gan adael a gwrthod y modd yr oedd Duw, a'i was ef

* *Vid. charity mistaken, pag.* 107. *ex Lessio de Capesc. Relig.*

Moses

Moses wedi ei appwyntu iddynt hwy o'i wasauaethu ef) yn addoli y gau Dduwiau a'r Idolau. Ac etto nid oedd pechodau hynny yr Juddewon ond Cynlluniau a gwîr Ffigurau o bechodau y cyfryw Gristianogion, ac wrth adael a gwrthod y wîr Ffydd, sy'n credu ac yn proffessu dysceidiaethau ffeilsion: megis yr oedd yr Jdolau a anrhydeddid gan yr Juddewon hynny yn wîr Ffigurau a Rhag-arwyddion o'r amryw Sectau, a'r Schismau, a'r Heresiau sydd ynawr ymmysc y Chrigianogion. Meddyliwch chwithau ynoch eich hûn, mor ddirfawr a gorthrwm oedd pechod hwnnw yr Juddewon, y rhai (gan adael gwasanaeth y gwîr Dduw, a'r sacraidd Rithiau, a'r ffyrdd, a'r moddion yr oedd *Moses* (gan ei gyfoi wydde gan *D*duw) wedi eu happwyntu iddynt hwy yn ei Addoliant ef, trwy gredu a dilyn. Prophwydi ffeilsion) oeddent yn mynedi i addoli yr Idolau *Baal*, ac *Astaroth*, a *Belzebwb*, a *Chamos*,

a

a *Dagon*, a *Baalim*, a *Moloch* &c. A byddwch yn llawn ſiccer, nad pechod llai gorthrwm yw i'r Chriſtianogion, gan adael y wîr Ffydd (yr hon nid yw ond Vn yn vnic) a'r Dyſceidiaethau, a'r Sacramentau, a'r Rhithiau, a'r moddion a'r ffydd a appwyntwyd iddynt gan Jeſu Chriſt, a chan ei Eglwys ef (yr hon y mae'r Yſpryd Glân bôb amſer yn ei chyfarwyddo) yn ei waſanaeth ef, wrth gredu a dilyn gau Ddoctorion (y rhai a llygredigaethau cablus, ac a ffeilſion eſponiadau o'r Scrythur Lân, gan eu cynnal hwynt ag awdurdod ac a nerth poenol a gwaedlye Gyfreithiau Tywyſogion a Stadau bydol yn ſeffyll allan, ac yn erbyn y wir Eglwys oherwydd achoſion y cnawd a'r byd, ſydd yn eu blaenu ac yn eu tywyſo hwynt,) ſôd yn proffeſſu *Arianiſm*, *Pelagianiſm*, *Calviniſm*, *Janſeniſm*, neu ryw Sect arall, neu'r Hereſi pabynnac ymmyſc y Chriſtianogion, megis Sect yr *Anabaptiſtiaid*, y *Wiclefiaid*, y *Quackeri-*

Quackeriaid, &c. Er bod y Sectariaid hyn gyda'i dysceidiaethau ffeilsion yn credu llawer byd o'r Ffydd Ghristianogol, megis yr oed yr Iuddewon Idolatraidd hynny, yn credu ac yn proffessu lawer o Gyfraith *Moses*, ynghanol eu gwaith o addoli y Duwiau ffeilsion a'r Idolau hynny. Ac megis yr oedd yn annuwioldeb creulon, ac yn Scelerder ffieiddgas yn yr Iuddewon hynny, peri lladd ac aberthu trwy dan, eu plant bychain i'r Idol *Moloch* (3 Reg. 23. 10.) yn y dyffryn *Ennon*, a elwir wrth enw arall *Tophet* (yr hyn sy'n arwyddoccau Drwmm) oblegid eu bod hwynt yno yn arfer curo tabyrddau, tympanau a drymmau, rhag i'r tadau a'r mammau glywed llefain a leisiau galarus eu plant gwirion yn dioddef eu murdrio, ac felly trugarhau arnynt yn meirw yn y Tan: Felly nid gronyn llai na hynny, yw pechod y Christianogion y rhai sy'n peri, neu'n gadael i'w plant, i'w ceraint, i'w

caredigion

caredigion, i'w gweinidogion neu i rai eraill pa fodd bynnac yn perthyn iddynt hwy (a hwythau yn gallu trwy addysc, trwy gyngor, trwy berswasiwn neu trwy'r moddion eraill pabynnac, eu cadw yn, neu'i tynnu hwynt i'r gwirionedd) fod yn credu, neu'n proffessu rhyw Sect, neu Heresi pabynnag, gwrthwyneb i'r Vn ynic iawn, a'r wir Ffydd Gristianogol: ië mae pechod hwn y Christianogion Heretic hyn, tuhwnt i bod mesur, yn fwy gorthrwn na phechod yr Juddewon Idolatraidd hynny: yn gystal oblegid nad oedd yr Juddewon hynny, ond yn difeddu eu plant (y rhai oeddent eisoes trwy'r Ceremoniau Mosaic, wedi cael eu harwyddo i dragywyddol Jachawdwriaeth) o fywyd amserol a darfodedig yn y byd ymma; lle y mae'r Christianogion hyn yn cydweithio i ddifeddu eu rhai hwynt o'r dedwyddwch ac o'r bywyd a bery byth: ac hefyd oblegid fod y Christianogion hyn wedi cael anfeidrol mwy o Wybo-

Wybodaeth a Goleuni, a Ffafor, a Help, a Gras, ac Anrhydedd, a Daioni, a Bendithion eraill gan Dduw, nac oedd yr Juddewon.

D. *Wele, os pechod mor anfeidrol ddirfawr yw Sectarieth, myfi a obeithiaf nad wyfi ddim yn Sectarian, ac a bersiwadiaf fyhun fy mod i o'r wir Ffydd. Oni fydd hynny yn ddigon?*

A. Na fydd: Oblegid ddarfod i *Adam* hefyd, cyn iddo fwytta'r Afal gwaharddedic, berswadio eihunan (er bod hynny yngwrthwyneb i eglur adrodiad Duw) na fyddai fawr niweid, bwytta peth ohono: a'r rheini igyd y rhai sydd ynawr yn ddamnedic ynghanol poenau Vffern, cyn iddynt wnethur y pechodau am y rhai y collwyd hywnt, a berswadiasant ehunain yn yr vn modd neu a obeithiasant cael digon o amser i ediferhau amdanynt cyn marw: ond eu Rhyfyg a'i Presumptiwn hwynt ar hynny a'i bwriodd hwynt bendramwnwgl i'r Damnedigaeth tragywyddol. Yn y neges hwn o gredu

yn

yn Nεw, nid digon yw gobethio neu berswadio o ddyn ejhunan, ond mae'n rhaid iddo fod yn llawn siccr a certain ei fod ef o'r wir Ffydd ac yn credu yn iawn, ie cyn ficcred ac y mae ef o fiwr'r dydd. Canys yn ol Dywediad y Tadau o'r Brif Eglwys. *Dubius in Fide, Infideli pejor est.* hynny yw, yr Ammheus yn ei Ffydd, fy waeth na'r Anghredadyn. Ac amdanoch chwi, mae'ch Cydwybod eichun yn dywedyd i chwi, trwy'r hyn o glywsoch chwi am y gwir Grefydd Christianogol, trwy'r ymgyffroadau oddimewn i chwi wrth gydymarwedd a'r sawl sy'n proffessu y Crefydd hwnw; trwy'r hyn a ddywedodd ac a ddioddefodd aneirif o honynt hwy o herwydd eu Cydwybod: trwy Ogoniant disglair rhyfeddol yr vnrhyw Grefydd wedi ei danu ar led tros bod Natiwn ar wyneb yr holl Ddaear, megis *Dinas* wedi ei gosod *ar ben mynydd*, neu megis *Canwyll* nid wedi ei dodi tan *lestr*, ond mewn

man

man amlwg, lle y gallo pob vn. (yr hwn ni chauo eu lygaid o waith goddau neu o wir bwrpas) ei gweled hi : trwy Sancteiddrwydd ei Athrawiaeth, os edrychir arno a golwg ammhleidiol : trwy y modd godidog o fuchedd Sancteiddlawn amryw o Broffeſſoriaid yr vn Creſydd, ymmhob Oes er y dechreuad, ac yn hon hefyd ymmhob cornel o'r Byd : trwy Vndeb rhyfeddol Treſn llywodraethus a Dyſceidiaeth yr vnrhyw Greſydd, ymmyſc cynniſer o Natiwnau o duedd a diſpoſitiwn llwyr gwrthwynebol i'w gilydd : trwy ffalſedd y Celwydau a'r Calumniau a ſwriaſant yn ddigywilydd y gwyr o'ch Sectiau Newydd chwi ar y Crefydd hwnnw a'i broffeſſoriad (rhan o'rhai a darfu i chwi eichun eu cael yn llwyr anwir, a hawdd y fyddai i chwi wybod malais a ſlander y llaill, pe bai perthynaſau bydol, a chyndynrwydd ewyllys yn gadel i chwi, wrth ymddiddan a rhyw ddyn gwy-

bodus

bodus o'r Crefydd hwnnw, eu holi hwynt a meddwl difrifol o wasanaethu Duw yn iawn ac felly bod yn gadwedic:) trwy y modd y dechreuasent eich Sectiau Newydd chwi: twy'r Motifau a wnaeth i'r Carn-Sectariaid ar y cyntaf neilltuo euhunain oddiwrth y wir Eglwys: trwy y rhain, a thrwy aneirif mwy o Resymmau, Goleuadau ac Argumentau eraill, y rhai y mae Yspryd Duw o amser i amser yn eu cofia a'i dangos i chwi, (er bod pethau bydol yn peri i chwi wrthsefyll y cyfryw Ymysprydoliaethau) mae eich Cydwybod chwi eichûn (meddai) yn dywedyd i chwi, fod digon o achos gennych i *Ammeu* Gwirionedd eich Sect: ac yn ganlynol yr ydych chwi yn rhwymedic tan Boen *Damnedigaeth Dragywyddol* i geisio gwybod y Gwirionedd; heb fod byth yn foddlon na gorphwys, nes cael gwybod yn ficcr ac yn lwyr çertain heb dim fuglo na boncian meddwl,

eich

eich bod chwi yn y wir Ffydd a'r ffordd i Gadwedigaeth.

D. *Paham y mae'n rhaid i mi gymmeryd arnaf gymmaint trwbl a hynny? neu geiſio bod yn gallach na'm Tad, a'r llaill oll o'm Crefydd.*

A. Oblegid bod eich Damnedigaeth neu'ch Cadwediaeth chwi, yn deirydd yn fwy i chwi nac i neb arall: a bod y matter o bwys a maint anfeidrol ac anniben. *Pa les a wna i ddyn ynnill yr holl fyd a cholli ei enaid eihun?* Medd ein Jachawdwr bendigedic, Math. 16. 26. Mae'r byd hwn yn myned heibio megys cyſgod. Nid yw ynawr yr vgain neu'r deigain mlynedd a ddarfu i chwi eiſoes, ond megis y breuddwyd y ſu neithiwyr, a'r hyn oll ſy etto i ddyfod a ymddengys i chwi yn yr vn modd, pan ddelo awr angeu, yr hon ſydd yn nes i chwi, nac yr ydych chwi yn meddwl. Ple mae yrwon y rheini oll, y rhai oeddent yn byw ers

deucant

deucant neu drichant o flynyddoedd, le yr ydych chwi ynawr? Nid oes neb ysgatfydd a wyr eu henwau hwynt yrwon: etto yr oeddent hwy y pryd hynny yn enwog ac yn heinif, yn lan ac yn weddaidd, yn gyfoethog ac yn synhwyrol, yn llawn o lawenydd a difyrrwch, ac yn meistroli yn eu Plwy: ac ynawr nid oes neb ar y ddaear yn meddwl amdanynt hwy: ond eu heneidiau truain hwy (oddieithr iddynt gymmeryd peth gofal am wasanaethu Duw yn jawn) yn oll eu gweithredoedd, ydynt ynghanol poenau dibaid y Tan Vffernol. Pettwn i yn dywedyd i chwi, fod rhyw ffordd sicer a certain trwy'r hon y gallech chwi ddyfod i gael deng mil o bunnau bob blwyddyn, a Modd çertain trwy'r hwn y gallech chwi eu meddiannu hwynt tros ganr o flynyddoedd a mwy, heb ddim ofn angeu, na dim perygl o glefyd, na dim gofyd arall daearol, onisyddech chwi fodlon i gymme-

iyd

ryd peth poen i ddyscu a gwybod y Ffordd neu'r Modd hwnnw?

D. *Byddwn yn siccr: pam na fyddwn i yn fodlon i fyned cyn belled a* Llundain Paris, *neu* Rufain *eihunan, ie yn droednoeth hefyd, er mwyn cael cymmaint dedwyddwch?*

A. Ac er gwybod ficcreiddrwydd y ffordd i'r Gwynfyd tragywyddol, ni fynnwch chwi fyned ychydic o ffordd, i ymgynghori a gwir Gristion a allai eich cyfarwyddo chwi; nac yn eich ystafell darllain ynddyfal vn llyfran, a ddichon hyfforddi eich Cydwybod ammheus, o'r Gwirionedd; na gweddio chwaith yn daer ar Dduw eich goleuo chwi &c. Ond arwydd eglur yw hyn, eich bôd chwi yn caru'r Byd hwn yn fwy na Dduw. Gan na fynnwch chwi gymmeryd tippyn o boen i wybod yr vnic wir ffordd o fodloni a gwasanaethu Duw yn iawn?

D. *Pa fodd y gallwn i, yr hwn wyf yn annyscedic ac yn anlythyrennoc, chwilio a holi y Controversiau a'r Ymrafalion*

rafaelion oll ynghylch Ffydd, i gael gwybod y Gwirionedd?

A. Nid ydys yn mynny dim o'r tasg hwnnw ar eich dwylo chwi. Mae'r ffordd sydd i chwi i'w cheisio yn rhwydd ac yn amlwg. *Ni chyfeiliornant y rhai ffol ar hyd-ddi*, Isai. 35. 8. Hynny yw, y rhai symlaf a lleiaf eu dysc, os byddant yn ollyngedic gan geisio Duw o ddifrif, a allant yn hawdd ei gweled hi a'i gwybod.

D. *Pa gyngor neu gyfarwyddiad a roddwch chwi i mi, oherwydd fy mod i o ddifrif, yn ewyllysio gwybod y wir Ffordd i iachawdwriaeth?*

A, Yn gyntaf, mae'n rhaid i chwi gymmeryd ynbell awr oddiwrth eich difyr-chwareuon a'ch trafferthau bydol eraill, i feddwl am y Neges er mwyn yr hwn y creodd Duw chwi, hynny yw, am ei wasanaethu ef, a thrwy hynny bod yn gadwedic yn dragywyddol. Yn ail, gan neillduo eichunan oddiwrth bawb eraill a bod wrthoch eichun

yn

yn vnic tros hynny o amser, gweddiwch ar Dduw a gostyngeiddrydd hollawl calon ac enaid, gan ddymuno arno roddi Grâs a Goleuni i chwi i weled y wir Ffordd. Gwnewch hyn o ddifrif, tan ollwng dagrau hefyd os bydd possibl; ac er gwneuthur hyn yn well, ni fydd anfuddiol ymprydio diwrnod neu ddau, ie ar fara a dwfr yn unic, (o herwydd fod Teyrnas y Nêf yn haeddu mwy na hynny) a thros ymbell oriau beunydd gwisgo crys neu wregys llydan o rawn yn nessaf at eich corph: oherwydd ddarfod i'r Prophwyd *Daniel*, ac i laweroedd eraill o weision Duw, er cael gwybod ei ewyllys nefawl ef, farwolaethu a gofidio eu cyrph yn fwy na hynny, *Dan.* 9. 3. *Psalm.* 34. 13. & *Psalm.* 68. 12. *Paral.* 21. 16. *Gen.* 37. 34. *&c.* Ac mae miloedd o wir bobl Dduw ymmhob cornel o'r byd, oherwydd hyn a'r cyfryw achosion, ar y dydhwn heddyw, yn arfer mwy sarrugrwydd a gerwinder

corphorol, mewn dillad, lluniaeth, a gorphwys nac yw hyn igyd: er darfod eu maethu a'i magu hwynt yn eu hieuengdid ynghanol pob mwythau, ac eſmwythdra ſidanol, gan eu geni hwynt yn blant i Arglwyddi arddercoccaf, Ieirll, Twyſogion a Monarchiaid Cred. difyrrwch a gogoniant yr hyn ſtadau, wedi eu goreuro ag Addurnadau tra rhagorol perffeithlawn o ſynwyr, dyſceidiaeth, pryd a gwedd &c. a wrthodaſant hwy yn hollawl o'i gwir fodd er cariad ar Dduw, ac er mwyn dilyn yn hynny a dynwared ein Jachawdwr bendigedic, *yr hwn pan oedd yn fform a gwedd Duw*, yn Gydradd a'i Dad Tragywyddol, a gymmerodd arno *fform neu dull gwas*, Phil. 2. 7. i roi eſamplau i ni o Oſtyngeiddrwydd, o Llaryeidd-dra, o Dlodi ewyllyſgar, Ddioddef cam a dirmyg, o Sarrugrwydd corphorol, &c. *fel y gwnelem ninnau megis y gwnaeth yntau i ni*, Jo. 13. 15.

A rhoi peth eluſen er mwyn Duw, (oher-

(oherwydd *trwy elusen y glanheir y cwbl*, ac *y ceir maddeuant am bechodau*, Luc. 11. 41. Eccles. 3. 33.) ond hyn oll a ddylid ei wneuthur yn y modd ac na bo neb yn gwybod, ond Duw a'ch Cydwybod eichun, rhag ofn balchder ysprydol, yr hwn sy waeth na dim. Yn drydydd, gwnewch Resolutiwn a bryd cadarn a diogel, na chaffo dim perthynas bydol o gyfoeth, o anrhydedd, o ddifyrrwch, o serch tuag at wraig neu wr, tuag blant neu rieni, o gariad tuag at gyfaill neu o gas i elyn, o rydd-ddid neu gaethiwed, o iechyd neu glefyd, o fyw neu farw, na dim achos arall daearol eich rhwystro chwi i angofleidio y wir Ffydd o wasanaethu Duw wedi cael ohonoch unwaith ei gwybod hi. Yn bedwerydd, gan gofio fod terfyn eich bywyd, ac awr eich angau yn ancertain iawn o ran yr amser, y man a'r modd ohono ac y geill hynny happio i chwi yn gynt o lawr nac yr ydych chwi yn meddwl, ystyriwch

riwch wrthoch eichun yr amryw Resymmau, y Goleuadau, a'r Motivau, y rhai trwy'r moddion a grybwyllwyd vchod, a ddarfu i Dduw eu cofia a'i dangos i chwi o amgofleidio y gwir Grefydd Christianogol, ac o ymwrthod a'ch Sect Newydd eichun. Yn bummed, gan feddwl megis pe bai eich enaid ynawr hyn wedi ei diosg o'r corph a'i dippio i fynu, a'i osod o flaen Tribunal Duw i dderbyn barnedigaeth ynol eich gweithredoedd yn ei wasanaethu ac yn ufuddhau iddo ef ymma ar y ddaear; ystyriwch eichun, pa Ffordd neu Grefydd yn ei wasanaethu ef, a ddymunech chwi y pryd hynny, gymmeryd ohonoch yrwön: A dibennwch yn llawn siccr, mai honno yw'r vnic wir ffordd i Jachawdwriath ac i'r Gwynfyd tragywyddol.

D. *Pa beth! ai ni ddywedwch chwi i mi yn fwy neilltuol y Ffordd honno a'r Ffydd, yn yr hon yn unic y gellir cael Iachawdwriaeth?*

A. Na wna: oherwydd fy mod yn meddwl, y bydd mwy buddiol i chwi, wrando ar leferydd Duw eihunan oddimewn i chwi, a bod yn ufydd iddo ef yn dangos i chwi yn llwyr eglur y Gwirionedd hwn. Ond os mynnwch chwi hefyd glywed dyn a yfprydoliaethwyd gan Dduw, megis gwr yn byw yn y Prif amferoedd yn y mann arol yr Apoftolion, Gwrandewch yr hyn a ddywedodd yr Hen a'r Hynod *Vincentius Lirinensis* yn y Traethawd Euraid a fcrifennodd ef yn erbyn Newyddiadau mewn Ffydd ac yn erbyn Sectariaid, (yr hwn lyfr a brifiwyd ac a anrhydeddwyd yn fawr iawn gan yr holl wir Griftianogion ers blwyddyn ein Harglwydd 440. yn yr hon yr oedd ef yn byw) lle y mae ef wrth ddatcan y dyn gwir Gatholic, (yr hwn fy'n cadw eihunan oddifewn ufydd-dod yr Eglwys Gyffredinol, yr hon a ddifcynnodd trwy Snccesfiwn Efcobion yn olynol oddiwrth Chrift a'i

Apostolion) yn dywedyd, mai hwnnw yw ef; "Yr hwn sy'n caru yr
"Eglwys sef Corph dirgeleddus
"Iesu Christ yn gymmaint, ac nad
"yw ef yn gosod dim o flaen ei ha-
"thrawiaeth Catholic Cyffredinol
"hi: yr hwn nid yw yn prisio nac
"awdurdod, na chariad, na synwyr,
"na chymmendod, na gweniaith vn
"dyn neillduol yn fwy, nac yn dal
"wrth ddim rhesymmau naturiol,
"nac unrhyw o ragrith Scrythurau
"yn erbyn yr hyn yr oedd pob dyn
"yn ei gredu o'r blaen: yr hwn sy'n
"dilyn Cyffredinoldeb, Heneiddr-
"wydd, a Chyflondeb yn ei gre-
"duniaeth: ac yn sefyll yn ddiogel
"ddiysgog ar y Ffydd honno, yr
"hon a ddaliwyd o amser i amser,
"ymmhob mann, ymmhob tym-
"mer, gan bawb neu gan y rhan fwyaf
"o Escobion, o Offeiriaid, ac o
"Ddiaconiaid Christianoldeb. *Vi-
cent. Lirin. Lib. contra Hæres. c. 3.*
Neu chwi ellwch wrando ar y *Do-
ctor* Mawr S. *Augustin* (yr hwn oedd
yn

yn byw yn y flwyddyn 420. arol geni Christ) yn dywedyd, mai efe sydd yn yr Vnion a'r Vnic wir Ffydd a'r Ffordd i Jachawdwriaeth; "Yr "hwn sydd oddifrif yn dilyn yr "Eglwys Gyffredinol, yr hon a gafodd ei dechreuad trwy ddyfod y "Cenhedloedd iddi, a gafodd awdurdod trwy Ryfeddodau a Gwyrthiau, a chwanegwyd twy gariad "perffaith, a gadarnhawyd trwy "hirbarhau; yr hon sy ganthi Succeffiwn o Escobion yn olynol oddiwrth Gadair *Petr* hyd ein hamser ni: yr hon y adweinir yn y "Byd wrth yr enw CATHOLIC, "nid yn unic gan ei chyfeillion eihun, ond hefyd gan ei gelyuion: "oblegid fod yr Hereticiaid euhunain yn eu hadrodd cyffredin, yn "ei galw hi felly, gan nad oes ganthynt hwy ddim enwau eraill, i "wahanu euhunain a'i Canlyniaid "oddiwrthi hi, ond trwy alw euhunain yn *Refformwyr*, *Llewyrchion*, "*Brodyr-pur*, a'r cyfryw enwau eraill

 sy

" ſy wahanol oddiwrth y Catholi-
" gion. *Auguſt. Epiſt. contr. Manach.* c. 4. & lib. *de vera Relig.* c. 7.

D. *Wrth ba arwydd y caſi wybod, ddarſod i mi wneuthur dewis iawn a gwir?*

A. Os ar ol hynny, y digwydd i chwi etto fod yn ançertain, yn ammheus, ac mewn cyfyngder blin a dyryſni meddwl (oddieithr i hynny fod trwy gymmell y Cythraul, o'r hyn beth y mae'n rhaid i chwi gymmeryd cyngor gan ryw ddyn gwir Catholic a dyſcedic) mae hynny yn arwydd, na ddarfu i chwi ddilyn y Cynghorion ymma, ond bod perthynaſau bydol o darfodedic wedi eich gogwyddo chwi, yn trechu ac yn meiſtroli arnoch, ac felly eich bod chwi fyth yn perhau yn eich cyfeiliorn.

D. *Beth os cymmeraf y cyngor hwn, gan ddewis a ddilyn y wir Ffordd?*

A. Os gwnewch-i hynny, trwy gadw hefydd y Gorchymmynion e-

raill

raill (oblegid nad yw *Credunniaeth* ond peth gwag ac ofer heb *Gariad-perffaith*, 1 Cor. 13. 2.) chwi a gewch gyssur a diddanwch mawr yn y bywyd hwn (nid wyf yn dywedyd y bydd i chwi lwyddiant bydol bob amser, o ran na bu hynny, i'r Apostolion euhunain, nac i anwylsion pennaf Duw) ac wedi hynny, chwi a gewch Ddedwyddwch didersyn yn y Paradwys Nefawl.

D. *Beth os myfi ni ddilynaf y cyngor hwn?*

A. Os chwychwi ni fynnwch gymmeryd poen cyn leied oblegid Neges o gyfryw pwys a maint, ac yw TRAGWYDDOLDEB: Ond wedi darllain yr Ymadrodd hwn ei daflu ef ymmaith, gan lunio i chwi eichun Gydwybod ysgafala, difraw a dibryder, a dywedyd: *Mae'r cwbl yn dda, mae'r cwbl yn digon da.* Ac felly perhau yn orphennol yn anedifeiriol yn eich Sectariaeth a'ch Rhebeliwn damnedic yn erbyn Duw, heb nac ofn na dychryn, gan

wag-

wag ryfygu yn nhrugareddau a daioni Duw, megis y mae'r Sectariaid a'r Anffyddloniaid eraill: Yna Duw tra barhao eich pererindod trafferthus yn y dyff. yn hwn o ddagrau, a galeda eich calon chwi, megis y caledodd ef galon *Pharao*, fel na byddo gennych ddim cnofa cydwybod am eich drwg fuchedd, nac yn iach nac-yn glaf, nac hefyd chwaith pan fo'r Meddygon wedi colli eu gobaith oll o'ch hoedl chwi; (oddiethr i Gyfiawnder Duw eich cippio chwi yn ddisymmwth, trwy farwolaeth mwy amharod) chwychwi, yr hwn oeddech bob amser yn parhau yn Rebel yn erbyn Nef a Duw eu-hunain, gan ddisemblu'r gwaith a chwarae'r Hypocrit ffuantus yngwydd y Byd, a barhewch fyth yn eich rhagrith Hypocritic, gan ymddangos eichun yn sanctaidd-fodlod ac yn ewyllysgar i ymadael a'r byd hwn, a gwnenthur eich Llythyr-Cymmyn, a chanu Ffarwel i'ch Cyfeillion, &c. etto er hynny igyd, er hen *Sarph*

(i

(i ſugieſtiwnau yr hon yr oeddech yn waſtad mor uſudd;) a'ch perſwadia chwi yn gyfrwys y gellwch chwi etto wellhau, mynd yn iach, a byw yn hir; hyd o'r diwedd, wedi colli ohonoch eich parabl a phob modd arall o adroddiad, y diſgynna megis ffrwd gynddeiriog neu megis corwynt tymmheſtlog ac y rhuthra llaw drom Digoſaint Duw ar eich traws chwi, ac a'ch bwria chwi i lawr i wag a diles ymgnoſa cydwybod, i anobaith gorphennol, ac i gas dirfawr parhaus o ddaioni Duw: ac felly y cippir eich enaid annedwydd allan o'i dy clai, ac y goſodir ef gerbron Tribunal Cyfiawnder y Goruchaf; lle yn gyſtal ar awr eich angau, ac yn nydd y Farn Gyffredin, y dengys ac yr eglura Chriſt ein Ceidwad i'r holl Yſprydion Bendigedic a Damnedic, y Trugareddau mowrion oll a wnaeth ef i chwi, trwy amryw ymyſprydoliaethau o ddydd i ddydd, o fis i fis, o flwyddyn i flwyddyn yn eich diſgwyl, yn galw

arnoch,

arnoch, ac yn eich annog i ddysod i mewn i wir Ffordd Jachawdwriaeth, ac yn enwedic trwy'r Ymadrodd hwn: a'r modd y darfu i chwi fyth yn gyndyn ddirmygu a gwrthod ufuddhau iddo, a diystyru ei sugiestiwnau ef, a pharhau byth yn wrthnysic yn eich Sectariaeth, hynny yw, mewn Rebeliwn yn ei erbyn ef, gan sathru Gwaed y Testament Newydd tan eich traed, a chroeshoelio Mab Duw drachefn. Ar yr hyn y rhoddant yr holl Seinctiau a'r Angelion Ddiolch anfeidrol, a Gogoniant, a Bendithion i Dduw am y Trugareddau mowrion annrhaethadwy a ddarfu iddo eu cynnyg cyn fynyched i chwi: Ac a'ch difernant chwi yn euog o'r *Digofaint* eithaf, ac o'r Poenau tragywyddol; ie a'r Ysprydion Repryfedic a ganmolant y Farn, gan eich dannod chwi yn fwy na neb. Ac wedi hynny y cewch-i glywed yr Oen Digllon yn llafaru y Farnedigaeth honno ddychrynnedic. *Discedite a me maledicti*



ledicti in ignem æternum. Ewch oddiwrthyf chwychwi y rhai melltigedic i'r Tan Tragywyddol, &c.



Directiwn i'rhai cyfion yn ymwrthod a phechod marwol ac yn ceisio byw yn ddefotionol, i wneuthur Cyffes Particwlar, *arferedig iw gwneuthur bob wythnos, bob pythefnos, neu bob deg neu bum niwrnod.*

GWneuthur Cyffes Barticwlar yn dda, sy bwnc lesfawr anfeidrol. Oblegid onis cymmerir gofal mawr, fe fydd hawdd ei gnewthur hi heb wir edifeiwch, a chyflawn

flawn fryd i wellhau, ac wrth hynny pechu yn orthwm ac yn Sacrilegaidd: lle pe gwneid hi yn dda, diammeu yw, a gellid byw yn burach, cwympo yn anamlach, codi yn gynt, rhodio yn fwy gochelgar: ni gaem weled ein beiau yn amlyccach, ni gaem ein comfforddi yn fynychach, ni gaem ein puro yn gynt, ac yn y Nef ein gobrwyo yn helaethach.

Rhybyddion o flaen Cyffes.

1. O ewyllys llwyr-difrif o ddangos flat dy enaid i'th Dad Ysprydol Gweddia yn daer ar ryw Sanct hynod o achos ei benyd, i gael goleuni trwy ei gyfrwng ef i wybod dy bechodau yn hollawl, ac iw cyffesu hwynt yn iawn.

2. Hola dy feddyliau, dy eiriau, a'th weithredodd oll ar ol dy Gyffes ddiweddaf yn rhesymmol ofalus, tros hanner awr, neu o amgylch hynny, yn fwy neu lai yn ol yr amser wedi dy Gyffes ddiweddaf.

3. Bid gennyt gymmaint edifeirwch ac a alli gyda bryd cyflawn i wellhau,

welhau, gan lwyr-gredu fod Duw, yr hwn sy ddaioni anfeidrol, ac i'r hwn yr wyt yn rhwymedig anianol, yn ddiau yn digio yn gyfion am y pechod lleiaf a wnei yn ei erbyn ef, ie er na bo ond maddeuol.

Rhybyddion wrth gyffesu.

1. Cyffessa dy bechodau *yn Ostyngedig*, gan lwyr-gydnabod dy drueni dy hun, ac a chyflawn anrhydedd tuag at Fawredd Dduw, yr hwn sy bennaf President neu Raglaw yn y Sacrafen hon. Ac am hynny gochel y Modd hwnnw o *Gyffes coeg-wag* a wneir trwy arfer allan o lyn.

2. Cyffessa dy feiau *ar fyrr eiriau*, heb fwy nac y fo rhaid, na chewddluau coeg, nac adroddion ofer fel y rhain: *Ni cherais Dduw fal y dylwn: Ni weddias yn gyftal ac y dylwn*: a'r cyffelyb a allai Angel o'r Nef eu cyffessu. Ond bydd di (yr hwn a arferi gyffessu yn fynych) yn fyrr, gan gyffessu (pan fo'r cwbl ond matterion man) saith

neu

neu wyth yn unic o'r pethau mwyaf nodedig a ddigwyddasant i ti ar ol dy Gyffes ddiweddaf, gyda'r pethau y mae dy natur fwyaf yn gwrthwynebu eu cyhoeddi.

3. Cyffessa'r cwbl *yn eglur* ymhob pwnc, ac mewn adrodd plaen, sympl, a gweddaidd, heb enwi neb ar gam, trwy esponi y weithred neillduol eihun, y motif, yr achos, a nifer pob vn, neu hyd yr amser y parhaodd. Na fydded ddigon gennyt ryw gyhudded gyffredin, pan fo rhyw beth particular tan y gyffredin honno yn aflonyddu dy gydwybod: er esampl: *Ni ddywedais yn gystal am eraill, ac y mynnwn ganthynt hwy ddywedyd amdanafi*: lle a dywedaist, ysgatfydd, rhyw ddrwg amdanynt: megis *eu bod yn gelwyddog, yn faleh yn ddiog, &c.* Ac ynghylch y digwydd hwnnw, bydd ofalus i ddywedyd y drwg hwnnw yn neillduol, ac wrth pa sawl y dywedaist bob tro, ac o ba achos a motif, ai ar fyrbwyll trwy ddigter,

ddigrer, neu o wir falais, ac felly y
dilwychi di dy Gydwybod yn holl-
awl o hynny.

Ar ol Cyffes.

Gwna yn y man dy benyd yn
llyr-ddyfal, gan newyddu dy-fryd
o wellhau dy fuchedd, a gochelyd
pob bai, gyda'i achosion oll, yn
enwedig y pechodau a gyffessaist
y pryd hwnnw, ond yn bendifa-
dden y rheini yr rhai wyt yn ty-
bied eu bod yn yn wraidd, ac yn
achos o'r llaill.



Fform nau Ddull o Gyffes i ddangos i'r rhai sy'n byw yn lanaidd, ac yn cyffessu yn fynych y modd y dylent wneuthur eu Cyffes.

VV*Edi penlino wrth Sedd neu neu Gadair yr Offeiriad, nid o'i flaen ef, ond o'r naill ystlys iddo, a'th wyneb tuag at ei glust ef, neu tuag at lun y Grog sendigedig y fo oth flaen, yn gyntaf dim gwna arwydd y Grog, gan ddywedyd,*

In Nomine Patris, & Filii, & Spiritws S. Amen. *Neu* Yn enw'r Tad, a'r Mab, a'r Yspryd Gl. *Amen.*

Yno

Yno dywaid Benediçite. *Ystyr y gair hwn yw cymmaint a phe dywedi:* Gweddiwch drosaf fy Nhad Ysprydol i Dduw roddi cyflawn edifeirwch a gostyngeiddrwydd yn fy nghalon, fel y gallwyf gyffessu fy mhechodau i'w Ogoniant ef, a thrugaredd i'm henaid inneu, &c. *Yna y dywaid yr Offeiriad (megis y mae ef yn swyddog i Dduw, a'i lan Eglwys) y Weddi arferol. Yn ol hynny dywed dithau y Gyffes gyffredin:* Confiteor Deo Omnipotenti, &c. *neu yn Gymraeg os gwell genyt; ac wedi curo dy ddwyfron y drydedd waith, aros yno, a dechreu dy Gyffes fel hyn.*

Yr wyf fi yn cyffessu fy modd yn fynych, ar ol fy-nghyffes ddiweddaf (y fu wythnos i heddyw, neu ers deg neu bum niwrnod) ar wall wrth ddywedyd fy-ngweddiau, nid o'm llawn fodd, ond o esgeulusdra, trwy ymollwng fy-nghof i redeg ar drawsfeddyliau: unwaith yn enwedig yr arosais yn y cyfryw wag-feddwl cyd ac y dywedid un *Miserere*

neu

neu o amgylch hynny ar amſer yr E-levation yn yr Offeren ſancta-idd.

2. Yr wyf fi yn cyffeſſu fy mod y-fynych yn anghall ac yn ſyrbwyll y-fy ngeiriau : dwywaith yn enwedig y bum i yn rhy dafod-rhydd wrth ſiarad am fatterion ofer, ac unwaith o'rheini a cyhoeddais y peth a ddy-wedaſid i mi mewn cyfrinach, nid oedd hynny na matter mawr, na cham i neb.

3. Yr wyf fi yn cyffeſſu ddywedyd o honof gelwydd unwaith ar ſyr-bwyll, nid yn wybodol, a chwedi gwybod hynny, mi beidiais yn yſtyr-lawn a galw'r gair yn ol o flaen y rhai y dywedaſwn ef, a hynny o wir falchedd, rhag dangos fy mod wedi gwneuthur ar fai.

4. Yr wyf fi yn cyffeſſu ddar-fod i mi ymollwng fyhun i ddig-lloni loerig a ffromder, trwy eſgeu-luſdra tros ddau ddiwrnod, ac nid ymegniais nemor trwy'r amſer hwn-nw i orchfygu fy natur ddrwg : yn

y

y cyfamser hwnnw mi rois chwech neu saith o attebion digllon i'r sawl a'm holasant: un o'rheini oedd ddiwrnod. Cymmun.

6. Yr wyf yn cyffessu ddarfod i amryw feddylieu aniwair ddigwydd i mi beunydd, ond ni chymmerais (i Dduw y bo'r diolch) blesser ystyrlawn yn un o honynt: etto mi a ymarosais yn ddiofal ynddynt bob tro ennyd un *Afe Maria* neu o amgylch hynny: unwaith yn sicr y bum i yn ddiogswrth iawn o droi ymmaith rhyw ystyriad aflan y fu'n molestu ac yn blino fy meddwl y rhan fwyaf o hanner diwrnod: etto nis gwn i ddim drwg ystyrlavvn o'm rhan fyhun yn yr holl ymdrech cnavvd-ysprydol hvvnnvv.

7. Yr vvyf fi yn cyffesu ddarfod i mi ddyvvedyd llavver o gelvvyddau a geiriau ofer yn fy mywvyd a aeth heibio, am y rhai, ac am bob peth arall, trvvy'r hyn y digiais Dduvv Hollalluog, mae'n edifar gennyf o ddyfnder fynghalon: ac yr

vvyf

wyf yn bwriadu o ddifrif (gyda Gras Duw) wella o hyn allan.

Ideo precor, &c. neu:

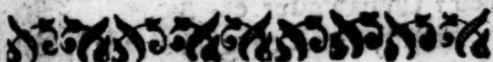
Amhynny yr wyf, &c.

Nota na ddylit ti un amser wneuthur dy Gyffes yn yr un ymadrodd dirannedig, neu yn yr un geiriau hyn a osodwyd ar lawr ymma: oblegid nid oes un ymysc miloedd yn euog o'rhain igyd ar unwaith, heb fod yn euog o ddim arall. Ond mi a osodais y rhain ymma, i ddangos i ti y modd y dylit ti ddywedyd yn neilltuol y beiau o'r rhai y bo'th Cydwybod yn euog bob tro yr ei i dderbyn Sacrafen Penyd.

Nota hefyd nad ydyw yn dda, dechreu Cyffes bob amser a'r unrhyw bechod ond ei dechreu hi weithiau ag un math o bechod, weithiau ag un arall: a newid hefyd yr ymadrodd gymmaint ac y gallo dyn: oblegid fod dy y Trawsfosod hwn neu'r symmyd matter, a'r newid ymadrodd yn helpu yn fawr iawn i ochelyd y claiaredd lledwym drwg

hwnnw

hwnnw o gyffeſſu bob amſer yn yr un-
ſon.



Taſlan
o'r Pecodau digwyddawl i'r rhai Cyſion.

GAdael ei Weddiau arferol heb
eu dywedyd trwy esgeulus-
dra.

Bôd yn anewyllyſgar i ymroi ei-
hûn ar ddefoſiwn pabynnac.

Trawſ-feddylian o wîr fodd ar ei
Weddiau.

Pôb ammharch neu annefoſiwn
ar Weddiau, bid trwy ormod brys,
bid trwy edrych ymma ac accw,
neu ymdorriadau dirhaid, neu ym-
ddygiad anweddaidd, neu heb gym-

H meryd

meryd lle neu amser cyfaddas, &c.

Temptatiwnau mewn matterion y Ffydd a'r cyffelyb.

Swgiestiwnau neu ymgyffroadau cablus am Dduw, ei Ragluniaeth, neu'i Gyfiawnder ef, &c.

Meddyliau cenfigenus am glôd rhai eraill, eu hanrhydedd, neu'i da pabynnac hwynt.

Gwrthwynebedd tuag at y sawl a'th croeso.

Drwg-dybied byrbwyll.

Anfodlonrwydd meddwl.

Murmur a gryngian meddwl.

• Llyfrdra meddwl.

Gwâgddiddanwch.

Geiriau, neu ymddygiad digllon anfoddog, neu ffromm.

Dibrisio, barnu, neu ddiystyru eraill yn gyhoedd neu'n gelcus.

Celwyddau byrbwyll, diystyr.

Pôb gwall synwyr, neu anghymendod wrth chwedlua.

Gwag-ymglodfori neu ymffrostio ar air, meddwl neu weithred.

Moddy-

Meddyliau, neu ewyllys go-aniwair ar fyrbwyll.

Breuddiwydau aflan, twylledd budr neu hûd trwy gwsg.

Golwg anweddaidd o'th gorph dyhun, neu o gorph unarall yn ymtyfyfc, neu ar fyrbwyll.

Geirian cellweirus go-anniwair.

Meddylian trahaus, balch, neu aflonydd, cybyddus, &c.

Mawr awydd tuag at, a phôb gormodd o fwyd neu ddiod.

Dywedyd ie a nagê trwy weniaith yn erbyn cydwybod i gynffonlonni rhai eraill.

Gadael heb wneuthur bethbynnac y fo Cyfiawnder a chariad perffaith yn gofyn.

Pôb beian eraill digwyddawl i alwedigaeth, Conditiwn, dyledfwydd, neu anghenwaith pôb un.

Pob awr a edy ddigon o ddeunydd Cyffes i enaid a lewyrchwyd oddiuchod.

Laus Deo Deiparæq; Virgini Mariæ.



*W*Edi *holi dy Gydwybod wrth un o'r ddwy Daflan uchod (yn ol fel y byddi yn clywed dyhun yn euog) a dosparthu'r pynciau ynot dyhun iw dywedyd i'r Tad Yspyrydol yn drefnus, cyn cyffessu, dywed yn ddefotionol y Gweddiau ymma yn canlyn.*

Gweddi rhag-ddarpar o flaen Cyffes Sacrafennol.

CReawdwr nêf a daear, Brenin y Brenhinoedd, ac Arglwydd yr Arglwyddi, yr hwn a'm gwnaethost fi o ddim yn ol dy lûn a'th gyffelybiaeth dyhûun, ac a'm rhybrynnaist a'th waed gwerthfawr, yr hwn nid wyfi bechadur annheilwng yn wiw i'th enwi, nac i alw arnat,

arnat, nac hefyd i feddwl amdanat yn fy ynghalon, edrych arnaf trwy dy addfwyn hynawfedd, attolygaf arnat yn oftyngeiddlawn, a thrugarhâ wrthyf dy wafanaethydd drygionus, yr hwn a gymmeraift drugaredd ar y wraig o Canaan a *Mair Magdalen*, yr hwn y arbedaift y Pwblican, a'r lleidr ar y Groes: Cyffefaf i ti, O Dâd tra daionus, fy mhechodau, y rhai nis gallwn eu celu, O Arglwydd, pe mynnwn. Arbed fi, O Iefu Chrift, yr hwn a'th ddigiais yn ddirfawr yn ddiweddar, ar feddwl, gair, a gweithred ymhob modd ar y gallwn bechadur breuol dy anfodloni, trwy fy mai, trwy fy mai, trwy fy nirfawr fai. Amhynny: O Arglwydd, attolygaf ar dy ddaionus Hynawfedd yr hwn a ddaethoft o'r Nêf i'm gwared fi, yr hwn a godaift *Ddafydd* o dramgwydd pechod, maddeu i mi, O Arglwydd, maddeu i mi, O Iefu Chrift, yr hwn a faddeuaift i *Petr* wedi iddo

dy wadu di. Tydi wyt fy'n Ghreawdwr, a'm Rhybrynnwr, a'm Harglwydd, a'm Ceidwad, a'm Brenin, a'm Duw: tydi wyt fyngobaith, a'm hymddiried, a'm cynnal, a'm help, a'm comfford, a'm cadernid, a'm hymddiffyn, a'm gwared, a'm bywyd, a'm cadwedigaeth, a'm Hadgyfodiad, a'm goleuni, a'm dymuned, a'm cymmhorthwy, a'm Noddfa. Cymmorth fi, attolygaf arnat, a byddaf ddiogel: rheola ac amddiffyn fi; comffordda a chysura fi; cadernhâ a llewyrcha fi; ymwel a llawenhâ fi: côd fi i fynu yn fyw yr hwn wyf wedi marw, canys dy waith, a'th greadur di ydwyf. O Arglwydd, na ddiystyra fi ddim, oblegid dy wasanaethydd a'th gaeth ddyn ydwyf. Ac er fy môd yn ddrwg, yn annheilwng, ac yn bechadur, etto pa fath bynnac ydwyf, bid da, bid drwg o'th eiddo di ydwyf. At bwy y ciliaf, oni ddiengaf atta ti? Os gyrri di fi i
ffordd,

ffordd, pwy a'm cymmer fi? Os diystyri di fi, pwy a edrych arnaf? Bid gwiw yntau gennyt fynghydnabod i, er fy mod yn dychwelyd attati yn annheilwng, yn wael, ac yn aflan. Canys os gwael ac aflan ydwyf, tydi a elli fynglanhâu i: os dall ydwyf, tydi a elli fyngoleuo i: os gwan a llesg ydwyf, tydi a elli fy iachâu, a'm nerthu i; os wedi marw a'm claddu wyf, tydi a elli fy ailfywio i. Oblegid fod dy drugaredd di yn fwy na'm hanghyfiawnder i, dy ddaioni di yn fwy na'm drygioni i: Ti a elli bardynu mwy nag a allafi bechu. Ti a alli faddeu mwy nag a allafi wneuthur ar fai. Amhynny, O Arglwydd, na edrych ar amlder fy anwireddau, ond yn ol maint dy dosturi trugarhâ wrthyf bechadur gofidus. Dywaid wrth fy enaid: Fyfi ydwyf dy Ymwared di, yr hwn a ddywedaist: *Ni fynnaf i farwolaeth y pechadur, ond ymchwe-*

lyd o hono ef, a byw. Ymchwel fi, O Arglwydd, attati, ac na ddigia wrthyf. Yr wyf yn attolwg arnat, O Dâd trugaroccaf, dwg fi i ddiwedd da, ac i gyflawn benyd, i Gyffes lân, ac i hollawl Jawnwaith am fy holl bechodau. *Amen.*

Gweddi arall o flaen Cyffes Sacrafennol.

DErbyn fyn Ghyffes i, O Iesu Grist, Arglwydd tirion a thra daionus, unic obaith ymwared fy enaid i, a dyro edifeirwch yn fynghalon, attolygaf arnat, a dagrau i'm llygeid. fel y gallwyf ddydd a nos wylo a galaru am fy aml feiau trwy lawn ostyngeiddrwydd a phurdeb calon. *Deued* fy ngweddi, O Arglwydd, ger dy fron di. Os digi di wrthyf, pa helpwr a geisiaf? Pwy a gymmer drugaredd, ar fy anwireddau? Meddwl amdanaf, O Arglwydd, yrhwn a alwaist ar y wraig

o *Canaan*, ac ar y Pwblican i edifarhau, ac a dderbyniaist *Petr* yn wylofain. O fy Arglwydd a'm Duw derbyn fy ngweddiau. O Iesu daionus, Ceidwad y Byd yr hwn a roddaist dyhun i farwolaeth ar y Groes er mwyn ymwared pechaduriaid, disgwyl arnaf bechadur truan yn galw ar dy Enw, ac na edrych ar fy nrygioni i yn gymmaint a gollwng ynangof dy ddaioni dyhûn. Ac os gwneuthym yn dy erbyn yr hyn a ddichon fwrw fy enaid i golledigaeth, etto ni chollaist di yr hyn trwy'r hyn yr arferi safio. Arbed fi gan hynny, O Arglwydd, yr hwn ydwyt fy Iachawdwr, a thrugarhâ wrth fy enaid pechadurus. Dattod ei rwymau ef ac iacha ei archollion ef, O Arglwydd Iesu, yr ydwyf yn attolwg, yn deifyf, ac yn dymuno arnat; dangos i mi di wyneb, a byddaf safiedig. Llewyrcha gan hynny fy enaid i a'th oleuni ac a'th wirionedd di, O Arglwydd trwy ry-

glyddiannau y bureiddaf a'r ddifrycheulyd Forwyn bob amser Mair fendigedig dy fam di, a thrwy haeddiant dy holl Sainct, y rhai a allant ddangos i mi y camweddau, a'r beiau a ddylwn eu cyffessu, ac a allant helpu, e dyscu i mi eu cyhoeddi a'i hyspyssu igyd a chalon edifeiriol. Yr hwn wyt yn byw ac yn teyrnasu tros oes oesoed. *Amen.*

Gweddi ar ol Cyffes.

ATtolygaf arnat, O Arglwydd, bydded y Gyffes hon a wneuthym yrwŏn, yn hoff ac yn gymmeradwy ger dy fron di, trwy ryglyddiannau dy fendigedig fam Mair forwyn bob amser, a'r holl Sainct: a pha ddiffyg bynnag y fu arnaf ynawr neu bryd arall o edifeirwch digonawl, neu o gyfanrwydd a phurdeb Cyffes, cyflawned hynny oll dy ddaioni a'th drugaredd di: ac felly teilynga fynghyfrif i wedi fy absolfio

absolfio yn helaethach, ac yn berffeithiach yn y Nêf. Yr hwn wyt yn byw ac yn teyrnasu tros oes oesoedd. *Amen.*



Cynghorion am recefio Sacrafen fendigedig yr Allor yn deilwng.

CYnnifer gwaith bynnac y bwyttaoch y Bara hwn, ac yr yfoch y Caregl hwn, chwi a ddangofwch farwolaeth ein Harglwydd hyd oni ddelo. 1 Cor. 11, 26.

Am-

Amhynny pwybynnac a fwyttao y Bara hwn, neu a yfo Caregl ein Harglwydd yn annheilwng, y fydd euog o gorph a gwaed ein Harglwydd. *v.* 27.

Eithr profed dyn eihun, ac felly bwyttaed o'r Bara hwn, ac yfed o'r Caregl. Canys yr hwn fydd yn bwytta, ac yn yfed yn annheilwng, fydd yn bwytta ac yn yfed barnedigaeth iddo eihûn.

Y Profedigaeth hwn yn ol geiriau'r Apostl, profed dyn eihûn, *sy'n sefyll ar bedwar pwnc yn bennaf.*

1. *Ffydd o flaen pob peth sy'n angenrheidiol i'r sawl a recesio'r Cymmun sanctaidd, hynny yw, rhaid iddo gredu yn hollawl fod gwir gorph a gwaed ein Iachawdr Jesu yn bresennol yn y Sacrafen hon, gan i fod ef eihun a'i air didwylladwy yn siccrhau hynny i ni.* Hwn yw fy-nghorph, hwn yw fy-ngwaed.

2. *Penyd neu edifeirwch, fel y gallo dyn gydnabod ei bechodau i waelod ei* *galon*

galon, a bod yn llwyr ddrwg gantho o'i plegyd, a'i cyffessu'n gywir i'r Offeiriad ei Dad Ysprydol gyda llawn fryd na wnelo byth mwy un pechod marwol, a chan ymwrthod a phob cenfigen, a malais, gan ymgymodi a chyttuno a'r rhai a ddigiodd ef, neu a'r rhai a'i digiasant yntau.

3. *Ymddygiad moddus a gweddaidd, ag wynebpryd hardd cyfaddas i Gristion-da: ac y mae'n rhaid nad elo neb at y Dirgeledd mawr hwn, ond yn ymprydiol, ac a moddustra ac a gostyngesddrwydd, ac a newyn ysbrydol.*

4. *Defotiwn, a chalon wag o drafferthau bydol, fel y gallo dyn ymroi ei hun i weddiau, a myfyriadau duwiol i dderbyn Sacrafen mor rhagorol, trwy feddwl a rhyfeddu ar ddaioni anfeidrol Duw Hollalluog, yr hwn er ei fod o Fawredd annrhaethadwy, y fu ufydd iw Dad Nefawl hyd at farwolaeth, i roddi bywyd i ni: a gyda hynny, fel y gallo trwy'r*

cyfryw

cyfryw weddiau a myfyrdodau defosionol gyffroi eihun i garu Duw goruch pob peth, ac i ddiolch yn llwyr iddo ef am ei holl fendithion, gan ddymuno yn oſtyngeiddlawn gael bod yn gyfrannog o'i farmolaeth, a'i ddioddefaint dolurus ef, er comffordd a iachawdwriaeth iw enaid eihun.

Gwedd y corph wrth reçefio'r Sacrafen fendigedig.

1. B*Ydded y dwylo tan y tywel (yr hwn a ledir ar y Cymmunfordd o'i flaen) cyn vched a'i ddwyfron: coded ei ben yn weddaidd i fynu, fel y galler yn hawdd cyrrhaeddyd y genau. Bydded y llegaid yn lled-gaed, neu'r golwg yn ddefotionol tuag i waered. Bydded y gwefuſſau heb ddim cyffro, yn rhesymmol agored, ond nid yn ſafn-rwth.*

2. *Cyrrhaedded y dafod hyd at yr ymmyl oddimewn y wefus iſaf i dderbyn yr Haſtieu ſacredig fel y gallo*

ei

ei dwyn hi i mewn : ac wedi ei dal hi yno ennyd yn ddefotionol i leithio, golllynged hi i waered i'r cylla, heb na'i chnoi na'i chodi at daflod y genau : yna cymmered yr Ablwtiwn neu'r golchiad, yr hwn nid yw ddim arall ond gwin, neu ddwfr i olchi'r geneu.

3. *Bydded y corph igyd yn gymmwys, heb ddim cyffro, vchneidio, curo'r fron, neu Weddi lafarol rhag i'r Hostieu fendigedig dwtsio'r dannedd, neu'r gwefyssau.*

4. *Wedi recefio dychweled yn ddefotionol at ei Weddi lafarol : ac na phoered (os dichon ymattal) hyd ddiwedd yr Offeren, neu o amgylch hynny.*

Gweddi o flaen recefio'r Sacrafen fendigedig.

O Jesu Christ Arglwydd daionus, yr ydwyfi bechadur truan heb hyderu dim ar fy haeddedigaethau fyhûn, ond trwy ymddiried

ried yn dy drugaredd a'th daioni di, yn ofni, ac yn dychrynnu nesſhau ac fordd dy fesusber Wledd di. Oblegid fod i mi galon a chorph wedi eu brychu igyd a pechodau: meddwl a thafod heb'eu gwarchad yn ofalus. Amhynny, O Dduwdod duaionus! O Fawredd ofnadwy! yr wyfi druan ynglyn yn y cyfyngderau hyn yn troi attati Ffynnon y Drugaredd; bryſſiaf attati i'm iachau: rhedaf tan dy amdyffyn di; a'r hwn nis gallaf ei oddef yn Farnwr arnaf, yr wyf yn gobeinhio ei gael yn Geidwad i mi. I ti, O Arglwydd, yr wyf yn dangos fy archollion: i ti yr wyf yn datcuddio fynghywilydd. Mi wn fod fy mhechodau yn aml, ac yn ddirfawr, am y rhai yr ydwyf yn ofni. Ond yr wyf yn gobeithio yn dy drugareddau di, y rhai sy'n aneirif. Edrych i waered arnaf a golygon dy drugaredd. O Arglwydd Iesu Grist, y Brenin tragywyddol, y Duw a'r dyn

a groeſhoeliwyd tros ddyn, gwrando ſi, yn ddaionus yn ymddiried ynoti. Trugarhâ arnaf yr hwn wyf yn llawn o drueni ac o bechod, tydi yr hwn nid wyt fyth yn attal dy ffynnon o ddaioni i redeg. Hanffych well, O Aberth iachuſlawn yr hon a offrymmwyd ar bren y Groes troſoſi, a thros yr holl Genedlaeth ddynol: Hanffych well, O hynod a gwerthfawr Waed yn ffrydu allan o archollion f' Arglwydd Ieſu Chriſt a groeſhoeliwyd, ac yn golchi ymaith bechodau yr holl fyd. Cofia, O Arglwydd, dy greadur a rybrynnaiſt a'th waed: mae'n ddrwg gennyf o waelod fy-nghalon ddarfod i mi bechu yn dy erbyn di. Yr wyf yn chwennych gwella yr hyn a wneuthum ar fai. Amhynny tynn ymaith, O Dad trugarog fy holl anwireddau a'm beiau, fel y gallwyf wedi puro fy enaid a'm corph, dderbyn yn deilwng *Sanctaidd y Sancteiddion*: a chaniada i'r profiad bendigedig

gedig hwn o'ch gorph a'th waed di, yr hwn yr wyfi ddyn annheilwng yn chwennych ei gael, fod yn rhyddhaad o'm pechodau, yn buredigaeth hollawl o'm camweddau, yn yrriad ymaith o feddyliau drwg ac aflan, yn gynnydd o ystyriadau da, yn gyflawniad nerthol o weithredoedd cymmeradwy iti, ac yn amddiffyn diogel i'm henaid a'm corph yn erbyn holl ddichellion fyngelynion. *Amen.*

Gweddi Sanct Thomas o Aquin.

HOllalluog tragywyddol Dduw, wele yr ydwyfi yn dyfod at Sacrafen dy unanedig Fâb di, ein Harglwydd Iesu Christ: yr wyf yn dyfod fel dyn gwan at Feddyg fy mywyd, fel dyn brwnt at Ffynnon y drugaredd, fel dyn dall at y Goleuni a'r Disgleirdeb dibaid; fel dyn tlawd ac anghennus at Frenin Nef

a

a Daear : Amhynny yr wyf yn dymuno ar amlder dy Haelioni di, deilyngu o honot iachâu fy ngwendid i, golchi fy mrynti, goleuo fy nallineb, cyfoethi fy nlodi, dilladu fy noethni : fel y gallwyf dderbyn bara'r Angelion, Brenin y Brenhinoedd, Arglwydd yr Arglwyddi a chymmaint o anrhydedd a gostyngeiddrwydd, a chymmaint o edifeirwch a defotiwn, a chymmaint o burdeb a ffydd, a chyffelyb fryd a bwriad ac y fo buddiol i iachawdwriaeth fy enaid i. Dyro i mi, attolygaf arnat, nid yn unic dderbyn Sacrafen Corph a Gwaed ein Harglwydd, ond hefyd y peth eihûn, a rhinwedd y Sacrafen. O Dduw gwynn, dyro i mi dderbyn Corph dy Fâb di unanedig Iesu Christ ein Harglwydd ni, yr hwn a dynnodd ef o Fair forwyn, fel y gallwyf ymgorphori yn ei Gorph Dirgeleddus ef, a'm cyfrifo ymysg ei aelodau ef. O Dad daionus, caniada i mi yn dragywydd gael gweled

wyneb

wyneb dy anwyl Fab di yn ddiargel, yr hwn yn guddiedig yr ydwyf ynawr yn chwennych ei dderbyn. Yr hwn sy'n byw ac yn teyrnasu, &c. *Amen.*

Ar ol recesio'r Sacrasen fendigedig.

Gweddi S. Thomas o Aquin.

DIolchaf i ti, O Arglwydd *Sanctiddiol*, Tad hollalluog tragywyddol Dduw, yr hwn nid er dim haeddedigaeth o'm rhan i, ond o unic deilyngdod dy drugaredd dyhun y fu gwiw gennyt fy mhorthi i dy wasanaethydd annheilwng a gwerthfawr Gorph a Gwaed dy Fab di Iesu Grist

Grist ein Harglwydd ni. Ac attolygaf arnat, na bo'r Cymmun sanctaidd hwn yn euogrwydd o gospedigaeth i mi, ond yn gyfrwng iachuslawn o faddeuant. Bydded i mi yn arfogaeth o Ffydd, ac yn darian o ewyllis da. Bydded i mi yn waghaad o'm camweddau, ac yn yrriad ymmaith o drachwantau cnawdol ac anlladrwydd : yn helaethiad o gariad perffaith a dioddefgarwch, o ymostyngeiddrwydd ac ufudd-dod, ac o böd rhinweddau : yn ymddiffynfa gadarn yn erbyn fy holl elynion gweledigawl ac anweledigawl : yn berffeithlawn lonyddwch o'm holl ymgyffroadau cnawdol ac ysprydol : yn ymlyniad diogel wrthoti y gwir a'r unic Dduw, ac yn orphen dedwydd o'm diwedd i. Ac mi a attolygaf arnat deilyngu o honot fy nwyn i bechadur i'r Wledd honno annhraethadwy, lle yr wyti gyda'th Fab a'r Yspryd Glan i'th Sainct yn wir oleuni, yn ddigonedd cyflawn, yn

lawenydd

lawenydd tragywyddol, yn hyfrydwch gorphenawl, ac yn ddedwyddwch perffeithlawn. Trwy'r un Christ ein Harglwydd ni. *Amen.*

Gweddi Sanct Bonafentwr.

GWana trwyddynt O Iesu Arglwydd daionus ymysgaroedd a merion fy enaid i ag archoll iachusawn hyfryd o'th serch di, ac a gwir, serenol, ac Apostoleiddlawn gariad sacredig: fal y metho ac y toddo bôb amser f'enaid i o'th gariad di yn unic, ac o hiraeth amdanati; trachwanted di, a diffygied yn dy Neuaddau di, chwennyched gael ei ddattod a bod gyda thi. Dyro föd newyn ar fy enaid amdanati, bara'r Angelion, ymborth yr Eneidiau Sanctaidd, ein bara beunyddol swpersswbstantiawl, yn yr hwn y mae pôb melusder a blas da, a phöb hyfrydwch pereidd-dra. Bydded newyn bôb amser ar fynghalon amdanati, a bwyttaed

bwyttaed ti, ar yr hwn y mae'r Angelion yn chwennychu edrych, a bydded fy ymmyscaroedd yn llawn o felusrwydd dy flâs di, bydded syched ar fynghalon amdanati ffynnon y Bywyd, ffynnon y Doethineb a'r Gwybodaeth, ffynnon y Goleuni tragywyddol, ffrwd o ddifyrrwch llawnder ty Duw: ymgeisied ti, chwilied amdana ti, caed ti, cyrched attati, myfyried amdanati, ymddiddaned amdanati, a gwnaed bôb peth er moliant a gogoniant dy Enw di, trwy ostyngeiddrwydd a phwylledd, trwy gariad a diddanwch, trwy barodrwydd ac ewyllysgarwch, a thrwy hibara hyd y diwedd: a bydd di yn unic bob amser fyn-gobaith i, fy holl ymddiried a'm golud, a'm plesser, a'm hyfrydwch, a'm llawenydd, a'm gorphwys, a'm llonyddwch, a'm heddwch, a'm melusder, a'm perarogl, a'm pereidd-dra, a'm bwyd, a'm hymborth, a'm hymddiffyn a'm cymmorth, a'm doethineb, a'm

rhan,

than, a'm meddiant, a'm tryſſor, yn yr hwn bydded fy meddwl a'm calon ynglyn, yn ddiogel ac weddi gwreiddio yn ddiyſgog bob amſer. *Amen.*

Rhybudd am yr Offeren ſanctaidd.

NId Pregeth, nid Exhortatiwn, nid Athrawiaeth, *&c.* Yw'r Offeren ſanctaidd: ond Aberth Fawr y Cresydd Chriſtianogl, a'r hon y mae'r bobl ffyddlon yn anrhydeddu ac yn addoli Duw. Hynny yw, ſancteiddlawn Action Fawr a Solemn ydyw, yn cynnwys ynddi eihun nifer mawr o ddirgeleddus Rithiau, Arwyddion, Defodau a Gweithredoedd neu *Ceremoniau* ſacraidd yn gyſtal a geiriau. Yr hyn ni ddylai neb ei dybied yn rhyfedd, oblegid y gellir anrhydeddu Duw, ac *adeiladu* y bobl ffyddlon yn gymmaint a Gweithredoedd ac a Geiriau. Mae'r Offeiriad yn yr Offeren, er eſampl, yn gwneuthur arwydd y Groes arno eihunan weithiau o'r talcen hyd tan y ddwyfron ac o'r yſgwydd aſſwy i'r yſgwydd ddeheu; weithiau ar y talcen yn vnic, weithiau ar y gweſuſau yn vnic, weithiau ar y ddwyfron

yn vnic; weithiau ar yr Offrymmau; weithiau ar y Llyfr neu'r allor; weithiau ar y bobl ffyddlon, &c. yn gymmaint a'i fod ef yn yr holl Action sanctéiddlawnhon, yn gwneuthur arwydd y Groes fendigedic 50 gwaith: yr hyn igyd fydd i'n cofio ni, y gwneir yr holl Aberth hon, er *COFFA* am ein Jachawdr Christ, megis y gorchymmynodd ef *Luc.* 22. 19. 1 *Cor.* 11. 24. (pan y gwnaeth ef yr Apostolion yn Offeiriaid) ac wrth hynny i *Adeiladu'r* ffyddloniaid. Yn ail, mae'r Offeiriad yn penlino 12. waith ganmwyaf yn holl amser yr Aberth ddirgeleddus hon wrth hynny i addoli Duw, ac i arwyddoccâu fod y ffyddloniaid o bedwar Parth y Byd yn rhoddi goruchaf anrhydedd iddo ef, yn Nhrindod y tri Personau Duwfawl; megis hefyd i ddangos, ei fod ef yn offrwm i'r Mawredd Duwfawl holl Addoliannau y 12. Apostolion, a deuddeg Lwyth Israel. Yn drydydd, mae ef yn curo ei ddwyfron 10, o weithiau yn yr holl

Offeren

Offeren, i arwyddoccâu trwy'r weithred benydiol honno, y gwir edifeirwch sy gantho ef, a chan yr holl ffyddloniaid am ddarfod iddynt dorri 10. Gorchymmynion Duw. Yn bedwerydd mae'r Offeriad yn cussanu'r Allor 8. o weithiau (yr hwn yw'r nifer perffeithlawn) i awyddccau wrth hynny fod Christ trwy ei Ddioddefaint, wedi cymmodi yn berffeithlon y Genhedlaeth ddynol a Duw. Yn bummed, mae ef 8. waith hefyd yn cyfarch y ffyddloniaid presennol, gan ddywedyd: *Dominws vobiscwm*, Bydded ein Harglwdd gyda chwi, i ddymuno a gofyn yn daer trwy eu cyfrwng hwynt bresennoldeb a chymmorth Duw i gyflawni yr Aberth honno yn deilwng. Yn chweched, mae ef yn cyssylltu ei ddwylo ynghyd, ynghylch 50. o weithiau ymmhob Offeren, i arwyddoccau y recolectiwn meddwl ac enaid a ddylai fod gan bawb ar yr amser hwnnw, megis hefyd yr vndeb chariad perffaith tuac at Dduw a

dyn a ddylai fod ymmhob vn y fo yn offiwm yr Aberth Sanctéiddiawn honno. Yn seithfed, mae ef yn gogwyddo neu'n gostwng ei benn 40. waith ganmwyaf, ymmhob Offeren, ac yn rhyw rai yn fynychach, i arwyddoccau yr Vfydd-dod y mae ef a'r holl ffyddloniaid yn ei addaw i Dduw, megis hefyd yr Vfydd-dod a gyflawnodd Christ i'w Dad tragywyddol, wrth wneuthur eihun yn Aberth tros y Genhedlaeth ddynol, yn ei Ddioddefaint bendigedic. Ac er dibennu, mae ef yn gogwyddo neu'n crymmu ei holl gorph 12. waith, ac o hynny beder gwaith mewn modd gostyngeiddach na'r llaill, wrth hynny i arwyddoccau gostyngiad Christ yn yr Ardd, fel y mae'r pedwar Evangelwyr yn ei adrodd, a'i ddiystyrwch a'i waeledd anfeidrol ef yn ei holl ddioddefiadau dolurus: a hefyd i awyddoccau, y gellir trwy ryglyddiannau Dioddefaint Christ (yr hyn yr ydys y pryd hynny yn ei GOFFA) cael iachaw-

iachawdwriaeth, os ceisir hynny a chalon gystuddiedig ostyngeiddlon. Ac fel hyn y gellid rhifo mwy na 300. o Rithiau, Avwyddion, a *Ceremoniau* Sacraidd a wneir ymmhob Offeren (yr hon er hynny a gyflawnir yn arferedic o fewn yspaid hanner awr) a phob vn ohonynt yn representu ac yn cynnwys amryw Ddirgeleddion ac Ystyriaethau Sacraidd heblaw y rhai a soniwyd ymma, y fai rhy hir i'w dargan yn hyn o fan, â'r cwbl wedi ei ordeinio i *Adeiladu'r* ffyddloniaid.

Jë, mae'r Offeren sanctaidd yn sefyll yn gymmaint ar y *Ceremoniau* Sacraidd hyn, ac nas cyfrifid hi gan y ffyddloniaid cyffredin yn Offeren, pettid yn llafaru y cwbl igyd o'r geiriau, oddieithr cyflawni hefyd y *Ceremoniau* hynny. Ac o'r tu gwrthwyneb, os gwelant hwy gyflawni yr holl *Ceremoniau* hynny yn y trefn a'r modd y dylid, er na chlywont yn iawn yr vn o'r geiriau ni bydd ammeu ganthynt, ar ddiwedd y cwbl

na byddant wedi gwrando gwir Offeren. Ac felly y gwelir, mor anangenrheidiol ydyw, er mwyn dyall yr Offeren, clywed a dyall y geiriau a laferir ynddi. Oblegid mae'r ffyddloniaid yn gwybod, nad yw gwrando'r Offeren yn ddim arall, ond bod a defotiwn dyledus yn bresennol ar y *Ceremoniau* Sacraidd hyn, pan y cyflawnir hwynt yn ddifrifol, megis y mae Duw trwy'r Eglwys Lan wedi appwyntu. Ambynny ynol ystyr a meddwl cyffredin y gair *Offeren*, mae'r *Ceremoniau* yn gystal a'r Geiriau yn perthyn i'w sylwedd hi: oddieithr yn vnic geiriau y Cyssegriad, y rhai yn vnic sy'n perthyn i sylwedd neu Hanfod yr Offeren. Ac nid oes dim rheswm, (megis y dywedais) paham y gellir anrhydeddu Duw, neu *adeiladu'r* ffyddloniaid yn fwy a Geiriau nac a Gweithredoedd, neu a dirgeleddus *Ceremoniau* yr Offeren Sanctaidd: y rhai ynol ymyspiydoliaeth Duw, a ordeiniwyd (ers cynfyd Christianogaeth) gan

gan yr Eglwys Lan (gyda'r hon y mae Christ wedi addaw *bod hyd ddiwedd y byd.* Math. 28. 20. *a danfon yr Yspryd Glan i'w chyfarwyddo hi ymhob gwirionedd*, Joh. 16. 13.) A Christ eihunan a ordeiniodd Sylwedd yr Offeren. *Math.* 26. 28. 1 *Cor.* 11. 24.

Pwy ganhynny yw y rheini, y rhai sy'n rhyfygu dywedyd, mai *dychymmygion dynion*, neu *gyffroadau i annuwioldeb* yw y sacraidd Ruhiau hyn? ond y Plant drhir anwireddus hynny, y rhai o eisiau lliw i wrthrryfela yn erbyn eu Mam yr Eglwys Gatholic, sy heb ddim cywilydd yn galw'r *Gwirionedd* yn gelwydd, y *Goleuni* yn dywyllwch, yr hyn sy *dda, duwiol, hawdd, esmwyth* ac yn *briodol i adeiladu*; wrth yr enwau cwbl gwrthwyneb o fod yn *ddrwg*, yn *ofer-goel*, yn *anhawdd*, yn *flin*, yn *boenus*, ac yn *llawn Scandal*: ac at hynny heb nac urddau, na galwedigaeth gan Dduw, y mae'n hwy wedi cymmeryd awdurdod arnynt ehunain

ain, tan liw o emendio'r beiau y maent hwy trwy gelwydd wedi eu bwrw ar eu Mam, i gippio ei holl Jawnau hi ac i'w hantheithio hi o'i meddiant a'i daoedd, gan wrthod bod yn vfydd i Dduw, a gwadu llawer o dra ffwndamental neu ſylfeiniol byngciau y Crefydd Chriſtianogol, ac a llygredigaethau aneirif, ac a deongliadau cablus o'r Scrythur Lan, yn maentumio eu Rhebeliwn dywededic: fel nad oes dim rhyfedd eu bod hwy yn beio ac yn gwrthod y *Ceremoniau* Sacraidd hyn, er eu bod wedi eu hordeinio (megis y dywedais) gan yr Eglwys Lan yn cael ei chyfarwyddo gan Yſpryd Duw, ynol y Traditiwn a'r Dyſceidiaeth a dderbyniwyd oddiwrth yr Apoſtolion, ac a arferwydd yn yr vn Eglwys, erioed er yr amſeroedd cyntaf hynny o Griſtianogaeth, megis y mae'n eglur wrth yr holl Liturgiau, yn enwedic yr vn ſydd o eiddo yr Apoſtol S, *Iacob.*

Amhynny pan fo'r ffyddloniaid yn

myned

myned i wrando'r Offeren, nid ydynt hwy yn mynd i chwanegu eu gwybodaeth, wrth ddyall y llyr a meddwl y geiriau a lafarir ynddi, ac felly i wellhau eu dyall, megis wrth Bregeth, neu wrth ryw Wers ysprydol: nac ydynt ddim: ond maent hwy yn myned i ymarfer actau o'i Hewyllys gan anrhydeddu Duw: maent hwy yn myned i weddio, i attolwg, i ersyn yn ostyngeiddlon, i eiriol, i addoli, i offrwm yr Aberth Dduwfawl honno gyda'r Offeiriad yr hwn sydd y pryd hynny yn gwneuthur COFFA am Jesu Christ yn dioddef trostynt hwy: er dibennu, maent hwy yn mynd i roi diolch i Dduw, am ei ddonian annhraethadwy, a'i drugareddau tuac at y Genhedlaeth ddynol yn ei Ddioddefaint sanctaidd, yr hyn y mae'r sacraidd Rithiau a'r *Ceremoniau* hynny yn ei representu a'i arwyddoccau iddynt hwy.

Nid yw'r geiriau chwaith y mae'r Offeiriad yn eu llafaru wrth y bobl

yn yr Offeren, ond y saith hyn yn bennaf: *Dominus vobiscwm*, Bydded ein Harglwydd gyda chwi: *Oremus*, Gweddiwn: *Orate fratres*, Gweddiwch frodyr: *Swrswm corda*, Codwn i fynu ein calonnau: *Gratias agamws Domino Deo nostro*, Rhoddwn ddiolch i'n Harglwydd Dduw: *Pax Domini sit semper vobiscwm*, Tangnefedd ein Harglwydd y fo bob amser gyda chwi: *Ite, Missa est*, Ewch, Gollynger ymmaith y Gynnulleidfa; Yr hyn oll sydd ganwaith yn haws i'w dyall, na'r hyn y mae'n Cyfraith-adroddion ni o *Nisi prius Quo minus*, *Habeas corpus*, &c. yn ei arwyddoccau: oblegid y llaferir hwynt ganwaith yn fynychach wrth y bobl; sef yn fynych beunydd; ac am eu bod yn perthyn i bob vn ohonynt; lle nid yw'r Cyfraith-adroddion hynny yn perthyn i neb, ond i'r sawl sydd ag achosion Cyfraith ganthynt.

Nid yw'r Offeiriad hefyd yn llafaru yr vn o'r holl eiriau eraill; iy mae ef

ef yn eu dywedyd a lleferydd vchel yn yr Offeren sanctaidd (er bod rhan ohonynt ynddynt euhun yn addysc, megis yr Epistol a'r Evangel: y rhai oherwydd hynny ar amseroedd cyfaddas a esponir yn ddigonol i'r ffyddlonaid; pawb o'r rhai hefyd a eill eu cael hwynt yn en llyfran-defotiwn yn eu neillduol iaith euhun, neu trwy gennad a chyfarwyddiad eu Pennaethion ysprydol, hwy a allant ddarllain y rheini, pan fynnont, yn y Testament eihunan) etto nid yw ef ddim (meddaf) y pryd hynny yn llafaru y rheini chwaith mewn rhyw ffordd o Ddysc neu o Athrawiaeth, ond mewn ffordd o *Ceremoni*, i arwyddoccau dysceidiaeth Christ a'i Apostolion, a'r Prophwydi. Ac nid yw'r rhan fwyaf o'r hyn a ddywedir beunydd ar leferydd vchel, ond y *Confiteor*, y *Credo*, y *Pater noster*, y *Gloria in excelsis*, a'r *Preffas*. Y rhai y mae'r plant bychain (cyn bod yn seithmlwydd oed) yn eu dyscu ohonynt euhunain

ain, ac yn medru eu dywedyd mor barod a'r rhai dyscedig oblegid eu bod hwynt yn clywed mor fynych beunydd eu llafaru, a'i canu, a'i deongl hwynt yn yr Eglwysydd. Yn siccr, mae'n rhaid i'r Offeiriad ddywedyd y rhan fwyaf o'r Offeren a llefetydd mor ddistaw, ac na bo'r Ministr y fo yn gwasanaethu yn ei glywed ef: fel y gallo ef fod yn fwy attentif, ac a mwy dyfalwch ystyried y Dirgeleddion sanctaidd y mae ef y pryd hynny yn eu trin: oblegid nad ei orchwyl ef yr amser hwnnw, yw dyscu'r ffyddloniaid (yr hyn sy raid i mi ei ddywedyd *eilwaith* ac *eilwaith* ac *eilwaith*, o ran cyndynrwydd rhyfeddol rhyw bobl wrthnysig, y rhai ni fynnant fod dim modd o Addoli a Gwasanaethu Duw, ond wrth ddysgu) eithr ei waith ef y pryd hynny yw parablu, traethu a delio a Duw, o'i herwydd eihun ac o herwydd yr Eglwys, a'r holl ffyddloniaid yn gyffredinol, ac yn fwy neillduol oherwydd y rhai y fo yno yn bresennol; ac erfyn, ac eirioli,

rioli, a gweddio o ran ei angenrheidiau corphorol ac ysprydol eihun, a'i rhai hwythau hefyd. Jë, yn y rhan bennaf a Sacreiddaf o'r Offeren, sef, o ddechreu'r *Canon* hyd ddiwedd y *Cymmun*, y rhan fwyaf ac a ddywedir ar lafar vchel, yw'r *Pater noster* yn vnic. A thros yspaid o amser cymmedrol o'r Offeren, hynny yw, yn amser y ddau *Memento*, y naill o flaen a'r llall arol y Cyssegriad, ac arol y Cymmun hefyd mae i'r Offeiriad fod heb lafaru dim nac yn vchel nac yn ddistaw, ond gweddio ar feddwl yn vnic, sef myfyrio trwy'r holl amser hwnnw. Wrth yr hyn igyd y mae'n eglur, nad ydyw yn angenrheidiol i'r Ffyddloniaid Llaic ddyall y cwbl o'r Geiriau a ddywedir yn yr *Offeren*; wrth yr hwn Air y mae'n hwy ganmwyaf yn meddwl, y sacraidd Rithiau a'r Ceremoniau a arferir yn yr Aberth ddirgeleddus honno, yn gystal (megis y dywedwyd) a'r geiriau a laferir ynddi. Gwir ydyw, mai da y geill sefyll

gyda

gyda rhesẏwm Phanaticciaid, Secta-
tiaid a phob math o Hereticciaid,
arfer amledd o eiriau yn eu Cynnu-
lleidfa wasanaeth: oblegid fod Gei-
riau yn fwy addas, ac yn fwy g ym-
mus neu'n fwy affeithiol, i osod a-
llan eu Rhagrith a'i ffuann hwy, ac i
hudo'r lliosydd anwybodol (yr
hyn yw eu hunic amcan hwynt) a
hefyd oblegid mai eu neges hwy,
ydyw, bod byth yn discu ac yn
cael eu dyscu, yr hyn beth y maent
hwy bob amser yn ei alw *Adeilad-
aeth*: ac etto byth nid ydynt yn
dyfod o hyd i'r gwirionedd eihunan:
nac wrth hynny yn codi amgenach
math o *Adail*, na'r hon sydd a'i
sail ar y tywod, neu'r cyfryw adei-
lad ac a wneir o ddeunydd pwdr a
braenllyd, ac a chwanega'r tan Y-
ffernol. Ond Duw a fynnai i'w wir
weision ef ei addoli ef, nid wrth
ddywedyd *Arglwydd*, *Arglwydd*,
nac a geiriau yn unic, ond gan *wneu-
thur ei ewyllys ef* yn wir ddifrif, Mat.
7. 21. *a chan ei addoli a'i garu ef*
mewn

mewn gweithred a gwirionedd. 1 Joh. 3. v. 18. Pettasem ni yn sylweddau cwbl ysprydol fe allasai bod yn ddigon i ni addoli Duw yn ysprydol yn vnic: ond oblegid ein bod ni yn gymmysgedic o gorph a'r yspryd, fe a ryngodd bodd i'w dduwfawl Ddoethineb ef, ordeinio i ni ddangos ein bod ni oddimewn yn rhoi addoliant iddo ef, a rhyw Rithiau neu ag Arwyddion o Addoliant oddiallan: a'r rhai megis ag Attegion ac a Chymmhorthwyau duwiol, yr ydys yn codi ac yn cynnal gwendid ein natur ddynol ni, i ystyried ac i ddyall Dirgeleddion nefol tra goruchel: ac a Mawredd y *Sacraid* Ceremoniau hyn yr ydys yn representu i'n dyall egwan musgrell ni Sancteiddrwydd a Gogoniant mawr y Dirgeleddion hynny.

Ond oblegid nad oes neb ohonochwi yn gallu bod yn bresennol ar y Dirgeleddion bendigedig hyn ond yn rhy anfynych (ysywaeth) mi a ddodaf yma yn eich iaith neillduol eichun

eichun (os par hynny fwy o ddefo-tiwn) ac hefyd yn yr iaith Sacraidd gyffredin, yr hyn oll a ddywedir beunydd ar lafar vchel yn yr Offeren Sanctaidd. Oed yngynraf dim dilyned pob vn y Cynghorion yma yn canlyn.

1. Pan glywo ef y gloch yn rhybuddio, neu pan fo yn ei fryd ef fynd i wrando'r Offeren, bwriaded ei gwrando hi er coffaad am farwolaeth a dioddefaint ein Jachadwr Iesu. Ac yn y man gosoded o flaen llygaid ei feddwl y Forwyn fendigedig a *Mari Magdalen* a'r *Mariau* eraill yn mynd i fynu i fynydd *Calvari* i weled Christ wedi ei groeshoelio: ac wrth feddwl am y pererindod hwnnw aed yntau i'r Eglwys neu i'r Cappel i gael gweled cyflawni'r vn peth yn Ddirgeleddus trwy ddwylo'r Offeiriad.

2. Meddylied wrtho eihun, pettid yn offrwm ys Aberth sancteiddiol hon ond yn vn man o'r byd yn vnic, a thrwy wasanaeth vn Offeiriad

riad yn vnic, mor ewyllysgar a rhedai'r holl bobl i'r fan honno, a chymmaint y fyddai eu chwant hwy o weled yr Offeiriad hwnnw, ac i wrando a gweled y Dirgeleddion sanctaidd hynny, a dymuned ynrau ras gan ein Harglwydd i ddyfod a chyffelyb ddefotiwn ac attentiwn; ac a chyffelyb ofn ac anrhydedd i'w Wydd ef, fel y mae'n gyfaddas i Bresennoldeb mor Sancteidd-lawn.

3. Galwed ar gof am ba beth yn enwedig y mae'n rhaid iddo weddio, a bwriaded ynddo eihun alaru yn ddirfawr am ei bechodau mwyaf. Offrymmed hefyd y Dirgeleddion Sanctaidd hyn tros yr Eglwys Gyffredinawl, tros Sancteiddrwydd y Pap, a'r holl werin Eglwysic, tros vndeb rhwng y Brenhinoedd a'r Twysogion Christianogol, tros ymchweliad yr Anffyddloniaid, a'r Hereticiaid oll i'r Ffydd Gatholic. a thros anghenrheiddiau oll y byw a'r meirw.

Gweddiau

Gweddiau o flaen yr Offeren.

TRa daionus Dâd y trugareddau, a Duw'r holl gyssur: yr hwn a roddaist i ni dy Fab anwyl, nid vnwaith yn vnic, i farw ar y Groes i'n gwared ni; ond mynnaist hefyd adnewyddu beunydd yn yr Eglwys yr Offrwm hwn, i adnewyddu beunydd ynomi ymgoffa o'th gariad di: dyro i ni, attolygwn arnat, fod mor ddesotionol a gostyngeiddlawn ar y Dirgeleddion addoladwy hyn: ac y gallom yn llwyr-weithiol gael bod yn vn gyda thi yn dy Gariad tragywyddol di. Trwy'r vn Christ ein Hargl. yr hwn sy'n byw ac yn teyrnasu, &c.

Tra gadarn a charedig Arglwydd: dy fawr ewyllys di o'n Cadwedigaeth ni a wnaeth i ti adael i ni y Dduwfawl Aberth hon o'r Offeren: fel y byddai hi Aberth i'th Eglwys y nMilwrio ymma i waered, megis y

y mae hi i'th Eglwys yn Gorfoleddu vchod. Oblegid fel y mae dy Fab yn offrymmu eihunan i ti bob amser yn y Nef gan ymdangos eihun o'th flaen di mewn modd gweledig gogoneddus i gyfryngu trosom ni : felly y teilyngaist ei offrymmu ef ar y ddaear trwy wasanaeth yr Offeiriad, tros ein pechodau ni mewn modd anweledig a chyfaddas i'n gwendid ni. Etto yr vn peth ydyw; a'r vn Jesu Christ dy Fab di : o wyneb bendigedic yr hwn y mae'n ddilliaw holl Wynfyd y Nef, a'n holl obaith ninnau bechaduriaid ar y ddaear. Mae'r Dirgeledd hwn, O Arglwydd Hollalluog, yn vwch na'r holl ddyalledd dynol, ac etto yn hawdd i'w gredu i rhai a sugnasant laeth melusber dy Ddyfceidiaeth Nefawl di.

O'm rhan fyhun, O Arglwydd, yr wyf fi yn credu (trwy dy ras daionus di) yn fymlig bethbynnag y mae'r Eglwys Gatholic Apostolic Rufeinaidd yn ei ddyfgu i mi, yng-

hylch hwn, neu pa vn bynnyg arall o'th Ddirgeleddion Duwfawl, a'th Ddysceidiaethau di: ac fel y dywedodd dy Fab Hollalluog fod y Sacrafen fendigedic hon yn cynnwys ei Gorph a'i Waed ef, a bod yr vn Corph hefyd ar dy ddeheu-law di yn y Nef: felly yr wyf fi yn credu'r ddau yn ddiammeu, a'r naill mor ddiogel a'r llall, oblegid mae Ewyllys a Gwaith y Gair Goruchaf Duw a Dyn ydynt eill dau yn yr vn modd.

Yn hyn, yr wyf fi yn ymwrthod yn hollawl a'm holl synhwyr, ac a'm dyalledd dynawl; ac yn glynu yn vnic wrth dy Dduwfawl Hollalluogrwydd annihaethadwy di yr hwn fel y gwnaethost bob peth o ddim, a elli newid a dosparthu pob peth yn ol dy ewyllys a'th fodd dyhun.

Ambynny, attolygaf arnat O Dduw Hollalluog, gyrr ymmaith o'm cof holl drawsfeddyliau ac ysfyriadau d ygionus, fel y gallwyf fod yn bresennol, a gwrando'r Dirgeleddion

leddion Nefawl hyn a gostyngeiddrwydd ac a hybarchus ofn.

Sancteiddia, attolygaf arnat, yspryd yr hwn sydd ymma o'th flaen di i gyflawni'r Aberth ddwyfawl hon, fel y gallo ef ei gwneuthur hi i'th foliant, a'th ogoniant di, er budd a lles iddo eihun ac i eraill oll. Dyro i minnau ras, trwy'r anrhydeddus Ceremoniau a arferir ymma, i gofio dy Ddioddefaint di, yr hwn yr ydynt yn ei arwyddoccau, a gras hefyd i'th addoli di yn y Sacrafen fendigedig hon a'r Urddiant goruchaf ac a gostyngeiddrwydd iselfryd. Hyn trwy dy ras di sydd yn fy mryd i, hyn trwy dy ras di, yr wyf fi yn gobeithio ei wneuthur. Derbyn, amhynny, O Arglwydd, Gorph a Gwaed ein Ceidwad Iesu Grist dy Fab di a offrymmir yn y Sacrafen hon er ein iachawdwriaeth ni, a'r holl Ffyddloniaid tros y byd ymmhob man. Gostwng dy glustiau, O Arglwydd, at weddiau dy bobl ofidus, a gosod eilwaith yn druga-

rog

rog y wir Ffydd lle yr ydys wedi ei bwrw hi ymmaith. Agor lygaid y deillion, a gwna iddynt wybod eu cam-dyb a'i sommiant. Gwared y rhai trallodus, y caeth-ddynion, a'r cleifion trwy rinwedd y Sacrafen hon. Dyro ras i'r byw, a gorphwys gyda llawenwydd tragywyddol i'r sawl y fuont feirw yn dy Ffydd di, trwy ryglyddiannau ein Ceidwad vnic dy Fab di Iesu Grist, i'r hwn gyda chi a'r Yspryd Glan, vn Duw, bid moliant a gogoniant, a gorucha-fiaeth oll yn dragywyddol. *Amen.*

Gan

Gan fod deg rhan nodedic o'r Offeren, sef

1. Yr Introit a'r Kyriau.
2. Y Gweddiau a'r Epistol.
3. Yr Evangel a'r Credo.
4. Yr Offrymmiad.
5. Y Preffas.
6. Y Canon hyd yr Elevatiwn.
7. Oddiyno hyd y Pater noster.
8. Oddiyno hyd yr Agnws Dei.
9. Oddiyno hyd ddiwedd y Cymmun.
10. Oddiyno hyd y diwedd.

Mi a osadaf ymma rai gweddiau gyferbyn a phob un ohonynt. Ond er dy fod di yn medru darllain a dyall Cymraeg yn rhagorol, nid oes i ti gredu y galli di ddyall y cwbl yma; oblegid pettit ti y Cymreigwr goreu yn y wlad, ac hefyd yn gwybod yr holl ieithydd Sacredic yn yspyslawn: etto oni byddai gennyt hollawl Wybodaeth Theologawl, ni ellit byth dyall y Dir-geleddion

geleddion Sacraidd a gynhwysodd Duw yngeiriau'r Scrythur Lan, ie nid ydyw'r Difinydd mwyaf ei ddysg yn-Ghred yn dyall y ddegfed ran ohonynt.

Ambynny os digwydd i ti wrth ddarllain geiriau y Scrythur Lan, neu Drefnid yr Eglwys Gatholic, ganfod dim a'th Scandalizo, neu a wnelo i ti dybied fod yr Eglwys yn dysgu, neu yn gwneuthur rhyw beth yn erbyn y gwirionedd, neu'n erbyn y Scrythur Lan, na ddyro ddim ffordd i'r tyb neu i'r meddwl hwnnw ond cred yn ddiammeu nad wyti yn dyall y geiriau, neu'r matter hwnnw; a chais dy ddisgu yn well am hynny gan Offeiriad Catholic, yr hwn oni rydd lawn fodlonrwydd i ti, er hynny cred etto byth nad wyti yn dyall y peth yn iawn. Ac os gwnei di amgen, bydded sicr i ti, dy fod mewn balchder anfeidrol, a phechod damnedig o Anffyddlonrwydd.

Or diwedd, na ddarllain y gweddiau hyn yn canlyn ar lafar vchel

yn

yn amser yr Offeren sanctaidd, ond yn ddistaw ddidrwst, fel na boneb yn dy glywed ond dy di dihunan, rhag rhwystro a distractu yr Offeiriad, ac eraill ar eu gweddiau o'th amgylch.

Rhaid penlino trwy'r amser, wrth wrando'r Offeren, ond tra y darllenir yr Evangel yn vnic yr ydym yn sefyll i ddangos ein bod ni yn barod i fynd i'r lle, ac i wneuthur y peth y mae Christ yn ei orchymmyn.

Yr Introit a ddywedant bob eilwers yr Offeiriad a'r Minister neu'r Clerc, fel hyn.



I.

Offeiriad.

IN *nomine Patris, & Filij, & Spiritus Sancti. Introibo ad Altare Dei.*

Miniſter.

Ad Deum qui lætificat juventutem meam.

Off. *Iudica me Deus & diſcerne cauſam meam, de gente non ſancta, ab homine iniquo & doloſo erue me.*

Min. *Quia tu es Deus fortitudo mea: quare me repuliſti? & quare*

YN enw'r Tâd, a'r Mâb, a'r Yſpryd Glân. Mi af i mewn at Allor Dduw.

At Dduw yr hwn ſy'n llawenychu fy ieuengtid i.

Barna fi O Dduw, a neilltua fy achos i oddiwrth genhedlaeth anſanctaidd: gwared fi rhag y dyn anghyfion a'r twyllodrus.

Canys tydi wyt Dduw fy nerth i: paham a gyrraiſt

triſti

tristis incedo, dwm affligit me inimicws?

fi yn ol? a phaham yr wyf yn myned yn drist: tra y mae'r gelyn yn fyngofidio.

Off. *Emitte lucem twam & veritatem twam: ipsa me dedwxerwnt, & addwxerwnt in montem Sanctwm twwm, & in tabernacwla twa.*

Anfon dy oleuni a'th wirionedd di: hwynt hwy a'm tywysasant fi i waered, ac a'm tywysasant fi i fynu i'th fynydd Sanctaidd di, ac i'th bebyll di.

Min. *Et introibo ad Altare Dei, ad Dewm, qwi lætificat jwfentwtem meam.*

Ac mi af i mewn at Allor Dduw; at Dduw, yr hwn sy'n llawenychu fy ieungtid i.

Off. *Conffitebor tibi in cithara Dews, Dews mews: qware tristis es anima mea? &*

Cyffessaf i ti ar y delyn O Dduw fy Nuw i: paham yr wyt yn drist fy enaid? a

qware contwrbas me?	phaham yr wyt yn ſynghynnhyrſu i?
Min. *Spera in Deo, qwoniam adhwc conſſitebor illi: ſalwtare fwltws mei, & Dews mews.*	Gobeithia yn Nuw, canys etto cyffeſſaf iddo ef: iachawdwriaeth fy wynebi, a'm Duw i.
Off. *Gloria Patri, & Ffilio, & Spiritui Sancto.*	Gogoniant i'r Tad, ac i'r Mab, ac i'r Yſpryd Glan.
Min. *Sicwt erat in principio, & nwnc, & ſemper: & in ſæcwla ſæcwlorwm, Amen.*	Megis yr oedd yn y dechreuad, ac yrwön, a phob amſer, a thros oeſoedd oeſoedd, Amen.
Off. *Introibo ad Altare Dei.*	Mi af i mewn at Allor Dduw.
Min. *Ad Dewm qwi lætifficat jwfentwtem meam.*	At Dduw yr hwn ſy'n llawenychu fy ieuengtid i.
Off. *Adiwtoriwm noſtrwm in no-*	Ein cymmorth ni ſydd yn enw

mini

mine Domini.	ein Harglwydd.
Min. *Qwi fecit cælwm & terram.*	Yr hwn a wnaeth y nef a'r ddaear.
Off. *Conffiteor Deo omnipotenti &c.*	Cyffeſſaf i Dduw hollalluog, &c.
Min. *Miſereatwr twi omnipotens Dews, & dimiſſis peccatis twis perdwcat te ad fitam æternam.*	Duw hollalluog a drugarhao wrthot, ac wedi madden dy bechodau it, a'th ddycco di i'r bywyd tragywyddol.
Off. *Amen.*	Amen.
Min. *Conffiteor Deo omnipotenti, beatæ Mariæ ſemper Virgini, beato Michaeli Archangelo, beato Ioanni Baptiſtæ, Sanctis Apoſtolis Petro & Pawlo, omnibws ſanctis,*	Cyffeſſaf i Dduw hollalluog, i fendigedig Fair forwyn bob amſer, i fendigedig Fihangel Archangel, i fendigedig Ioan Fedyddiwr, i'r ſanctaidd Apoſtolîon Petr a

& tibi Pater: qwia peccavi nimis cogitatione, ferbo & opere: mea cwlpa, mea cwlpa, mea maxima. cwlpa. Ideo precor beatam Mariam semper firginem, beatwm Michaelem Archangelum, beatwm Ioannem Baptistam, Sanctos Apostolos Petrwm & Pawlwm, omnes Sanctos, & te Pater, orare pro me ad Dominwm Dewm nostrwm.

Phawl, i'r holl Sainct, ac i tithau fy Nhad: ddarfod i mi bechu yn rhy fawr ar feddwl, gair, a gweithred: trwy fy mai; trwy fy mai, trwy fy nirfawr fai. Am-hynny attolygaf ar fendigedig Fair forwyn bob amser, ar fendigedig Fihangel Archangel, ar fendigedig Ioan Fedyddiwr, ar y Sanctaidd Apostolion Petr a Phawl, ar yr holl Sainct, ac arnat tithau fy Nhad, weddio trosafi at ein Harglwydd Dduw.

Off. *Miſereatwr feſtri &c.*	Duw hollalluog a drugarhao,&c.
Min. *Amen.*	Amen.
Off. *Indwlgentiam, abſolwtionem & remiſſionem peccatorwm feſtrorwm tribwat fobis omnipotens & miſericors Dominws.*	Yr hollalluog a thrugarog Arglwydd a roddo i chwi faddeuant, abſolwtiwn a rhuddhaad o'ch pechodau.
Min. *Amen.*	Amen.
Off. *Dews tw conferſws fiſſicabis nos.*	O Dduw tydi wedi troi a'n bywi ni.
Min. *Et plebs twa lætabitwr in te.*	A'th bobl a lawenycha ynoti.
Off. *Oſtende nobis Domine miſericordiam twam.*	Dangos i ni O Arglwydd dy drugaredd.
Min. *Et ſalwta,e twwm da nobis.*	A dyro i ni dy iachawdwriaeth.
Off. *Domine exawdi orationem*	O Arglwyedd gwrando ſyng-

meam.	weddi.
Min. *Et clamor mews ad te feniat.*	A deued fy llef i attoti.
Off. *Dominws fobifcwm.*	Bydded ein Harglwydd gyda chwi.
Min. *Et cwm Spiritw two.*	A chyda'th yfpryd dithau.

Ond (os par hynny fwy defotiwn i ti) yn amser y Pfalm a'r attebion hyn, di elli ddywedyd wrthot dyhun y Weddi hon yn canlyn.

O Arglwydd Dduw hollalluog, cyffesfaf i ti yngwydd dy Angelion a'th Seinctiau bendigedig, ddarfod i mi dy ddigio di wrth wneuthur drygioni ger dy fron di trwy efgeulufdra, ac o'm bodd. Pechais, O Arglwydd, pechais: yr wyf fi ynawr yn goftwng gliniau fynghalon, a chan ffieiddio fy mhechaduri fyhun yr wyf yn dymuno dy drugaredd di gan ddywedyd *Duw trugarha* (*dywed hyn deirg-*

waith

waith gan guro dy ddwyfron) *wrthyf bechadur* : na ddiftywia fi ddim gyda'm camweddau, ac na chadw fynghofpedigaeth, i fod yn dragywyddol; ond gwared dy wafanaethydd annheilwng yn ol amlder dy drugareddau, ac mi a'th foliannaf di bob dydd o'm bywyd, ac attolygaf ar holl Nerthoedd y Nef dy foliannu di: canys i ti y mae'n perthynu moliant, a gogoniant, ac addoliant tragywyddol.

I I.

Y Kyrieu.

Off.	*KYrie elei-ſon.*	ARglwydd trugarha wrthym.
Min.	*Kyrie elei-ſon.*	Arglwydd trugarha wrthym.
Off.	*Kyrie elei-ſon.*	Arglwydd trugarha wrthym.
Min.	*Chriſte elei-ſon.*	Chriſt trugarha wrthym.
Off.	*Chriſte elei-ſon.*	Chriſt trugarha wrthym.
Min.	*Chriſte elei-ſon.*	Chriſt trugarha wrthym.
Off.	*Kyrie elei-ſon.*	Arglwydd trugarha wrthym.
Min.	*Kyrie elei-ſon.*	Arglwydd trugarha wrthym.
Off.	*Kyrie elei-ſon.*	Arglwydd trugarha wrthym.

Gloria

Gloria in excelſis Deo, & in terra pax hominibws bonæ folwntatis. Lawdamws te. Benedicimws te. Adoramws te. Glorificamws te. Gratias agimws tibi propter magnam gloriam twam. Domine Dews. Rex cœleſtis. Dews Pater omnipotens. Domine Filii, wnigenite Ieſw Chriſte. Domine Dews. Agnws Dei Filiws Patris. Qwi tollis peccata mwndi miſerere nobis. Qui tollis peccata mwndi ſwſcipe deprecationem noſtram. Qwi

Gogoniant i Dduw yn yr vchelderoedd, aç ar y ddaear heddwch i ddynion o ewyllys da. Ni a'th foliannwn di. Ni a'th fendithiwn di. Ni a'th addolwn di. Ni a'th ogoneddwn di. Diolchwn i ti am dy fawr drugaredd. O Arglwydd Dduw, y Brenin nefol. Duw'r Tad hollalluog. O Arglwydd Fâb vnic-genedledig Jeſu Chriſt. Arglwydd Dduw. Oen Duw, Mab y Tad. Ti yr hwn wyt yn dwyn ymaith

ſedes

ſedes ad dexteram Patris miſerere nobis. Qwia tw ſolws Sanctws. Tw ſolws Dominws. Tw ſolws altiſſimws Ieſw Chriſte; cwm Sancto Spiritw in gloria Dei Patris. Amen.

bechodau'r byd derbyn ein gweddi ni. Ti yr hwn wyt yn eiſtedd ar ddeheulaw'r Tad Trugarha wrthym. Canys tydi yn vnic wyt Sanctaidd. Tydi yn vnic wyt Arglwydd. Tydi yn vnic wyt Oruchaf Ieſu Griſt gyda'r Yſpryd Glan yngogoniant Duw'r Tad. *Amen.*

Ar amſer y Colectau, ſef y Gweddiau.

HAllalluog tragywyddol Dduw, teilynga attolygwn arnat, edrych ar y Gynnulleidfa hon, a derbyn yn drugarog weddiau dy Eglwys a wneir i ti trwy weinidoga-

eth yr Offeiriad hwn : caniada i ni er mwyn dy drugareddau di faddeuant o'n pechodau, a phob peth angenrheidiol i gynnal ein heneidiau a'n cyrph yn dy wasanaeth di : tro yr holl Hereticiaid i'r wir Ffydd : distrywia y Cwnseli drwg : amlha'r wir Ffydd, a phlanna yn ein calonnau ni roddion o gariad-perffaith anffugiol, a defotiwn purlan mewn gweddiau, dioddegarwch mewn trallodau, llawenydd mewn gobaith, a phob peth a wnelo iachawdwriaeth i ni, a gogoniant i tithau. Trwy Iesu Christ ein Harglwydd. *Amen.*

Ar yr Epistol.

O Dduw yr hwn a gyflawnaist yn hollawl yr hyn yr oedd yr Hen Gyfraith yn rhagddywedyd, a than Sacrafen ryfeddol a adawaist i ni goffadwriaeth o'th Ddioddefaint: caniada i ni attolygwn arnat, anrhydeddu Dirgeleddion bendigedig dy Gorph

Gorph a'th Waed di, fel y gallom bob amser yn ein heneidiau ymglywed ffrwyth dy Rybrynniaeth. Yr hwn wyt yn byw ac yn teyrnasu gyda Duw'r Tad yn vndod yr Yspryd Glan Duw tros holl oesoedd oesoedd. *Amen.*

Ar ol yr Epistol.

O Drindod ogoneddus! tydi a'n creaist ni: tydi a'n sancteiddiaist ni. O Vndod addoladwy! gwared, cadw, ac amddiffyn dy bobl. O Dduw hollalluog! Addolwn di O Dduw'r Tad: Moliannwn di, O Dduw'r Mab: Bendithwn di O Dduw'r Yspryd Glan, i'r hwn, tri yn bersonnau, ac vn Duw hid Moliant oll a Gogoniant yn dragywyddol. *Amen.*

Ar y Gradwal.

O Arglwydd na wna i ni yn ol ein pechodau, ac na obrwyi

ni yn ol ein camweddau. O Arglwydd na chofia ein pechodau gynt: ond dy drugareddau di a elont o'n blaen; oblegid fod arnom ni eisieu mawr o honynt. Cymmorthwya ni O Dduw ein Ceidwad, ac er gogoniant dy Enw Sanctaidd gwared ni. O Arglwydd trugarha wrthym er mwyn dy Enw di.

III. O

III.

O flaen yr Evangel y dywed yr.

Off.	*DOminws fobiscum.*	BYdded ein Harglwydd gyda chwi.
Min.	*Et cwm Spiritw two.*	A chyda'ch yspryd dithau.
Off.	*Seqwentia sancti Evangelii secwndwm N.*	Canlyniad yr Evangel Sanctaidd yn ol S. N.
Min.	*Gloria tibi Domine.*	Bid gogoniant i ti O Arglwydd.

Ar yr Evangel.

O Arglwydd Dduw, caniada i ni barhau hyd ddiwedd ein bywyd yngwir a phurlan broffession o'r Ffydd Gatholic: a thrwy ymarfer Sancteiddrwydd a duwioldeb ymma, gael o honom ar ol hyn. O

O Arglwydd, dderbyn Coron Cyfiawnder, yr hon a ddarparaist ti i'th Etholedigion. *Amen.*

Y Credo.

Yr hwn a wnaed yn Goncil cyntaf Nicea.

CRedo in wnwm Dewm, Patrem omnipotentem ffactorem cæli & terræ, fisibilium omniwm, & infisibiliwm. Et in wnwm Dominwm Iefwm Christwm, Ffiliwm Dei wnigenitwm. Et ex Patre natwm ante omnia saecwla. Dewm de Deo, lwmen de lwmine, Dewm ferwm de Deo fero. Geni-

CRedaf yn vn Duw, Tad hollalluog, gwneuthurwr nef a daear, pethau gweledig oll, ac anweledig. Ac yn ein hvnic Arglwydd Iesu Christ. Mâb Duw vnicgenedledic. Ac wedi ei eni o'r Tad cyn yr holl oesoedd. Duw o Dduw, llewyrch o llewyrch, gwir Dduw o wir Duw.

twm,

twm, non factwm, conſwbſtantialem Patri: per qwem omnia facta ſwnt. Qwi propter nos homines, & propter noſtram ſalwtem deſcendit de Calis **Et Incarnatws eſt de Spiritw Sancto ex Maria Firgine: Et homo ffactws eſt.** *Crwcifixws etiam pro nobis: Sub Pontio Pilato paſſws, & ſepwltws eſt. Et reſwrrexit tertia die ſecwndwm Scriptwras. Et aſcen-*

A genedlwyd, nid a wnaed, conſwbſtantial a'r Tad: trwy'r hwn a gwnaed yr holl bethau. Yr hwn erom ni ddynion, ac er ein iachawdwriaeth ni a ddiſcynnodd o'r nefoedd **Ac a ymgnawdiwyd trwy'r Yſpryd Glan o Fair forwyn: Ac a wnaed yn ddyn.** A Groeſhoeliwyd hefyd troſom ni: a ddioddefodd tan Pontiws Pilatws, ac a gladdwyd.

dit

dit in Cœlwm: sedet ad dexteram Patris. Et iterwm fentwrws est cwm gloria, jwdicare fifos & mortwos: cwjws regni non erit finis. Et in Spiritwm Sanctwm, Dominwm & fifificantem. Qwi ex Patre Ffilioqwe procedit. Qwi cwm Patre & Ffilio simwl adoratwr, & conglorifficatwr: qwi locwtws est per Prophetas. Et wnam Sanctam Catholicam & Apostolicam Ecclesiam. Conffiteor wnwm Baptisma in remissionem peccatorwm. Et expecto reswr-

Ac a adgyfododd y trydydd dydd yn ol y Scrythurau. Ac a ddyrchafodd i'r nef: e mae'n eistedd ar ddeheulaw'r Tad. A thrachefn ef a ddaw trwy ogoniant, i farnu'r byw a'r meirw: o deyrnas yr hwn ni bydd diwedd. Ac yn yr Yspryd Glan, ein Harglwydd a'n bywiawdur. Yr hwn sy'n deilliaw o'r Tad ac o'r Mab. Yr hwn gyda'r Tad a'r Mab a gydaddolir, ac a gyd-ogoneddir: yr hwn a lafarodd trwy'r Prophwy-

tisma

rectionem mortworwm. Et fitam fentwri sacwli. Amen.

di. Ac vn sanctaidd, Catholic, ac Apostolic Eglwys. Cyffesaf vn bedydd er maddeuant pechodau. Ac yr wyf yn disgwyl adgyfodiad y meirw. A bywyd y byd sydd i ddyfod. *Amen.*

Ar

IV.

Ar yr Offrymmiad.

O Arglwydd Dduw, Dâd tragywyddol, yr hwn trwy Iesu Grist dy vnic Fab, a ordeiniaist Offrwm newydd a rhyfeddol, yr hwn wedi es dderbyn trwy'r Apostolion, y mae'r Eglwys trwy'r holl fyd yn ei aberthu i ti, O Dduw Creawdwr pethau oll, gan offrymmu tan Ddirgeledd guddiedig flaenffrwythau dy Greaduriaid a'th roddion, sef, bara a gwin wedi ei gymysgu a dwfr iw cyssegru yn ddioed yn Gorph a Gwaed dy anwyl Fâb di, fal y gallom ni trwy'r vn Offrwm ei arwyddoccau ef, yr hwn yw'r bara byw yn discyn o'r Nef, ac yn rhoi bywyd i'r holl fyd. Teilynga hefyd, O Dduw daionus, dderbyn yn dru-

drugarog yr Offrwm hwn y mae'r Eglwys Gatholic yn ei offrymmu i ti trwy'r Offeiriad tros yr holl bobl a rybrynnaist a gwerthfawr Waed dy Fab anwyl ein Harglwydd Iesu Grist.

Pan ddyvvedo yr Offeiriad.

Off. O *Rate fratres.*

Gweddiwch frodyr.

Min. *Svvscipiat Dominvvs Sacrificivvm de manibvs tvvis ad lavvdem & gloriam nominis svvi, ad vvtilitatem qvvoqvve nostram, totivsqvve Ecclesiæ svvæ sanctæ.*

Derbynied ein Harglwydd yr Aberth hon o'th ddwylo di er moliant a gogoniant i'w enw ef, ac er ein lles ninnau hefyd, a'i holl Eglwys Sanctaidd ef.

O Arglwydd, yr hwn wyt yn cyfiawnhau y drygionus, ac yn rhoddi bywyd i'r meirw, bywia

a

a chyſod fi i ſynu: dyro i mi, O Arglwydd edifeirwch calon, a dagrau i'm llygaid, fel a gallwyf bob amſer yn oſtyngeiddlon alaru drygioni ſynghalon. Deued ſyngweddi ger dy fron di, O Dduw, os digi di, pa gymmorthwywr a geiſiaf, neu pwy a gymmer drugaredd ar fy anwiredd? Cofia O Arglwydd alw o honot y wraig o Canaan a'r Pwblican i edifeirwch, a derbyn Petr ar ol ei ddagrau. Derbyn hefyd ſyngweddiau innau, O Arglwydd ſy Iachawdwr, yr hwn wyt yn byw, ac yn teyrnaſſu yn dragywyddol. *Amen.*

V.

O flaen y Preffas.

Off. *PEr omnia saecwla saecwlorm.*	TRos boll oesoedd oesoedd.
Min. *Amen.*	Amen.
Off. *Dominws fobiscwm.*	Bydded ein Harglwydd gyda chwi.
Min. *Et cwm spiritw two.*	A chyda'th yspryd dithau.
Off. *Swrswm corda.*	Codwn ein calonnau i fynu.
Min. *Habemws ad Dominwm.*	E mae'n hwy at ein Harglwydd.
Off. *Gratias agamus Domino Deo nostro.*	Rhoddwn ddiolch i'n Harglwydd Dduw.
Min. *Dignum & jwstwm est.*	Teilwng a chyfion yw hynny.

Y Preffas.

YN wir teilwng a chyfion ydyw, cyfreithlon ac iachusawl roddi o honom bob amser ac ymmhob mann ddiolch i ti, O Arglwydd Sanctaidd. Tad hollalluog, tragywyddol Dduw, trwy Iesu Christ ein Harglwydd. Trwy'r hwn y mae'r Angelion yn moliannu dy Fawredd, yr Arglwyddiaethau yn dy addoli, y Nerthoedd yn dychrynnu gan dy ofn. Y Nefoedd a Rhinweddau y nefoedd, a'r bendigedig Seraphim a gorfoledd cymdeithgar yn dy anrhydeddu. Gyda' rhai attolygwn arnat, erchi o honot gymmeryd attot hefyd ein lleferoedd ninnau, a gostyngeiddlawn gyffes yn dywedyd.

Sanct, Sanct, Sanct, Arglwydd Dduw Sabaoth.

Llawn ydynt y nefoedd a'r ddaear o't ogoniant di, Hosanna yn yr uchelderoedd.

Bendigedic yw'r hwn sy'n dyfod yn enw ein Harglwydd.

Hosanna yn yr vchelderoedd.

VI.

Ar y Canon.

O Iesu ein Hoffeiriad pennaf, ac Escop ein heneididiau ni, yr hwn a offrymmaist dyhun i Dduw'r Tad ar Allor y Groes yn Aberth bur ddifrycheulyd trosom ni bechaduriaid truain, ac a adawaist i ni dy wir Gorph a'th Waed yn y Dirgeledd addoladwy hwn, a wneir felly trwy dy Hollalluogrwydd duwsawl di, gan orchymmyn ei offrymmu er coffaad o'n iachawdwriaeth ni er yr un Gallu hollalluog, attolygat arnat, canniada i mi gofio yn deilwng dy Ddioddefaint bendigedig, ac

ac ymroi fyhun yn hollawl i ti fy Arglwydd a'm Rhybrynnwr. Caniada i mi fod yn bresennol ar yr Aberth nefawl hon ag anrhydedd dyledus, ac a phurdeb calon gyda diddanwch ysprydol a llawenydd nefol. Profed fy enaid i felusder dy bresennoldeb bendigedig di, a gweled y lluoedd o Seinctiau, ac o Angelion sydd yn dy amgylchu, ac yn dy addoli di. *Amen.*

CYfrynga trosaf, O forwyn fendigedig Mair wen, fel y bo fyngweddiau i yn gymmeradwy ger bron dy Fab di, ein Harglwydd Iesu. Gweddiwch trosaf chwychwi O Apostolion bendigedig, y Merthyri, y Confessoriaid a'r Gwyryfon gyda holl Sainct y Nef. Gweddiau y cyfryw, O Arglwydd ni ddiystyri di: ymgyffro hwynt gan hynny i weddio trosaf. Yr hwn wyt yn bwy ac yn teyrnassu yn dragywyddol. *Amen.*

YMma myfyria ennyd, gan feddwl mor anheilwng yr wyt i fod yn bresennol yngwydd cynnifer miloedd o Angelion bendigedig ac o Seinctiau ac sydd yno (er eu bob yn anweledig i ni) yn waetian yn ostyngeiddlawn arno ef, i'r hwn a gwneuthom (trwy'n pechodau) ddioddef marwolaeth o'r greulonaf: a'r hwn trwy'n drwg fuchedd yr ydym yn fynych (yn gymmaint ac sydd ynom ni) yn ei groeshoelio drachefn. Cofia pa faint yw ei gariad ef attom ni yr hwn trwy'r Aberth feunyddol hon a fynnai ein cadw ni yn y stat, i'r hwn a'n dygodd ni unwaith yna gyda'r Pwblican dywed

O Dduw trugarha wrthyf bechadur.

Trugaroccaf Arglwydd Iesu Grist, er coffaad o'th Ymgnawdoliaeth bendigedig, o'th Farwolaeth a'th Ddioddefaint, er coffhaad o'th Archollion, o'th Driftwch, o'th Ddagrau, a'r Diferion gwerthfawr o'th Wae

Waed di, er coffhaad o'th Gariad anfeidrol tuag at y Genhedlaeth ddynol, yr wyf fi yn offrwm yn ostyngeiddlawn i ti yr Aberth hon sanctaidd, ac yn vn a hi, ac a'r hollwaredawl Offrwm a wneuthost ti ar y Groes, yr wyf yn offrymmn fyhun i ti, gyda'r hyn oll yr ydwyf, ac sydd i mi, er moliant a gogoniant i ti: gan ddymuno arnat roddi gras i'r hai sydd yn fyw, ac i'r meirw ffyddlon tangnefedd, a gorphwys, a thrugaredd, a bywyd tragywyddol. Yr wyf fi yn gorchymmyn i ti, O Arglwydd, fy Enaid a'm Corph, fy Meddyliau oll, a'm Geiriau, a'm Gweithredoedd: gan attolwg arnat yn ostyngeiddlon drugarhau arnaf, ac ar y sawl igyd, tros y rhai yr wyf yn rhwymedig i weddio, ac yn enwedig tros N. ac N. ac N. &c.

VII.

Ar Elevatiwn yr Hostien.

HAnffych well y Gwir Gorph a aned o'r fendigedig forwyn Mair wenn, a ddioddefodd, ac a offrymwyd ar y Groes tros y Genhedlaeth ddynol, o ystlys yr hwn wedi ei gwanu a ffon wayw y llifodd Gwaed a Dwfr: Telynga gael o honom dy dderbyn di yn awr ein hangeu, O Iesu daionus? O Iesu trugarog: Mab y forwyn fendigedic trugatha wrthyf.

Yr wyf yn dy addoli, ac yn dy anhrydeddu di, O Arglwydd Christ a moliant ac a bendithion oll: Canys trwy dy ddolurus Farwolaeth a'th Ddioddefaint, di a'm gwaredaist fi rhag

rhag gofid annherfynol. Trugarha wrthyf O Iesu daionus, fel na bo dy Farwolaeth byth yn ofer ynofi, attolygaf arnat yn ostyngeiddlon. *Amen.*

Ar Elevatiwm y Caregl.

HAnffych well, O Waed gwerthfawr a bendigedig, yn llifo allan o ystlys fy Arglwydd a'm Ceidwad Iesu Grist, ac yn golchi ymaith frychau'r beiau hen a'r newydd: attolygaf arnat, golcha, sancteiddia a chadw fy enaid i fywyd tragywyddol.

Yr ydym yn diolch i ti, O Arglwydd Dduw ein Tad trugarog, deilynguo honot ddanfon dy vnic genedledig Fab IesuGrist trosom ni bechaduriaid i farw marwolaeth lwyrgywilyddus ar y Groes, gan Offrwm eihun i ti yn Aberth bureiddlan, sanctaidd, gymmeradwy, tros ein pechodau ni, i lanhau trwyddi ein cydwybodau drwg ni o holl frychau

ammhurdeb. Er dy gariad anfeidrol hwn, ac er poenau dolurus hynny dy Fab a'n Ceidwad, dyro i ni, attolygwn arnat, ffrwythau ei Rybrynnaeth ef, a gwna i ni beunydd farw i'r byd, a croeshoelio ein gwynniau, a'n trachwantau cnawdol, a byw i ti yn vnic, tra barhao ein hoedl: fel y gallom o'r diwedd lawenychu tros fyth yn dy deyrnas di. Lle gyda'th Fab tragywyddol, a'r Yspryd Glan yr wyt yn byw ac yn teyrnasu tros oes oesoedd. *Amen.*

ENaid Christ sancteiddia fi, Corph Christ gwared fi, Gwaed Christ meddwa fi, y Dwfr o ystlys Christ golcha fi, Dioddefaint Christ conffordda fi. O Iesu daionus gwrando fi, yn dy Archollion cuddia fi. Na âd i mi fyngwahanu oddiwrthoti. Rhag y Gelyn maleisus amddiffyn fi. Yn awr fy angeu galw arnaf, a phar i mi ddyfod attoti, i'th foliannu di gyda'th Seinctiau tros oes oesoedd. *Amen.*

Yr

YR wyf fi yn dy addoli di, O Iachawdwr fy enaid, Gair tragywyddol y Tad, y wir Aberth a offrymmwyd tros bechodau yr holl fyd! O y Tryssor gwerthfawr sy'n llawn o bob diddanwch, a gorphwys y calonnau pur a glan! O ymborth Angelawl! O y bara nefol! O Air tragywyddol y Tad, a wnaed yn gnawd trosom ni, ac etto yn parhau yn Dduw yn yr vn Person! Yr wyf fi yn ddiammeu yn dy gydnabod di yn wir Dduw, ac yn wir Ddyn yn y Sacrafen hon a gyssegrwyd ar yr Allor trwy fodd Gwyrthiedic rhyfeddol. Tydi wyt obaith diogel, ac vnic ymwared pechaduriaid. Tydi wyt oruchaf meddyginiaeth y nychlyd, y methiant, a'r egwan: a Thryssor anniyspyddol y pellenigion tlawd trallodus. Sancteiddier dy Enw di, ein tra-daionus Iachawdwr Iesu Grist. Canent dy holl Greaduriaid ddiolch a moliannau i ti, am dy gariad i wneuthur lles i ni, gan

ddisgyn o'r Nef, i offymmu dy Gorph pur a gwirion ar y Groes i'n rhybrynnu ni. Sancteiddier dy Enw di, O Iesu bendigedig yr hwn ar ol dy Adgyfodiad, a'th Ddyrchafael a deilyngaist adael i ni yr vn Corph anfarwol (a gynhwysir yn y Sacrafen fendigedic hon) er coffadwriaeth o'th Farwolaeth, ac yn arwydd o'th Gariad anfeidrol tuag attom ni.

Gweddi tros y Meirw ffyddlon.

COfia hefyd attolygwn arnat O Dad trugarog, eneidiau y Meirw Ffyddlon, gan wneuthur i'r Aberth hon fod yn ymwared tragywyddol iddynt, yn orphwys bythol, ac yn ddedwyddwch dibaid: yn enwedig i enaid N. ac i enaid N. ac i enaid N. &c. O fy Arglwydd Iesu, bydded y Dirgeledd rhyfeddol godidog hwn heddyw yn lawenydd perffeithlawn iddynt. Dyro iddynt eu llenwi o honoti, y gwir fara byw a ddiscynnaist

naist o'r Nef, ac a roddaist fywiolaeth i'r Byd. Gwna iddynt yfed o'r ffynnon sy'n tarddu i fywyd tragywyddol: fel wedi eu conffordi felly y gallant lawenychu byth yn dy foliant sanctaidd, a'th ogoniant di. *Amen.*

Pan ddywedo'r Offeiriad.

Nobis qwoqwe Pecctatoribws.	Ac i ninnau hefyd Bechaduriaid.

AC i ninnau hefyd Bechaduriaid dy wasanaeth-ddynion yn gobeithio yn amlder dy drugareddau, teilynga roddi rhyw barthed, a chymdeithas gyda'th Sanctaidd Apostolion, a'r Merthyri, a'r Conffessoriaid, a'r Gwyryfon a'th holl Saint gwynfydedig, a chymmer ninnau i'w cyfeillach hwynt, attolygwn arnat, nid fel Prisiwr ein haeddiant, ond fel Rhoddwr maddeuant.

VIII

VIII.

Pan ddywedo'r Off. *Per omnia ſaecwla ſaecwlorwm.*

VVEdi ein rhybyddio a gorchymmynion buddiol, a'n haddyſcu trwy Ordinhaad Duwfawl: hyderwn ddywedyd.

Ein Tad ni, yr hwn wyt yn y nefoedd, &c.

Gwared ni, O Arglwydd, attolygwn i nat, rhag yr holl ddrygau y y fuont, y rhai ſy'n breſennol, a'r hai y fyddant, a thrwy gyfrwng y fendigedic a'r ogoneddus forwyn bob amſer Mair wen Mam Dduw, a'r bendigedic Apoſtolion Petr a Phawl a'r holl Sainct, dyro yn ddaionus, heddwch yn ein dyddiau ni, fel y byddom (drwy gymmorth dy ras di)

di) yn ddigaeth oddiwrth bechod, ac yn ddibryder o bob trallod ac aflonyddwch corph ac eniaid. Trwy'r vnrhyw Iesu Christ ein Harglwydd dy Fab di, yr hwn sy'n byw, ac yn teyrnasu gyda thi yn vndod yr Yspryd Glan Duw tros holl oesoedd oesoedd. *Amen.*

IX.

Ar yr Agnws Dei.

Off. AGnws Dei, *qwi tollis peccata mwndi, miserere nobis.*	OEn Duw, yr hwn wyt yn dwyn ymmaith bechodau'r byd, trugarha wrthym.
Agnws Dei, qwi tollis peccata mwn-	Oen Duw, yr hwn wyt yn dwyn

di,

di, miserere nobbis. ymmaith bechodau'r byd, trugarha wrthym.

Agnws Dei, qwi tollis peccata mwndi, dona nobis pacem. Oen Duw yr hwn wyt yn dwyn ymmaith bechodau'r byd, dyro i ni heddwch.

Dyro heddwch, O Arglwydd yn ein dyddiau ni, canys nid oes neb arall i ymladd trosom ni ond tydi yn vnic.

O oen Duw, yr hwn wyt yn dwyn ymmaith bechodau'r byd trugarha wrthym ni bechaduriaid truain gofidus. Adnewydda ein heneidiau ni a'r ymborth nefawl hwn conffordda ni yn wastad a'th ras, fel nad ymadawom a thi nac yn fyw, nac yn farw, ac fel na ddifeddir ni bych o'th fendithion nefawl di. Yr hwn wyt yn byw ac yn teyrnasu tros oesoedd oesoedd. *Amen*

O Arglwydd Iesu Christ Mab Duw, yr hwn yn ol ewyllys dy Dad, a chyd-weithiad yr Ysbryd Glan a fywiolaethaist y Byd trwy dy Farwolaeth: er dy Sacrosanctaidd Gorph a'th Waed gwared ni oddiwrth ein holl bechodau, a phob rhyw ddrygau: a gwna i ni ymlynu bob amser wrth dy orchymmynion di, ac na âd i ni byth ein gwahanu oddiwrthoti. Yr hwn gyda'r vn Duw'r Tad a'r Ysbryd Glan wyt yn byw ac yn teyrnasu tros oesoedd oesoedd. *Amen.*

Off. *Domine non swm dignws wt intres swb tectwm mewm, sed tantwm dic ferbo & sanabitwr anima mea.*

O Arglwyd nid wyf fi yn deilwng ddyfod o honot tan fy nenn i: ond yn vnic dywed di ar air, ac iacheir f'enaid i.

Yr hyn a ddywedir deirgwaith.

Yr

O Wledd fendigedic, yn yr hon y cymmerir Christ eih ſ, yr adnewyddir Coffadwriaeth o'i Ddioddefaint ef, y llenwir yr enaid a gras, ac y rhoddir i ni wystl arwydd o'r gogoniant a ddaw.

Cymmun yſprydol.

O Arglwydd Dduw, a'm Ceidwad daionus Ieſu Chriſt yr hwn wyt wedi dyfod ymma o gariad attaf fi: a'r hwn wyt yn rhoi i mi dyhun yn ymborth benhyddol: ië hefyd hyd ymmhob rhaid, a gwatanaeth a ddichon fynghalon ei ddymuno! Mae fy ammharodrwydd i, O Arglwydd yn gwahardd i mi dy gymmeryd yn ſacrafennawl: etto oblegid nas gallaf fyw hebo ti, yr hwn wyt wir ymborth fy enaid: attolygaf arnat yn oſtyngeiddlon, fy'm hadnewyddu fi yn yſprydol, a

gwna

gwna fi yn gyfrannog o'r gras y mae'r ſawl yn ei ymglywed, a'th dderbynniant di yn deilwng ac yn ddefotionol. O Ieſu daionus na ddibriſia fi ddim, ond teilynga ymweled a'm fi dy waſanaethydd: a thrwy dy ras cyflawna, a pherffeiddia ynofi ymweithiadau a rhinweddau y Sacraſen hon fendigedic, er moliant i ti, O fy Arglwydd Dduw, ac er ïachawdwriaeth tragywyddol i'm henaid innau. *Amen.*

X.

Ar y Gvveddiau divveddaf.

O Dduw tra daionus, Tad y trugareddau, caniada i mi, attolygaf arnat, trwy'r Aberth hon o Gorph a Gwaed dy Fab di, ein Harglwydd Iesu Christ, yr hon a offrymmir ymma, ac ymmhob man trwy dy Eglwys Sanctaidd, fel diolch gwastadol, ac ymgoffa beunyddol o'i farwolaeth fendigedic ef, gael trugaredd o'th ddwylo di, a maddeuant o'm holl bechodau. Yr hwn wyt yn byw ac yn teyrnasu tros oesoedd oesoedd. *Amen.*

Ar y Bendith.

GRas ein Harglwydd Iesu Christ, rhinwedd ei Ddioddefaint tragogoneddus ef, arwydd y Groes sanctaidd,

ctaidd, cyfanrwydd Mair fendigedic forwyn, bendithion yr holl Sainct, a Gweddiau holl Etholedigion Duw, a fo rhyngof fi a'm holl elynion gweledic ac anweledic yr awron, ac yn awr fy angeu. *Amen.*

Dechreuad Evangel Sanct Ioan.

YN y dechreuad yr oedd y Gair, a'r Gair oedd gyda Duw, a Duw oedd y Gair. Hwn oedd yn y dechreuad gyda Duw. Holl bethau a wnaed trwyddo ef: ac hebddo ef ni wnaed dim ar y wnaed. Ynddo ef yr oedd bywyd, a'r bywyd oedd oleuni dynion: a'r goleuni sy'n disgleirio yn y tywyllwch, a'r tywyllwch nid amgyffredodd ef. Yr oedd gwr wedi ei ddanfon oddiwrth Dduw, enw yr hwn oedd Ioan. Hwn a ddaeth yn destiolaeth, fel y rhoddai destiolaeth am y goleuni, fel y credent oll trwyddo ef. Nid oedd ef y goleuni, ond fel y rhoddai destiolaeth am y goleuni. Y gwir oleuni

ni ydoedd, yr hwn sy'n goleuo pob dyn yn dyfod i'r byd hwn. Yn y byd yr oedd, a'r byd a wnaed trwyddo ef, a'r byd nid adnabu ef: ar ei eiddo ei hun y daeth, a'r eiddo eihun ni dderbynniasant ef. Ond y sawl bynnag a'i derbynniasant ef, rhoddodd iddynt allu i fod yn feibion i Dduw, i'r rhai hyn, y rhai sy'n credu yn ei Enw ef: y rhai nid o waedoedd nac o ewyllys y cnawd, nac o ewyllys gwr, ond a aned o Dduw. A'r Gair a wnaed yn gnawd, ac a drigodd ynom ni. Ac ni a welsom ei ogoniant ef, gogoniant megis yr vnic anedig o'r Tad yn llawn o ras a gwirionedd.

Rhybydd.



Rhybydd.

PAn nas gallant y bobl ffyddlon ar y Dyddiau Sul a'r Dyddiau Gwyl eraill fod yn bresennol ar Ddirgeleddion sacredic yr Aberth Dduwfawl, da iawn ac angenrheidiol y fyddai i'r Penteulu, ar yr amser cynnefin y boreuau, alw y tylwyth ffyddlon oll yngbyd i'r lle-gweddi arferol, ac yno darllain iddynt yn eistedd o bobparth (neu beri i ryw vn arall a fedro yn rhwydd ac yn gywraint ddarllain) Pennod neu Wers o'r Directori Christianogol, o'r Introduction i fuchedd ddefotionol, o'r Memorial; neu o ryw lyfr da cyffelyb, ynol cyfarwyddiad eu Pennaeth Ysprydol, tros yspaid hanner awr, neu o amgylch hynny: yno gan syrthio ar eu gliniau, darllenned pob vn yn ddistaw wrtho eihunan

nan y Gweddiau vchod ſydd i'w dywedyd yn amſer yr Offeren ſanctaidd. Gwedi hynny, ef a all rhyw vn ohonynt ddywedyd y Litaniau, a'r lleill ei atteb ef. Neu ddywedyd Roſari ein Harglwyddes Mair fendigedic bob yn eilwers, neu'r drydedd ran o honi. Ac yn y cyfamſer goleu cannhwyllau bendiged (os gwel y Penteulu fod yn dda) er mwyn coffa preſennoldeb yr Yſpryd Glan.

Yn yr vn modd y Prynhawnoedd gan ddyfod ynghyd y gellir darllain rhyw rai o Fucheddau y Sainct o'r dydd neu'r wythnos honno (ynol cyngor y Tad Yſprydol) tros amgylch hanner awr: ac wedi hynny penlino i ddywedyd eu Gwoſper, y Litaniau, neu'r Roſari, megis o'r blaen.

Ond mae yn well tuhwnt i bob meſur, ie yn anfeidrol gwell, mwy buddiol a llesfawr bod yn breſennol ar Ddirgeleddion ſacraidd yr Offeren Lan, nac ar Weddian eraill pabynnac. Ac am hynny nid oes dim na wna y rhai ffyddlon defotionol er cael bod yn

gyfrannoc

gyfrannoc ohonynt. Pan fo'r Offeiriad (*medd y duwiol* Thomas a Kempis) yn aberthu yr Offeren, e mae ef yn gogoneddu Duw, yn llawenychu yr Angelion yn adeiladu yr Eglwys, yn cymmhorthu y byw yn esmwythau neu'n rhoi gorphwys i'r meirw ffydd-lon, ac yn gwneuthur eihunan yn gy-frannoc o bob daioni neu ddoniau nefawl. *Yr un mewn mesur cymmeidrol a ellir ei ddywedyd am wrando yr Offeren sanctaidd yn defotionol.*

Cynghorion.



Cynghorion i'r Cleifion.

A Gweddiau ivv dyvvedyd.

PAn welo Duw yn dda dy ymweled di a chlefyd, paratoa dyhun i farw yn sauctaidd, bwrw holl drafferthau a gofalon bydol allan o'th feddwl: danfon yn y man am Offeiriad i wrando dy Gyffes, a glanha dy gydwybod o bob peth ac y fo yn ei molestu; a rhaid i ti dderbyn y sacrafennau eraill mewn pryd ac amser cyfaddas. A gorchymmyn dyhun i Dduw er cael nerth ysprydol i fynd trwy holl beryglon dy siwrnai.

Cofia yn fynych Ddioddefaint *ein Hargl. daionus Iesu Christ, yn dy feddwl cofleidia ei Groes ef, cussana ei draed, ac ymguddia dyhun yn ei*

archollion

archollion ef, i fod yn ddibryder, ac i ochelyd dichellion y Cythraul yn yr amser enbyd hwnnw.

Gorchymmyn dyhun i weddiau Mair forwyn ogoneddus Mam Dduw, ac i'r Sainct eraill, yn enwedig, i' rhai yr arferaist fod yn fvvy defotionol.

Yna gvvna y Protestatiwn hwn.

FYfi bechadur drygionus anheilwng, wedi'm rhybrynnu a gwerthfawr Waed fy Arglwydd Iesu Christ, ydwyf yn proffessu yn gyhoedd fy mod i yn maddeu o waelod fynghalon i bob vn ac a wnaeth gam i mi, neu a wnaeth ddim yn fy erbyn mewn modd pabynnac: gan ddymuno yn ostyngeiddlawn ar bawb ac a ddigiais innau (yn gystal y rhai sydd ymma yn bresennol a'r rhai nid ydynt) deilyngu o honynt hwythau faddeu i minnau.

Ymma, cofied y dyn claf ei holl bechodau gorthrvvm, a gofynned faddeuant gan Dduvv, gan fvvriadu

yn hollawl trwy ras Duw, na phech ef byth drachefn : ac er bod ei becho dau ef yn aml aneirif, a'r moddio o'i gwneuthur yn erchyll anfad, ett gobeithied yn naioni Duw Hollalluoc trugaredd yr hwn sydd uwchben ei hol weithredoedd ef, ac ymddirieded y Nioddefaint ein Harglwydd a'n Ceidwad Iesu Christ, gan ddywedyd, Credaf yn Nuw'r Tad, &c.

Oni all y dyn claf ddarllain y Cynghorion hyn, darllenned hwynt rhyw u arall iddo ef drachefn a thrachefn, llafared y Protestatiwn *uchod o'i flaen ef, cynnifer gwaith ac y b defosiwn gantho iw ddywedyd ef.*

Gweddia





Gweddiau tros y Cleifion.

HOllalluog tragywyddol Dduw, yr hwn wyt iechawdwriaeth gwaftadawl y Ffyddloniaid, gwrando ni, yn attollwg cymmorth dy drugaredd tros N. dy was (*neu* dy forwyn) claf, fel wedi rhoddi o honot iechyd iddo drachefn, a rhoddo yntau ddiolch i tithau yn dy Eglwys. Trwy ein Harglwydd Iesu Christ. *Amen.*

HOllalluog tragywyddol Dduw, yn nwylo'r hwn y mae Allwyddau bywyd ac angeu, a dothineb anfeidrol yr hwn sy'n dosparthu pob peth yn y modd goreu i'r sawl a'i caro: edrych, attolygwn arnat, ar

dy was (*neu* forwyn) yr hwn a swriaith ar ei glaf-wely, ac a'th ras cynnal ei yspryd gofidus ef, nertha ei ffydd, chwanega ei obaith, cyflawna ei gariad-perffaith, a sancteiddia ef ymmhob arfod o'i ddioddefiadau: fel os dy drugaredd a rydd iechyd iddo drachefn, y gallo yntau yn ddyfalach emendio ei fuchedd: Ond os gweli di yn well ei alw ef attat y tro hwn, y gallo ef fyned trwy ddyffryn cysgod angeu yn ddibryder ddianaf, a chael ei hebrwng gan dy Angelion sanctaidd di i'r Trigfaoedd gwynfydedig, lle ni bo nac ofn yn ei flino, na phoen yn ei benydio, na thristwch yn molestu tawelwch ei feddwl ef: ond lle bo diofalwch perffaith, difyrrwch purlan, a llawenydd annhraethadwy yn ei ymgofleidio ef yn ddiogel tros fyth. Trwy ein Harglwydd Iesu Christ, dy Fab di, yr hwn gyda thi a'r Yspryd Glan sy'n byw ac yn teyrnasu tros holl oesoedd oesoedd. *Amen.*

O Dduw yr hwn wyt yn amddiffyn godidog i wendid dynol: dangos rinwedd dy gymmorth ar dy was claf N. fel, wedi cael o hono ei ymwared trwy help dy drugaredd di, y gallo ef yn iach ac yn llawen gyrchu drachefn i'th Eglwys sanctaidd di. Trwy Christ ein Harglwydd. *Amen.*



Litaniau tros y Cleifion.

ARglwydd trugarha wrtho ef (*neu* wrthi hi.)
Christ trugarha wrtho ef.
Arglwydd trugarha wrtho ef.
Mair Sanctaidd gweddia trosto.
Chwychwi yr holl Angelion ac Archangelion sanctaidd gwediwch trosto.

Sanct Abel gweddia trosto.

Y Corau oll o'r rhai Cysion gwynfydedig gweddiwch trosto.

Sanct Abraham gweddia trosto.

Sanct Ioan Fedyddiwr gweddia trosto.

Chwychwi yr holl Patriarchiaid a'r Prophwydi sanctaidd gweddiw.

S. Petr
S. Pawl
S. Andreas
S. Ioan } gweddia trosto.

Chwychwi yr holl Apostolion a'r Evangelwyr sanctaidd gweddiwch.

Chwychwi holl Ddiscyblion sanctaidd ein Hargl. gweddiwch.

Chwychwi y Gwirioniaid sanctaidd oll gweddiwch.

S. Stephan
S. Lawrens } gweddia.

Chwychwi y Merthyri sanctaidd oll gweddiwch.

S. Silvester
S. Gregor
S. Awstin } gweddia trosto.

Chwy-

Chwychwi yr holl Escopion a'r Conffessoriaid sanctaidd gwedd.
S. Bened }
S. Françis } gweddia.
Chwychwi y Menych a'r Meodwŏn sanctaidd oll gwedd.
S. Mari Magdalen }
S. Lwçia } gwedd.
Chwychwi y Gwyryfon a'r Gweddwŏn sanctaidd oll gweddiwch.
Chwychwi holl Seinctiau a Sanctessau Duw. gweddiwch trosto.
Bydd drugarog Maddeu iddo, O Arglwydd.
Bydd drugarog Gwared ef O Arglwydd.
Rhag dy ddigofaint di Gwared ef O Arglwydd.
Rhag perygl angeu Gwared.
Rnag marwolaeth ddrwg Gwared.
Rhag poenau Uffern Gwared.
Rhag pob drwg Gwared.
Rhag nerth y Cythraul Gwared.
Trwy dy Enedigaeth di Gwared.
Trwy dy Groes a'th Ddioddefaint Gwared.

Trwy dy Farwolaeth a'th Gladdedigaeth. Gwared.

Trwy dy Adgyfodiad gogoneddus Gwared.

Trwy dy Ddyrchafael rhyfeddol Gwared.

Trwy ras yr Yspryd Glan y Cyssurwr Gwared.

Yn nydd y Farn Gwared.

Nyni becbaduriaid Attolygwn arnat gwrando ni.

Arbed o honot ef Attolygwn arnat gwrando ni.

Argl. trugarha wrtho.
Christ trugarha wrtho.
Argl. trugarha wrtho.

Wedi hyn pan fo'r enaid yn ing a gloes angeu, neu yn barod i ymado a'r corph dyweded rhyw vn o'r Ffyddloniaid y Gweddiau hyn yn canlyn.

DOs allan o'r byd trafferthus hwn O enaid Christianogawl, i'th Cartref tragywyddol, dos, trwy lawn

lawn obaith a hyder yn Enw Duw'r Tad hollallnôg yr hwn a'th creodd di, yn Enw Iesu Christ, Mab y Duw byw, yr hwn a ddioddefodd ar y Groes fendigedig trosoti, yn Enw'r Ysp yd Glan gras a rhoddion yr hwn a dywalltwyd ynoti, yn enw'r Angelion a'r Atchangelion, yn enw'r Thronau a'r Arglwyddiaethau, yn enw'r Cerwbim a'r Seraphim, a'r holl Ysprydion gwyn-fydedig: yn enw'r Patriarchiaid a'r Prophwydi, yn enw'r Apostolion a'r Evangelwyr, yn enw'r Merthyri a'r Couffessoriaid, yn enw'r Menych a'r Meudwön, yn enw'r Gwyryfon sanctaidd, a holl Seinctiau a Sanctessau Duw: bydded dy le di heddyw yn heddwch, a'th ymogor yn Siön sanctaidd. Trwy'r vn Christ ein Harglwydd. *Amen.*

O Dduw trugarog, O Dduw daiouus, O Dduw yr hwn yn ol lliaws dy drugareddau wyt yn dileu pechodau y rhai penitent, ac a

 maddeuant

maddeuant rhyddhaad yn golchi ymmaith y beiau a'r camweddau y fuont gynt: edrych yn drugarog ar dy was ymma, a gwrando arno a hollawl Gyffes calon yn gofyn maddeuant o'i holl bechodau. Adnewydda ynddo, O Dad daionus beth bynnac sy wedi llygru trwy wendid daearol beth bynnac sy wedi ei halogi trwy dwyll y Cythraul, ac adgyssyllta yn vndod corph yr Eglwys yr aelod a rybrynnaist. Trugarha O Arglwydd ar ei vcheneidiau, trugarha ar ei ddagrau ef, ac heb ymddiried gantho ond yn dy drugaredd di, derbyn ef i *Sacrafen* yr ymgymmod a thi. Trwy Christ ein Harglwydd. *Amen.*

YR wyf fi yn dy orchymmyn di, fy Mrawd anwyl, i Dduw Hollalluog; ac atto ef, Creadur yr hwn wyt, yr wyf yn dy ddanfon di: fel wedi talu dyledwaith Dynoldeb trwy gyfrwng marwolaeth, y dychwelli at dy Awdur yr hwn a'th liniodd

niodd di o bridd y ddaear. Ymgyfarfoded ganhynny a'th enaid di yn myned allan o'r corph; Cynnulleidfa ysplenydd yr Angelion: deued attoti Senedd brawdol yr Apostolion: dynessed i tiogoneddus Lu y Merthyri cannaid: amgylched di Tyrfa liliaidd y Conffessoriaid gloyw: derbynnied di Cor llawen y Gwyryfon gorfoleddus: Ymwasged di ym mynwes gorphwys dedwyddlawn Amgofleidiad y Patriarchiaid. Bydded golwgChrist yn dirion ac yn llawenaidd arnat, yr hwn a'th trefno di i fod bob amser ymmhlith y rhai sy'n bresennol gydag ef. Na wybydd ddim o'r hyn sy'n hyllu mewn tywyllwch, yn grillian mewn fflammau, yn cospi mewn poenau. Cilied oddiwrthoti Satan melltigedig a'i holl osgordd erchyll: ar dy ddyfod di a'r Angelion yn dy amgylchu dychrynned, a ffoed i Bwll didrefn ofnadwy y Nos dragywyddol. Cyfoded Duw, a gwascarer ei elynion ef, a'r rhai sy'n ei gashau, ffoent oddiwrth

ddiwrth ei wyneb ef. Megis y mae'r mwg yn difan-golli difan-gollent hwy thau. Megis y mae'r cwyr yn toddi o flaen wyneb y tan, felly difethent pechaduriaid o flaen wyneb Duw: a gwleddent y Cyfion a gorfoleddent yngwydd Duw. Am hynny gwaradwydder a chywilyddier yr holl Lengau Vffernol: ac na feiddient gweinidogion Satan rwystro dy ffordd di. Gwareded di rhag poen, Christ yr hwn a groeshoeliwyd trosot. Gwareded di rhag marwolaeth dragywyddol, Christ yr hwn a deilyngodd farw trosot. Gosoded Christ Mab y Duw byw di oddimewn hyfryd lannerchau blodeuog ei Baradwys ef, ac ymmysc ei ddefaid cydnabydded di y gwir Fugail hwnnw. Rhyddhaed ef di o'th holl bechodau: a gosoded di ar ei ddeheulaw ynghyfran ei Etholedigion. Canfyddit dy Rybrynnwr wyneb yn wyneb, a bydd bresennol iddo ef bob amser, gan weled a'th olygon dedwydd y Gwirionedd yspyslawn.

Ac

Ac felly wedi dy osod ymmysc y Cynnulleidfaoedd gwyn-fydedig meddianna felysrwydd y myfyrdod Duwfawl tros oesoedd oesoedd. *Amen.*

CYmmer dy was, O Arglwydd, i'r man lle bo gobaith o Gadwedigaeth iddo trwy dy drugaredd di. *Resp.* Amen.

Gwared, O Arglwydd, enaid dy was rhag y maglau Vffernol oll, a rhag peryglon poenau, a phob trallodau. *Resp.* Amen.

Gwared, O Arglwydd, enaid dy was, megis y gwaredaist *Enoch* ac *Elias* rhag cyffredin farwolaeth y byd. *Resp.* Amen.

Gwared, O Arglwydd, enaid dy was megis y gwaredaist *Noe* o'r Diluw. *Resp.* Amen.

Gwared, O Arglwydd, enaid dy was megis y gwaredaist *Abraham* allan o Wr y Caldeaid. *Resp.* Amen.

Gwared, O Arglwydd, enaid dy was megis y gwaredaist *Iob* allan o'i ddio-

ddioddefiadau. *Resp.* Amen.

Gwared, O Arglwydd, enaid dy was megis y gwaredaist *Isaac* o Aberth a llaw ei Dad *Abraham.* *Resp.* Amen.

Gwared, O Arglwydd, enaid dy was megis y gwaredaist *Lot* o *Sodom* ac o'r fflam dan. *Resp.* Amen.

Gwared, O Arglwydd, enaid dy was megis y gwaredaist *Moysen* o law *Pharao* brenin yr Aiphtiaid. *Resp.* Amen.

Gwared, O Arglwydd, enaid dy was megis y gwaredaist *Ddaniel* o ffau y llewod. *Resp.* Amen.

Gwared, O Arglwydd, enaid dy was megis y gwaredaist y tri llanciau o'r ffwrn dan lloscedig, ac o law y brenin annuiwol. *Resp.* Amen.

Gwared, O Arglwydd, enaid dy was megis y gwaredaist *Susanna* o'r caredd ffals. *Resp.* Amen.

Gwared, O Arglwydd, enaid dy was megis y gwaredaist *Ddafyddd* o law brenin *Sawl*, ac o law *Golias.* *Resp.* Amen.

Gwared,

Gwared, O Arclwydd, enaid dy was megis gwaredaist *Petr* a *Phawl* o'r carcharau. *Resp.* Amen.

Ac megis y gwaredaist S. *Thecla* drafendigedig forwyn a Merthyr o'i thri phoenau echryslawn, felly hefyd teilynga waredu enaid dy was, a gwna iddo gyd-lawenychu gyda thi yn y dedwyddwch Nefawl.

Y Weddi.

YR ydym yn gorchymmyn i ti, O Arglwydd, enaid dy was N. ac yn attolwg arnat O Arglwydd Iesu Christ Ceidwad y byd, na wrthod rhoddi ymmynwes dy Batriachiaid yr enaid, tros yr hwn y discynnaist o'r nef i'r ddaear. Cydnabod, O Arglwydd, dy greadur a wnaed nid trwy Dduwiau eraill, ond trwoti y gwir a'r vnic Dduw. Canys nid oes Duw arall ond tydi: ac nid oes dim tebyg i'th weithredoedd di. Lhawenha, O Arglwydd ei enaid ef yn dy wydd di: ac na chofia

chofia ei hen anwireddau, a'i feddwdodau gynt, y rhai a gyffrowyd ynddo trwy gynddaredd neu wres ewyllys drwg. Canys er pechu o hono, etto ni wadodd ef y Tad, a'r Mab, a'r Yspryd Glan: eithr credodd ynddynt, ac yr oedd Cariad Duw ynddo yntau, ac fe a addolodd yn ffyddlon y Duw a wnaeth holl bethau.

Na chofia, O Arglwydd, attolygwn arnat feiau ei ieuengtid ef a'i anwybodau: ond yn ol dy fawr drugaredd, meddwl amdano yn Gogoniant dy Ddisgleirdeb di. Byddent y Nefoedd yn agored iddo: cyd-lawenychent yr Angelion ag ef. Derbynnied ef S. Michael Archangel Duw, yr hwn a haeddodd Dwysogaeth y Milwriaeth nefawl. Deuent Angelion Sanctaidd Duw iw gyfarfod, a hebryngent ef i Ddinas y nefawl Ierusalem. Derbynnied ef S. Petr Apostol i'r hwn y rhoddwyd Agoriadau teyrnas y Nef. Cymmorthed ef *S*. Pawl Apostol yr hwn y fu deilwng i fod yn Lestr o Etholiad.

liad. Cyfrynged trosto S. Ioan etholedic Apostol Duw, i'r hwn y datcuddiwyd cyfrinachau nefawl. Gweddient trosto yr Apostolion sanctaidd, i'r thai y rhoddwyd awdurdod i rwymo a rhyddhau. Cyfryngent trosto holl Sainct ac Etholedigion Duw, y rhai a ddioddefassant boenau er mwyn Enw Christ yn y Byd hwn: fel wedi ei ddiosg o gadwynau'r cnawd y gallo ef fod yn deilwng i ddyfod i Ogoniant Teyrnas y Nef. Trwy ein Harglwydd Iesu Christ, yr hwn gyda'r Tad a'r Yspryd Glan sy'n byw ac yn teyrnasu tros oesoedd oesoedd. *Amen.*

Os parha'r enaid etto yn ei ing a'i loes, dyweder y Psalm 50. a Gweddiau eraill, a'r rhain hefyd drachefn, hyd oni bo ef wedi cwbl ddiffoddi.

Wedi i'r enaid ymadael a'r corph dyweder y Responsori hwn.

Resp. CYmmorthwch ef, O Seinctiau Duw, deuwch iw gyfarfod ef O Angelion ein Harglwydd, * gan dderbyn ei enaid ef. * gan ei offrwm ef yngwydd y Goruchaf. *Vers.* Cymmered di Christ yr hwn a'th alwodd, a dygent yr Angelion di, i fynwes *Abraham.* * Gan dderbyn ei enaid ef. Gan ei offrwm ef yngwydd y Goruchaf. *Vers.* Dyro orphwys tragywyddol iddo, O Arglwydd, a discleiried arno y goleuni dibaid. * Gan offrwm ei enaid ef yngwydd y Goruchaf. Arglwydd trugarha wrtho. Christ trugarha wrtho. Arglwydd trugarha wrtho. Ein Tad ni *&c. yn ddistaw.* Ac na ddwg ni i brofedigaeth. *Resp.* Ond gwared ni rhag drwg. *Vers.* Dyro orphwys tragywyddol iddo O Arglwydd. *Resp.* A disgleiried arno y goleuni dibaid.

Vers.

Vers. Rhag porth Vffern. *Resp.* Gwared ei enaid ef O Arglwydd. *Vers.* Gorphwysed yn heddwch. *Resp.* Amen. *Vers.* O Arglwydd gwrando fyngweddi. *Resp.* A deued fy llef attoti.

Gwddiwn.

YR ydym yn gorchymmyn i ti, O Arglwydd enaid dy was N. fal wedi marw i'r byd y byddo fyw gyda thi: a'r pecodau y rhai a wnaeth ef trwy wendid ymarweddiad dynol, dilea di a maddeuant dy Ddaioni trugaroccaf. Trwy Christ ein Harglwydd. *Amen.*

Gweddiau tros y Ffyddloniaid wedi Meirw.

Tros fab wedi marw.

GOgwydda dy glust, O Arglwydd, at ein Gweddiau ni, a'r rhai

Wedi i'r enaid ymadael a'r corph dyweder y Responsori hwn.

Resp. CYmmorthwch ef, O Seinctiau Duw, deuwch iw gyfarfod ef O Angelion ein Harglwydd. * gan dderbyn ei enaid ef. * gan ei offrwm ef yngwydd y Goruchaf. *Vers.* Cymmered di Christ yr hwn a'th alwodd, a dygent yr Angelion di, i fynwes *Abraham.* * Gan dderbyn ei enaid ef. Gan ei offrwm ef yngwydd y Goruchaf. *Vers.* Dyro orphwys tragywyddol iddo, O Arglwydd, a discleiried arno y goleuni dibaid. * Gan offrwm ei enaid ef yngwydd y Goruchaf. Arglwydd trugarha wrtho. Christ trugarha wrtho. Arglwydd trugarha wrtho. Ein Tad ni *&c. yn ddistaw.* Ac na ddwg ni i brofedigaeth. *Resp.* Ond gwared ni rhag drwg. *Vers.* Dyro orphwys tragywyddol iddo O Arglwydd. *Resp.* A disgleiried arno y goleuni dibaid.

Vers.

Verſ. Rhag porth Vffern. *Reſp.* Gwared ei enaid ef O Arglwydd. *Verſ.* Gorphwyſed yn heddwch. *Reſp.* Amen. *Verſ.* O Arglwydd gwrando fyngweddi. *Reſp.* A deued fy llef attoti.

Gwddiwn.

YR ydym yn gorchymmyn i ti, O Arglwydd enaid dy was N. fal wedi marw i'r byd y byddo fyw gyda thi: a'r pecodau y rhai a wnaeth ef trwy wendid ymarweddiad dynol, dilea di a maddeuant dy Ddaioni trugaroccaf. Trwy Chriſt ein Harglwydd. *Amen.*

Gweddiau tros y Ffyddloniaid wedi Meirw.

Tros fab wedi marw.

GOgwydda dy gluſt, O Arglwydd, at ein Gweddiau ni, a'r rhai yr

yr ydym yn ostyngeiddlawn yn atolwg ar dy drugaredd osod yn-gorof heddwch a goleuni, enaid dy was N. yr hwn yr archaist fyned o hono allan o'r byd hwn: a gwna iddo fod yn gyfrannoc gyda'ch Seinctiau di. Trwy'n Harglwydd Iesu Christ, dy Fab di, yr hwn gyda chi sy'n byw ac yn teyrnassu yn vndod yr Yspryd Glan Duw tros holl oesoedd oesoedd. *Amen.*

Tros ferch wedi marw.

ATtolygwn arnat O Arglwydd, yn ol dy ddaioni, trugarha ar enaid dy forwyn N. ac wedi ei diosg o heintiau dynoldeb, gosod hi oddifewn parth y Gadwedigaeth dragywyddol. Trwy ein Harglwydd, &c.

Tros dad a mam: neu vn o'r ddau.

O Ddow, yr hwn a orchymmynaist i ni anrhydeddu Tad a Mam, trugarha yn ddaionus ar eneidiau

neidiau (*neu* enaid) fy Nhad a'm Mam i, a rhyddha eu pechodau iddynt hwy, a gwna i minnau eu gweled hwynt yn gwynfyd y discleirdeb tragywyddol. Trwy ein Harglwydd *&c.*

Tros ein Brodyr a'n Ceraint a'n Beneffactoriaid.

O Dduw yr hwn wyt yn roddwr maddeuant, ac yn ewyllysu iachawdwriaeth dynion, attolygwn ar dy drugaredd, trwy gyfrwng Mair fendigedig forwyn bob amser gyda'r holl Sainct canniada i'n Brodyr o'n Cynnulleidfa, ac i'n Ceraint, ac i'n Beneffactoriaid, y rhai sy wedi myned allan o'r byd hwn, ddyfod i gyfeillach y Gwynfyd tragywyddol. Trwy ein Hargl. *&c.*

Tros eneidiau y Ffyddloniaid yn gyffredin, ac ar Ddy'gwyl y Meirw.

O Dduw Creawdwr a Rhybrynnwr yr holl Ffyddloniaid, dyro

dyroi eneidiau dy wasanaethwyr a'th wasanaeth-ferched rydd-haad o'i holl bechodau : fel trwy ostyngeidd-lawn weddiau duwiol y caffant y maddeuant yr hwn a ddymunasant bob amser. Trwy ein Harglwydd, &c.



Y Miserere.

Neu'r Psalm 50.

TRugarha wrthyf O Dduw, yn ol dy drugaredd mawr :

Ac yn ol lliaws dy drugareddau, dilea fy anwiredd.

Golch

Golch fi, yn fwy o'm hanwiredd, ac o'm pechod glanha fi.

Canys yr wyf fi yn cydnabod fy anwiredd : a'm pechod ſydd yn fy erbyn bob amſer.

Yn dy erbyn di yn vnic y pechais, ac yn dy wydd di y gwnenthum ddrwg : fal y cyfiawner di yn dy eiriau , ac y gorchfygi pan farner di.

Canys wele mewn anwireddau yr ymddwynwyd fi : ac mewn pechodau yr ymddwynodd fi fy mam.

Canys wele, ti a geraiſt y gwirionedd : y pethau annilys a'r cuddiedig o'th ddoethineb a ddarcuddiaiſt i mi.

Yſgeinia fi ag hyſſop, a glanheir fi : ti a'm golchi a byddaf wynnach na'r eira.

Ti a roddi lawenydd a hyfrydwch i'm clywed : a gorfoleddant eſcyrn goſtyngeiddiedig.

Tro dy wyneb oddiwrth fy mhechodau : a dilea fy holl anwireddau.

Crea galon lan ynof O Dduw : ac

ac adnewydda yspryd vnion yn fy ymmyscaroedd.

Na fwrw fi ymmaith oddiwrth dy wyneb : ac na chymmer dy yspryd sanctaidd oddiwrthyf.

Dyro i mi drachefn lawenydd dy iachawdwriaeth : ac a'th yspryd arbennig cadarnha fi.

Dyscaf i'r anghyfiō dy ffyrdd : a'r annuwiol a droir attat.

Gwared fi oddiwrth waedoedd O Dduw, Duw fy iachawdwriaeth : a'm tafod a ymfawryga dy gyfiownder.

Arglwydd, ti a agori fyn gwefusau : a'm geneu a fynega dy foliant.

Canys pettasit ti yn mynnu aberth, yn ddiau mi a'i rhoddaswn : ni fodlonir di a holocawstau.

Aberth i Dduw yw yspryd cystuddlawn calon gystuddiedig, a gostyngeiddlon, O Dduw ni ddiystyri di.

Gwna yn ddaionus, O Arglwydd yn dy ewyllys da at Siōn : fal y adeilader caerau Ierwsalem.

Yna

Yna a cymmeri di aberth cyfiawnder, offrymmau a holocawstau : yna a gosodant loiau ar dy allor.

Gogoniant i'r Tad &c. Megis yr oedd yn y dechreuad &c.

Antiphon. Na chofia O Arglwydd ein hanwireddau ni, na throseddau ein rhieni ni :. ac na wna ddial arnom am ein pechodau.

Litaniau y Sainct.

AYglwydd trugarha wrthym.
Christ trugarha wrthym.
Arglwydd trugarha wrthym.
Christ gwrando ni,
Christ gwrando ni yn ddaionus.
Duw'r Tad o'r nefoedd Trugarha wrthym.
Duw'r Mab Rhybrynnwr y byd Trugarha wrthym.

Duw'r Yspryd Glan Trugarha wrthym.

Trindod Sanctaidd vn Duw Trugarha wrthym.

Sanctaidd Fair Gweddia trosom ni.

Sanctaidd Fam Dduw Gweddia

Sanctaidd Wyryf y Gwyryson Gweddia

Sanct Michaël Gweddia

Sanct Gabriël Gweddia

Sanct Raphaël Gweddia

Chwychwi yr holl Sanctaidd Angelion ac Archangelion Gweddiwch trosom ni.

Chwychwi y Graddau Sanctaidd oll o Ysprydion bendigedig Gweddiwch trosom ni.

Sanct Ioan Fedyddiwr Gweddia trosom ni.

Chwychwi y Patriarchiaid a'r Prophwydi Sanctaidd oll Gweddiwch trosom ni.

S. Petr Gweddia

S. Pawl Gweddia

S. Andreas Gweddia

S. Iacob Gweddia

S.

S. Ioan
S. Thomas
S. Iacob
S. Philip
S. Bartholmew
S. Matthew
S. Simon
S. Thadew
S. Mathias
S. Barnab
S. Lwcas
S. Marc

Gweddia trosom ni.

Chwychwi yr holl Apostolion a'r Evangelwyr sanctaidd Gweddiwch trosom ni.

Chwychwi holl Ddiscyblion sanctaidd ein Harglwdd Gweddiwch trosom ni.

Chwychi y Gwirioniaid sanctaidd oll Gweddiwch tosom ni.

S. Stephan Gweddia
S. Lawrens Gweddia
S. Vinçent Gweddia
S. Ffabian a S. Sebastian Gweddiwch
S. Ioan a S. Pawl Gweddiwch
S. Cosmas a S. Damian Gweddiwch

S. Gervasiws a S. Protasiws Gweddiw

Chwychwi y Merthyri sanctaidd oll Gweddiwch

S. Silvester Gweddia

S. Gregor Gweddia

S. Ambros Gweddia

S. Awstin Gweddia

S. Hierom Gweddia

S. Martin Gweddia

S. Nicôlas Gweddia

Chwychwi yr holl Escopion Conffessoriad sanctaidd Gweddiwch

Chwychwi y Doctorion sanctaidd oll Gweddiwch

S. Antwn Gweddia

S. Bened Gweddia

S. Bernard Gweddia

S. Domnic Gweddia

S. Ffrançis Gweddia

Chwychwi yr holl Offeiriaid a'r Leviaid sanctaidd Gweddiwch

Chwychwi y Menych a'r Meudwyön sanctaidd oll Gweddiwch

S. Mari Magdalen Gweddia

S. Agatha Gweddia

S. Lwçia Gweddia

S.

S. Agnes Gweddia
S. Cecilia Gweddia
S. Cattrin Gweddia
S. Anastasia Gweddia
Chwychwi y Gwyryson a'r Gweddwōn sanctaidd oll Gweddiwch
Chwychwi holl Seinctiau a Sanctesau Duw Cyfryngwch trosom ni.
Bydd drugarog wrthym Arbed ni O Arglwydd.
Bydd drugarog wrthym Gwrando ni yn ddaionus O Arglwydd.
Rhag pob drwg
Rhag pob pechod
Rhag dy ddigofaint di
Rhag marwolaeth ddisymmwth ammharod
Rhag dichellion y Cythraul
Rhag llid, casineb a phob drwg ewyllys
Rhag y pryd godineb
Rhag melt-luched a themmhestl
Rhag marwolaeth dragywyddol.
Gwared ni O Arglwydd.
Trwy Ddirgeledd dy Ymgnawdoliaeth sanctaidd di

Trwy dy Ddyfodiad di Gwared ni O Arglwydd.

Trwy dy Enedigaeth di Gwared ni O Arglwydd.

Trwy dy Fedydd a'th Ympryd sanctaid Gwared ni O Argl.

Trwy dy Groes a'th Ddioddefaint Gwared ni O Argl.

Trwy dy Farwolaeth a'th Gladdedigaeth Gwared ni O Argl.

Trwy dy sanctaidd Adgyfodiad Gwared ni O Argl.

Trwy dy Ddyrchafael rhyfeddol Gwared ni O Argl.

Trwy Ddyfodiad yr Yspryd Glan y Cyssurwr Gwared

Yn nydd y Farn Gwared

Nyni bechaduriaid Attolygwn arnat, gwrando ni.

Arbed o honot nyni Attoly.

Faddeu o honot i ni Attoly.

gwn arnat, gwrando ni.

Teilyngu o honot ein dwyn ni i wir benyd Attoly.

Teilyngu o honot reoli a chadw dy Eglwys sanctaidd Attoly.

Teilyngu

Teilyngu o honot gadw ein Prelad *Apostolic*, a'r Graddau I glwyfig oll yn y Ffydd sanctaidd *Attoly*.
Teilyngu o honot ymostwng gelynion yr Eglwys sanctaidd *Attoly*.
Teilyngu o honot roddi heddwch a gwir gyttundeb i'r Brenhinoedd a'r Twysogion Christianogol *Attoly*.
Teilyngu o honot roddi heddwch ac vndeb i'r bobl Ghristianogol *Attoly*.
Teilyngu o honot ein conffoddi a'n cynnal ni nyhunain yn dy wasanaeth sanctaidd di *Attoly*.
Cyfodi o honot ein meddyliau ni at ewyllysiau nefol Attoly.
Rhoddi o honot dda tragywyddol i'n Beneffactoriaid ni oll *Attoly*.
Gwaredu o honot ein heneidiau ni, ac eneidiau ein Brodyr a'n Ceraint, a'n Beneffactoriaid rhag colledigaeth dragywyddol *Attoly*.
Teilyngu o honot roddi a chadw

ffrwythau y ddaear *Attoly.*

Teilyngu o honot roddi gorphwys tragywyddol i'r meirw Ffyddlon oll *Attoly.*

Teilyngu o honot ein gwrando ni yn ddaionus. *Attoly.*

Mab Duw *Attolygwn arnat*, gwrando ni.

Oen Duw, yr hwn wyt yn dwyn ymmaith bechodau'r byd *A*-bed ni O *Arglwydd.*

Oen Duw yr hwn wyt yn dwyn ymmaith bechodau'r byd Gwrando ni yn ddaionus O *Arg*lwydd.

Oen Duw yr hwn wyt yn dwyn ymmaith bechodau'r byd Trugarha wrthym,

Christ gwrando ni.

Christ gwrando ni yn ddaionus.

Arglwydd trugarha wrthym.

Christ trugarha wrthym.

Arglwydd trugarha wrthym.

Ein Tad ni, *&c. yn ddistaw.*

Vers. Ac na ddwg ni i brofedigaeth.

Resp. Ond gwared ni rhag drwg.

Y

Y Psalm 69.

O Dduw disgwyl arnaf i'm cymmorth : Arglwydd brysia i'm cymmorthwyo.

Gwaradywydder a chywilyddier y rhai sy'n ceisio fy enaid.

Dattroer yn eu hol, a gwrident, y rhai sy'n ewyllysio drygau i mi.

Dattroer yn ddioed gan wrido, y rhai sy'n dywedyd wrthyf : da iawn, da iawn.

Gorfoleddent a llawenychent ynoti y rhai oll a'th geisiant di, a dywedent yn wastad : Mawryger ein Harglwydd, y rhai sy'n caru dy iachawdwriaeth di.

Eithr fyfi ydwyf anghenus a thlawd : O Dduw cymmortha fi.

Gogoniant i'r Tad, ac i'r Mab ac i'r Yspryd Glan.

Megis yr oedd yn y dechreuad, ac yr wŏn, a phob amser, a thros oesoedd oesoed. *Amen.*

Verſ. Cadw dy weiſion.

Reſp. O fy Nuw yn gobeithio ynoti.

Verſ. Bydd di, O Arglwydd yn dwr cadernid i ni.

Reſp. Rhag wyneb y gelyn.

Verſ. Na thyccied y gelyn yn ein herbyn.

Reſp. Ac na fydded gallu gan ſab yr anwiredd i wneuthur niweid i ni.

Verſ. O Arglwydd na wna i ni yn ol ein pechodau.

Reſp. *Ac* na thal i ni chwaith yn ol ein hanwireddau.

Verſ. Gweddiwn tros ein Eſcop pennaf N.

Reſp. Ein Harglwydd a'i cattwo, ac a roddo iach hoedl iddo, ac a'i gwnelo yn ddedwydd ar y ddaear, ac na'i traddodo i ewyllys ei elynion.

Verſ. Gweddiwn tros ein beneffactoriaid.

Reſp. Teilynga, O *A*rglwydd, roddi bywyd tragywyddol i'r rhai

oll

oll a wneuthant ddaioni i ni er dy Enw di. *Amen.*

Verſ. Gweddiwn tros y meirw ffyddlon.

Reſp. Dyro orphwys tragywyddol iddynt, O *Arglwydd*, a diſcleiried arnynt y goleuni dibaid.

Verſ. Gorphwyſient yn heddwch.

Reſp. *Amen.*

Verſ. Tros ein brodyr ſy'n abſennol.

Reſp. Cadw dy waſanaethwyr, O fy Nuw, yn gobeithio ynoti.

Verſ. Danfon gymmorth iddynt o'th le ſanctaidd.

Reſp. *Ac* o Siôn amddiffyn hwynt.

Verſ. O *Arglwydd* gwrando fyngweddi.

Reſp. *A* deued fy llef i attati.

Gweddiwn.

O Dduw i'r hwn y mae'n briodol trugarhau yn waſtad a maddeu: dderbyn ein gweddi oſtyngeiddlawn,

ſtyngeiddlawn, fel y gollyngo yn hynaws trugaredd dy Ddaioni nyni, a'th holl weiſion di yn rhydd, y rhai y mae cadwyn ein pechodau yn ein rhwymo yn gaeth.

Gwrando attolygwn arnat, O *A*glwydd, ein gweddiau goſtyngeiddlawn, a maddeu ein pechodeu i ni yn cyffeſſu i ti: fel y rhoddych yn yr vn modd ſaddeuant i ninnau yn drugarog a heddwch.

Dangos i ni yn ddaionus, O *A*rglwydd, dy drugaredd annhraethadwy: fel tan vn a'n rhyddheych ni o'n holl bechodau, ac a'n gwaredych ni oddiwrth y coſpedigaethau a haeddaſom amdanynt.

Duw yr hwn a ddigir trwy bechod, ac a fodlonir trwy benyd: edrych yn drugarog ar weddiau dy bobl oſtyngeiddlawn: a thro oddiwrthym fflangellau dy ddigofaint, y rhai yr ydym yn eu haeddu am ein pechodau.

Hollalluog tragywyddol Dduw. trugarha wrth dy waſanaethwr ein

Eſcop

Escop pennaf N. ac yn ol dy ddaioni cyfarwydda ef i ffordd iachawdwriaeth dragywyddol: fel trwy dy ras di y chwennycho ef yr hyn sy gymmeradwy ger dy fron di, ac a'i cyflawno a'i holl nerth.

Duw o'r hwn y daw ewyllysiau sanctaidd, cynghorion iawn, a gweithredoedd cyfion: dyro i'th weision heddwch yr hwn ni ddichon y byd ei roddi: fal gan fod ein calonnau yn barod i gadw dy orchymmynnion di, ac ofn y gelynion wedi ei dynnu ymmaith oddiarnom y byddant yr amseroedd trwy dy amddiffyn di yn heddychol.

Llosga a than yr Yspryd Glan ein harennau ni a'n calonnau, O *Arglwydd*: fel a gwasanaethom di a chorph diwair, ac a chalon burlan.

Duw Creawdwr a Rhybrynnwr yr holl ffyddloniaid, dyro i eneidiau dy wasanaethwyr a'th wasanaethferched ryddhaad o'i holl bechodau: fal trwy ostyngeiddlawn weddiau

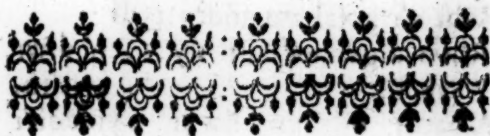
duwiol

duwiol y caffont y maddeuant, yr hwn a ddymunasant bob amser.

Blaena ein gweithredoedd ni a'th sanctaidd ysprydoliaeth, a chanlyn hwynt a'th ddaionus ymgymmorth. attolygwn arnat O Arglwydd, fel y dechreuo o honot ti pob Gweddi a Gweithred a wnelom, ac wedi dechreu gorphennent trwot ti.

Hollalluog tragywyddol Dduw, yr hwn wyt yn arglwyddiaethu ar y byw a'r meirw hefyd, ac yn trugarhau ar bawb o'r sawl yr wyt yn rhagwybod trwy eu ffydd a'i gweithred y byddant o'th eiddo di: attolygwn arnat yn ostyngeiddlawn, tros y rhai y bwriadasom dywallt ein gweddiau, yn gystal y rhai y mae'r byd hwn yn eu dal etto yn y cnawd, a'r rhai wedi eu diosg eisoes o'i cyrph y ma'r byd y ddaw yn eu cynnwys, gael o honynt trwy gyfrwng yr holl Seinctiau o drugaredd dy ddaioni, faddeuant gennyt ti o'i holl bechodau. Trwy ein Hargl. Iesu Christ, dy Fab di, yr hwn sy'n byw. &c. *Amen.*

Amryw



Amryw Weddiau am gyfrwng ein Harglwyddes fendigedig Mair forwyn Mam Dduw.

Yr Antiphonau ymma yn canlyn a ddyweddir bob boreu, a phob pyrnhawn trwy'r flwyddyn ond ar y tridiau nessaf o flaen dy' Pasch.

O ddechreu Advent hyd ddy' gwyl Fair y Canhwyllau y dywedir hon ymma.

MAm wen ein Prynnwr, 'rhon wyt Borth i'r Nef,

A

A Seren y mor, cymmorthâ'r methiant
Bobl a'i gofal am gôdi: tydi
'Rhon a genhedlaist dy Genhdlwr Sanct, (gwaith.
A natur oll yn llwyr ryfeddu'r
Morwyn o'r blaen a morwyn wyt ar ol,
Derbyn o eneu Gabriel 'r Hanffych well
Trugarha wrthym bechaduriaid ffol.

Vers. Angel ein Harglwydd a fynegodd i Fair.

Resp. A hi a ymddwynodd o'r Yspryd Glan.

Gweddiwn.

TYwallt, O Arglwyd, attolygwn arnat, dy ras i'n heneidiau ni: fel y gallom ni y rhai wrth Gyfarchiad yr Angel a gowsom wybod Ymgnawdoliaeth dy Fab di, trwy ei Ddioddefaint a'i Groes ef, gael ein hebrwng i ogoniant ei Adgyfodiad. Trwy'r vn Christ ein Harglwydd. *Amen.*

Ond ar ol y Gosper Noswyl Natalic hyd ar ol y Complin ddy'gwyl Fair y Canhwyllau y dywedir

Vers. Parheuaist yn Forwyn anhalog.
Resp. Mam Dduw gweddia trosom ni.

Gweddiwn.

DUw yr hwn trwy Forwyndod ffrwythlon Mair fendigedig a roddaist wobr o iachawdwriaeth dragywyddol i'r Genhedlaeth ddynol: caniada i ni attolygwn arnat, ei chlywed hi yn gweddio trosom ni trwy'r hon yr haeddasom dderbyn Awdur ein bywyd, Ein Harglwydd Iesu Grist dy Fab di. *Amen.*

Ar ol gwyl Fair y Canhwyllau hyd dd'joy Cably

Hanffych

HAnffych well Frenhines Nefoedd
Hanffych Arglwyddes'r Angelion.
Mawl' fo i'r gwreiddin, mawl i'r porth
Trwy'r hwn' daeth goleuni' ddynion
Llawenha Ogoneddus ferch
Vwch ben oll y Forwyn lana
Bydd wych 'r hon wyt dêg anfeidrol
A throsom at Grist gweddia.

Vers. Teilynga foliannu o honof di, O Forwyn sacredic.

Resp. Dyro i mi nerth yn erbyn dy elynnion.

Gweddiwn.

DYro amddiffyn, O Dduw trugarroccaf, i'n gwendid ni: fel y gallom ni y rhai ydym yn ymgofia Mam sancteiddiol Dduw, trwy gymmorth ei chwyfrwng hi gyfodi i fynu allan o'n hanghyfiawnderau. Trwy'r vn Christ ein Hargl. *Amen.*

O

O Noswyl ddy' Pasch hyd Noswyl y Drindod.

BRenhines y Nef llawenha, Alelwia.
Canys yr hwn a haeddaist ddwyn, Alelwia.
Cyfododd fel y dywedodd, Alelwia.
Gweddia trosom at Dduw mwyn, Alelwia.
Vers. Llawenycha a gorfoledda Mair Forwyn Alelwia.
Resp. Canys cyfododd ein Harglwydd yn wir Alelwia.

Gweddiwn.

DUw, yr hwn trwy Adgyfodiad dy Fab ein Harglwydd Iesu Grist a deilyngaist lawenychu'r Byd: caniada i ni, attolygwn arnat, trwy ei fam ef Mair forwyn gael derbyn llawenydd y bywyd tragwyddol. Trwy'r un Christ ein Harglwydd. *Amen.*

O Noswyl y Drindod hyd yr Advent y dywedir Y Salfe Regina, sef.

HAnffych well Frenhines, Mam y drugaredd, ein bywyd, ein melysder, a'n gobaith ni hanffych well. Attati a gweiddwn ddeol blant Efa. Attati ti yr vcheneidiwn gan gwynofain ac wylofain yn y dyffryn hwn o ddagrau. Ow gan hynny ein Canllaw ni, tro attom dy olygon yna trugarog. Ac ar ol y deoliad hwn dangos i ni yr Iesu ffrwyth bendigedic dy groth di. O addfwyn, O ddaionus, O bereiddlawn forwyn Mair wenn.

Vers. Gweddia trosom ni sanctciddiol Fam Dduw.

Resp. I'ni fod yn deilwng o addewidion Christ.

Gweddiwn.

HOllalluog tragywyddol Dduw, yr hwn trwy gyd-weithiad

yr

yr Yspryd Glan a ddarparaist gorph ac enaid yr ogoneddus forwyn Mair, i fod yn drigfa deilwng i'th Fab di: dyro i ni, trwy ei daionus gyfrwng hi, wrth ymgoffa yr hon yr ydym yn llawenychu, gael ein gwared oddiwrth y drygau presennol, a'r farwolaeth a bery byth. Trwy'r vn Christ ein Harglwydd. *Amen.*



CIliwn tan dy amdiffyn di Sancteiddiol Fam Dduw, na ddiystyra ein gofyniadau ni yn ein hangenrhaid, ond gwared ni rhag peryglon oll bob amser, O Forwyn ogoneddus a bendigedic,

Litaniau

Ein Harglwyddes fendigedic

MAIR.

a arferir eu dywedyd

yn LORETTO.

ARglwydd trugarha wrthym.
Chriſt trugarha wrthym.
Arglwydd trugarha wrthym.
Chriſt gwrando ni.
Chriſt gwrando ni yn ddaionus.
Duw' Tad o'r Nefoedd trugarha.
Duw'r Mab Rhybrynnwr y byd trug.
Duw'r Yſpryd Glan trugarha.
Trindod ſanctaid vn Duw trugarha.
Sanctaidd Fair Gweddia troſom ni.
Sanctaidd Fam Dduw Gweddia.
Sanctaidd Wyryf y Gwyryſon Gweddia.
Mam Chriſt Gweddia.
Mam y Duwſawl Ras Gweddia.

Mam

Mam bureiddiaf
Mam ddiweiraf
Mam anhalog
Mam anlygredic
Mam hawddgar
Mam ryfeddol
Mam ein Creawdwr
Mam ein Iachawdwr
Morwyn synhwyrolaf
Morwyn anhrydeddus
Morwyn ganmoladwy
Morwyn alluog
Morwyn hynaws
Morwyn ffyddlon
Drych Cyfiander
Gorseddfa Doethineb
Achos ein llawenydd ni
Llestr ysprydol
Llestr gogoneddus
Llestr duwioldeb rhagorol
Rhosyn dirgeleddus
Twr Dafydd
Twr o Ifori
Ty euraid
Arch y Cyfammod
Porth y Nef

Gweddia trosom ni.

Litaniau

Ein Harglwyddes fendigedic

MAIR.

a arferir eu dywedyd

yn LORETTO.

ARglwydd trugarha wrthym.
Christ trugarha wrthym.
Arglwydd trugarha wrthym.
Christ gwrando ni.
Christ gwrando ni yn ddaionus.
Duw' Tad o'r Nefoedd trugarha.
Duw'r Mab Rhybrynnwr y byd trug.
Duw'r Yspryd Glan trugarha.
Trindod sanctaid yn Duw trugarha.
Sanctaidd Fair Gweddia trosom ni.
Sanctaidd Fam Dduw Gweddia.
Sanctaidd Wyryf y Gwyryfon
Gweddia.
Mam Christ Gweddia.
Mam y Duwfawl Ras Gweddia.

Mam bureiddiaf
Mam ddiweiriaf
Mam anhalog
Mam anlygredic
Mam hawddgar
Mam ryſeddol
Mam ein Creawdwr
Mam ein Iachawdwr
Morwyn ſynhwyrolaf
Morwyn anhrydeddus
Morwyn ganmoladwy
Morwyn alluog
Morwyn hynaws
Morwyn ffyddlon
Drych Cyfiander
Gorſeddfa Doethineb
Achos ein llawenydd ni
Lleſtr yſprydol
Lleſtr gogoneddus
Lleſtr duwioldeb rhagorol
Rhoſyn dirgeleddus
Twr Dafydd
Twr o Ifori
Ty euraid
Arch y Cyfammod
Porth y Nef

Gweddia troſom ni.

Seren

Seren soreuol
Iechyd y Cleifion
Noddfa Pechaduriaid
Cysfures blin-ddynion
Cymmhorthwy Christianogion
Brenhines yr Angelion
Brenhines y Patriarchiaid
Brenhines y Prophwydi
Brenhines yr Apostolion
Brenhines y Merthyri
Brenhines y Conffessoriaid
Brenhines y Morwynion
Brenhines yr Holl-Sainct

Gweddia trosom ni.

Oen *Duw* yr hwn wyt yn dwyn ymmaith bechodau'r byd Arbed ni O Arglwyd.

Oen *Duw* yr hwn wyt yn dwyn ymmaith bechodau'r byd Gwrando ni yn ddaions O Arglwydd.

Oen *Duw* yr hwn wyt yn dwyn ymmaith bechodau'r byd Trugarha wrthym.

Christ gwrando ni.
Christ gwranddo ni yn ddaionus.

Arglwydd

Arglwydd trugarha wrthym.
Chriſt trugarha wrthym.
Arglwydd trugarha wrthym.

Ein Tad ni &c. *yn ddiſtaw.*

Verſ. Ac na ddwg ni i brofedigaeth.

Reſp. On gwared ni rhag drwg.

MAir Sancteiddiol cymmortha'r gofidus, nertha'r gwangalon, ymgeledda'r wylofus, gweddia tros y bobl, eiriola tros yr Eglwyſwyr, cyfrynga tros y ddûwiol yſtlen fenyw; gwybyddent oll dy gymmorth di pwybynac a ddatgan dy ſanctaidd ymgoffadwriaeth.

Verſ. Gweddia troſom ni ſanctei-ddiol Fam Dduw.

Reſp. I ni fod yn deilwng o addewidion Chriſt.

Gweddiwn.

TYwallt, O Arglwydd attolygwn arnat, dy ras i'n heneidiau ni: fel y gallom ni y rhai wrth Gyfarchi-

ad yr Angel a gawſom wybod Ymgnawdoliaeth dy Fab di trwy ei Ddioddefaint, a'i Groes ef, gael ein hebrwng i Ogoniant yr Adgyfodiad, Trwy'r vn Chriſt ein Harglwydd, *Amen.*

AMddiffyn, attolygwn arnat O Arglwydd, trwy gyfrwng Mair fendigedig forwyn bob amſer y Teulu hwn rhag pob afl wyddiant: a chan fod o ddyfnder eu calon yn oſtyngeiddlawn i ti, cadw hwynt yn ddaionus oddiwrth ddichellion y gelynion. Trwy ein Harglwydd Ieſu Griſt dy Fab di, yr hwn ſy yn byw ac yn teirnaſſu gyda thi yn v[...] dod yr Yſpryd Glan Duw tros [...] oeſoedd oeſoedd. *Amen.*

Gweddi a'r hon y dewiſir Mair forwyn fendigedig yn Patrones.

MAir Sanctеiddiol, Mam Dduw a morwyn lan, yr ydwyfi N hedдyw yn dy ddewis di yn Arglwyddes

wyddes, yn Barrones ac yn Ganllaw i mi, ac yr wyt yn bwriadu yn ddiogel, ac yn pwrpaſſu na ymwrthodaf byth a thi, ac na ddywedaf, ac na wnaf byth ddim yn dy erbyn di, ac na oddefaf i neb o'm perchen wneuthur dim byth yn erbyn dy anrhydedd di. Amhynny attolygaf arnat, cymmer fi yn waſanaethydd i ti: a bydd di yn breſennol i mi yn fy holl weithredoedd, ac na ymadaw a'm fi yn awr fy angeu. *Amen.*



Modd hawdd i gael marwolaeth ddedwydd trwy gyfrwng a help y Forwyn-Fam Mair fendigedic, wrth fel y dysgwyd gan S. Thomas *Archescop* Cantwari *a Merthyr.*

Y Y oedd S. *Thomas* beunydd yn arfer cyfarch ein Harglwyddes fendigedic ganddywedyd saith *Afe Maria* er anrhydedd am y saith priflawenydd a gawsai hi ar y ddaear. Y rhai oeddent.

1. Pany cyfarchodd yr Angel hi gan fynegi Ymgnawdoliaetth Mab Duw ynddi hi.

2. Pan, wrth ymweled S. *Elizabeth*, y ficrhawyd yr vn Dirgeledd iddi hi.

3. Pan

3. Pan y ganwyd Duw ei Mab hi ar ddydd Natalic.

4. Pan yr addolasant ef y tri Brenin ar ddydd Ystwyll.

5. Pan, wedi ei golli yn 12 mlwydd oed, y cafodd hi ef yn y Deml ymmysc y Doctorion ar ol tridie galarus.

6. Pan y cyfododd ef o feirw ar ddydd Pasch.

7. Pan y dyrchafodd ef i'r Nefoedd ar ddydd loy Dyrchafael.

Wedi i S. *Thomas* ymarfer y Defotiwn hwn ennyd o amser, y Forwyn DDIFRYCHEVLYD (ar vchapryd) a ymddangosodd iddo, gan ddywedyd: *Mae dy wasanaeth di hwn* (O Thomas) *yn hoff iawn ac yn gymmeradwy i mi: ond paham yr wyt yn cofio yn vnic y saith llawenydd y fu i mi ar y ddaear? Coffa hefyd o hyn allan y saith llawenydd eraill sydd i mi yrwon yn y Nef. Oblegid mi a lawenhaf, mi a gomfforddaf, ie ac a bresentiaf hefyd i Dduw fy Mab ar awr eu hangen y sawl oll a'm hanrhydeddant*

deddant i beunydd a phob vn o'r ddau Ddefotiwn hyn. Yn y Nef yr wyf yn llawenychu.

1. Am fy mod i wedi fy nyrchafu uwch ben yr holl bur-greaduriaid.

2. Am y Gogoniant sydd i mi o'm bod yn Fam i Dduw.

3. Am fy mod i y rhagori mewn gogoniant y Sainct eraill megis y mae'r Haul yn rhagori mewn dif-difcleirdeb y Planedau eraill.

4. Am fod y Sainct eraill yn llawenhau yn fawr am fyn-Gogoniant i, heb ddim cenfigen er lleied.

5. Am fod Duw fy Mab yn barod i roi i mi y gras a'r ffafor bynnac a ofynnaf gantho.

6. Am y Gogoniant priodol sydd i mi o ran fy *Ymddwyn Difrycheulyd.*

7. Am fod i'm llawenyddau i hyn chwanegu a mwyhau hyd ddiwedd y byd.

Hymnau



Hymnau i'w dywedyd bob dyddgwyl Fair fend. ac ar y dyddiau Satwrn, a gellir eu dywedyd beunydd os bydd defotiwn i hynny.

Ar amser y Pylgain.

'RHwn y mae'r Tir, y Mor, a'r Ser
Yn moli, addoli, a'i bregethu
'Rhwn sy'n rheoli'r driblyg Blaid
Yn-ghroth sacraidd Mair sy'n gweddu.

'Rhwn y mae'r Lleuad, Haul, ac oll
Yn ei wasnaethu ddydd a nos.
Pur ymyscaroedd Morwyn lawn
O'r Nef a'i dal : cyssegr Glos.

Mam fendigedic trwy ddawn Duw,
Yn Arch sancteiddiol groth yr hon

'Caed y Celfyddwr vcha'i glod, (gron.
Dwrn 'r hwn sy'n dal 'r holl ddaear

Mam ddedwydd iawn wrth gennad
O ffrwythlawn ras yr Yspryd sant (Nef
Dy burlan groth' escarodd ar
Wynfyd Cenhedloedd oll a'i plant.

Gogoniant i ti'r Iesu gwyn
'Rhwn 'aned i ni o'r Forwyn lan
Gyd a Duw'r Tad a'r Yspryd Sant
Trios oesoedd oll o hyn allan.

Ar amser y Lawdau.

O Ogoneddus Forwyn lan, (y ser,
Fawr fraint ymmhell vwchben
Yr hwn a'th creodd faban bach
Magaist a bron-laeth nefol per.

'Rhyn a ddyg ymmaith Efa drist
Rhoddaist i ni a'th flaendardd goref
Ir wylofus fynd draw i'r Wybr
Agoryd wyt borth-Clorion Nef.

Tydi

Tydi ddrws wyt y Brenin Ior,
A'r Llys goleuni mawr ar led,
I chwi gael byw trwy'r Forwyn-Fam
Llawenwch oll Genhedloedd Cred.

Gogoniant i ti'r Iesu gwyn,
'Rhwn aned i ni o'r Forwyn lan
Gyd a Duw'r Tad, a'r Yspryd Sant
Tros oesoedd oll o hyn allan. *Amen.*

Ar amser Gosper.

HAnffych well Seren y mor,
Mam ein Harglywdd Dduw
Morwyn lan bob amser
Porth nef ddedwydd loyw.

Cymraist yr Ave hwn
O eneu Gabriel dda
Seilia ni mewn heddwch,
Gan newid enw Efa.

Dattod rwym yr enog,
Rho i'r dall oleuni,
Gyrr ymmaith ein holl ddrwg,
Cais i n' bob daioni.

Dangos dy fod yn Fam,
Cymred ein gweddi ni
Trwot ; 'rhwn y fu gwiw
Gantho fod Fab i ti.

O Forwyn ragorol
Uwch ben oll ſwyn euraidd
Yn rhydd o'n pechodau
Gwna ni'n ddiwair lanaidd.

Dyro i n' fuchedd bur
A diberyglus daith
*F*el wrth weled Ieſu
Y llawenychom byth.

Bid moliant i *D*duw'r Tad,
I Griſt ei *F*ab rhinwedd,
Llawn barch i'r Yſpryd Glan,
I'r tri 'r vn anrhydedd. *Amen.*

Y



Y Colectau neu'r Gweddiau a ddywedir yn Gwasanaeth yr Offeren sanctaidd, ar y Suliau ac ar y Gwyliau Symmudol trwy'r flwyddyn.

Ar y Sul cyntaf o Advent.

CYfod i fynn, attolygwn arnat O Arglwydd, dy alluedd, a dyre: fel yr haeddom ni a thydi yn ein hamddiffyn gael ein gwared, o beryglon cyfagos ein pechodau, ac a thydi yn ein rhyddhau, gael bod yngadwedig. Yr hwn wyt yn byw ac yn teyrnassu gyda Duw'r Tad yn vndod yr Yspryd Glan Duw, tros holl oesoedd oesoedd. *Amen.*

Ar

Ar yr ail Sul o Advent.

CYfod i fynu, O Arglwydd, ein calonnau ni i baratoi ffyrdd dy Fab di vnigenedledic: fel y gallom trwy ei ddyfodiad ef, haeddu dy wasanaethu di ag eneiadiau puredic. Yr hwn sy'n byw ac yn teyrnassu gyda thi yn vndod yr Yrspryd Glan Duw, tros holl oeseodd oesoedd. *Amen.*

Ar y trydydd Sul o Advent.

GOstwng dy glust, attolygwn arnat O Arglwydd, i'n gweddiau ni: ac a gras dy ymweld goleua dywyllswch ein medwl ni. Yr hwn wyt yn byw ac yn teyrnassu gyda Duw'r Tad &c. *megis o'r blaen.*

Ar y pedwerydd Sul o Advent.

CYfod i fynu, attolygwn arnat O Argwlydd, dy alluedd, a dyre, ac a mawr rinwedd cymmorthwya ni:

ni: fel trwy help dy ras, y brysia maddeuant dy drugaredd di, yr hyn y mae'n pechodau ni yn ei attal. Yr hwn wyt yn byw ac yn teyrnassu, &c.

Ar y Sul yn Octav Dy' Natacic.

HOllalluoc tragywyddol Dduw, cyfarwydda ein gweithredd-oedd ni, ynol dy fodd a'th ewyllys di: fel y gallom ni yn enw dy Fab anwyl-garedic haeddu amlhau mewn gweithredoedd da. Yr hwn sy'n byw ac yn teyrnasu gyda thi, &c. *megis o'r blaen.*

Ar y Sul yn Octav Dy'gwyl Ystwyll.

CYflawna a'th ddaioni nefol, atolygwn arnat O Arglwydd, ddymuniadau dy bobl yn gweddio yn ostyngeiddlon: fel y gallant hwy weled y pethau sydd i'w gwnenthur, a bod yn abl i gyflawni y pethau a welant y dylid eu gweuthur. Trwy

ein

ein Harglwydd Jesu Christ dy Fab di, yr hwn sy'n byw ac yn teyrnassu, gyda thi yn vndod yr Yspryd Glan Duw, tros holl oesoedd oesoedd. *Amen.*

Ar yr ail Sul arol yr Ystwyll.

HOllalluoc tragywyddol Dduw, yr hwn wyt yn llywodraethu y pethau nefawl a'r rhai daearol hefyd: gwrando yn ddaionus weddiau gostyngeiddlon dy bobl, a chaniada dy dangnefedd yn ein hamseroedd ni. Trwy ein Harglwydd Jesu Christ, *&c.*

Ar y 3 Sul arol yr Ystwyll.

HOllalluoc tragywyddol Dduw, edrych yn ddaionus ar ein gwendid ni: ac i'n hamddiffyn estyn ddehenlaw dy Fawredd. Trwy'n ein Harglwydd, *&c.*

Ar

Ar y 4 Sul arol yr Ystwyll.

DUw, yr hwn a wyddost nas gallwn ni, mewn cymmaint peryglon, o ran gwendid dynol sefyll yn iawn: dyro i ni iechyd corph ac enaid, fel y gallom orchfygu, a thydi yn ein cymmorth, y pethau yr ydym yn eu dioddef oherwydd ein pechodau. Trwy ein Harglwydd, *&c.*

Ar y 5 Sul arol yr Ystwyll.

CAdw, attolygwn arnat O Arglwydd, dy deulu a'th ddaioni gwastadol: fel y gallo'r y rhai sydd a'i gobaith yn vnic ar ras o'r Nef, trwy dy nawdd a'th ymgeledd di, gael bob amser eu hamddiffyn. Trwy ein Harglwydd, *&c.*

Ar y 6 Sul arol yr Ystwyll.

CAniada i ni, attolygwn arnat Hollalluoc Dduw; gan fyfyrio bob

bob amser ar bethau rhesymmol, gyflawni yr hyn sy gymmeradwy i ti mewn geiriau a gweithredoedd. Trwy ein Ha glwydd, &c.

Ar ddy' Sul Septwagesima.

GWrando weddiau dy bobl yn ddaionus, attolygwn arnat O Arglwydd: fel y caffom ni y rhai oherwydd ein pechodau, ydym yn cael ein gofidio yn gyfion, er mwyn gogoniant dy Enw di, yn drugarog ein gwaredu. Trwy ein Harglwydd, &c.

Ar ddy' Sul Sexagesima.

O Dduw, yr hwn wyt yn gweled, nad ydym ni yn ymddiried yn yr vn o'n gweithredoedd einhun: caniada i ni yn ddaionus; trwy amddiffyn Athro y Cenhedloedd gael ein cadw rhag pob gwrthwyneb. Trwy ein Harglwydd, &c.

Ar

Ar ddy'Sul Qwinqwagesima.

GWrando yn ddaionus ein gweddiau ni, attolygwn arnat O Arglwydd: a chwedi cael ein rhyddhau o'n pechodau, gwared ni rhag pob gwrthwyneb. Trwy ein Harglwydd, *&c.*

Ar ddy'Mercher y Lludw.

CAniada O Arglwydd, i'th ffyddloniaid: a duwioldeb cyngweddol ddechreu cynnal anrhydeddus Solemniadau yr Ympryd mawr hwn, a myned trwyddo a devoriwn dibryder. Trwy ein Harglwydd, *&c.*

Ar y Sul cyntaf o'r Garawys.

O Dduw, yr hwn wyt yn puro dy Eglwys ag ymgynnal y Garawys bob blwyddyn: caniada i'th deulu; allael cyflawni mewn gweithredoedd da yr hyn y maent hwy

hwy yn ei geisio trwy ddirwestu. Trwy ein Harglwydd, *&c.*

Ar yr 2 Sul o'r Garawys.

DUw, yr hwn wyt yn gweled; ein bod ni yn fethiant o bob nerth: cadw ni oddimewn ac oddiallan: fel y caffom ein hamddiffyn rhag pob gwrthwynebau yn ein corph, a'n glanhau o bob meddyliau drwg yn ein henaid. Trwy ein Harglwydd, *&c.*

Ar y 3 Sul o'r Garawys.

ATtolygwn arnat Hollalluog Dduw, edrych ar weddiau dy wasanaethyddion gostyngeiddlawn: ac i'n hamddiffyn ni estyn ddeheulaw dy Fawredd. Trwy ein, *&c.*

Ar y 4 Sul o'r Garawys.

CAniada, attolygwn arnat Hollalluoc Dduw: i nyni y rhai ydym

ydym yn cael ein gofidio o ran haeddiant ein gwaith einhun, gael ein comfforddi trwy gyssur dy ras di. Trwy ein Harglwydd, &c.

Ar ddy' Sul y Ddioddefaint.

NI a attolygwn arnat Hollalluoc Dduw, edrych o honot yn drugaroc ar dy Deulu: fel y caffont hwy a thydi yn eu cynnal, eu rheoli yn y corph, ac a thydi yn eu cadw eu hamddiffyn yn yr enaid. Trwy ein Harglwydd, &c.

Ar ddy' Sul y Blodau.

HOllalluoc tragywyddol *Dduw*, yr hwn er mwyn rhoi esampl o ostyngeiddrwydd i'r Genhedlaeth ddynol i'w ddilyn, a wnaethost i'n Jachawdwr gymmeryd cnawd arno, a dioddef marwolaeth ar y Groes: caniada i ni yn drugaroc gymmeryd addysc o'i ddioddefgarwch ef, a bod yn gyfrannogion o'i Adgy-

Adgyfodiad. Trwy yr vn Jesu Christ ein Harglwydd, *&c.*

Ar y tridiau o flaen y Pasch.

EDrych, attolygwn arnat O Arglwydd, ar dy *D*eulu ymma, tros yr hwn nid ammheuodd ein Harglwydd Jesu Christ fod yn fodlon i'w fradychu i dwylo dynion anwireddus, a diodde f poen y Groes. Yr hwn sy'n byw ac yn teyrnasu, *&c*

Ar ddy' Sul y Pasch.

DUw, yr hwn ar y dydd heddyw, trwy dy Vniganedic *F*ab ac ef yn gorchfygu angeu, a agoraist ffordd i nyni i fyned i *D*ragwyddoldeb: cyflawna ein gweddiau ni a'th drugaredd, y rhai a'th ras a ddarfu i ti eu rhagflaenu. Trwy'r vn Jesu Christ ein Harglwydd dy *F*ab di. *&c*

Ar

Ar ddy' Llun y Pasch.

O Dduw, yr hwn trwy'r Solemniad Paschawl wyt yn rhoddi rhwymediau iachusol i'r byd: attolygwn arnat, dyro ras nefol i'th bobl: fel yr haeddant gael rhydddid perffeithlawn, a ffynnu i fywyd tragywyddol. Trwy ein Hargl. *&c.*

Ar ddy' Mawrth y Pasch.

O Dduw, yr hwn ag eppil newydd, wyt bob amser yn amlhau yr Eglwys: caniada i'th wasanaeth-ddynion, tra fyddont fyw gadw y Sacrament, yr hwn trwy ffydd a dderbynniasant. Trwy ein Harglwydd, *&c.*

Ar ddy' Pasch bychan.

CAniada, attolygwn arnat Hollalluoc Dduw, i nyni y rhai a orphennasom gynnal y Gwyliau Pa-chawl

chawl : eu cadw hwynt trwy dy gymmorth di bob amser yn ein hymarweddiad a'n buchedd. Trwy ein Harglwydd, *&c.*

Ar yr 2 Sul arol y Pasch.

DUw, yr hwn trwy ostyngeiddrwydd dy *Fab* a gyfodaist i i fynu y byd y oedd wedi ei ddymchwelyd : caniada lawenydd tragywyddol i'th ffyddloniaid : fel y gwneli i'r sawl a waredaist o beryglon marwolaeth dragywyddol, swynhau y dedwyddwch a bery byth. Trwy ein Harglwydd, *&c.*

Ar y 3 Sul arol y Pasch.

DUw, yr hwn wyt yn dangos goleuni dy wirionedd i'r sawl sy'n cyfeiliorni, er mwyn eu dwyn hwynt i ffordd cyfiawnder : caniada i bawb a gyfrifir yn y proffesiwn Christianogol ochelyd y pethau sy wrthwyneb i'r Enw hwnnw, a chanlyn y pethau

sy

ſy gyraddas iddo. Trwy ein Harglwydd, *&c.*

Ar y 4 Sul arol y Paſch.

DUw yr hwn wyt yn gwneuthur eneiadiau y ffyddloniaid i fod o vn ewyllys : caniada i'th bobl garu y peth yr wyt ti yn ei orchymmyn, a dymuno y peth yr wyt ti yn ei addo : fel ymmyſc yr amryw ddamweinion bydol, y bo ein calonnau ni yno yn ddiyſgog, lle y mae'r gwir lawenydd. Trwy ein Harglwydd, *&c.*

Ar y 5 Sul arol y Paſch.

DUw, oddiwrth yr hwn y mae pob daioni yn dyfod : caniada i'th waſanaethyddion goſtyngedic : trwy dy ymyſprydoliaeth di allu meddwl am y pethau ſy gyſion, a thrwy dy lywodraeth allu gwneuthur yr vnrhyw. Trwy ein Harglwydd, *&c.*

Ar

Ar ddy'Joy Dychafael.

CAniada, attolygwn arnat Hollalluoc Dduw, i nyni y rhai ydym yn credu, ddarfod i'th Vnigânedic Fab di, ein Rhybrynnwr ni, ar y dydd heddyw ddyrchafael i'r Nefoedd: allu o honom ninnau drigo yn y nefolion bethau. Trwy'r vn Jesu Christ ein Harglwydd, &c.

Ar y Sul yn Octav y Dyrchafael.

HOllalluoc tragywyddol Dduw, gwna i ni bob amser fod ag ewyllys duwiol tuac attat ti: a gwasanaethu dy Fawredd a gwir burlan galon. Trwy ein Hargl. &c.

Ar ddy'Sulgwyn neu'r Pentacosten.

O Dduw, yr hwn ar y dydd heddyw a ddyscaist galonnau y ffyddloniaid a llewyrch yr Yspryd Glan: dyro i ni yn yr vn Yspryd

ddyal

ddyall y pethau ſy gyſion, a llawenychu bob amſer yn ei ddiddanwch ef. Trwy ein Harglwydd Jeſu Chriſt, dy Fab di, yr hwn ſy'n byw ac yn teyrnaſu gyda thi yn vndod yr Yſpryd Glan Duw, tros holl oeſoedd oeſoedd. *Amen.*

Ar ddy' Llun Sulgwyn.

O Dduw, yr hwn a roddaiſt yr Yſpryd Glan i'th Apoſtolion: caniada i'th bobl gael derbyn effect eu duwiol ddeiſyfiad: fel y rhoddych heddwch i'r ſawl y rhoddaiſt ffydd. Trwy ein Hargl. *&c.* yn vndod yr vn Yſpryd Glan Duw, tros holl oeſoedd oeſoedd. *Amen.*

Ar ddy' Mawrth Sulgwyn.

BYdded rhinwedd yr Yſpryd Glan gyda ni, attolygwn arnat O Arglwydd: yr hwn a'i ddaioni a wnelo ein calonnau ni yn lan, ac a'n cattwo ni rhag pob gwrthwynebau

bau. Trwy ein Hargl. &c. yn vndod yr vn Yspryd Glan Duw, &c.

Ar Ddydd Sul y Drindod.

Hollalluoc tragywyddol Dduw, yr hwn a roddaist i nyni dy weision, gan gyffessu y wir ffydd, gydnabod gogoniant y Drindod dragywyddol, ac yngallu y Mawredd addoli yr Vndod: attolygwn arnat, trwy ddiogelwch yr vnrhyw ffydd, ein hamddiffyn ni yn wastadol rhag pob gwrthwynebau. Trwy ein Harglwydd, &c.

Ar yr vn dydd y gwneir coffa am y Sul cyntaf arol y Sulgwyn a'r Weddi ymma yn canlyn.

O Dduw, yr hwn wyt yn gadernid y sawl sy'n gobeithio ynnot ti, gwrando ein gweddiau ni yn [illegible]aroc: ac oblegid nas gall gwen[illegible]ynol wneurthur dim hebot ti: [illegible] i ni gymmorth dy ras: fel trwy

trwy gyflawni dy Orchymmynion, y rhyngom fodd i ti mewn ewyllys a gweithred. Trwy ein Hargl. *&c.*

Ar Ddy'gwyl Corpws Christi.

DUw, yr hwn yn y Sacrament rhyfeddol ymma, a adawaist i ni goffadwriaeth o'th Ddioddefaint di: caniadа i ni, attolygwn arnat, anrhydeddu dirgeleddion sacraidd dy Gorph a'th Waed yn y modd ac y clywom yn wastadol ynom einhun ffrwyth dy Rybrynniad. Yr hwn wyt yn byw, *&c.*

Ar y Sul yn Octav Corpws Chisti.

GWna fod gennym ni, O Arglwydd, ofn gwastadol a chariad hefyd ar dy Enw sanctaidd di: canys, byth ni wrthodi lywodraethu y sawl yr wyt yn eu dyscu yn niogelwch dy gariad. Trwy ein Harglwydd, *&c.*

Ar y 3 Sul arol y Sulgwyn.

O Dduw, amddiffynnwr y sawl sy'n ymddiried ynot ti, heb y[t] hwn nid oes dim yn nerthol, nid oes dim yn sanctaidd : amlha arnom dy drugaredd : megis y gallom a thydi yn ein theoli, ac a thydi yn ein tywyso, syned trwy y daoedd amserol, yn y modd ac nas collom y daoedd tragywyddol. Trwy ein Harglwydd, *&c.*

Ar y 4 Sul arol y Sulgwyn.

DYro i ni, attolygwn arnat O Arglwydd, trwy dy ordinhaad di allu cyfarwyddo cwrs ein buchedd yn y byd hwn yn dangnefeddol : a i'th Eglwys gael llawenychu mewn devotiwn heddychol. Trwy ein Harglwydd, *&c.*

Ar y 5 Sul arol y Sulgwyn.

DUw, yr hwn a ddarparaist dda oedd anweledic i'r sawl a'th ga

ran

rant di, tywallt chwant dy gariad i'n calonnau ni: megis y gallom ni gan dy garu di ymmhob peth, ac uwchlaw pob peth, ddyfod o hyd i'th addewidion di, y rhai sy'n rhagori pob rhyw chwant. Trwy ein Harglwyd, *&c.*

Ar y 6 Sul arol y Sulgwyn.

O Dduw pob nerth a rhinwedd, yr hwn y piau'r cwbl o'r pethau goreu, planna gariad dy Enw di yn ein calonnau ni, a chwanega ddevotiwn cresyddol ynom: fel y megi ynom y pethau y fo da, ac a serch duwioldeb y cedwi ynom y pethau da y fo wedi eu magu. Trwy ein Hargl. *&c.*

Ar y 7 Sul arol y Sulgwyn.

O Dduw, rhagluniaeth yr hwn wrth ddosparthu pob peth, nid yw ddim yn ffaelu: attolygwn arnat yn ostyngeiddlon: bwrw oddiwrthym bob peth a wnelo niweid i

ni, a dyro i ni yr hyn oll ac sydd yn broffittiol. Trwy ein Harglwydd, *&c.*

Ar y 8 Sul arol y Sulgwyn.

DYro i ni, attolygwn arnat O Arglwydd, yspryd i feddwl bob amser am y pethau sy gyfion, a chalon i'w gwneuthur hwynt: megis y gallom ni y rhai nid ydym yn dichon bod hebot ti, fyw ynol dy ewyllys di. Trwy ein Harglwydd, *&c.*

Ar y 9 Sul arol y Sulgwyn.

BYdded clustiau dy drugaredd di, O Arglwydd, yn agored i Weddiau dy weision gostyngedic: ac fel y byddo i ti ganiadu iddynt eu gofynnion, gwna iddynt ofyn y pethau y fo cymmeradwy i ti. Trwy ein Harglwydd, *&c.*

Ar

Ar y 10 Sul arol y Sulgwyn.

O Dduw, yr hwn wyt yn dangos dy hollalluogrwydd yn bennaf oll wrth drugarhau a maddeu: amlha dy drugaredd arnom ni: fel y gallom ninnau gan redeg at dy addewidion di, fod yn gyfrannogion o ddaoedd nefawl. Trwy ein Hargl, *&c.*

Ar y 11 Sul arol y Sulgwyn.

HOllalluoc tragywyddol Dduw yr hwn o amledd dy ddaioni wyt yn gwneuthur yn well i ni, nac y mae rhyglyddiannau a gweddiau dy weision gostyngedic yn haeddu: tywallt dy drugaredd arnom: gan faddeu i ni y pethau y mae'n cydwybod yn eu hofni: a chan roddi i ni y pethau nid yw ein gweddi ni yn beiddio eu gofyn. Trwy ein Harglwydd, *&c.*

A y 12 Sul arol y Sulgwyn.

HOllalluoc a thrugareddus Dduw, o ddaioni yr hwn y mae'n deillio', fod dy ffyddloniaid yn dy wasanaethu di yn deilwng ac yn ganmoledic: caniada i ni attolygwn arnat, allu rhedeg at dy addewidion di heb na bai na rhwystr. Trwy ein Harglwydd, *&c.*

Ar y 13 Sul arol y Sulgwyn.

HOllalluoc tragywddol Dduw, dyro i ni angwaneg o ffydd, o obaith, ac o gariad perffaith: ac fel yr haeddom gael yr hyn yr wyt yn ei addo, gwna i ni garu yr hyn yr wyt yn ei orchymmyn. Trwy ein Harglwydd, *&c.*

Ar y 14 Sul arol y Sulgwyn.

CAdw, O Arglwydd attolygwn arnat, dy Eglwys a'th drugaredd gwastadol

gwaſtadol: ac oblegid fod marwoldeb dynawl hebot ti yn llithro tua'r llawr: gwared ni bob amſer a'th gymmorth di rhag pob peth niweidiol, ac at bethau iachuſol cyfarwydda ni. Trwy ein Hargl. *&c.*

Ar y 15 Sul arol y Sulgwyn.

DY drugaredd gwaſtadol, O Arglwydd, a lanhao ac a gatwo dy Eglwys: ac oblegid nas gall hi hebot ti Sefyll yn ddiogel ddianaf, rheola hi bob amſer a'th ddaioni. Trwy ein Harglwydd, *&c.*

Ar yr 16 Sul arol y Sulgwyn.

DY ras di, attolygwn arnat O Arglwydd, a'n rhagflaeno ni bob amſer, ac a'n canlyno: ac a'n gwnelo ni i ymroi yn waſtadol ar weithredoedd da. Trwy ein Harglwydd, *&c.*

Ar y 17 Sul arol y Sulgwyn.

CAniada, attolygwn arnat O Arglwydd, i'th bobl allu gochelyd llygredigaethau Cythreulic: ac a meddwl purlan dichon dy ddilyn di, yr vnic Dduw. Trwy ein Harglwydd, *&c.*

Ar y 18 Sul arol y Sulgwyn.

GWeithrediad dy drugaredd di, attolygwn arnat O Arglwydd, a gyfarwyddo ein calonnau ni: canys iti, hebot ti, nid ydym ni yn gallu rhyngu bodd. Trwy ein Harglwydd, *&c.*

Ar y 19 Sul arol y Sulgwyn.

HOllalluoc a thrugareddus Dduw, cadw oddiwrthym yn ddaionus bob pethau gwrthwynebus i ni: fel gan fod yn barod mewn enaid yn gyſtal a chorph, y gallom a rhyddi-

on

on galonnau, gyflawni yr hyn sy'n perthyn i ti. Trwy ein Hargl. *&c.*

Ar yr 20 Sul arol y Sulgwyn.

DYro yn foddlawn, attolygwn arnat O Arglwydd, heddwch a maddeuant i'th ffyddloniaid: fel y glanheir hwynt hwy o bob camweddau, ac y gwasanaethant hwythau dydi a meddwl dibryder. Trwy ein Harglwydd, *&c.*

Ar y 21 Sul arol y Sulgwyn.

CAdw dy deulu, attolygwn arnat O Arglwydd, a'th ddaioni gwastadol: fel y byddo trwy dy amddiffyn di yn rhydd o bob gwrthwyneb, ac yn ddevotionol i'th Enw di mewn gweithredoedd da. Trwy ein Harglwydd, *&c.*

Ar y 22 Sul arol y Sulgwyn.

DUw yr hwn wyt ein nodded ni a'n nerth, ac yn wir Awdur

duwioldeb

duwioldeb: gwrando weddiau devotionol dy Eglwys, a chaniada i ni gael derbyn yn gyflawn, yr hyn yr ydym yn ei ofyn yn ffyddlon. Trwy ein Harglwydd Jesu Christ, &c.

N*Ota na bydd o Suliau arol y Sulgwyn ond 23 o'r hyn lleiaf, ac 28 o'r hyn mwyaf: i'r rhai nid appwyntwyd ond 24 o Weddiau yn unic. Amhynny, pan ni bo ond 23 o Suliau, yr ydys yn dywedyd y 23 Weddi ar y diwrnod gwaith nessaf o flaen y 23 Sul, a'r 24 Weddi ar y 23 Sul hwnnnw arol y Sulgwyn. Ond os bydd 25 o Suliau arol y Sulgwyn, ar y 24 Sul y dywedir Gweddi y 6 Sul arol y Ystwyll; ac ar y 25 Sul, Gweddi y 24 Sul. Os bydd 26 o Suliau arol y Sulgwyn, ar y 24 Sul y dywedir Gweddi y 5 Sul arol yr Ystwyll; ac ar y 25 Sul, Gweddi y 6 Sul; ac ar y 26 Sul Gweddi y 24 Sul. Os bydd 27 o Suliau arol y Sulgwyn, yna ar y 24 Sul y dywedir Gweddi y 4 Sul arol yr Ystwyll; ac ar y 25 Sul, Gweddi y 5 Sul arol*

arol yr Ystwyll; ac ar y 26 Sul, Gweddi y 6 Sul arol yr Ystwyll; ac ar y 27 Sul, Gweddi y 24 Sul. Ac o'r diwedd os bydd 28 o Suliau arol y Sulgwyn, yna ar y 24 Sul y dywedir Gweddi y 3 Sul arol yr Ystwyll; ac ar y 25 Sul, Gweddi y 4 Sul; ac ar y 26 Sul, Gweddi y 5 Sul; ac ar 27 Sul, Gweddi y 6 Sul arol yr Ystwyll; ac ar yr 28 Sul, Gweddi 24 Sul arol y Sulgwyn.

Ar y 23 Sul arol y Sulgwyn.

ABsolvia, attolygwn arnat O Arglwydd, gamweddau dy bobl: fel y gallom ni o rwymau'r pechodau, y rhai trwy ein gwendid a wnaethom, trwy dy ddaioni di gael ein rhyddhau. Trwy ein Harglwydd,

Ar y 24 Sul arol y Sulgwyn.

CYffro, attolygwn arnat O Arglwydd, ewyllysiau dy ffyddloniaid: fel y gallant hwy gan gyflawni

ni yn ddyfalach ffrwyth dy waith duwfawl di, dderbyn rhwymediau helaethach o'th drugaredd. Trwy ein Harglwydd, &c. *Amen.*

Y Colectau nen'r Gweddiau a ddywedir yn-Gwasanaeth yr Offeren sanctaidd ar Ddyddiau Gwyl gorchymmynnedic y Sainct trwy'r flwyddyn megis hefyd,

Ar Ddyddiau Gwyl rhai eraill o'r Sainct, a arferir eu cadw yn vchel-Solemn yn llawer o leoedd, er nad ydyw'r Eglwys yn eu gorchymmyn hwynt ymmhob man.

Ar Ddydd'gwyl S. Andreas *Apostol.*
Tachwedd 29.

YR ydym yn gweddio yn ostyngeiddlon, O Arglwydd, ar dy Fawredd

Fawredd di : megis y bu'r bendigedic Sanct *Andreas* Apostol yn bregethwr ac yn reolwr yn dy Eglwys di : felly fod ohono attat ti yn gyfrwngwr gwastadol trosom ni. Trwy ein Harglwydd Jesu Christ dy Fab di, yr hwn sy'n byw ac yn teyrnasu gyda thi yn vndod yr Yspryd Glan Duw, tros holl oesoed oesoedd, *Amen.*

Ar Ddy'gwyl S. Ffrancis Xaveriws *Rhagfyr* 3.

DUw, yr hwn a fynnaist gynnull i'th Eglwys Genhedloedd yr Indiaau trwy bregethu a Gwyrthiau y bendigedic Sanct *Ffrancis* : caniada yn drugaroc i nyni y rhai ydym yn anrhydeddu ei ryglyddiannau gogoneddus ef, allael hefyd dilyn ei examplau. Trwy ein Harglwydd, *&c.*

Ar

ni yn ddyfalach ffrwyth dy waith duwfawl di, dderbyn rhwymediau helaethach o'th drugaredd. Trwy ein Harglwydd, &c. *Amen.*

Y Colectau neu'r Gweddiau a ddywedir yn-Gwasanaeth yr Offeren sanctaidd ar Ddyddiau Gwyl gorchymmynnedic y Sainct trwy'r flwyddyn megis hefyd,

Ar Ddyddiau Gwyl rhai eraill o'r Sainct, a arferir eu cadw yn vchel-Solemn yn llawer o leoedd, er nad ydyw'r Eglwys yn eu gorchymmyn hwynt ymmhob man.

Ar Ddydd'gwyl S. Andreas *Apostol. Tachwedd 29.*

YR ydym yn gweddio yn ostyngeiddlon, O Arglwydd, ar dy Fawredd

Fawredd di : megis y bu'r bendigedic Sanct *Andreas* Apoſtol yn bregethwr ac yn reolwr yn dy Eglwys di : felly fod ohono attat ti yn gyfrwngwr gwaſtadol troſom ni. Trwy ein Harglwydd Jeſu Chriſt dy Fab di, yr hwn ſy'n byw ac yn teyrnaſu gyda thi yn vndod yr Yſpryd Glan Duw, tros holl oeſoed oeſoedd, *Amen.*

Ar Ddy'gwyl S. Ffrancis Xaveriws *Rhagfyr* 3.

DUw, yr hwn a fynnaiſt gynnull i'th Eglwys Genhedloedd yr Indiaau trwy bregethu a Gwyrthiau y bendigedic Sanct *Ffrancis* : caniada yn drugaroc i nyni y rhai ydym yn anrhydeddu ei ryglyddiannau gogoneddus ef, allael hefyd dilyn ei examplau. Trwy ein Harglwydd, *&c.*

Ar Ddy'gwyl Conceptiwn neu Ymddwyn Mair fendigedic. Rhag. 8.

DYro ddawn o'th nefawl ras, attolygwn arnat O Arglwydd, i'th weision: fel y bo i'r sawl y bu esgor Mair fendigedic yn ddechreuad o iachawdwriaeth, addunedic Solemniad ei Hymddwyn hi yn angwaneg o heddwch. Trwy ein Harglwydd, *&c.*

Ar Ddy'gwyl S. Thomas *Ap.* Rhag. 21.

DYro i ni, attolygwn arnat O Arglwydd, ymogoneddu yn Uchelwyl dy Apostol bendigedic S. *Thomas*: fel y caffom trwy ei amddiffyn ef ein cymmorthwyo bob amser, ac y gallom ddilyn ei ffydd ef a devotiwn cyngweddol. Trwy ein Harglwydd, *&c.*

Ar

Ar Ddy' Natalic Iesu Christ. Rhag. 25.

CAniada, attolygwn arnat Hollalluoc Dduw, i enedigaeth rhyfeddol dy Vnicanedic Fab trwy'r cnawd, ein gwared ni : y rhai tan iau pechod y mae hen gaethiwed yn eu dal. Trwy'r vn Jesu Christ ein Harglwydd, dy Fab di, yr hwn sy'n byw ac yn teyrnasu gyda thi yn vndod yr Yspryd Glan Duw, tros holl oesoedd oesoedd. *Amen.*

Ar Ddy'gwyl S. Stephan *y Merthyr Cyntaf. Rhag.* 26.

DYro i ni, attolygwn arnat O Arglwydd, allu dynwared yr hyn yr ydym yn ei anrhydeddu : fel y galom ddyscu caru ein gelynnion hefyd : oblegid ein bod ni yn cynnal Genedigaeth-Wyl yr hwn a wybu tros ei Erlidwyr, weddio at ein Harglwydd Jesu Christ dy Fab di, yr hwn sy'n byw ac yn teyrnasu, *&c.*

Ar Ddy'gwyl S. Ioan Ap. & Evang.
Rhag. 27.

GOleua, O Arglwydd, dy Eglwys yn ddaionus: fel wedi cael ei goleuo a dysceidiaethau dy Apostol a'th Evangelwr y bendigedic S. *Ioan*, y gallo hi ddyfod i feddiannu dy ddoniau tragywyddol di. Trwy ein Hargl. *&c.*

Ar Ddy'gwyl y Gwirioniaid sanctaidd.
Rhag. 28.

O Ddnw, moliant yr hwn ar y dydd heddyw, nid gan lafaru, ond gan farw, a gyffessasant y Merthyri gwirion: marwolaetha ynom ni bob eniwed pechodau: fel y gallo ein buchedd ni mewn ymarweddiad hefyd, gyfadef dy ffydd di yr hon y mae'n tafod ni yn ei llafaru. Trwy ein Harglwydd, *&c.*

Ar

Ar Ddy'gwyl S. Thomas *o Cantwari Archescop a Merthyr. Rhag.* 29.

O Dduw, oherwydd Eglwys yr hwn a chleddyfau yr annuwiol, y lladdwyd y gogoneddus Escop S. *Thomas* : caniada attolygwn arnat, i bawb ac sydd yn ymbil am ei gymmorth ef, gael derbyn yn iachuslawn y cwbl o'i gofyniad. Trwy ein Harglwydd, *&c.*

Ar Ddy'gwyl S. Silvester *Pap & Conf. Rhag.* 31.

DYro attolygwn arnat Hollalluoc Dduw, i Vchelwyl dy Gonffessor a'th Escop y bendigedic S. *Silvester*, chwanegu devotiwn ynom ni a iachawdwriaeth hefyd. Trwy ein ein Harglwydd, *&c.*

Ar Ddy' Calan, Circwmcitiwn neu Enwaediad ein Hargl. Iesu Christ. Ian. 1.

DUw, yr hwn trwy ffrwythlawn forwyndod Mair fendigedic, a roddaist

roddaist obrwyon o iachawdwriaeth dragywyddol i'r Genhedlaeth ddynol: caniada attolygwn arnat, i nyni ei chlywed hi yn cyfryngu trosom, trwy'r hon yr haeddasom dderbyn Awdur ein bywyd, ein Harglwydd Jesu Christ dy Fab di. Yr hwn sy'n byw ac yn teyrnasu, *&c.*

Ar Ddy'gwyl Ystwyll. Ian. 6.

DUw, yr hwn ar y dydd heddyw, trwy dwysogaeth Seren a ddangosaist i'r Cenhedloedd dy Vnicanedic Fab: caniada yn drugarog i nyni y rhai ydym ynawr yn dy gydnabod di, ddyfod i gael gweled tegwch gwedd dy Vchelder. Trwy'r vn Jesu Christ ein Hargl. *&c.*

Ar Ddy'gwyl Troad S. Pawl *Apost. Ian.* 25.

DUw, yr hwn a ddyscaist yr holl Fyd trwy bregethiad y bendigedic Apostol S. *Pawl*: attolygwn arnat,

arnat, dyro i nyni y rhai ydym heddyw yn cynnal Gwyl ei Droad ef, allael cerdded attat ti ar hyd ei esamplau ef. Trwy ein Hargl. &c.

Ar Ddy'gwyl Puredigaeth Mair fendigedic, sef Gwyl Fair y Canhwyllau. Chwefror 2.

HOllalluoc tragywyddol Dduw, ni a attolygwn yn ostyngeiddlon ar dy Fawredd di: megis ar y dydd heddyw y presentwyd dy Vnic anedic Fab yn sylwedd ein cnawd ni yn y Deml; felly beri ohonot ein presentu ninnau ag eneidiau purlan ger dy fron di. Trwy'r vn Jesu Christ, &c.

Ar Ddy'gwyl S. Matthias *Apostol. Chwefr.* 24.

DUw, yr hwn a wnaethost y bendigedic S. *Matthias* yn gyfaillcydradd i'r Apostolion: dyro i ni, attolygwn arnat allael clywed bob amser

amser ymysgaroedd dy drugaredd di yn ein cylch, ac o'n plegyd ni. Trwy ein Hagl. *&c.*

Ar Ddy'gwyl S. David *Escop Conf. Mawrth* 1.

GWrando, attolygwn arnat O Arglwydd ein gweddiau ni, yr rhai yr ydym yn eu llafaru attat ti ar Vchelwyl dy Gonffessor a'th Escop y benigedic S. *David* : a thrwy gyfrwng ei ryglyddiannau ef, yr hwn a haeddodd dy wasanaethu di yn deilwng, rhyddha ●yni o'n holl bechodau. Trwy ein Harglwydd, *&c.*

Ar Ddy'gwyl S. Joseph *Con. Maw.* 19.

CYmmorthwyer ni, attolygwn arnat O Arglwydd, trwy ryglyddiannau Priodfab dy Fam sancteiddlawn di : fel y rodder i ni trwy ei gyfrwng ef, yr hyn nid yw ein haeddiant ni yn abl i'w gael.

Yr hwn wyt yn byw, ac yn teyrnaſu gyda Duw'r Tad yn vndod *&c.*

*Ar Ddy'gwyl S.*Bened *Abad. Maw.* 21.

GOrchymmynned nyni i ti, attolygwn arnat O Arglwydd, cyfrwng y bendigedic Abad S. *Bened*: fel y gallom gael trwy ei gymmorth ef, yr hyn nid ydym ni yn dichon ei gael trwy ein haeddiant einhun. Trwy ein Harglwydd, *&c.*

Ar Ddy'gwyl Annwntiatiwn ſef Cyfarchiad Mair forwyn fendigedic. Mawrth 25.

DUw, yr hwn a fynnaiſt i'th Air gymmeryd cnawd o groth Mair forwyn fendigedic, a'r Angel yn ei chyfarch hi: caniada i'th weiſion goſtyngedic; y rhai ydym yn credu ei bod hi yn wîr Fam Dduw, gael ger dy fron di ein cymmorthwo trwy ei chyfrwng hi. Trwy yr vn Jeſu Chriſt, *&c.*

Ar

*Ar Ddy'gwyl S.*Marc *Evang. Ebrill* 25

DUw, yr hwn a gras pregethu yr Evangel sanctaidd, a ddyrchafaist dy Evangelwr y bendigedic *S. Marc*: dyro i ni, attolygwn arnat, bob amser gael lles o'i ddysceidiaeth ef, a'n hamddiffyn a'i Weddi. Trwy ein Hargl. *&c.*

Ar Ddy'gwyl S. Philip *& S.* Iacob *Apost. Mai* 1.

O Dduw, yr hwn wyt bob blwyddyn yn ein llawenychu ni ag Vchelwyl dy Apostolion S. *Philip* a S. *Iacob*: dyro i ni attolygwn arnat, gael ein dyscu a'i duwiol esamplau hwynt, oherwydd rhyglyddiannau y rhai yr ydym yn llawenhau. Trwy ein Hargl. *&c.*

Ar Ddy'gwyl Inventiwn sef Caffael y Groes sanctaidd. Mai 3.

O Dduw, yr hwn yn rhyfeddol Gaffael y Groes iachuslawn, a ad-

adnewyddaist Wrthiau dy Ddioddefaint : caniada i ni, trwy bris y Pren bywiol hwnnw, gael derbyn diddanion dedwyddlawn y bywyd tragywyddol. Yr hwn wyt yn byw ac yn teyrnasu, *&c.*

Ar Ddy'gwyl S. Barnab *Apost. Mihefin* 11.

DUw, yr hwn wyt a rhyglyddiannau ac a chyfrwng dy Apostol bendigedic S. *Barnab* yn ein llawenychu ni : caniada yn drugaroc i nyni, y rhai trwyddo ef ydym yn gofyn dy ddoniau di, gael trwy ddaioni dy ras di eu derbyn hwynt. Trwy ein Harglwydd, *&c.*

Ar Ddy'gwyl Decolatiwn S. *Gwenfrewi Wyryf a Merthyr. Mih.* 22.

HOllalluoc tragywddol Dduw, yr hwn a addurnaist y fendigedic S. *Gwenfrewi* a gwobr Morwyndod : par i ni, trwy ei duwiol gyfrwng

frwng hi, ddiyffyru truth a gwenieith y byd hwn, a mwynhau gyda hi Sedd y gogoniant tragywyddol. Trwy ein Harglwydd, &c.

Ar Ddy'gwyl S. Joan Fedyddiwr. *Mih.* 24.

DUw, yr hwn a Genedigaeth y bendigedic S. *Ioan* a wnaethost y diwrnod presennol yn anrhydeddus: caniada rás o lawenydd ysprydol i'th bobl; a chyfarwydda eneidiau yr holl ffyddloniaid ar hyd y ffordd i iachawdwriaeth dragywyddol. Trwy ein Hargl. &c.

Ar Ddy'gwyl yr Apostolion S. Petr & *S.* Pawl. *Mihefin* 29.

O DDuw, yr hwn a gyssegraist y diwrnod hwn a merthyrdod yr Apostolion S. *Petr* & S. *Pawl*: caniada i'th Eglwys ymmhob peth ddilyn eu gorchymmyn hwynt, gan y rhai y darfu iddi gymmeryd dechre-

nad

nad y Ffydd. Trwy ein Harglwydd, *&c.*

Ar Ddy'gwyl Visitatiwn sef Gofwy Mair fendigedic. Gorphenhaf. 2.

DYro ddawn o'th nefol ras, attolygwn arnat O Arglwydd, i'th weision: fel y bo i'r sawl y bu esgor Mair fendigedic y ddechreuad o iachawdwriaeth, addunedic Solemniad ei Gofwy hi yn angwaneg o heddwch. Trwy ein Harglwydd, *&c.*

Ar Ddy'gwyl S. Mair Magdalen. *Gorph.* 22.

GAd i ni gael ein cymmhorth, attolygwn arnat O Arglwydd, a gweddiau y fendigedic S. *Mair Magdalen*: ar erich yr hon y cyfodaist o feirw i fyw ei brawd hi Lazarws, yr hwn oedd wedi marw ers pedwar diwrnod. Yr hwn wyt byw yn teyrnsu, *&c.*

Ar Ddy'gwyl S. Jacob *Ap. Gorph.* 25.

BId ti, O Arglwydd, yn sanctei-ddiwr ac yn geidwad i'th bobl: fel gan gael eu cadarnhau ag amddiffyn dy Apostol *S. Iacob*, y rhyngant fodd i ti yn eu hymarweddiad, ac y gwasanaethant di a meddwl dibryder. Trwy ein Harglwydd, *&c.*

Ar Ddy'gwyl S. Ann *Mam Mair forwyn fendigedic. Gorph.* 26.

O Dduw, yr hwn a deilyngaist roddi'r gras i'r fendigedic *S. Ann* o haeddu bod yn fam i Fam dy Vnicanedic Fab: caniada i ni gael gan dy fron di ein cymmhorthwyo a'i hamddiffyn hi, Vchelwyl yr hon yr ydym yn ei chynnal. Trwy'r vn Jesu Christ, *&c.*

Ar Ddy'gwyl S. Ignatius *Con. Gor.* 31.

DUw yr hwn er mwyn mwy ymledu gogoniant dy Enw, a newydd

wydd gymmorth trwy'r bendigedic S. *Ignatiws* a gadarnheaiſt yr Eglwys yn milwrio ymma: caniada i ni trwy ei help, ac wrth ddynwared ei eſampl ef, wedi ymdrechu ar y ddaear gael ein coroni gydag ef yn y Nefoedd. Yr hwn wyt yn byw ac yn teyrnaſu, *&c.*

Ar Ddy'gwyl S. Dominic *Con. Awſt.* 4.

DUw, yr hwn a deilyngaiſt lewychu yr Eglwys a rhyglyddiannau ac a dyſceidiaethau dy Gonffeſſor y bendigedic S. *Dominic*: caniada trw ei gyfrwng ef, na bo byth eiſiau cymmorth daearol arni, a chwanegu ohoni bob amſer mewn proffit yſprydol. Trwy ein Harglwydd, *&c.*

Ar Ddy'gwyl S. Maria *ad Nives. Awſt.* 5.

CAniada i nyni dy weiſion, attolygwn arnat O Arglwydd

Dduw, ſwynhau iechyd corph ac enaid; a thrwy ogoneddus gyfrwng Mair ſendigedic forwyn bob amſer, gael ein rhyddhau o'r triſtwch preſennol, a meddiannu y llawenydd a bery byth. Trwy ein Hargl. &c.

Ar Ddy'gwyl Transffiguratiwn neu Ymrithiad yr Ieſu. Awſt. 6.

O Dduw, yr hwn yn Ymrithiad dy Vnicanedic Fab a theſtiolaeth y Tadau a gadarnheaiſt ſacramentau ein Ffydd ni: ac a lleſerydd yn dyfod o'r cwmmwl gloyw, a ragarwyddaiſt yn rhyfeddol ſabwyſiad perffeithlawn y plant: caniada yn drugaroc i ni allu cael bod yn gydetifeddion a Brenin y gogoniant eihun, ac yn gyfraunogion o'r vnrhyw agoniant. Trwy'r vn Jeſu Chriſt, &c.

Ar Ddy'gwyl S. Lawrens *Ferthyr. Awst.* 10.

DYro i ni, attolygwn arnat O Arglwydd, allu diffoddi fflammau ein pechodau: yr hwn a roddaist i'r bendsgedic S. *Lawrens*, allael gorchfygu poethni llosgedic ei arteithiau. Trwy ein Harglwydd, *&c.*

Ar Ddy'gwyl S. Clara *Wyryf. Awst.* 12.

GWna, attolygwn arnat O Arglwydd, dy wasanaethyddion yn datgan Genedigaeth addunedic dy fendigedic Wyryf *S. Clara*; trwy ei chyfrwng hi, yn gyfrannogion o lawenydd nefol, ac yn gyd-etifeddion a'th Vnicanedic Fab. Yr hwn sy'n byw ac yn teyrnasu, *&c.*

Ar Ddy'gwyl Asswmptiwn Mair forwyn fendigedic. Awst. 15.

MAddeua, attolygwn arnat O Arglwydd, ein pechodau i'th

weision: fel y gallom ni y rhai nid ydym yn gallael rhyngu bodd i ti a'n gweithredoedd einhun, fod yn gadwedic trwy gyfrwng Mam dy Fab di ein Harglwydd ni. Trwy'r vn Jesu Christ ein Harglwydd, yr hwn, &c.

Ar Ddy'gwyl S. Bartholomew *Apost. Awst.* 24.

HOllalluoc tragywyddol Dduw, yr hwn a roddaist i ni anrhydeddus a sanctaidd lawenydd y diwrnod hwn, wrth gadw Vchelwyl dy Apostol bendigedic *S. Bartholomew*: dyro i'th Eglwys, attolygwn arnat, garu yr hyn a gredodd ef, a phregethu yr hyn a ddyscodd. Trwy ein Harglwydd, &c.

Ar Ddy'gwyl Genedigaeth Mair forwyn fendigedic. Medi 8.

DYro ddawn, o'th nefol ras attolygwn arnat O Arglwydd, i'th weision: fel y bo, i'r sawl y bu esgor

gor Mair fendigedic yn dechreuad o iachawdwriaeth, addunedic Solemniad ei Genedigaeth hi, yn angwaneg o heddwch. Trwy ein Harglwydd, &c.

Ar Ddy'gwyl Dyrchafiad y Grog sanctaidd. Med. 14.

DUw, yr hwn ar y diwrnod ymma, wyt yn ein llawenychu ni a blynyddol Vchelwyl Dyrchafiad y Groes sanctaidd. dyro i ni attolygwn arnat, haeddu cael gobrwyon ei Rybrynniaeth ef yn y Nef, dirgeledd yr hwn yr ydym yn ei gydnabod ar y ddaear. Trwy'r vn Jesu Christ, &c.

Ar Ddy'gwyl S. Matthew *Ap. Med.* 21.

CYmmhorthwyer ni, O Arglwydd, a gweddiau y bendigedic Apostol ac Evangelwr *S. Matthew*: fel y rodder i ni trwy ei gyfrwng ef, yr hyn nid ydym ni yn abl i'w gael. Trwy ein Hargl. &c.

Ar Ddy'gwyl S. Michael *Archangel. Med.* 29.

O Dduw, yr hwn mewn trefn rhyfeddol, ydwyt yn dosparthu gweinidogaethau yr Angelion a Dynion hefyd : caniada yn ddaionus i nyni, gan y rhai sy'n bresennol bob amser i'th wasanaethu di yn y Nef, gael amddiffyn ein bywyd ar y ddaear. Trwy ein Harglwydd, *&c.*

Ar Ddy'gwyl S. Thomas *o Henffordd Escop & Conf. Hydref* 2.

DYro, attolygwn arnat hollalluoc Dduw; i Vchelwwl dy Gonffessor a'th Escop y bendigedic *S. Thomas* chwanegu devotiwn ynom ni, a iachawdwriaeth hefyd. Trwy ein Hargl. *&c.*

Ar Ddy'gwyl S. Ffrancis *o Assisiwm. Hyd.* 4.

DUw, yr hwn trwy haeddedigaethau y bendigedic *S. Ffrancis*, ydwyt

ydwyt yn mawrhau dy Eglwys ag eppil newydd: dyro i ni trwy ei ddynwared ef, ddibrisio pethau daearol, a llawenhau gan fod bob amser yn gyfrannogion o ddoniau nefol. Trwy ein Harglwydd, *&c.*

Ar Ddy'gwyl S. Teresia *Wyryf. Hyd.* 15.

GWrando ni, O Dduw ein Iachawdwr, ac megis yr ydym yn llawenychu oherwydd Vchelwyl dy fendigedic Wyryf S. *Teresia*: felly gwna i ni gael ein maethu ag ymborth ei dysceidiaeth nefol hi, a'n dyscu hefyd a serch ei devotiwn duwiol hi. Trwy ein Harlwydd, &c.

Ar Ddy'gwyl S. Wrswla *a'i chyfeillessau Gwyryfon a Merthyri. Hyd.* 21.

DYro i ni, attolygwn arnat ein Harglwydd Dduw, a devotiwn dibaid anrhydddeddu buddugoliaethau dy Wyryfon a'th Ferthyri sanctaid-

ctaidd *Wrswla* a'i chyseillessau : fel, y rhai nid ydym yn dichon eu canmol ag ewyllysfryd teilwng, y gallom o'r hyn lleiaf gyrchu attynt a gwasanaethgarwch gastyngeiddlon. Trwy ein Harglwydd, *&c.*

Ar Ddy'gwyl S. Simon *& S.* Judas *Apost. Hyd.* 28.

DUw, yr hwn a roddaist i ni ddyfod i gydnabod dy Enw di trwy'r Apostolion bendigedic S. *Simon* & S. *Judas* : caniada i ni barchu yn broffittiol eu gogoniant tragywyddol hwynt, a chael lles wrth eu prchu. Trwy ein Hargl. *&c.*

Ar Ddyddgwyl yr Holl Sainct. Tacbwedd 1.

HOllalluoc tragywnddol Dduw, yr hwn a roddaist i ni ar vn Vchelwyl barchedic anrhydeddu rhyglyddiannau dy Holl Sainct : dyro i ni trwy amledd y cyfryngon amlder

amlder dymunol o drugaredd. Trwy ein Harglwydd, *&c.*

Ar Ddy'gwyl y Meirw ffyddlon. Tach. 2.

DUw Creawdr a Rhybrynnwr yr holl ffyddloaiaid, dyro i eneidiau dy wasanaethwyr a'th wasanaethferched ryddhaad o'i hollbechodau: fel trwy ostyngeiddlawn weddiau duwiol y caffant y maddeuant, a ddymunasant bob amser. Trwy ein Harglwydd, *&c.*

Ar Ddy'gwyl S. Gwenfrewi *Wyryf a Merthyr. Tach. 3.*

HOllalluoc tragywyddol Ddnw, yr hwn a addurnaist y fendigedic S. *Gwenfrewi* a gwobr morwyndod: par i ni, attolygwn arnat, trwy ei duwiol gyfrwng hi, ddiystyru truth a gweniaith y byd hwn, a mwynhau gyda hi Sedd y gogoniant tragywyddol. Trwy ein Harglwydd, *&c.*

Ar

Ar Ddy'gwyl Presennatiwn Mair forwyn fendigedic. Tach. 21.

DUw, yr hwn ar y dydd heddyw, a synnaist bresentu Mair sendigedic forwyn bob amser yn y Deml, yn drigfa i'r Yspryd Glan: caniada i ni, attolygwn arnat, trwy ei chyfrwng hi, haeddu cael ein presentu yn Nheml dy Ogoniant di. Trwy ein Hargl. Jesu Christ, dy Fab di, yr hwn gyda thi sy'n byw ac yn teyrnasu yn vndod yr vn Yspryd Glan Duw, tros holl oesoedd oesoedd. *Amen.*

Ar Ddyddiau Gwyl y Sainct yn gyffredinol.

Ar Ddy'gwyl Merthyr ac Escop.

EDrych ar ein gwendid ni, O Dduw Hollalluoc: ac am fod pwys ein gwaith ni einhun yn blino arnon yn drwm, gad i gyfrwng gogoneddus y bendigedic Sanct N. dy Escop a'th Ferthyr di ein hamddiffyn ni. Trwy ein Hargl, &c. *Gwe-*

Gweddi arall am gyfrwng y cyfryw Sanct.

DUw, yr hwn wyt bob blwyddyn yn ein llawenhau ni a Solemniad dy Escop a'th Ferthyr y bendigedic *Sanct* N: caniada yn ddaionus i ni gael mwynhau ei amddiffyn ef, Genedigaeth-Wyl yr hwn yr ydym yn cynnal. Trwy ein Hargl. *&c.*

Ar Ddy'gwyl Merthyr yn vnic.

CAniada, attolygwn arnat Hollalluoc Dduw: i nyni y rhai ydym yn cadw Genedigaeth-Wyl y bendigedic *Sanct* N. dy Ferthyr di, trwy ei gyfrwng ef allu cael ein diogelu mewn cariad ar dy Enw di. Trwy ein Harglwydd, *&c.*

Gweddi arall am gyfrwng y cyfryw Sanct.

CAniada, attolygwn arnat Hollalluoc Dduw, i ni trwy gyfrwng y

y bendigedic Sanct N. gael ein gwared o bob gwrthwyneb yn ein corph, ac o bob meddwl drwg yn ein henaid. Trwy ein Harglwydd, *&c.*

Ar Ddy'gwyl amryw Merthyri ac Escopion.

AMddiffynned ni, attolygwn arnat O Arglwydd, Gwyl y Merthyri ac Escopion hefyd y bendigedic Sanct N. & sanct N. a gorchymmynned ni i ti eu gweddi anrhydeddus hwynt. Trwy ein Harglwydd, *&c.*

Ar Ddy'gwyl amryw Merthyri yn vnic.

DUw, yr hwn wyt yn caniadu i ni gadw Genedigaeth-wyl dy Ferthyri bendigedic S. N. a Sanct N. dyro i ni yn y gwynfyd tragywyddol lawenychu oherwydd eu cyffeillach hwynt. Trwy ein Harglwydd, *&c.*

Gweddi arall am gyfrwng y cyfryw Sainct.

DUw, yr hwn wyt bob blwyddyn yn ein llawenhau ni ag Vchelwyl dy Ferthyri bendigedic *S*anct N. & *S*anct N. caniada i ni yn ddaionus, gael ein hennynnu a'i hexamplau hwynt, oherwydd y rhai yr ydym yn llawenychu. Trwy ein Hargl. *&c.*

Ar Ddy'gwyl Escop Confessor.

DYro, attolygwn arnat Hollalluoc Dduw; i Vchelwyl dy Gonffessor a'th Escop y bendigedig *S*anct N. chwanegu devotiwn ynom ni, a iachawdwriaeth hefyd. Trwy ein Hargl. *&c.*

Gweddi arall am gyfrwng y cyfryw Sanct.

GWrando, attolygwn arnat O Arglwydd, ein gweddiau ni, y

y rhai yr ydym yn eu llafaru attat ti ar Vchelwyl dy Gonffessor a'th Escop y bendigedic sanct N. a thrwy gyfrwng ei ryglyddiannau ef, yr hwn a haeddodd dy wasanaethu di yn deilwng, rhyddha nyni o'n holl bechodau. Trwy ein Harglwydd, &c.

Ar Ddy'gwyl Conffessor na bo yn Escop.

DUw, yr hwn wyt bob blwyddyn, yn ein llawenhau ni ag Vchelwyl dy fendigedic Gonffessor Sanct N. caniada yn ddaionus i ni allael dynwared ei weithredoedd ef, Genedigaeth-wyl yr hwn yr ydym yn ei hanrhydeddu. Trwy ein Hargl, &c.

Gweddi arall am gyfrwng y cyfryw Sanct.

BYdd bresennol, O Arglwydd, ar ein gweddiau gostyngeiddlon ni, y rhai yr ydym yn eu hoffrwn i ti ar Vchelwyl y bendigedic Sanct N. dy Gonffessor di; fel y gallom ni y sawl nid ydym yn ymddiried yn ein

cyfiawnder

cyfiawnder einhun, gael ein cymmorth trwy ei eisyn ef, yr hwn a ryngodd fodd i ti. Trwy ein Harglwydd, &c.

Ar Ddy'gwyl Abad & Conffessor.

GOrchymmynned nyni i ti, atolygwn arnat O Arglwydd, cytrwng y bendigedic Abad Sanct N. fel y gallom gael trwy ei gymmorth ef, yr hyn nid ydym ni yn dichon ei gael trwy ein haeddiant einhun. Trwy ein Hargl. &c.

Ar Ddy'gwyl Gwyryf a Merthyr.

DUw, yn hwn ymmysc Gwyrthiau eraill dy alluogrwydd, wyt wedi rhoi buddugoliaeth merthyrdod i'r ysllen freuol; caniada yn ddaionus i nyni, y rhai ydym yn cynnal Genedigaeth-wyl dy fendigedic Forwyn a Merthyr Sanct N. allael cerdded attat ti arhyd ei hexamplau hi. Trwy ein Hargl. &c.

Gweddi

Gweddi arall am gyfrwng y cyfryw Sanctes.

GOfynned faddeuant i ni, attolygwn arnat O Arglwydd, y fendigedic Forwyn a Merthyr sanct N. yr hon y fu bod amser yn gymmeradwy iti o herwydd haeddiant ei diweirdeb, a hefyd oherwydd cyhoedd broffess o'th rinwedd di. Trwy ein ein Harglwydd, *&c.*

Ar Ddy'gwyl amryw Gweryson a Merthyri.

DYro i ni, attolygwn arnat ein Harglwydd Dduw, a devotiwn dibaid anrhydeddu buddugoliaethau dy Wyryson a'th Ferthyri sanctaidd N. & N. fel y thai nid ydym yn dichon eu canmol ag ewyllysfryd teilwng, y gallom o'r hyn lleiaf gyrchu attynt a gwasanaethgarwch gostyneiddlon. Trwy ein Harglwydd, *&c.*

Ar

Ar Ddy'gwyl Gwyryf na bo yn Ferthyr.

GWrando ni, O Dduw ein Iachawdwr: ac megis yr ydym yn llawenychu oherwydd Vchelwyl dy fendigedic Wyryf Sanct N. felly gwna i ni gael ein dyscu hefyd a serch ei devotiwn duwiol hi. Trwy ein Hargl. *&c.*

Ar Ddy'gwyl Merch y fo Merthyr yn vnic.

DUw, yr hwn ymmysc Gwyrthiau eraill dy alluogrwydd, wyt wedi rhoi buddugoliaeth Merthyrdod i'r ystlen freuol: caniada yn ddaionus i nyni y rhai ydym yn cynnal Genedigaeth-wyl dy fendigedic Ferthyr Sanct N. allael cerdded attat ti ar hyd ei hexamplau hi. Trwy ein Harglwydd, *&c.*

Ar

Ar Ddy'gwyl amryw Merched Merthyri yn vnic.

DYro i ni, attolygwn arnat ein Hollalluoc Dduw, a devotiwn dibaid anrhydeddu buddugoliaethau dy Ferthyri ſanctaidd N. & N. fel y rhai nid ydym yn dichon eu cannmol ag ewyllysfryd teilwng, y gallom o'r hyn lleiaf gyrchu attynt a gwaſanaethgarwch goſtyngeiddlon. Trwy ein Harglwydd, *&c.*

Ar Ddy'gwyl Merch na bod na Morwyn na Merthyr.

GWrando ni, O Dduw ein Iachawdwr: ac megis yr ydym yn llawenychu oherwydd Vchelwyl y ſendigedic Sanct N. felly gwna i ni gael ein dyſcu hefyd a ſerch ei devotiwn dwiol hi. Trwy ein Harglwydd, *&c.*

Gweddi i'w dywedyd beunydd er mwyn cael cyfrwng y bendigedig Sainct S. Ignatiws *o* Loyla *&* S. Françis Xaveriws.

O Dduw, yr hwn wyt yn gogoneddu y sawl a'th ogoneddant di, ac yn cael dy anrhydeddu yn anrhydedd dy Sainct: caniadu yn ddaionus i nyni, y rhai ydym yn parchu rhyglyddiannau gogoneddus y Sainct *Ignatiws* a *Francis*, gael 'ymglywed o'n plegyd eu cymmorth a'i hamddiffyn hwynt. Trwy ein Harglwydd, *&c*

Ymannerch tra ddevotionol iw dywedyd beunydd at yr Angel Ceidwad.

O Angel sanctaidd, anwyl i Dduw, yr hwn wedi syngo chymmyn i'th warchad bendigedic trwy ddaioni

ni y Goruchaf, er fyn-genedigaeth wyt yn fy amddiffyn, a'm goleuo, a'm rheoli: yr wyfi yn dy anrhydeddu di fal Patron i mi, yn dy garu fal Gwarcheidwad, yn darostwng fyhun i'th devotiwn di, ac yn ymroi yn hollawl tan dy lywodraeth di. Amhynny yr wyf fi yn dymuno arnat yn ostyngeiddlon, er mwyn Iesu Christ ein Harglwydd, na ymadaw am fi ddyn anniolchgar, ac yn gwneuthur mor fynych yn erbyn dy gynghorion: Ond yn ddaionus, addysga fi yn anwybodol, cyfarwydda fi yn cyfeiliorni, attal fi yn cwympo, cyfod fi yn gorwedd, cyssura fi yn fyngofid, gwared fi yn peryglu, hyd oni arweinych fi i'r dedwyddwch tragywyddol yn y Nef. Ac oblegid nas gallaf roddi diolch teilwng i ti am gynnifer a chymmaint cymmwynasau: cymmer di obrwy teilwng a thaledigaeth yn ein Harglwydd Ddnw Jesu Christ, er cariad ar yr hwn, yr wyt yn gwneuthur i mi beunydd gymmaint o ddaioni, *Amen*.

Y



Y Lles a'r daioni a ellir ei gael wrth fyfyrio ar Ddioddefaint Christ ein Iachawdwr.

*M*Yfyrio yn ddevotionol ar Ddioddefaint Christ Iesu ein Iachawdwr, yw un o'r moddion goreu.

1. *I'n cadw ni rhag pechod.*

2. *I'n heddychu ni eilwaith a Christ wedi i ni gwympo, a thrwyddo ef a'i Dad nefawl.*

3. *I'n nerthu ni, ac i'n diogelu mewn grâs, ac i wneuthur i ni gynnyddu ymmhob rhinwedd a duwioldeb.*

4. *Mae Myfyrdod ar Ddioddefaint ein*

ein Iachawdwr yn gymmeradwy iddo ef, megis pettid yn dioddef Merthyrdoder ei fwyn ef.

5. Myfyrio ar ei Ddioddefaint ef yw Yscol fawr dioddefgarwch: ac os meddyliwn ni yn fynych am ei ddioddefiadau ef trosom ni, pob croesineb a gofid y fydd yn esmwyth ac yn ysgafn i ni, o dra cariad arno ef a'i Dioddefaint bendigedic.

6. Trwy y cyfryw fyfyrdod, yr ydym megis yn scrifennu ac yn printio pum Archoll ein Iachawdwr Iesu yn aelodau ein cyrph einhun: yn ein dwylo, i offrwm ein holl weithredoedd iddo ef; yn ein traed rhag cyfeiliorni byth oddiar ffordd ei Orchymmynion ef; yn ein calonnau i'w garu ef bob amser, heb ollwng yn angof ei fawr gariad ef attom ni.

7. Os rhoddwn ni einhun i fyfyrio yn fynych ar Ddioddefaint ein Harglwydd Iesu Christ, ef a'n comfforddda ni ar awr ein hangeu, ac wedi marwolaeth ef a rydd i ni ddedwyddwch tragywyddol.

8.

8. *Nid oes dim yn lleihau poenau'r Purdan yn fwy na meddwl yn fynych am yr hyn a ddioddefodd ein Iachawdwr trosom ni, ac ymgyffroi einhun o ddifrif i'w garu ef.*

9. *Nid oes dim yn diddyfnu ein hewyllys ni oddiwrth y Byd, ac yn peri newyn arnom a hiraeth am y bywyd Nefawl yn fwy, na myfyrio beunydd yn ddevotionol ar Ddioddefaint ein Harglwydd Iesu Christ ac felly megis cyfrifo yn fynych y Pris gwerthfawr a dalodd ein Prynnwr trosom ni.*

10. *Fe wna ein Harglwydd y pechadur a fyfyria yn fynych ar ei Ddioddefaint ef, yn ddyn da a rhinweddol ac a ddengys iddo ewyllys y Tad nefol, gyda'r hyn oll y fo angenrheidiol i iachawdwriaeth ei eniaid ef.*

11. *Mae rhai o'r Doctorion sanctaidd yn dywedyd hyn: os haedda dyn aros yn y Purdan fil o flynyddoedd, fe a ddichon trwy rinwedd myfyrio ar Ddioddefaint ein Hargl. Iesu, gael ei buro mewn un diwrnod a'i ryddhau o'i holl boenau.*

12. *Myfyrio yn fynych ar Ddioddefaint Christ a wna ddyn pechadurus yn debyg i'r Angelion nefawl.*

Ambynny os mynnwn ni gael lles a chynnyddu mewn cariad ar Dduw, mae'n rhaid i ni yn fynych. ac yn ofalus feddwl am, a gwneuthur megis llun yn ein cof, o'n Harglwydd a'n Iachawdwr wedi ei groeshoelio trosom ni. Ac i'r pwrpas hwn, da iawn y fydd ac addas, dwyn ar gof beunydd trwy ystyriaeth dyfal - gofalus vn neu fwy o'r Myfyrdodau byrrion hyn: ac ar ddiwedd pob Myfyrdod dywedyd y Weddi.

O Oen Duw addfwyn a gwirion, *&c.*

EXERCIS.



EXERCIS

i'w arfer wrth fyfyrio ar Ddioddefaint ein Iachawdwr Iesu Christ.

Y Myfyrdod cyntaf.

O Jesu gwynn daionus! yr hwn er dy fod yn oruchaf yn-gogoniant y Tad, ac yn gydradd yn ei Hanfod ef, o'th gariad anfeidrol a deilyngaist wneuthur dyhun yn ddyn, a'th eni mewn stabl, a'th osod i lawr yn y Preseb, a'th enwaedu, a ffo i'r Aipht: wedi hynny dy fedyddio, dy demptio, ymprydio, gwilio, dysgu'r anwybodus, a iacha-

 u'r

u'r cleifion : Dioddef hefyd trallodau ac erlid parhaus trwy dy holl fywyd, ac o'r diwedd o'th wir fodd dioddef marwolaeth ar y Groes, a hyn igyd trofaf fi, a thai truain eraill fel fyfi.

Y ail Myfyrdod.

O Jesu gwynn daionus! yr hwn wedi bwytta'r oen Pascawl gyda'th Ddiscyblion anwyl, a godaist oddiar y Swpper, ac a ymwregysaist dyhun a thywel, ac a dywalltaist ddwfr i'r cawg, ac a benlinaist ar dy liniau, ac felly yn ostyngaidd a olchaist draed dy Ddiscyblion, ac a'i fychaist hwynt a'th ddwylo dyhun.

Y trydedd Myfyrdod.

O Jesu gwynn daionus! yr hwn ychydic o flaen dy farwolaeth, a adawaist rodd odidog megis trwy Lythyr Cymmun i'th blant, gan adael i ni dy Gorph fancteiddlawn yn

yn ymborth, a'th Waed gwerthfawr yn ddiod. Nid oes dyall a ddichon drywanu, na synwyr a all gyrhaeddyd dyfnder eigion dy Gariad di hwn.

Y pedwerydd Myfyrdod.

O Jesu gwynn daionus! tydi wedi myned i mewn i Ardd Oliver, a ddechreuaist ofni, tristhau ac ymofidio: ac ar hynny, di a ddywedaist wrth dy Ddiscyblion: *mae fy enaid yn drist hyd angeu*: yno wedi eu gadael hwynt, di a benlinaist ar y ddaear, a chan syrthio ar dy wyneb ti a weddiaist ar dy Dad: *Os yw possibl aed y caregl hwn heibio oddiwrthyf*: ac etto trwy ddarostyngiad cyflawn ti a ymroddaist dyhun iddo ef gan ddywedyd: *Fy Nhad, gwneler, nid fy ewyllys i, eithr dy ewyllys di* ac o'r diwedd mewn ing a gloes boenlawn, dy gorph llwyr blin a methiant a chwysodd ddafnau gwaed yn rhedeg i waered hyd ar y ddaear.

Y pummed Myfyrdod.

O Jesu gwyn daionus! tydi yn llosgi gan chwant annrhaethadwy i'm thybrynnu i, a aethost i gyfarfod dy elynnion, ac a ddioddefaist i Judas y bradwr dy gussanu di, a chael dy ddal a'th rwymo a chordynau, ac megis Pen-lleidr ysceler, trwy ddibris mawr a dirmyg gan y gwaelaf o'r bobl ddrygionus dy arwain at *Annas*, lle trwy addfwynder rhyfedd anfeidrol a derbynniaist fonclust creulon ar dy wyneb yn ddirfawr anghyfreithlon gan y dihiryn bryntaf o gaeth-was.

Y chweched Myfyrdod.

O Jesu gwynn daionus! yr hwn wedi dy rwymo fyth yn gaeth, megis gwas dihir euog o'r mowrddrwg gwaethaf y arweinwyd oddiwrth *Annas* i dy *Caiphas* yr Arch-Offeiriad, lle y cyhuddasant di yr

Juddewon yn ddirfawr anghyfreithlon, ac a gorhydri barbaraidd a boerasant ar dy wyneb addfwyn a gweddeiddlawn, gan ffuflo dy ruddiau, a chuddio dy lygaid bendigedic, a thrwy ddirmyg mawr a malais yn gwneuthur sarhaad a chamweddau anfeidrol i ti trwy'r nosfwaith honno.

Y seithfed Myfyrdod.

O Jesu gwyn daionus! tydi y boreu a ddygwyd i wydd *Pilat*: ac yno ag wynebpryd grasawl gweddaidd gan edrych yn ostyngeiddlawn tu ac i waered, y safaist o'i flaen ef yn y Neuadd Farnawl. A phan oeddent yr Juddewon yn dy slandrio a'th gyhuddo ar gam anfeidrol, ac wedi rhoi llawer cerydd, ac annog insolent i ti, ti a dewaist a son yn howddgar, ac a ddioddefaist yn fodlon eu drygioni a'i camweddau hwynt oll llwyr-anghyfion.

Yr wythed Myfyrdod.

O Jesu gwyn daionus! tydi a ddanfonwyd oddiwrth *Pilat* at *Herod*, yr hwn o wagedd dygionus o gael dy weled yn gwneuthur rhyw Wyrthiau, a ofynnodd gennyt lawer o bethau ofer, a'r Juddewon fyth yn parhau yn eu gwithwynebrwydd attat: ond dy addfwynder di nid attebodd yn gair i hynny oll. Ac amhynny *Herod* a'i holl Lys a'th ddiyftyrodd, a chan ddodi gwisg wen amdanat, a'th ddanfonodd di yn ol at *Pilat* drachefn. O wfydd-dod a goftyngeiddrwydd annhraethadwy! Wrth ewyllys dy elynnion ti a aethost ymlaen, ac a ddaethost yn ol, ti a arweinwyd i fynu ac i waered, o le i le, heb wrthddywedyd yn gair, ond gadael iddynt wneuthur i ti yr hyn a fynnent.

Y nawfed Myfyrdod.

O Jesu gwynn daionus! tydi yn y Neuadd Farnawl y diofgwyd

o'th holl ddillad, hyd onid oedd dy gorph morwynol igyd yn noeth-lummun yn-gwydd cynniſer o drwg-weiſion diriaid a dirras, y rhai heb ronyn o drugaredd a'th fflang-llaſant di yn greulon anfeidrol. Yna y rhywgyd dy gnawd bendigedic tyner a frewyllau, yr anrheithiwyd ac y gwnaed ef igyd yn ddu ac yn-las, ac a briwau neu archollion erchyll y drylliwyd ef ymmhob man, hyd onid oedd dy waed gwerthfawr yn diferu, ac yn ffrydio o bob lle o amgylch dy gorph ſanctaidd hyd ar y ddaear.

Y degfed Myfyrdod.

O Jeſu gwynn daionus! wedi'r fflangelliad hwnnw toſt a gwaedlyd, er gwneuthwr mwy cywilydd a gwaradwydd i ti, hwy a'th wiſgaſant di a rhyw wael ddilledyn porphor, a chan blethu coron o ddrain, hwy a'i gwaſgaſant hi yn doſt ar dy ben bendigedic, hyd onid oedd y

pigau

pigau llymmion yngwanu ymmhell yn dy arleisiau sanctaidd, a'r gwaed gwerthfawr yn rhedeg i waered yn rhull, ac yn cuddio dy wyneb a'th wddwg bendigedic. Ac wedi rhoi Corsen yn dy ddwylo trwy ddibris a dirmyg yn lle Sçeptr sef Teirnwialen, gan benlino ar lawr o'th flaen mewn gwatwor, hwy a'th gyfarchasant gan ddywedyd: *henffych well Brenin yr Iuddewon*: yna y cippiasant hwy y Gorsen yn ffordd rych o'th ddwylo, ac y curasant a hi dy ben sanctaidd lawn, ac a boerasant drachefn ar dy wyneb bendigedic.

Yr unfedarddeg Myfyrdod.

O Jesu gwynn daionus! ar ol hynny *Pilat* a'th arweinodd di yn dwyn y Goron ddrain a'r Wisg-borphorellan at yr Iuddewon i fyllu a llygadrythu arnat: eithr hwy a bonlefain cynddeiriog, ac a malais diwala a weiddasant gan ddywedyd *Croeshoelia ef, Croeshoelia ef.*

Y

Y deuddegfed Myfyrdod.

O Jesu gwynn daionus! tydi a draddodwyd i ewyllys a dymuned yr Iuddewon: y rhai yn y man a'th arweinasant di i'th groeshoelio, gan ddodi dy Groes drom ar dy ysgwyddau dolurus gwaedlyd. Fel hyn yn ostyngeiddlawn a dygaist di dy Groes dyhun, pwys yr hon, oedd yn dy boeni di yn ddirfawr. Ac wedi dyfod i'r lle yn flin ddiffygiol, ac yn holl fethiant, ni wrthodaist brofi y gwîn wedi ei gymmysg a bustl ac a myrth, yr hyn oedd yr vnic esmwythaad a roddwyd i ti yno.

Y trydydd ar ddec Myfyrdod.

O Jesu gwynn daionus! pan ddiosgwyd di yn noeth lummun drachefn, yna yr adnewyddwyd dy archollion yn ddirfawr, trwy'r modd garw traislym hwnnw o dynnu dy ddillad

ddillad di. Pa boen anfeidrol a ddioddefaist, pan y gyrrwyd yr hoelion trawst trwy dy ddwylo a'th draed bendigedic, gan eu cethru hwynt wrth y Groes, wedi ystyn yn ddirfawr y cymmalau a'r aelodau sanctaidd, megis ar y Rack? A pha faint cariad, a pha faint daioni y dioddefaist di dyllu a thrywanu dy ddwylo a'th draed sacraidd, a'r gwaed gwerthfawr yn ffrydio allan ohonynt megis o gynnifer o Ffynnonnau?

Y pedwerydd ar ddeg Myfyrdod.

O Jesu gwynn daionus! tydi yn crogi rhwng dau ladron ar y Groes, a gablwyd ac a regwyd, a thrwy hirbarhau mewn poenau erchyll, ti a weddiaist ar dy Dad faddeu iddynt: a phan oedd eu cynddaredd hwynt lymmaf, ti a ddangosaist dy ddaioni yn fwyaf, gan addaw y Paradwys i'r Lleidr edifeiriol: a thrwy orchymmyn dy Fam fendigedic (yr hon wrth y Groes oedd wedi ei gwa-

nu trwyddi a dolur anfeidrol, a'i gorthrwmmu yn hollawl a thristwch) i fod yn Fam i'th Ddiscybl anwyl Sanct *Ioan*, ac yn ei enw ef i ninneu oll. Ac ar ol tair awr hirion yn dioddef poenau annrhaethadwy, a'r sychedd cruelonaf. hwy a roesant i ti finegr i' w yfed, yr hwn wedi i ti ei brofi, gan ostwng tuag i waered dy ben anrhydeddus, ti a roddaist i fynu dy Yspryd.

Y pymthegfed Myfyrdod.

O Jesu gwynn daionus! O y Bugail goreu! Dymma fel y rhoddaist di dy fywyd tros dy ddefaid: ie ac ar ol angeu ti a fynnaist fyth ddioddef trosom ni; oblegid fe agorwyd a ffon wayw dy ystlys sacraidd, o'r hon y rhedodd dwfr a gwaed. Dymma fel y gorphennasant hwy dy Ddioddefiadau di oll: ac wedi i'th elynion dorri eu syched a'th waed, a myned i ffordd, dy Ddiscyblion a ddaethant, ac a gymmerasant

merasant dy Gorph difrycheulyd oddiar y Groes, ac a'i dodasant ef ar linniau dy Fam fendigedic, ac ar ol pob arddangos dychymmygol o ddaioni, o gariad ac o anrhydedd hwy a'i plygasant ef yn y Sindon sef yr amwisg, ac a'i gosodasant ef yn y Bedd.

Y Weddi.

O Oen Duw addfwyn a gwirion! Dymma fel y ceraist di fyfi o-ddifrif: dymma y pethau a wnae-thost er fy mwyn i: dymma y poe-nau a ddioddefaist trosaf fi. Beth a allroddaf i ti? Yr wyf yn dy addoli, yn dy foliannu, yn dy gammol, ac yn rhoi diolch i ti a holl nerthoedd fy enaid. O Jesu, Mab y Duw byw! Brenin y Brenhinoedd, Ar-glwydd yr Arglwyddi. Hanffych well Rhybrynnwr gogoneddus ein heneidiau ni, marwolaeth yr hwn sydd yn adnewyddu ac yn bywiol-aethu y Byd.

O

O fy Iachawdwr bendigedic, trugarha wrthyf fi er mwyn dy ddaioni di. Maddeu fy holl bechodau, a distrywia ynofi beth bynnac sydd yn dy anfoddloni di. Gwna fi yn ddyn yn ol dy galon di, a chaniada i mi ddilyn yn ddyfal dy fuchedd sanctaidd di hyd eithaf fyngallu. O Dad nefol bendigedic! Wele, yr wyfi yn offrwm i ti Ymgnawdoliaeth sancteiddlawn, Buchedd a Dioddefaint dy anwyl garedic Fab JESU CHRIST, yn llawn satisfactiwn a iawnwaith am fy holl bechodau, ac yn wellhaad perffaith o'm holl fuchedd. Caniada, O Dad tra-daionus, er rhyglyddiannau dy vnicenedledic Fab drugaredd a gras i'r byw, a gorphwys a bywyd tragywyddol i'r meirw ffyddlon. *Amen.*



Yr Evangel Sanctaidd yn ol S. Matthew.

PAn oedd yr Jesu wedi ei eni ym-Methlehem Iuda yn nyddiau Herod frenin, wele Doethion a ddaethant o'r Dwyrain i Ierwsalem, gan ddywedyd: Ple mae'r hwn a anwyd yn frenin yr Iuddewon? Canys ni a welsom ei seren ef yn y Dwyrain, ac a ddaethom i'w addoli. A Herod y brenin yn clywed, a gythryblwyd, a holl Jerwsalem gyd ag ef. A chan gynnull ynghyd yr holl Arch-Offeiriaid a Scrifennyddion y bobl, ef a ymofynnodd ganthynt hwy ple y genid Christ. Eithr hwy a ddywedasant wrtho: Ym-Methlehem Iuda: Canys felly y scrifennwyd trwy'r Prophwyd: A thithau Bethlehem tir Iuda, nid lleiaf wyt ymlith twysogion

ſogion Iuda: canys o honoti y daw twyſog allan, yr hwn a reola fymhobl Iſrael. Yna Herod, gan alw yn ddirgel y Doethion, yn fanwl a ddyſgodd ganthynt amſer y ſeren, a ymddangoſaſai iddynt: a chan eu danfon hwynt i Bethlehem, ef a ddywedodd: Ewch, ac ymofynnwch yn fanwl am y bachgen: a phan gaffoch ef, mynegwch i mi, fal gan ddyfod y gallwyf innau heſyd ei addoli ef. Hwythau wedi clywed y brenin, a aethant. Ac wele y ſeren, yr hon a welſant yn y Dwyrain, oedd yn myned o'i blaen hwynt, hyd gan ddyfod y ſafodd uwchben y lle yr oedd y bachgen. A hwy yn gweled y ſeren, a lawenaſant a llawenydd mawr dros ben. A chan fyned i mewn i'r ty, hwy a gawſant y bachgen gyda Mair ei fam ef, a chan ſyrthio i lawr, hwy a'i addolaſant ef. Ac wedi agoryd eu tryſorau a offrymmaſant iddo anrhegion, aur, thus, a myrrh. Ac wedi cael atteb yn eu cwſg na ddychwelent at Herod, hwy

a

a aethant yn ol i'w gwlad trwy ffordd arall.



Yr Evangel ſanctaidd yn ol S. Marc.

YN yr amſer hwnnw: A'r vn ar ddeg diſcyblion yn eiſtedd wrth y bwrdd, yr Ieſu a ymddangoſodd iddynt: ac y ddannododd eu hanghredyniaeth, a'i caledwch calon: am na chredaſent y rhai a'i gwelſent ef wedi adygyfodi. A dywedodd wrthynt: gan fyned i'r holl fyd, pregethwch yr Evangel i bob creadur. Y neb a gredo, ac a fedyddier, y fydd gadwedic : eithr y neb

neb ni chredo, a gondemnir. A'r arwyddion hyn a ganlynant y rhai a gredant: Yn fy enw i bwriant gythreuliaid allan: llafarant a thafodau newyddion: codant seirph ymmaith: ac os yfant ddim marwol, ni wna iddynt niweid: rhoddant ddwylo ar y cleifion a hwy a iachaant. Ac felly ein Harglwydd Jesu. wedi iddo lafaru wrthynt, a gymmerwyd i'r nef, ac e mae ef yn eisteedd ar ddeheulaw Duw. Beithr hwy gan fyned allan, a bregethasant ymmhob man, a'n Harglwydd yn cydweithio, ac yn cadarnhau y gair ag arwyddion yn canlyn.



Yr Evangel Sanctaidd yn ol S. Luc.

YN yr amser hwnnw: Danfonwyd yr Angel Gabriel oddiwrth Dduw

Dduw i ddinas yn-Galilea; a'i henw Nazareth, at forwyn wedi ei dyweddio i wr, a'i enw Joseph, o dy Dafydd, ac enw y forwyn oedd Mair. A'r Angel wedi myned i mewn a ddywedodd wrthi: Hanffych well gyflawn o ras: mae'n Harglwydd gyda thi: Bendigedic wyti ymmysg merched. Yr hon pan glybu, a gythi yblwyd yn ei ymadrodd ef, a meddyliodd pa fath gyfarch oedd hwn. A dywedoedd yr Angel wrthi: Nac ofna, Mair, canys ti a gefaist ras gyda Duw: wela ti a ymddwyni yn dy groth, ac a escori ar fab, ac a elwi ei enw ef JESV. Hwn y fydd mawr, ac a elwir yn Fab y Goruchaf, a'n Harglwydd Dduw a rydd iddo orseddfa ei Dad Dafydd: ac ef a deyrnasa yn nhy Iacob yn dragywyddol, ac o'i deyrnas ef ni bydd diwedd. A Mair a ddywedodd wrth yr Angel: Pa fodd y bydd hyn, canys nid adwaen i wr? A'r Angel gan atteb, a ddywedodd wrthi: Yr Yspryd Glan a ddaw arnat ti, a nerth

y

y Goruchaf a'th gyſgoda di. Ac amhynny heſyd yr hyn Sanctaidd a aner ohono ti, a elwir yn Fab i Dduw. Ac wele Eliſabeth dy gares, e mae hi hefyd wedi beichiogi ar fab yn ei henaint: a'r mis hwn yw'r chweched iddi yr hon a elwir yn ammhlantadwy, canys ni ſydd ammhoſibl pob gair gyda Duw. A dywedodd Mair: wele waſanaethyddes ein Harglwydd, bydded i mi yn ol dy air di.



Dioddefaint Ein Hargl-wydd Iesu Christ.

Yn ol y pedwar Evangelwyr.

YR hwn yn ol vn o'r pedar, a ellir ei ddarllain, ryw amser cyfaddas bob dydd Sul trwy'r flwyddyn, er mwyn mynych ymgoffa y pethau annhraethadwy a ddioddefodd Duw Hollalluog erom ni bechaduriad.

Da iawn hefyd, a llesfawr anfeidrol y fydd mynych ddarllain yn arafus ac yn ddevotionol y Dioddefaint Sanctaidd i'r Cleifion ffyddlon, (tra fo eu clywed a'i dyall hwynt yn parhau) yn enwedic, pan font hwy yn tynnu nes nes at eu diwedd, er cyssur a diddanwch ysprydol iddynt, yn eu cyfyngderau eithaf: ac er mwyn cynnyddu ynddynt ymddiried sanctaidd a bywiol o gael Trugaredd gan yr Iesu, a ddioddefodd hyn oll o dra Cariad arnynt hwy.

Dioddefaint

Dioddefaint Ein Hargl. Iesu Christ yn ol S. Matthew.

YN yr amser hwnnw: Dywedodd yr Jesu wrth ei Ddiscyblion: Chwi a wyddoch mai gwedi deu-ddydd y bydd y Pasch, a Mab y dyn a draddodir i'w groeshoelio. Yna yr ymgasglodd yr Arch-Offeiriaid a Henuriaid y bobl, i gyntedd lys yr Arch-Offeriad, yr hwn a elwid *Caiphas*: a hwy a ymgynghorasant fel y dalient yr Jesu trwy ddichell, ac y lladdent ef. Eithr hwy a ddywedasant: Nid ar y dydd gwyl, rhag bod ysgatfydd cynnwrf ymmhlith y bobl. A phan oedd yr Jesu yn Bethania yn nhy *Simon* y gwahanglwyfus, daeth merch atto a chanddi flwch o ennaint gwerthfawr, ac a'i tywalltodd ar ei ben ef yn eistedd wrth y fordd. A'r Discyblion yn gweled, a sorrasant gan ddywedyd: I ba beth y mae'r golled hon? canys

fe a allasid gwerthu hwn er llawer, a'i roddi i'r tlodion. A'r Jesu gan wybod, a ddywedodd wrthynt: Pam yr ydych yn molestu y ferch hon? canys hi a weithiodd weithred dda arnaf. Oblegid mae gennych y tlodion bob amser gyda chwi: eithr mi nid ydych yn ei gael bob amser. Canys hi yn tywallt yr ennaint hwn ar fynghorph, a wnaeth hynny i'm claddu i. *A*men meddaf i chwi, pa le bynnac y pregether yr Evangel hon yn yr holl fyd, mynegir hefyd yr hyn a wnaeth hi er coffadwriaeth amdani hi. Yna yr aeth vn o'r deuddeg, yr hwn a elwid Judas Iscariotes, at yr Arch-Offeiriaid: ac a ddywedodd wrthynt: Pa beth a roddwch i mi, ac mi a'i traddodaf ef i chwi? Eithr hwy a osodasant iddo ddeg ar hugain o arian. Ac o hynny allan fe a geisiodd amser cyfaddas i'w fradychu ef. Ac ar y dydd cyntaf o'r Azymau y Discyblion a ddaethant at yr Jesu, gan ddywedyd: Pa le y mynni i ni ba-

rato

taroi i ti fwytta'r Pasch? Eithr yr
Jesu a ddywedodd: Ewch i'r ddinas
at ryw vn, a dywedwch wrtho:
Mae'r Meistr yn dywedyd. Fy am-
ser i sydd yn agos, gyda thi y cyn-
haliaf y Pasch gyda'm Discyblion.
A'r Discyblion a wnaethant megis y
gorchymmynnasai yr Jesu iddynt.
Ac a baratoasant y Pasch. Ac wedi
ei myned hi yn hwyr, ef a eistedd-
odd gyda'i ddeuddeg Ddiscyblion.
A hwy yn bwytta, ef a ddywedodd:
Amen yr wyf yn dywedyd i chwi,
mai vn ohonochwi a'm bradycha i.
A hwythau yn drist iawn, a ddechreu-
asant bob vn o honynt ddywedyd:
Ai myfi yw Arglwydd? Eithr ef gan
atteb, a ddywedodd. Yr hwn sy'n
gwlychu ei law gyda mi yn y ddysgl,
hwnnw a'm bradycha i. Mab y dyn
yn ddiau sydd yn myned, megis y
mae yn scrifennedic amdano: eithr
gwae i'r dyn hwnnw, trwy'r hwn y
bradychir Mab y dyn: da y fuasai
iddo, pettasai'r dyn hwnnw heb ei
eni. A Judas, yr hwn a'i brady-

 chodd

chodd ef, gan atteb a ddywedodd : Ai mysi yw ef, Rabbi ? Fe a ddywedodd wrtho : Ti a ddywedaist. A thra yr oeddent yn swpperu, yr Iesu a gymmerodd fara, ac a fendithiodd, ac a dorrodd, ac a roddodd i'w Ddiscyblion, ac a ddywedodd : Cymmerwch, a bwyttewch : HWN YW FYNGHORPH I. A chan gymmeryd y carregl, ef a ddiolchodd : ac a roddodd iddynt, gan ddywedyd : yfwch o hwn oll. CANYS HWN YW FYNGWAED I O'R TESTAMENT NEWYDD, YR HWN A DYWALLTIR TROS LAWER ER MADDEUANT PECHODAU. Ac yr wyf yn dywedyd i chwi, nad yfaf o hyn allan o ffrwyth hwn y win-wydden, hyd y dydd hwnnw, pan yfwyf ef gyda chwi yn newydd yn nheyrnas fy Nhad. Ac wedi iddynt ddywedyd Hymn, hwy a aethant allan i Fynydd Olivet. Yna y dywedodd yr Iesu wrthynt : Chwychwi oll a scandaleizir ynofi y nos hon. Canys mae

yn

yn ſcrifennedic: Tarawaf y Bugail, a gwaſgerir defaid y * gre. Eithr wedi yr adgyfodwyf, mi a af o'ch blaen chwi i Galilæa. A Phedr gan atteb, a ddywedodd wrtho Pe ſcandaleizid pawb ynot ti, ni'm ſcandaleizir i fyth, Dywedodd yr Jeſu wrtho: Amen yr wyf yn dywedyd i ti, canys yn y nos hon cyn canu o'r ceiliog, ti a'm gwedi deirgwaith. Dywedodd Petr wrtho: Pe gorfyddai i mi farw gyda thi, ni'th wadaf ddim. Yn yr vn modd hefyd y dywedaſant yr holl Ddiſcyblion. Yna y daeth yr Jeſu gyda hwynt i bentref, yr hwn a elwir Gethſemani, ac a ddywedodd wrth ei Ddiſcyblion: Eiſteddwch ymma, tra yr elwyf accw, ac y gweddiwyf. Ac wedi cymmeryd Petr, a dau fab Zebedæus, ef a ddechreuodd driſt-

** Gre (yn dyſod allan o'r gair Lladin Grex) yw diadell o ddefaid, neu o anifeiliaid pabynnac, ac nid o ryw fath o honynt yn-neilltuoll. Pri add yw Yſglyf, Yſpail, Plyndriad.*

hau a bod yn brudd. Yna y dywedodd wrthynt: Trist yw fy enaid hyd at angeu: arhoswch ymma, a gwiliwch gyda mi. Ac wedi iddo fyned ychydic ymmlaen, ef a syrthiodd ar ei wyneb, gan weddio, a dywedyd: Fy Nhad, os yw possibl, aed y carregl hwn heibio oddiwrthyf er hynny nid megis yr wyf i yn mynnu, ond megis yr wyti. Ac ef a ddaeth at ei Ddiscyblion, ac a'i cafodd hwynt yn cysgu, ac a ddywedodd wrth Petr: Felly oni ellych chwi wilio un awr gyda mi? Gwiliwch, a gweddiwch fel nad eloch i brofedigaeth. Yr yspryd yn ddiau sydd yn barod, eithr y cnawd yn wann. Drachefn yr ail waith fe a aeth, ac a weddiodd, gan ddywedyd: Fy Nhad, onis gall y carregl hwn fyned heibio onid yfaf ef, gwneler dy ewyllys di. Ac fe a ddaeth drachefn ac a'i cafodd hwynt yn cysgu: canys yr oedd eu llygaid hwynt wedi trymhau. *Ac* wedi eu gadael hwynt, fe a aeth ymmaith

drachefn

drachefn, ac a weddiodd y drydedd
waith, gan ddywedyd yr vn gair.
Yna y daeth ef at ei Discyblion, ac
a ddywedodd wrthynt. Cysgwch
bellach, a gorphwyswch: wele mae'r
awr wedi neshau, a Mab y dyn a dra-
ddodir i ddwylo pechaduriaid. Co-
dwch, awn: wele nessaodd yr hwn
a'm bradycha i. Ac efe etto yn lla-
faru, wele Judas vn o'r deuddeg a
ddaeth, a chydag ef tyrfa fawr a
cleddyfau ac a ffynn, wedi eu dan-
fon oddiwrth yr Arch-Offeiriaid a
Henuriaid y bobl. A'r hwn a'i bra-
dychodd ef, a roddodd arwydd
iddynt, gan ddywedyd: Pa vn
bynnac a gussanwyf, hwnnw yw ef,
deliwch ef. Ac yn ebrwydd gan
ddyfod at yr Jesu, fe a ddywedodd:
Hanffych well, Rabbi. Ac a'i cus-
sanodd ef. A'r Jesu a ddywedodd
wrtho ef: Y cyfaill, i ba beth y
daethost? Yna a daethant, ac y rhoe-
sant ddwylo ar yr Jesu, ac a'i dali-
asant ef. Ac wele vn o'r rhai oedd
gyda'r Jesu, gan ystyn ei law, a dyn-

nodd ei gleddyf, a chan daro gwas yr Arch-Offeiriad a dorrodd ei glust ef. Yna dywedodd yr Jesu wrtho: Dychwel dy gleddyf i'w le, canys pawb ac y gymmerant gleddyf, a ddifethir a chleddyf. Ai tybied yr wyt, nas gallaf ofyn gan fy Nhad, ac efe a rydd i mi yn y fan fwy na deuddeg lleng o Angelion? Pa fodd yntau y cyflownir y Scrythurau, mai felly y gorfydd bod? Yn yr awr honno y dywedodd yr Iesu wrth y tyrfeydd: Ai megis at leidr y daethoch allan a chleddyfau ac a ffynn i'm dal i? yr oeddwn i beunydd gyda chwi yn eistedd yn dyscu yn y Deml, ac ni'm daliasoch fi ddim. A hyn oll a wnaed, fel y cyflawnid Scrythurau y Prophwydi. Yna yr holl Ddiscyblion, wedi ei adael ef, a ffoesant. Eithr hwy gan ddal yr Iesu, a'i arweinasant ef at Caiphas yr Arch Offeiriad, lle yr oedd y Scrifennyddion a'r Henuriaid wedi ymgasglu ynghyd. A Phetr a'i canlynodd o hirbell, hyd ynghynteddllys

yr Arch-Offeiriad, a'r holl gyngor, a geiſiaſant gau deſtiolaeth yn erbyn yr Ieſu, fel y rhoddent ef i farwolaeth; ac nis cawſant, er dyfod i mewn gau dyſtion lawer. Ac yn ddiweddaf fe a ddaeth dau gau dyſt, ac a ddywedaſant: Hwn a ddywedodd: Mi a allaf ddiniſtrio Teml Dduw, ac wedi tri diwrnod ei hailadeiladu hi. A'r Arch-Offeiriad gan godi, a ddywedodd wrtho: Ai nid attebi di ddim i'r pethau, y rhai y mae'n hwy yn eu teſtiolaethu yn dy erbyn di? Eithr yr Ieſu a dawodd. A'r Arch-Offeiriad a ddywedodd wrtho: Yr ydwyf yn dy ardyngu di trwy'r Duw byw, ddywedyd ohonot i ni os tydi yw Chriſt mab Duw. Yr Ieſu a ddywedodd wrtho. Ti a ddywedaiſt. Eithr er hynny yr wyf yn dywedyd wrthoch chwi, ar ol hyn y cewch chwi weled Mab y dyn yn eiſtedd ar ddeheulaw gallu Duw, ac yn dyfod yn-ghymmylau'r nef. Yna y rhwygodd yr Arch-Offeiriad ei ddillad, gan ddywedyd: fe a gablodd: pa

raid i ni mwy wrth dystion? wele yr-wön chwi a glywioch y cabledd: beth a dybygwch chwi? Eithr hwy gan atteb a ddywedasant: Mae ef yn euog o farwolaeth. Yna y poerasant yn ei wyneb ef, ac a'i curasant ef a chernodiau, ac eraill a'i tarawsant ef a phalfau eu dwylo, gan ddywedyd: Prophwyda i ni O Christ, pwy yw yr hwn a'th tarawodd? Eithr Petr oedd yn eistedd allan yn y cynteddlys: a daeth morwyn atto, gan ddywedyd: A thithau oeddit gyda'r Iesu y Galilæad. Eithr ef a wadodd ger eu bron hwynt oll, gan ddywedyd: Nis gwn i beth yr wyt yn ei ddywedyd. Ac fel yr oedd ef yn myned allan o'r porth, morwyn arall a'i gwelodd ef, ac a ddywedodd wrth y rhai oedd yno: A hwn hefyd oedd gyda'r Iesu o Nazareth. A thrachefn ef a wadodd trwy lw: Nid adwaen y dyn. Ac wedi ychydig, y rhai oedd yn sefyll gerllaw a ddaethant, ac a ddywedasant wrth Petr: Yn wir

yr wyt tithau o honynt hwy : canys mae dy leferydd yn dy amlygu di. Yna y dechreuodd ef regu a thyngu nad adwaenai ef y dyn. Ac yn y mann fe a ganodd y ceiliog. A Phedr a gofiodd air yr Jesu, yr hwn a ddywedasai ef : Cyn y cano'r ceiliog, ti am gwedi deirgwaith. Ac wedi myned allan ef a wylodd yn chwerw-dost. A phan ddaeth y boreu, cydymgynghorodd yr holl Arch-Offeiriaid a Henuriaid y bobl yn erbyn yr Jesu, fel y rhoddent ef i farwolaeth. Ac wedi ei rwymo hwy a'i dygasant ef, ac a'i traddodasant i'r Rhaglaw Pontius Pilat. Yna Judas yr hwn a'i bradychodd gan weled ddarfod ei gondemnio ef, gan edifarhau, a ddygodd drachefn y deg ar hugain arian i'r Arch-Offeiriaid, a'r Henuriaid, gan ddywedyd : Pechais gan fradychu gwaed gwirion. Eithr hwy a ddywedasant : Pa beth yw hynny i ni ? edrych di. Ac wedi taflu'r arian yn y Deml, fe a ymadawodd : a

a chan fyned ymaith fe a ymgrogodd eihunan a chebyſtr. A'r Arch-Offeiriaid, wedi cymmeryd yr arian, a ddywedaſant: Nid cyfreithlon yw eu bwrw hwynt yn y Corbana: canys pris gwaed ydyw. Ac wedi cydymgynghori, hwy a brynnaſant a hwynt faes y crochenydd, yn gladdfa dieithriaid. Amhynny y galwyd y maes hwnnw, Haçeldama, hynny yw, maes y gwaed, hyd y dydd heddyw. Yna y cyflawnwyd yr hyn a ddywedwyd trwy Jeremias y Prophwyd, gan ddywedyd: A hwy a gymmeraſant y deg ar hugain arian pris y priſiedig, yr hwn a briſiaſant hwy gan feibion Iſrael: ac a'i rhoeſant hwy am faes y chrochenydd, megys yr ordeiniodd ein Harglwydd i mi. A'r Jeſu a ſafodd o flaen y Rhaglaw, a'r Rhaglaw a ofynnodd iddo, gan ddywedyd: Ai ti yw Brenin yr Iuddewon? Yr Ieſu a ddywedodd wrtho: Yr wyt ti yn dywedyd. A phan gyhuddid ef gan yr Arch-Offeiriaid,
a'r

a'r Henuriaid, nid attebodd ef ddim. Yna y dywedodd Pilat wrtho: Oni chlywi di pa faint destiolaethau y maen hwy yn dywedyd yn dy erbyn di? Ac nid attebodd ef iddo i vn gair, fel y rhyfeddodd y Rhaglaw yn fawr. Ac ar y dydd solemn yr arferai y Rhaglaw ollwng yn rhydd i'r bobl vn carcharor, yr hwn a fynnent. Ac y pryd hynny yr oedd gantho garcharor hynod, a elwid Barabbas Wedi iddynt ganhynny ymgasglu ynghyd, Pilat a ddywedodd: Pa vn a fynnwch i mi ei ollwng yn rhydd i chwi: Barabbas, ai yr Iesu, yr hwn a elwir Christ? Canys fe a wyddai mai o genfigen y traddodasant ef. Ac fel yr oedd ef yn eistedd ar yr Orseddfainc, ei wraig a ddanfonodd atto, gan ddywedyd: Na fydded i ti a wnelych a'r cyfiawn hwnnw, canys goddefais lawer heddyw trwy freuddwyd o'i blegyd ef. A'r Arch-Offeiriaid, a'r Henuriaid a berswadiasant y bobl fel y gofynnent Barabbas,

rabbas, ac y difethent yr Iesu. A'r Rhaglaw gan atteb a ddywedodd wrthynt: Pa vn o'r ddau a fynnwch i mi ei ollwng yn rhydd i chwi? Eithr hwy a ddywedasant: Barabbas. Pilat a ddywedodd wrthynt: Pa beth gan hynny a wnaf a'r Iesu, yr hwn a elwir Christ? Hwythau oll a ddywedasant: Croeshoelier ef. Y Rhaglaw a ddywedodd wrthynt: Ond pa ddrwg a wnaeth ef? Eithr hwy a lefasant yn fwy gan ddywedyd: Croeshoelier ef. A Philat gan weled nad oedd ef yn prefaelu dim, ond yn hyttrach bod cwnnwrf: wedi cymmeryd dwfr, a olchodd ei ddwylo ger bron y bobl, gan ddywedyd: Dieuog ydwyfi oddiwrth waed y cyfiawn hwn: edrychwch chwi. A'r holl bobl gan atteb, a ddywedodd: Bydded ei waed ef arnom ni, ac ar ein plant ni. Yna a gollyngodd ef Barabbas yn rydd iddynt: a'r Iesu wedi ei ffrangellu a draddododd iddynt fel y croeshoelid ef. Yna milwyr y
Rhaglaw

Rhaglaw gan gymmeryd yr Ieſu i'r Palas, a gynnullaſant atto yr holl fyddyn: a chan ei ddioſg ef, a roeſant amdano fantell o Scarlad: a chan blethu coron o ddrain, hwy a'i goſodaſant ar ei ben ef, a chorſen yn ei law ddehau. *A*c wrth blygu eu gliniau ger ei fron ef, yr oeddent yn ei watwor ef, gan ddywedyd: Hanffych well Brenin yr Iuddewon. *A* chan boeri arno, hwy a gymmeraſant y gorſen, ac a darawaſant ei ben ef. *A*c wedi iddynt ei watwor, hwy a'i dioſgaſant ef o'r fantell, ac a'i gwiſgaſant a'i ddillad eihun, ac a'i arweinaſant ef i'w groeſhoelio. *A*c wrth fyned allan hwy a gowſant ddyn o Cyrene, a'i enw Simon: hwn a gymmellaſant i ddwyn ei groes ef. *A* hwy a ddaethant i le a elwir Golgotha, yr hyn yw lle'r Calvaria. *A* hwy a roeſant iddo win i'w yfed yn gymmyſcedic ac a buſtl. *A*c wedi iddo ei brofi, ni fynnodd ef yfed. *A*c wedi iddynt ei groeſhoelio ef, hwy a rannaſant ei ddillad,

gan

gan fwrw coelbren : fel y cyflawnid yr hyn a ddywedwyd trwy'r Prophwyd, gan ddywedyd : Hwy a rannasant fy nillad yn eu plith, ac ar fyngwisc y bwriasant goelbren. *A* chan eistedd hwy a'i gwiliasant ef. *A* gosodasant uwch ei ben ef ei achos ef yn scrifennedic. HWN YW IESU BRENIN YR IUDDEWON. Yna y croeshoeliwyd gydag ef ddau leidr, vn ar y llaw ddehau, ac vn ar yr asswy. *A'* thai oeddent yn myned heibio a'i cablasant ef gan ysgwyd eu pennau, a dywedyd : Vah ti yr hwn a ddinistri Teml Dduw, ac a'i hailadeiladu mewn tridiau : gwared dyhunan : os Mab Duw wyt, disgyn oddiar y groes. Yn yr vn modd hefyd yr *A*rch-Offeiriaid gan watwor gyda'r Scrifennyddion a'r Henuriaid a ddywedasant : Ef a waredodd eraill, eihunan nis gall ef ei waredu : os brenin Israel yw, disgynned yrwŏn oddiar y groes, ac ni a gredwn iddo : ymddiriedodd yn Nuw : gwareded
yrwon

yrwŏn, os mynn, ef: canys fe a ddywedodd Mab Duw ydwyf. *A'r* vn peth hefyd a edliwiodd y lladron iddo, y rhai a groeshoeliasid gydag ef. *Ac* o'r chweched awr y bu tywyllwch ar yr holl ddaear, hyd y nawfed awr. *Ac* ynghylch y nawfed awr y llefodd yr Iesu a llef mawr, gan ddywedyd: *Eli, Eli lamma Sabacthani?* hynny yw: Fy Nuw, fy Nuw, pa ham a'm gadawaist? *A* rhai o'r sawl oedd yn sefyll yno, ac yn clywed, a ddywedasant: Mae hwn yn galw Elias. Ac yn y fan vn o honynt gan redeg wedi cymmeryd yspwng a'i llanwodd o finegr, ac a'i gosododd ar gorsen, ac a'i rhoddodd iddo i yfed, A'r llaill a ddywedasant: Paid edrychwn a ddaw Elias i'w waredu ef. A'r Jesu gan lefain a llef mawr, a ollyngodd allan yr yspryd. Ac wele, llen y Deml a rwygwyd yn ddwy ran o'r brig hyd i wared, a'r ddaear a grynnodd, a'r main a holltwyd, a'r beddau a agorwyd: a llawer o gyrph

y

y Sainct a gyſgaſant, a gyfodaſant.
A chan fyned allan o'r beddau ar ol
ei gyfodiad ef, a ddaethant i mewn
i'r ddinas ſanctaidd, ac a ymddango-
ſaſant i lawer. A'r Canwriad, a'r rhai
oedd gydag ef, yn gwilied yr Jeſu,
wedi gweled y ddaear-gryn, a'r pe-
thau a wnaethid, a ofnaſant yn fawr
gan ddywedyd: Yn wir Mab Duw
oedd hwn. Ac yr oedd yno lawer
o wragedd o hirbell, y rhai a gan-
lynaſant yr Ieſu o Galilæa, gan wei-
ni iddo ef: Ymmyſc y rhai yr
oedd Mair Magdalen, a Mair mam
Jacob a Joſeph, a mam meibion
Zebedæus. Ac wedi ei myned hi
yn hwyr, ef a ddaeth gwr goludoc
o Arimathæa, a'i enw Joſeph, yr
hwn yntau oedd hefyd yn ddiſcybl
i'r Jeſu. Hwn a aeth at Pilat ac a
ofynnodd gorph yr Jeſu. Yna y
gorchymmynnodd Pilat roddi'r
corph. Ac wedi cymmeryd y corph,
Joſeph a'i plygodd ef mewn * Sindon
glan, ac a'i goſododd
ef yn ei fonument

* *Math o li-in main.*

newydd

newydd eihun, yr hwn a dorraſai ef mewn craig. Ac a dreiglodd faen mawr wrth ddrws y monument, ac a aeth ymmaith. Ac yr oedd yno Mair Magdalen, a'r Fair arall, yn eiſtedd gyferbyn a'r Sepulchr. *A* thrannoeth, yr hwn ſydd ar ol y Paraſçeve, yr ymgynnullodd yr *A*rch-Offeiriaid a'r Phariſæaid at Pilat, gan ddywedyd: *A*rglwydd, mae yn gof gennym, ddarfod i'r twyllwr hwnnw ddywedyd ac ef etto yn fyw: Wedi tridiau y cyfodaf. Gorchymmyn gan hynny gadw'r Sepulchr hyd y trydydd dydd: rhag dyfod yſgatfydd ei Ddiſcyblion, a'i ladratta ef, a dywedyd wrth y bobl: Ef a gyfododd o feirw, a bydd ar amryfuſedd diweddaf yn waeth na'r cyntaf. Dywedodd Pilat wrthynt: Mae gennych wiliadwriaeth, ewch, cedwch megis y gwyddoch. *A* hwythau gan fyned, a wnaethant y bedd yn ddiogel, gan ſelio y maen gyda'r gwiliadwyr.

Dioddefaint



Dioddefaint Ein Harglwydd Jesu Christ yn ol S. Marc.

YM yr amser hwnnw: Yr oedd y Pasch a'r *Azymau* ar ol deuddydd: a'r *Arch*-Offeiriaid, a'r Srifennyddion a geisiasant pa fodd y dalient ef trwy dwyll, ac y lladdent ef. Eithr dywedasant: Nid ar y dydd gwyl, rhag ysgatfydd bod cynnwrf ymmhlith y bobl. *A* phan oedd ef yn Bethania yn nhy Simon y gwahan-glwyfus, ac ef yn eistedd i fwytta: daeth merch a chanddi

chanddi flwch-*A*labastr o ennaint Spicnard gwerthfawr, ac wedi torri'r blwch-*A*labastr, hi a'i tywalltodd ar ei ben ef. Eithr yr oedd rhai yn anfodlon ynddynt euhunain, ac yn dywedyd: I ba beth y gwnaed y golled hon o'r ennaint? Oblegid fe allasid gwerthu yr ennaint hwn am fwy na thrychan ceiniog, a'i roddi i'r tlodion. *A* hwy a ffrommasant yn ei herbyn hi. Eithr yr Jesu a ddywedodd: Gedewch iddi, pam yr ydych yn ei molestu hi? Hi a wnaeth weithred dda arnaf. Canys bob amser y cewch y tlodion gyda chwi; a phan fynnoch, y gellwch wneuthur da iddynt hwy: ond myfi ni chewch bob amser. Yr hyn y oedd gan hon, hi a'i gwnaeth: hi a ddaeth o'r blaen i enneinio fynghorph erbyn y claddedigaeth. *A*men meddaf i chwi: Pa le bynnag y pregether yr Evangel hon yn yr holl fyd, yr hyn a wnaeth hon hefyd, a adroddir er coffa amdani hi. *A* Judas Iscariotes vn o'r

deuddeg,

deuddeg, a aeth ymmaith at yr Arch-Offeiriaid, i'w fradychu ef iddynt. Y rhai gan glywed a lawenasant: ac a addawsant iddo y roddent hwy arian. Ac efe a geisiodd pa fodd yn gymmwys y bradychai ef. Ac ar y dydd cyntaf o'r Azymau pan yr oeddent yn aberthu y Pasch, dywedodd y Discyblion wrtho: I ba le yr wyt yn mynnu i ni fyned, a pharatoi i ti fel y bwytei'r Pasch? Ac ef a ddanfonodd ddau o'i Ddiscyblion, ac a ddywedodd wrthynt: Ewch i'r ddinas: a chyferfydd a chwi ddyn yn dwyn ftenaid o ddwfr, dilynwch ef: a pha le bynnac yr el i mewn, dywedwch wrth wr y ty, fod yr Athro yn dywedyd: Pa le y mae fy reffectori, lle y bwytawyf y Pasch gyda'm Discyblion? Ac ef a ddengys i chwi oruch-ystafell fawr wedi ei thannu: ac yno paratowch i ni. A'i Ddiscyblion a aethant, ac a ddaethant i'r ddinas: ac a gawsant megis y dywedasai ef iddynt, ac a baratoasant y Pasch.

Ac

Ac wedi ei mynd hi yn hwyr, fe a ddaeth gyda'r deuddeg. A hwythau yn eiſtedd ac yn bwytta, dywedodd yr Jeſu: Amen meddaf i chwi, mai vn o honoch, a'm bradycha i, yr hwn ſy'n bwytta gyda myfi. Eithr hwy a ddechreuaſant driſthau, a dywedyd wrtho bob vn yn neillduol: Ai myfi? Yr hwn a ddywedodd wrthynt: Vn o'r deuddeg, yr hwn ſydd yn gwlychu gyda myfi ei law yn y ddyſcl. A Mab y dyn yn wir ſydd yn myned, megis y mae yn ſcrifennedic amdano ef: ond gwae yr dyn hwnnw, trwy'r hwn y bradychir Mab y dyn: da y fuaſai iddo, pe nas geneſid y dyn hwnnw. A thra yr oeddent yn bwytta, cymmerodd yr Jeſu fara: a chan fendithio fe a dorrodd, ac a roddodd iddynt, ac a ddywedodd: Cymmerwch, HWN YW FYNGHORPH I. Ac wedi cymmeryd y caregl, gan roi diolch ef a roddodd iddynt: a hwy oll a yfaſant o hono. Ac ef a ddywedodd

wrthynt : HWN YW FYNG-WYED I O'R TESTAMENT NEWYDD, YR HWN A DYWALLTIR TROS LAWER. Amen yr wyf yn dywedyd wrthych, na yfaf bellach o ffrwyth hwn y winwydden, hyd y dydd hwnnw, pan yfwyf ef yn newydd yn nheyrnas Dduw. *A*c wedi dywedyd Hymn, hwy y aethant allan i fynydd Olivet. *A* dywedodd yr Jesu wrthynt : Chwi a scandalizir oll ynofi yn y nos hon : Canys mae yn scrifennedic : Tarawaf y bugail, a gwasgerir y defaid. Eithr wedi yr adgyfodwyf, mi a af o'ch blaen chwi i Galilæa. *A* Phetr a dywedodd wrtho ef : Pe byddai pawb wedi eu scandalizo ynoti : etto ni byddaf fi. *A* dywedodd yr Jesu wrtho : *A*men yr wyf yn dywedyd i ti, canys tydi heddyw yn y nos hon, cyn canu o'r ceiliog ddwy waith, a'm gwedi fi deirgwaith. Ond efe a ddywedodd yn helaethach : Pe gorfyddai i mi farw gyda thi, ni'th wadaf ddim.

ddim. Ac yn yr vn modd heſyd y
dywedaſant hwy oll. A hwy a
ddaethant i dyddyn, a elwid Geth-
ſemani. Ac ef a ddywedodd wrth
ei ddiſcyblion : Eiſteddwch ymma
tra y gweddiwyf. Ac ef a gymme-
rodd Petr, a Iacob, a Ioan gydag
ef : ac a ddechreuodd arſwydo, a
blinhau. A dywedodd wrthynt :
Triſt yw fy enaid i hyd angeu : ar-
hoſwch ymma, a gwiliwch. Ac
wedi iddo fyned ychydic ymmlaen,
fe a ſyrthiodd ar y ddaear : ac a we-
ddiodd, os bai poſſibl, ar fyned yr
awr oddiwrtho : ac ef a ddywe-
dodd : Abba Dad, pob pethau yd-
ynt yn boſſibl i ti, ſymmud y ca-
regl hwn oddiwrthyf, eithr nid yr
hyn yr ydwyfi yn ei ewyllyſio, ond
yr hyn yr ydwyt ti. Ac ef a ddaeth,
ac a'i caſodd hwynt yn cyſgu. Ac
a ddywedodd wrth Petr, Simon, ai
cyſgu yr wyt ti ? oni ellaiſt wilio
vn awr ? Gwiliwch, a gweddiwch
rhag eich myned mewn temptatiwn.
Yr Yſpryd yn ddiau ſydd barod, ond

y cnawd yn wann. *A* chan fyned ymmaith drachefn fe a weddiodd, gan ddywedyd yr vn ymadrodd. *Ac* wedi dychwelyd, ef a'i cafodd hwynt drachefn yn cyfgu, (canys yr oedd eu llygaid hwynt wedi trymhau) ac ni wyddent beth a attebent iddo. *Ac* ef a ddaeth y drydedd waith, ac a ddywedodd wrthynt: Cyfgwch weithian, a gorphwyfwch. Digon yw: daeth yr awr: wele Mab y dyn a draddodir i ddwylo pechaduriaid. Cyfodwch, awn: wele yr hwn a'm bradycha, fydd yn agos. *Ac*, fel yr oedd ef etto yn llafaru, daeth Judas Ifcariotes vn o'r deuddeg, a chydag ef tyrfa fawr a chleddyfau ac a ffynn, oddiwrth yr *A*rch-Offeiriaid, a'r Scrifennyddion, a'r Henuriaid. *A*'i fradychwr ef a roddafai arwydd iddynt, gan ddywedyd: Pwybynnac a gufanwyf, hwnnw yw, deliwch ef, a dygwch ymmaith yn ochelgar. *A* phan ddaeth, yn ebrwydd gan fyned atto, fe a ddywedodd:

wedodd: Hanffych well Rabbi: ac a'i cusanodd ef. Eithr hwy a roesant ddwylo arno, ac a'i daliasant ef. A rhyw vn o'r sawl oedd yn sefyll gerllaw gan dynnu ei gleddyf a darawodd was yr Arch-Offeiriad: ac a dorrodd ymmaith ei glust ef. A'r Jesu gan atteb, a ddywedodd wrthynt: Ai megis at leidr y daethoch allan a chleddyfau ac a ffynn i'm dala i? yr oeddwn beunydd gyda chwi yn athrawiaethu yn y Deml, ac ni'm daliasoch fi. Ond fel y cyflawnid y Scrythyrau. Yna ei Ddiscyblion gan ei adael ef, a ffoasant oll. A rhyw wr ieuangc oedd yn ei ddilyn ef wedi ei wisgo a Sindon, ar y noeth: a hwy a'i daliasant ef. Eithr ef wedi taflu ymmaith y Sindon, yn noeth a ddiengodd o ddiwrthynt. A hwy a ddygasant yr Jesu at yr Arch-Offeiriad; a'r holl Offeiriaid, a'r Scrifennyddion, a'r Henuriaid a ddaethant ynghyd. A Phetr a'i canlynodd ef o hirbell, hyd i mewn ynghynteddlys yr

Arch Offeiriad : ac yr oedd ef yn eistedd gyda'r gwasanaethwyr wrth y tan, yn ymdwymno eihun. A'r Arch-Offeiriaid, a'r holl gyngor, a geisiasant destiolaeth yn erbyn yr Jesu, fel y roddent ef i farwolaeth, ac ni chawsant. Canys llawer a ddywedasant gau destiolaeth yn ei erbyn ef : ac nid cysson oedd y testiolaethau. A rhai gan gysodi a ddygasant gau destiolaeth yn ei erbyn ef gan ddywedyd. Oblegid ni a'i clywsom ef yn dywedyd : Mi a ddattodaf y Deml hon o waith dwylo, ac mewn tridiau yr ailadeiladaf vn arall heb fod o waith dwylo. Ac nid oedd eu testiolaeth hwynt yn gysson. A'r Arch-Offeiriad gan gysodi yn y canol, a ofynnodd i'r Jesu, gan ddywedyd : Oni attebi di ddim i'r pethau, y rhai yr ydys yn eu bwrw yn dy erbyn gan y rhain ? Eithr ef a dawodd, ac nid attebodd ddim. Drachefn yr Arch-Offeiriad a ofynnodd iddo, ac a ddywedodd wrtho : Ai tydi yw Christ Mab y Duw bendig-

bendigedic? A'r Jeſu a ddywedodd wrtho: Myſi yw: a chwi a gewch weled Mab y dyn yn eiſtedd ar ddeheulaw gallu Duw, ac yn dyfod gyda chymmylau y nef. A'r *Arch*-Offeiriad gan rwygo ei ddillad, a ddywedodd: Pa raid i ni mwy wrth dyſtion? Chwi a glywſoch gabledd: beth a dybygwch chwi? Y rhai oll a'i condemnaſant ef ei fod yn euog o farwolaeth. *A* dechreuodd rhai boeri arno, a chuddio ei wyneb, a'i guro ef a chernodiau, a dywedyd wrtho: Prophwyda: a'r gweinidogion a'i curaſant ef a bonclustiau. *A* phan yr oedd Petr yn y Cynteddlys i wared, daeth vn o forwynion yr *Arch*-Offeiriad. *A* phan ganſu hi Petr yn ymdwymno eihun, gan edrych arno, hi a ddywedodd. *A* thithau oeddit gyda'r Jeſu o Nazareth. Eithr ef a wadodd, gan ddywedyd: Nid adwaeni, ac nis gwn i beth wyt yn ei ddywedyd. *Ac* ef a aeth allan o flaen y cynteddlys, a'r ceiliog a

ganodd. *A* thrachefn pan welodd morwyn ef, hi a ddechreuodd ddywedyd wrth y rhai yn fefyll o amgylch: Canys mae hwn o honynt hwy. Eithr ef a wadodd drachefn. *Ac* wedi ychydic drachefn y rhai oedd yn fefyll gerllaw, a ddywedasant wrth Petr: Yn wir yr wyt ti o honynt hwy: canys Galilæad wyt. Eithr ef a ddechreuodd regu, a thyngu: Canys nid adwaen i y dyn ymma, yr hwn yr ydych yn ei ddywedyd. *Ac* yn y man y ceiliog a ganodd drachefn. *A* Phetr a gofiodd y gair, a ddywedafai'r Jefu wrtho: Cyn canu o'r ceiliog ddwywaith, ti a'm gwedi deirgwaith. *Ac* ef a ddechreuodd wylo. *Ac* yn y man y boreu yr *A*rch-Offeiriaid gan ymgynghori, gyda'r Henuriaid, a'r Scrifennyddion, a'r holl gyngor, gan rwymo'r Jefu a'i dygafant ef ymmaith, ac a'i traddodafant at Pilat. *A* gofynnodd Pilat iddo: *A*i ti yw Brenin yr Jnddewon? Eithr ef gan atteb, a ddywedodd

wrtho

wrtho : yr wyt ti yn dywedyd. A'r Arch-Offeiriaid a'i cyhuddasant ef mewn llawer o bethau. A Philat drachefn a ofynnodd iddo, gan ddywedyd: Oni attebi di ddim? edrych ymmha faint bethau y mae'n hwy yn d'y gyhuddo di. Ond yr Jesu nid attebodd ddim mwy. Ac ar y dydd gwyl yr oedd ef yn arfer gollwng yn rhydd iddynt vn o'r carcharorion, pa vn bynnag a ofynneint. Ac yr oedd vn a elwid Barabbas, yr hwn gyda'r terfysg-wyr oedd yn rhwym, yr hwn mewn terfysg a wnaethai lofruddiaeth. A phan ddaeth y dyrfa i fynu, hwy a ddechreuasant ddeisyf, megis y gwnaethai bob amser iddynt. A Philat a attebodd iddynt, ac a ddywedodd: A fynnwch chwi i mi ollwng yn rhydd i chwi Frenin yr Iuddewon? Canys fe a wyddai mae trwy genfigen y traddodasent ef yr Arch-Offeiriaid. Eithr yr Arch-Offeiriaid a gynhyrfasant y bobl, fel y gollyngai ef yn hyttrach Barabbas

yn rhydd iddynt. A Philat gan atteb drachefn, a ddywedodd wrthynt : Beth gan hynny a fynnwch i mi ei wneuthur i Frenin yr Juddewon ? Eithr hwy drachefn a lefasant : Croeshoelia ef. A Philat a ddywedodd wrthynt : Ond pa ddrwg a wnaeth ef ? Eithr hwy a lefasant yn fwy : Croeshoelia ef. A Philat yn ewyllysio bodloni y bobl, a ollyngodd yn rhydd iddynt Barabbas, ac a draddododd yr Jesu wedi ei fflangellu, i'w groeshoelio. A'r milwyr a'i dygasant ef i gyntedd ys y Palas, a hwy a alwasant ynghyd yr holl fyddin, ac a'i gwisgasant ef a phorphor, a chan blethu coron o ddrain hwy a'i dodasant am ei ben ef. Ac a ddechreuasant ei gyfarch ef : Hanffych well Brenin yr Iuddewon. A hwy a gurasant ei ben ef a chorsen : ac a boerasant arno, a chan benlino, hwy a'i addolasant ef. Ac wedi iddynt ei watwor ef, hwy a'i diosgasant ef o'r porphor, ac a'i gwisgasant a'i ddillad eihun :

hun: ac a'i dygasant allan i'w groeshoelio. A hwy a gymmellasant vn yn myned heibio, Simon o Cyrene, yn dyfod o'r wlad, tad Alexander a Rufus, i ddwyn ei groes ef. A hwy a'i arweinasant i'r lle Golgotha: yr hyn wedi ei gyfieithu yw lle y Calvaria. A hwy a roesant iddo i'w yfed win myrhllyd: ac ni's cymmerodd ef. A chan ei groeshoelio ef, hwy a rannasant ei ddillad ef, gan fwrw coelbren arnynt, pwy pa beth a godai. Ac yr oedd hi y drydedd awr: a hwy a'i croeshoeliasant ef. Ac yr oedd titl ei achos ef wedi ei scrifennu uwchben: BRENIN YR IVDDEWON. A hwy a groeshoeliasant ddau leidr gydag ef: vn ar ei law ddehau, a'r llall ar ei law asswy ef. A'r Scrythur a gyflawnwyd, yr hon sy'n dywedyd: Ac ef a gyfrifwyd gyda' thai anwir. A'r thai yn myned heibio a'i cablasant ef, gan ysgwyd eu pennau, a dywedyd: Vah, yr hwn wyt yn dinistrio Teml

Dduw, ac mewn tridiau yn ei hail-adeiladu: gwared dyhun gan ddisgyn oddiar y Groes. Yn yr vn modd yr Arch-Offeiriaid hefyd gan watwar a ddywedasant wrth eu gilydd gyda'r Scrifennyddion: Eraill a waredodd, eihun ni's gall ei wared. Disgynned Christ Brenin Israel yrwŏn oddiar y Groes, fel y gwelom, ac y credom. A' rhai a groeshoeliasid gydag ef, a'i difenwasant ef. Ac wedi dyfod y chweched awr, twyllwch a wnaed ar yr holl ddaear hyd y nawfed awr. Ac ar y nawfed awr y dolefodd yr Jesu a llef mawr, gan ddywedyd *Eloi, Eloi, lamma Sabacthani?* yr hyn wedi ei gyfieithu yw: Fy Nuw, fy Nuw, pahami a'm gadewaist? A rhai o'r sawl yn sefyll o amgylch gan glywed a ddywedasant: Wele mae ef yn galw Elias. Ac vn gan redeg, ac yn llenwi yspwng a vinegr, ac yn ei ddodi amben corsen a'i diododd ef, gan ddywedyd: Peidiwch, edrychwn a ddaw Elias i'w dynnu ef

i lawr. A'r Jesu gan lefain a llef mawr, a ymadawodd a'r yspryd. A llen y Deml a rwygodd yn ddwy, oddifynu hyd i waered. A'r Canwriad yr hwn oedd yn sefyll gyferbyn ac ef, gan weled, ddarfod iddo yn llefain felly ymadaw a'r yspryd, a ddywedodd: Yn wir Mab Duw oedd y dyn hwn. Ac yr oedd gwragedd hefyd yn edrych o hirbell: ymmysc y rhai yr oedd Mair Magdalen, a Mair mam Iacob y llai a Joseph, a Salome, a phan oedd yn Galilæa, yr oeddent hwy yn ei ddilyn ef, ac yn gwasanaethu iddo a gwragedd eraill lawer, y rhai a ddaethent gydag ef i fynu i Jerusalem. A phan oedd hi weithian yn hwyr (oblegid mae'r Parasçeve oedd hi, yr hyn yw noswyl y Sabbath) fe ddaeth Joseph o Arimathæa Seneddwr pendefigaidd, yr hwn yntau oedd yn disgwyl teyrnas Dduw, ac a aeth yn hy i mewn at Pilat, ac a ddeisyfodd gorph yr Jesu. Eithr yr oedd Pilat yn rhyfedd

o buasai ef farw eisoes. Ac wedi iddo alw y Canwriad atto, ef a ofynnodd iddo y oedd ef wedi marw eisoes. A phan wybu gan y Canwriad, fe a roddodd y corph i Joseph. A Joseph wedi prynnu Sindon, a'i dynnu ef i lawr, a'i dododd ef mewn Monument a naddasid o'r graig, ac a dreiglodd faen ar ddrws y Monument. A Mair Magdalen, a Mair Joseph oeddent yn edrych pa le y dodid ef.

Dioddefaint



Dioddefaint Ein Harglwydd Jesu Christ yn ol S. Luc.

YN yr amser hwnnw : Nessaodd dydd gwyl yr Azymau, yr hwn a elwir y Pasch : a'r *A*rch-Offeiriaid, a'r Scrifennyddion a geisiasant pa fodd y lladdent yr Jesu : eithr yr oeddent yn ofni y bobl. A Satan a aeth i mewn i Judas, yr hwn a gyfenwid Iscariotes, vn o'r deuddeg. Ac ef a aeth ymmaith, ac a siaradodd a'r *A*rch-Offeiriaid, a'r Penswyddogion pa fodd y bradychai efe ef iddynt. Ac yr oedd yn llawen ganthynt, a hwy a gyttunasant ar roddi arian iddo. Ac ef a addawodd,

wodd. Ac yr oedd yn ceiſio amſer cyfaddas iw fradychu ef iddynt yn abſen y tyrfan. A daeth dydd yr Azymau, ar yr hwn yr oedd yn rhaid lladd y Paſch. Ac ef a ddanfonodd Petr a Joan, gan ddywedyd: gan fyned paratowch i ni'r Paſch, fel y bwyttaom. Eithr hwy a ddywedaſant: Pa le y mynni baratoi o honom? Ac ef a ddywedodd wrthynt: Wele a chwi yn myned i mewn i'r ddinas, cyferfydd a chwi ryw ddyn yn dwyn ſtenaid o ddwfr: canlynwch ef i'r ty, i'r hwn yr a i mewn, a dywedwch wrth wr y ty: Mae'r Meiſtr yn dywedyd wrthyt: Pa le y mae'r lletty, lle y gallwyf fwytta'r Paſch gyda'm diſcyblion? Ac ef a ddengys i chwi Reffectori fawr wedi ei thanu, ac yno paratowch. A hwy gan fyned, a gawſant fel y dywedaſai ef wrthynt, ac a baratoaſant y Paſch. A phan ddaeth yr awr, fe a eiſteddodd i lawr, a'r deuddeg Apoſtolion gydag ef. Ac ef a ddywedodd wrthynt: Ag ewyllyſchwant

llyschwant a chwennychais fwytta'r Pasch hwn gyda chwi cyn dioddef o honif. Oblegid yr wyf yn dywedyd i chwi, canys o hyn allan na's bwyttaf ef, hyd oni chyflawner yn nheyrnas Dduw. Ac wedi iddo gymmeryd y caregl fe a roddodd ddiolch, ac a ddywedodd: Cymmerwch, a rhennwch yn eich plith, canys yr wyf yn dywedyd i chwi nad yfaf o genhedliad y winwydden, hyd oni ddelo teyrnas Dduw. Ac wedi iddo gymmeryd bara fe a ddiolchodd, ac a dorrodd, ac a roddodd iddynt, gan ddywedyd: HWN YW FYNGORPH YR HWN YR YDYS YN EI RODDI TROSOCH CHWI: gwnewch hyn er coffa amdanafi. Yn yr vn modd y caregl, wedi iddo swpperu, gan ddywedyd: HWN YW'R CAREGL Y TESTAMENT NEWYDD, YR HWN A DYWALLTIR TROSOCH CHWI. Eithr wele law yr hwn sydd yn fy mradychu i, sy gyda mi

ar

ar y bwrdd. Ac yn wir mae Mab y dyn yn myned, yn ol yr hyn sy wedi ei ordeinio : eithr gwae i'r dyn hwnnw, trwy'r hwn y bradychir ef. Hwythau a ddechreuasant ymofyn yn eu plith euhun, pwy oedd ohonynt, yr hwn a wnai hynny. A bu ymryson yn eu plith, pwy ohonynt a dybygid ei fod yn fwy. Ac ef a ddywedodd wrthynt: Mae brenhinoedd y Cenhedloedd yn arglwyddiaethu arnynt, a' rhai sy mewn awdurdod arnynt, a elwir yn gymwynas-wneuthur-wyr. Ond chwychwi nid felly : eithr yr hwn sy fwy yn eich plith, bydded megis yr ieuengach : a'r hwn sydd yn flaenor, megis y gwasanaethwr. Canys pa vn sy fwy, ai yr hwn sydd yn eistedd wrth y bwrdd, ai'r hwn sydd yn gwasanaethu? ond yr hwn sydd yn eistedd? Eithr yr wyfi yn eich canol, megis yr hwn sydd yn gwasanaethu. A chwychwi yw y rhai a arosasoch gyda mi yn fy mhrofedigaethau : ac yr wyf fi yn dosparthu

thu i chwi, megis y dosparthodd fy Nhad i minnau deyrnas, fel y bwyttaoch ac yr yfoch ar fy mwrdd i yn fy nheyrnas: ac yr eisteddoch ar thronau yn barnu deuddegllwyth Israel. *A*'n Harglwydd a ddywedodd: Simon, Simon, wele Satan a'ch ceisiodd chwi fel y gogrynnai megis gwenith: EITHR MI A WEDDIAIS TROSOT TI fel na fetha dy Ffydd di: tithau weithian wedi'th troi cadarnha dy frodyr. Yr hwn a ddywedodd wrtho: *A*rglwydd, yr wyf fi yn barod i fyned gyda thi i garchar ac i angeu. Yntau a ddywedodd: Yr wyf yn dywedyd i ti Petr, ni chan y ceiliog heddyw, nes gwadu o honot deirgwaith, fy adnabod i. *A*c ef a ddywedodd wrthynt: Pan y danfonais chwi heb bwrs, a chod, ac esgidiau, y fu dim yn eisiau i chwi? Eithr hwy a ddywedasant: Na ddo ddim. Ef a ddywedodd ganhynny wrthynt: Ond ynawr, yr hwn sydd a phwrs gantho, cymmered: a'r vn modd

god:

god: a'r neb nid oes gantho, gwerthed ei bais, a phrynned gleddyf. Oblegid yr wyf yn dywedyd i chwi, canys etto yr hyn y sydd yn scrifennedic, sydd raid ei gyflawni ynofi: *A* chyda'r anwir y cyfrifwyd ef. Canys mae'r pethau, sydd amdanaf fi, a diben iddynt. Eithr hwy a ddywedasant: Arglwydd, wele ddau gleddyfau ymma. Yntau a ddywedodd wrthynt: Digon yw. *Ac* wedi iddo fyned allan fe a aeth yn ol ei arfer i Fynydd-Olivet. *A'i* ddiscyblion hefyd a'i canlynasant ef. *A* phan ddaeth ef i'r man, fe a ddywedodd wrthynt: Gweddiwch nad eloch mewn profedigaeth. *Ac* efe a dynnwyd oddiwrthynt cymmaint ac yw ergid carreg: ac wedi iddo fyned ar ei liniau fe a weddiodd, gan ddywedyd: O Dad os mynni, symmud y cwpan hwn oddiwrthyf: Er hynny nid fy ewyllys i, ond gwneler dy vn di. *Ac* Angel o'r nef a ymddangosodd iddo yn ei nerthu ef. *Ac* ef wedi syrthio

mewn

mewn gloes, a weddiodd yn hwy. A'i chwys ef oedd fel defnynnau gwaed yn rhedeg i waered ar y ddaear. A phan gododd ef o'i weddi, a dyfod at ei ddiscyblion, fe a'i cafodd hwynt yn cysgu gan dristwch. Ac a ddywedodd wrthynt: Pam yr ydych yn cysgu? codwch, gweddiwch rhag myned o honoch mewn profedigaeth. Ac ef etto yn llafaru, wele dyrfa: a'r hwn a elwir Judas, yn o'r deuddeg, oedd yn myned o'i blaen hwynt: ac ef a nesbaodd at yr Jesu i'w gussanu ef. A'r Jesu a ddywedodd wrtho: Judas, a'i a chussan yr wyt ti yn bradychu Mab y dyn? A' rhai oedd yn ei gylch ef, yn gweled yr hyn oedd i ddyfod, a ddywedasant wrtho: A glwydd, a darawn ni a chleddyf? Ac vn o honynt a darawodd was yr Arch-Offeiriad, ac a dorrodd ymmaith ei glust ddehau ef. A'r Jesu gan atteb, a ddywedodd: Goddefwch hyd ymma. A phan gyfyrfodd a'i glust ef, fe a'i iachaodd ef. A'r Jesu

a ddywedodd wrth y rhai a ddaethent atto, yr Arch-Offeiriaid, a Phenſwyddogion y Deml, a'r Henuriaid: *A*i megis at leidr y daethoch chwi allan a chleddyfau ac a ffyn? Pan oeddwn beunydd gyda chwi yn y Deml nid yſtynnaſoch ddwylo arnaf: eithr hon yw eich awr chwi, a gallu'r tywyllwch. *A* hwy gan ei ddala ef, a'i dygaſant i mewn i dy yr *A*rch-Offeiriad: eithr Petr a ganlynodd o hirbell. *A*c wedi iddynt gynneu tan ynghanol y Cynteddlys, a hwythau yn eiſtedd o amgylch yr oedd Petr yn eiſtedd yn eu canol hwynt. Yr hwn pan welodd rhyw forwyn yn eiſtedd wrth y tan, ac edrych o honi arno, hi a ddywedodd. *A* hwn oedd gydag ef. Yntau a'i gwadodd ef, gan ddywedyd: O ferch, nid adwaen i ef. Ac ar ol ychydic vn arall gan ei weled ef, a ddywedodd: Tithau wyt o honynt hwy. Eithr Petr a ddywedodd, O ddyn nid ydwyf. *A*c ar ol megis yſpaid vn awr, rhyw vn
arall

arall a daerodd, gan ddywedyd: Yn wir yr oedd hwn hefyd gydag ef: canys Galilæad yw ef hefyd. *A* Phetr a ddywedodd: O ddyn nis gwn beth yr wyt yn ei ddywedyd. *Ac* yn y man ac ef etto yn llafarn canodd y ceiliog. A'n Harglwydd wedi troi a edrychodd ar Betr. *A* Phetr a gofiodd ymadrodd ein Harglwydd, megis y dywedasai: Canys cyn canu o'r ceiliog, ti a'm gwedi deirgwaith. *A* Phetr wedi myned allan a wylodd yn chwerwdost. *A*'r gwyr oedd yn ei ddal ef, a'i gwatwarasant ef gan ei daro. A hwy a guddiasant ei lygaid ef, ac a darawasant ei wyneb ef: ac a ofynnasant iddo, gan ddywedyd: Prophwyda, pwy yw, yr hwn a'th tarawodd di? *A* llawer o bethau eraill gan gablu a ddywedasant yn ei erbyn ef. *A* phan aeth hi yn ddydd, Henuriaid y bobl, a'r *A*rch-Offeiriaid, a'r Scrifennyddion a ddaethant yng-hyd, ac a'i dygasant ef i'w cyngor hwynt, gan ddywedyd: Os tydi

yw

yw Christ, dywed i ni. *Ac* ef a ddywedodd wrthynt: Os dywedaf i chwi, ni chredwch chwi ddim i mi: Ac os gofynnaf hefyd, nid attebwch i mi, ac ni'm gollyngwch ymmaith: Eithr yn ol hyn fe fydd Mab y dyn yn eistedd ar ddeheulaw gallu Duw. *A* hwy oll a ddywedasant: *Ai* Mab Duw gan hynny wyt ti? Yr hwn a ddywedodd: Yr ydych chwi yn dywedyd, fy mod. Hwythau a ddywedasant: Pa raid i ni mwyach wrth destiolaeth? Canys clywsom einhunain o'i eneu ef eihun. A'r holl liaws o honynt gan gyfodi, a'i dygasant ef at Pilat. Ac a ddechreuasant ei gyhuddo ef, gan ddywedyd: Ni a gawsom hwn yn gwyrdroi ein natiwn ni, ac yn gwahardd rhoi teirnged i Cæsar, ac yn dywedyd mai efe yw'r brenin Christ. A Philat a ofynnodd iddo, gan ddywedyd: Ai ti yw Brenin yr Iuddewon? Yntau gan atteb a ddywedodd: Yr wyti yn dywedyd. *A* dywedodd Pilat wrth yr Arch Offeiriaid

aid, a'r tyrfeydd : Nid wyfi yn ca-
el dim achos yn y dyn hwn. Eithr
hwy y fuant daerach, gan ddywe-
dyd : Mae ef yn cyffroi'r bobl, gan
ddysgu trwy holl Judæa, wedi de-
chreu o Galilæa hyd ymma. *A*
Philat gan glywed son am Galilæa,
a ofynnodd ai dyn Galilæad oedd ef.
A phan wybu ef ei fod ef o lywo-
draeth Herod, fe a'i danfonodd ef
yn ol at Herod, yr hwn oedd yntau
yn Jerusalem y dyddiau hynny. *A*
Herod wedi iddo weled yr Jesu, a
lawenychodd yn fawr, canys yr oedd
ef er ystalm o amser yn chwennych
ei weled ef, oblegid iddo glywed
llawer amdano ef, ac yr oedd ef yn
gobeithio cael gweled gwneuthur
rhyw arwydd gantho ef. Ac efe a'i
holodd ef mewn llawer o eiriau :
eithr efe nid attebodd ddim iddo.
A'r Arch-Offeiriaid, a'r Scrifenyddi-
on a safasant gan ei gyhuddo ef yn
wastadol. *A* dirmygodd Herod ef
gyda'i lu : ac a'i gwatwarodd ef we-
di ei wisgo a gwisg wen, ac a'i dan-
fonodd

ſonodd ef drachefn at Pilat. A gwnaed Pilat a Herod yn gyfeillion ar y dydd hwnnw: canys o'r blaen yr oeddent yn elynnion i'w gilydd. A Philat wedi galw yng-hyd yr *Arch*-Offeiriaid, a'r Pen-ſwyddogion, a'r bobl, a ddywedodd wrthynt: Chwychwi a offrymmaſoch i mi y dyn hwn, fel un yn gwyr-droi'r bobl, ac wele myfi gan ei holi ef yn eich gwydd chwi, ni chefais ddim achos yn y dyn hwn o'r pethau, am y rhai yr ydych chwi yn ei gyhuddo ef. Na Herod chwaith: canys mi a'ch danfonais chwi atto ef, ac wele dim yn haeddu marwolaeth nis gwnaed iddo. Am hynny wedi ei goſpi ef mi a'i gollyngaf yn rhydd. Ac yr oedd yn rhaid iddo ollwng ar y dydd gwyl, un yn rhydd. Eithr yr holl liaws ynghyd a leſaſant, gan ddywedyd: Bwrw hwn ymmaith, a gollwng i ni Barabbas yn rhydd. Yr hwn am ryw derfyſg a wnelſid yn y ddinas a llofruddiaeth, oedd wedi ei daflu i garchar.

garchar. A thrachefn Pilat a lafarodd wrthynt, gan ewellyfio gollwng y Jefu yn rhydd. Eithr hwy y atlefafant, gan ddywedyd: Croef-hoelia, croef-hoelia ef. Ac ef y drydedd waith a ddywedodd wrthynt: Canys pa ddrwg a wnaeth ef? nid ydwyfi yn cael dim achos marwolaeth ynddo ef: mi a'i cofpaf ef ganhynny, ac a'i gollyngaf yn rhydd. Eithr hwy y fuont daerion a llefau vchel gan ddeifyfu ei groefhoelio ef: a'i llefau hwynt a orfuant. A Philat a farnodd wneuthur eu deifyfiad hwynt. Ac ef a ollyngodd iddynt yn rhydd yr hwn, y oedd wedi ei fwrw i garchar am derfyfg a llofruddiaeth, yr hwn yr oeddent yn ei ofyn: eithr yr Jefu a draddododd ef i'w hewyllys hwynt. A phan yr oeddent yn ei arwain ef ymmaith, hwy a ddaliafant vn Simon o Cyrene, yn dyfod o'r wlad: ac a ddodafant y groes arno ef i'w dwyn ar ol yr Jefu. Ac yr oedd yn ei ganlyn ef liaws mawr o bobl, ac o wragedd:

y rhai oeddent yn cwynfan ac yn ga-
laru o'i blegyd ef. A'r Jesu wedi troi
attynt, a ddywedodd: Merched
Jerusalem, nac wylwch o'm plegyd
i, eithr wylwch o'ch plegyd eich
hun, ac oblegyd eich plant: Ca-
nys wele y dyddiau a ddaw, yn y
rhai y dywedant: Gwyn eu byd
y rhai ammhlantadwy, a'r crothau
ni eppiliasant a'r bronnau ni roesant
sugn. Yna y dechreuant ddywe-
dyd wrth y mynyddoedd: Syrthi-
wch arnom: ac wrth y brynniau:
Cuddiwch ni. Canys os yn y pren
ir y gwnant y pethau hyn, yn y
crin beth a wneir? Ac arweinwyd
hefyd ddau eraill o ddrwg-weithred-
wyr gydag ef, i'w rhoi i'w marwo-
laeth. Ac wedi iddynt ddyfod i'r
lle a elwir Calvaria, yno hwy a'i
croeshoeliasant ef: a'r lladron, un
ar y law ddehau, a'r llall ar yr asswy.
A'r Jesu a ddywedodd: O Dad,
maddeu iddynt: canys ni wyddant
yr hyn y maent yn ei wneuthur. Eithr
gan rannu ei ddillad ef, hwy a

fw-

ſwriaſant goeſbrenni. A'r bobl a ſa-
ſodd yn edrych, a'r Pennaethiaid a'i
gwatwaraſant ef gyda hwynt, gan
ddywedyd : Eraill a waredodd ef,
gwareded ef eihun, os hwn yw
Chriſt etholedic Duw. A'r mil-
wyr hefyd a'i gwatwaraſant gan
ddyfod atto, a chynnyg finegr iddo,
a dywedyd : Os tydi yw Brenin yr
Juddewon, gwared dyhun. Ac yr
oedd hefyd arſcrifen wedi ei ſcrifen-
nu uwch ei ben ef a llythyrennau
Groeg, a Lladin, a Hebrew : HWN
YW BRENIN YR IVDDE-
WON. Ac vn o'r lladron, y rhai
oedd yn crogi, a'i cablodd ef, gan
ddywedyd : Os tydi yw Chriſt,
gwared dyhun, a ninnau. Eithr y
llall gan atteb a'i ceryddodd ef, gan
ddywedyd : Nid wyt ti chwaith
yn ofni Duw, gan dy fod yn yr vn
ddamnedigaeth. A nyni yn wir yn
gyfiawn, canys yr ydym yn derbyn
yr hyn a haeddai ein gweithred-
oedd : eithr hwn ni wnaeth ddim
drwg. Ac ef a ddywedodd wrth yr

Jesu: Arglwydd, cofia fi, pan
ddelych i'th deyrnas. A'r Jesu a
ddywedodd wrtho: Amen meddaf
i ti: Heddyw y byddi gyda mi
ym mharadwys. Ac yr oedd hi yn
agos y chweched awr, a thywyll-
wch y fu ar yr holl ddaear hyd y
nawfed awr. A'r haul a dywyllodd:
a llen y Deml a rwygwyd yn ei cha-
nol. A'r Jesu gan lefain a llef vchel
a ddywedodd: O Dad, i'th ddwy-
lo di yr wyf yn gorchymmyn fy
yspryd. A chan ddywedyd hyn, f
a ymadawodd a'r yspryd. A'r Can-
wriad gan weled yr hyn a wnaed,
ogoneddodd Dduw gan ddywedyd
Yn wir yr oedd y dyn hwn yn gyf
ion. A'r holl liaws o'r rhai, y oe
ddent ynghyd yn bresennol ar y gol
wg hwn, ac a welsant y pethau
wnaed, a ddychwelasant gan gur
eu dwyfronnau. A'i holl gydnabo
a safasant o hirbell, a'r merched,
rhai a'i canlynasant ef o Galilæ
yn edrych ar y pethau hyn. Ac w
le gwr a'i enw Joseph, yr hwn oed
Se

Seneddwr, gwr da a chyfion: Hwn ni chyttunasai a'i cyngor ac a'i gweithredodd hwynt, o Arimathæa dinas o Judæa, yr hwn oedd yntau yn disgwyl teyrnas Dduw. Hwn a aeth at Pilat, ac a ofynnodd gorph yr Jesu: Ac wedi ei dynnu i lawr fe a'i plygodd ef mewn Sindon, ac a'i dododd mewn monument wedi naddu mewn carreg, yn yr hwn ni roddasid dyn erioed. *A* dydd y Parasçeve oedd hi, a'r Sabbath oedd yn nessau. *A*'r merched yn canlyn ar ol, y rhai a ddaethent gyda ag ef o Galilæa, a welsant y Monument, a pha fodd y dodwyd ei gorph ef. *A* hwy gan ddychwelyd a baratoasant ber-aroglau, ac ennaint: *A*c a orphwysasant ar y Sabbath yn ol y gorchymmyn.



Dioddefaint Ein Harglwydd Jesu Christ yn ol S. Ioan.

YN yr amser hwnnw : Ef a aeth yr Jesu allan ef a'i Ddiscybli-on tros y Torrent Cedron, lle yr oedd gardd, i'r hon yr aeth ef a'i ddiscyblion. Ac fe a adwaenai Judas hefyd, yr hwn a'i bradychodd ef, y lle : oblegid mynych y cyrchafai yr Jesu gyda'i ddiscyblion yno. Iudas ganhynny wedi iddo gymmeryd byddin, a ministri gan yr Arch-Offeiriaid a'r Pharisæaid a ddaeth yno a lanternau, a ffaglau, ac arfau. Y

Iesu

Iesu ganhynny yn gwybod pob peth
y oedd ar ddyfod arno, a aeth ym-
laen, ac a ddywedodd wrthynt :
Pwy yr ydych yn ei geisio? Hwy
a attebasant iddo : Iesu o Nazareth.
Yr Iesu a ddywedodd wrthynt : Myfi
yw. A Iudas hefyd, yr hwn a'i
bradychodd ef, oedd yn sefyll gyda
hwynt. Cyn gynted gan hynny ac
a dywedodd ef wrthynt : Myfi yw :
hwy a aethant yn nwysc eu cefnau,
ac a syrthiasant ar y llawr. Dra-
chefn ganhynny ef a ofynnodd
iddynt : Pwy yr ydych yn ei geisio?
A hwy a ddywedasant : Iesu o Naza-
reth. Yr Iesu a attebodd : Mi a
ddywedais i chwi, mai myfi yw :
os myfi ganhynny yr ydych yn ei
geisio, gedwch i' rhain fyned ym-
maith. Fel y cyflawnid y gair, yr
hwn a ddywedasai ef : O' rhai a
roddaist i mi, ni chollais yr vn. Si-
mon Petr ganhynny a chanddo gle-
ddy a'i tynnodd ef : ac a darawodd
was yr Arch-Offeiriad : ac a dor-
rodd ymmaith ei glust ddehau ef

Ac enw y gwas oedd Malchus. Yr Iesu gan hynny a ddywedodd wrth Petr: Dod dy gleddyf yn y wain. Y caregl yr hwn a roddes fy Nhad i mi, onid yfaf ef? Y fyddin ganhynny, a'r Tribun, a ministri yr Iuddewon, a ddaliasant yr Iesu, ac a'i rhwymasant ef. Ac a'i dygasant ef at Annas yn gyntaf; canys yr oedd ef yn chwegrwn Caiphas, yr hwn oedd Arch-Offeiriad y flwyddyn honno. A Caiphas oedd yr hwn a roesai gyngor i'r Iuddewon: Mai buddiol yw, farw o vn dyn tros y bobl. Ac yr oedd yn canlyn yr Iesu Simon Petr, a discybl arall. A'r discybl hwnnw oedd yn adnabyddus gan yr Arch-Offeiriad. ac ef a aeth i mewn gyda'r Iesu i gynteddlys yr Arch-Offeiriad. A Phetr oedd yn sefyll wrth y drws allan. Y discybl arall ganhynny, yr hwn oedd yn adnabyddus gan yr Arch-Offeiriad a aeth allan, ac a ddywedodd wrth y ddrysores, ac a d..ygodd Petr i mewn. Ef a ddywedodd g nhynny

wrth

wrth Peter y forwyn ddryfores: Onid wyt tithau o ddifcyblion y dyn hwn? Dywedodd yntau: Nac ydwyf. A'r gweifion a'r miniftri oeddent yn fefyll wrth dân glo, o herwydd ei bod hi yn oer, ac yn ymdwymno euhunain: ac yr oedd Petr gyda hwynt yn fefyll, ac yn ymdwymno eihun. Yr Arch-Offeiriad ganhynny a ofynnodd i'r Iefu am ei ddifcyblion, ac am ei athrawiaeth. Yr Iefu a attebodd iddo: Myfi a lafarais yn gyhoedd wrth y byd: myfi a athrawiaethais bob amfer yn y Synagog, ac yn y Deml, lle mae'r holl Iuddewon yn ymgynnull, ac yn ddirgel ni ddywedais i ddim. Pa ham yr wyt yn gofyn i mi? gofyn i'r rhai, a glywfant yr hyn a ddywedais wrthynt: wele hwy a wyddant pa bethau a ddywedais i. Ac wedi iddo ddywedyd y pethau hyn, vn o'r miniftri yn fefyll ger llaw a roddodd gernod i'r Jefu, gan ddywedyd: Ai felly yr wyt ti yn atteb yr Arch-Offeiriad? Yr Jefu a

atteboddd iddo : Os yn ddrwg y dywedais, dyro destiolaeth o'r drwg : eithr os yn dda, paham yr wyt yn fy nharo i ? Ac Annas a'i danfonodd ef yn rhwym at Caiphas yr Arch-Offeiriad. A Simon Petr oedd yn sefyll, yn ymdwymno eihun. Hwy a ddywedasant ganhynny wrtho ef : Onid wyt tithau hefyd o'i Ddiscyblion ef. Yntau a wadodd, ac a ddywedodd : Nac ydwyf. Dywedodd wrtho vn o weision yr Arch-Offeiriad, câr i'r hwn y torrasai Petr ei glust ; oni welais i di yn yr ardd gydag ef ? Petr ganhynny a wadodd drachefn : ac yn y man canodd y ceiliog. Hwy a ddygasant ganhynny yr Jesu oddiwrth Caiphas i'r Palas. A'r bore ydoedd hi : ac nid aethant hwy i mewn i'r Palas fel na halogid hwynt, eithr fel y gallent fwytta'r Pasch. Pilat ganhynny a aeth allan attynt, ac a ddywedodd : Pa achwyn yr ydych chwi yn ei ddwyn yn erbyn y dyn hwn ? Hwy a attebasant, ac a ddywedasant wrtho :

tho: Oni bai fod hwn yn ddrwg weithredwr, ni thraddodasant ni ef i ti. Pilat ganhynny a ddywedodd wrthynt: Cymmerwch chwi ef, ac yn ol eich cyfraith chwi bernwch ef. Yr Iuddewon ganhynny a ddywedasant wrtho: Nid yw cyfreithlon i ni ladd vn dyn. Fel y cyflawnid gair yr Iesu, yr hwn a ddywedasai ef, gan arwyddoccau o ba angeu y byddai ef farw. Pilat ganhynny a aeth drachefn i mewn i'r Palas ac a alwodd yr Iesu, ac a ddywedodd wrtho: Ai ti yw Brenin y Iuddewon? Yr Iesu a attebodd: Ai o honot dyhun yr wyt yn dywedyd hyn, *Ai* eraill, a ddywedasant i ti amdana fi? Pilat a attebodd: Ai Iuddew ydwyfi? Dy genedl dyhun, a'r Arch-Offeiriaid, a'th draddodasant di i mi: beth a wnaethost ti? Yr Iesu a attebodd: Fy mrenhiniaeth i nid yw o'r byd hwn. Pe bai fy mrenhiniaeth i o'r byd hwn, fyngweision ynddiau a ymdrechent, fel na'm rhoddid i'r Iuddewon: eithr

eithr yrwŏn nid yw fy mrenhiniaeth i oddiymma. Pilat ganhynny a ddywedodd wrtho : Ai Brenin wrthynny wyt ti? Yr Jesu a attebodd : Yr ydwyt ti yn dywedyd mai Brenin wyf fi. Myfi a anywd er mwyn hyn, ac er mwyn hyn y daethym i'r byd, fel y rhoddwn destiolaeth i'r gwirionedd : pob vn a'r sydd o'r gwirionedd, sydd yn gwrando fy lleferydd i. Pilat a ddywedodd wrtho : Beth yw gwirionedd? Ac wedi iddo ddywedyd hyn, ef a aeth allan drachefn at yr Juddewon, ac a ddywedodd wrthynt : Nid wyf i yn cael dim achos ynddo ef. Eithr mae gennych chwi arfer, i mi ollwng i chwi vn yn rhydd ar y Pasch : a fynnwch chwi ganhynny i mi ollwng yn rhydd i chwi Frenin yr Juddewon? Hwy oll ganhynny a lefasant drachefn, gan ddywedyd : Nid hwnnw, ond Barabbas. *A* lleidr oedd Barabbas. Yna ganhynny y cymmerodd Pilat yr Jesu, ac a'i fflangelodd ef. *A*'r mylwyr gan

blethu

blethu coron oddrain a'i goſodaſant ar ei ben ef : ac a roeſanr wiſg o borphor amdano. Ac a ddaethant atto, ac a ddywedaſant : Hanffych well Brenin yr Juddewon : ac a roeſant iddo gernodiau. Pilat ganhynny a aeth allan drachefn, ac a ddywedodd wrthynt : Wele yr wyfi yn ei ddwyn ef allan i chwi, fel y gwyppoch nad wyfi yn cael dim achos ynddo. (Yr Jeſu ganhynny a aeth allan yn dwyn y goron ddrain a'r wiſg borphor.) A dywedodd wrthynt : *Wele y dyn.* Pan welſant ef gan ganhynny yr Arch-Offeiriaid, a'r miniſtri, hwy a lefaſant, gan ddywedyd : Croeſhoelia, Croeſhoelia ef. Pilat a ddywedodd wrthynt : Cymmerwch chwi ef, a chroeſhoeliwch : canys nid wyfi yn cael dim achos ynddo. Yr Juddewon a attebaſant iddo : Mae gennym ni gyfraith, ac yn ol y gyfraith fe a ddylai farw, am iddo wneuthur eihun yn Fab Duw. Pan glybu ganhynny

hynny Pilat yr ymmadrodd hwn, fe
a ofnodd yn fwy. Ac a aeth i mewn
i'r Palas drachefn, ac a ddywedodd
wrth yr Jesu: O ba le yr wyt ti?
Ond yr Jesu ni roddodd ddim atteb
iddo. Pilat ganhynny a ddywedodd
wrtho: Oni ddywedi di wrthyf i?
oni wyddost di fod gennyf i awdur-
dod i'th groeshoelio di, a bod gen-
nyf awdurdod i'th ollwng yn rhydd?
Yr Jesu a attebodd: Ni byddai i ti
ddim awdurdod yn fy erbyn i, oni bai
ei fod wedi ei roddi i ti oddiuchod.
Am hynny yr hwn a'm traddododd i
ti sydd fwy ei bechod. Ac o hynny
allan y ceisiodd Pilat ei olwng ef yn
rhydd. Eithr yr Iuddewon a lefa-
sant gan ddywedyd: Os gollyngi
di hwn yn rhydd, nid wyti yn ffrind
i Cæsar. Canys pob vn a'r wnelo ei-
hun yn frenin, sydd yn dywedyd yn
erbyn Cæsar. Ond pan glybu Pilat
y geiriau hyn, a fe ddygodd allan yr
Jesu: ac a eisteddodd ar y Tribu-
nal yn y lle a elwir Lithostrotos,
ac yn Hebrew Gabbatha. A Para-
sceve

ſçeve y Paſc oedd hi, ynghylch y chweched awr, ac ef a ddywedodd wrth y Juddewon: Wele eich Brenin. Eithr hwy a leſaſant: Ymmaith ac ef, ymmaith ac ef, croeſhoelia ef. Pilat a ddywedodd wrthynt: A groeſhoeliaf i eich Brenin chwi? Yr Arch Offeiriaid a attebaſant. Nid oes gennym ni frenin ond Cæſar. Yna ganhynny fe a'i traddododd ef iddynt i'w groeſhoelio. A hwy a gymmeraſant yr Jeſu ac a'i dygaſant ef allan. Ac ef gan ddwyn ei groes a aeth allan i'r lle a elwit Calvaria, ac yn Hebrew Golgotha lle y croeſhoeliaſant ef, a dau ereaill gydag ef, vn o bob tu. a'r Ieſu yn y canol. A Philat hefyd a ſcrifennodd ditul; ac a'i dododd ar y groes. Ac yr oedd yn ſcrifennedic: IESV O NAZARETH BRENIN YR IVDDEWON. Y titul hwn ganhynny a ddarllennodd llawer o'r Iuddewon: oblegid agos i'r ddinas oedd y fan lle y croeſhoeliwyd yr Ieſu. Ac yr oedd wedi

di ei scrifennu yn Hebrew, Groeg, a Lladin. Arch-Offeiriaid yr Iuddewon ganhynny a ddywedasant wrth Pilat: Na scrifenna, Brenin yr Iuddewon: eithr ddarfod iddo ef ddywedyd: Brenin yr Iuddewon ydwyfi. Pilat a attebodd, yr hyn a scrifennais, a scrifennais. Y milwyr ganhynny wedi iddynt ei groeshoelio ef, a gymmerasant ei ddillad ef, (ac a wnaethant bedair rhann: i bob milwr vn) a'i bais. Ac yr oedd ei bais ef yn ddiwnîad, wedi ei gwau o'r cwr uchaf trwyddi oll. Hwy a ddywedasant ganhynny wrth eu gilydd: Na thorrwn hi, ond bwrriwn goelbrenni amdani eiddo pwy y fydd hi. Fel y cyflawnid y Scrythur, yn dywedyd: Rhannasant fy nillad yn eu mysc; ac ar fyngwisg y bwriasant goelbren. A'r milwyr a wnaethant y pethau hyn. Ac yr oedd yn sefyll wrth groes yr Iesu ei Fam ef, a chwaer ei Fam ef Mair Cleophas, a Mair Magdalen. Pan welodd ganhynny yr Iesu ei Fam,

Fam, a'r Discybl yn sefyll, yr hwn a garai ef, fe a ddywedodd wrth ei Fam: O wraig wele dy fab. Wedi hynny fe a ddywedodd wrth y Discybl: Wele dy fam. Ac o'r awr honno allan y cymmerodd y Discybl hi i'w eiddo eihun. Ar ol hynny yr Iesu yn gwybod fod pob pethau wedi eu gorphen, fel y gorphennid y Scrythur, a ddywedodd: Mae syched arnaf. Llestr ganhynny oedd wedi ei osod yn llawn o finegr. A hwy gan osod yspwng yn llawn o finegr o amgylch hyssop, a'i offrymmasant wrth ei enau ef. Pan gymmerodd ganhynny yr Iesu y finegr, ef a ddywedodd: Gorphennwyd. *A* chan ogwyddo ei ben, fe a roddodd i fynu yr yspryd. Yr Iuddewon ganhynny, (oblegid mae'r Parasçeve oedd hi) fel nad arhosai y cyrph ar y groes ar y Sabbath, (canys mawr oedd y dydd Sabbath hwnnw) a ddymunasant ar Pilat gael torri eu hesceiriau hwynt, a'i tynnu i lawr. Y milwyr ganhynny

a

a ddaethant; ac a dorraſant eſceiriau y cyntaf, a'r llall, yr hwn a groeſhoeliaſid gydag ef. Eithr wedi iddynt ddyfod at yr Jeſu, pan welſant ef wedi marw eiſoes, ni thorraſant ei eſceiriau ef: ond vn o'r milwyr a agorodd ei yſtlys ef a gwaywffon, ac yn y man y daeth allan waed a dwfr. A'r hwn a'i gwelodd, a deſtiolaethodd: a gwir yw ei deſtiolaeth ef. Ac mae ef yn gwybod, ei fod yn dywedyd gwir: fel y credoch chwithau. Canys y pethau hyn a wnaed, fel y cyflawnid y Scrythur: Ni chewch-i dorri aſgwrn o hono. A thrachefn mae Scrythur arall yn dywedyd: Hwy a edrychant ar yr hwn a wanaſant. Ac ar ol hynny a deiſyfodd ar Pilat Joſeph o Arimathæa (o ran ei fod ef yn Ddiſcybl i'r Jeſu, eithr yn guddiedic rhag ofn yr Iuddewon) gael dwyn ymmaith gorph yr Jeſu. A Philat a ganiadodd iddo. Ef a ddaeth ganhynny, ac a ddygodd ymmaith gorph yr Jeſu. A daeth

Nicodemus

Nicodemus hefyd, yr hwn ar y cyntaf a ddaethai at yr Jeſu o hyd nos, gan ddwyn cymmyſgiad o aloes a myrrh. o amgylch canpwys. Hwy a gymmeraſant ganhynny gorph yr Jeſu, ac a'i rhwymaſant mewn llieiniau gydag aroglau, fel y mae arfer i'r Iuddewon ar gladdu. Ac yn y fangre lle y croeſhoeliwyd ef, yr oedd gardd: a Monument newydd yn yr ardd, yn yr hwn ni ddodaſid dyn erioed. Yno ganhynny o herwydd Paraſçeve yr Iuddewon, am fod y Monument yn agos, hwy a ddodaſant yr IESU.



Testament neu Lythyr-Cymmyn yr Enaid i'w wneuthar beunydd gan bob Christion devotionol.

In nomine Domini Amen.

YR wyf fi yn gorchymmyn fy enaid i Dduw, a'm corph i'r Ddaear, i Bydrni ac i'r Pryfed.

Yr wyf fi yn gwrthod o'm gwirfodd ac yn gadael pob daoedd amserol, y rhai nid ydynt ddim arall ond pur wagedd.

Mae'n edifar gennyf o waelod fynghalon am fy mhechodau, a hynny, o dra cariad ar Dduw.

Yr wyf fi yn maddeu o waelod fynghalon i'm holl Elynnion.

Yr wyf fi yn credu yn Nuw, Vn mewn Hanfod: a thri mewn Personnau,

ſonnau, y Tad, y Mab a'r Yſpryd Glan: ein Creawdwr, ein Ceidwad, ein Rhybrynnwr: Hollalluog, Holl-ddaionus, Holl-hael, Holl-ddoeth: a darfod i'r ail Berſon, yr hwn yw Mab Duw, wneuthur eihun yn ddyn, a marw ar y Groes i'm gwared fi, a phob pethau eraill y mae'r Eglwys Lan, Gatholic, *Aſoſtolic*, Ruſeinaidd yn eu goſod o'm blaen i i'w credu.

Yr wyf fi yn gobeithio o drugaredd Dduw, trwy ryglyddiannau ſy Iachawdwr daionus Ieſu Chriſt, cael maddeuant o'm holl bechodau, a bywyd tragywyddol.

Yr wyf fi yn caru Duw, er ei ſwyn ef eihun yn vnic a'm holl galon, a'm holl enaid, ac a'm holl nerth.

Yr wyf fi yn cwbl-ymroi fyhun yn lan, yn hollawl ac yn gyflawn i drefnid ei Ewyllys addoladwy ef; gan fod yn barod i Wneuthur a Dioddef, i fod mewn clefyd a iechyd, i fyw a marw, ar yr amſer, ac yn y modd y mynno ef. Bid ei ewyllys ben-

bendigedic ef. *Amen*, *Amen*.

Yr wyf fi yn gorchymmyn fy enaid, a'r cwbl ac sydd ohonof i gyfrwng Mair forwyn ogoneddus, fy Mam ddaionus i a'm Canllaw: ac i gyfrwng Sanct *Joseph*, ac i gyfrwng fy *Angel* Ceidwad, a holl Sainct y Nef, gan ddymuno arnynt yn ostyngeiddlon fy helpu i ar awr fy angeu.

Yn eiriau diweddaf i mi, a gostyngeiddrwydd cyflawn gyd'ag edifeirwch calon, yr wyf fi yn llafaru *Iesus*, *Maria*, gan ddymuno marw yn eu breichiau bendigedic hwynt. A phan nas gallo fy nhafod lafaru yr Enwau sancteiddlawn hyn, yr wyf fi yn dymuno gwneuthur hynny a'm calon.

Os fy synwyr a'm calon a fethant y pryd hynny, yr wyf fi yn eu llafaru hwynt ynawr tros y pryd hynny, a holl serch possibl a gostyngeiddrwydd calon. *IESUS*, *MARIA*.

FINIS.



Cynnhwysiad y Llyfr.

Y

FINIS.



ER maint y fu gofal a dyfalwch y Golygwr astud yn ceisio diwy-gio y beiau aneirif yr oedd y Printiwr dieithr yn eu gwneuthur (o gan ei anwybodaeth o'r Jaith) ym-mhob dalen o'r gwaith ymma; etto e a ddiengodd llawer ohonynt ei olwg ef. Amhynny yr wyf yn dy-muno arnat, y Cymro Mwynlan, yn arfer y Llyfr gan gymmeryd pin c inc emendio, o'r hyn lleiaf, y hai ymma yn canlyn.

ERRATA.

PAgin 3. Lîn 1. Ymdddwyn *darllain* Ymddwyn. p.4.l.3.cyntaf *darll.* cyn-af. p. 8. l. 16. iude *darll.* inde. p. 9. 6. yn ddaear *darll.* yn y ddaear. p. 12. 15. saul *darll.* sawl. *Ibid.* 17. Diodef *darll.* Dioddef. p. 15. l. 14. anguenrhei-

X diol.

diol. p. 17. l. 1. Gweithredeedd *darlla*
gweithredoedd. p. 19. l. 13. enaid *darll*
henaid. p. 21. l. 9. hi *darll*. ef. *ide*
l. 10 p. 22. l. 1. gwiſeo *darll*. gwiſco. p
23. l. 21. rhaiwedd *darll*. rhinwedd. i
ic. ymddi *darll*. hymdd ffynno. p. 25.
9. rhuddhau *darll*. rhyddhau. p. 28. l.
O. chm *darll*. orchymmynion. p. 30. l
13. enaid *darll*. henaid. p. 31. l. 2.
darll. di. *ibid*. 17. ngwaig *darll*. ngwraig
p. 34. l. 6. marwoaeth *darll*. marwolaeth
p. 38. l. 3. yſgeini *darll*. hyſgeini. p
47. l. 13. amed *darll*. amen. p. 48. l. 1
weluy *darll*. weſy. p. 49. l. 3 uc ac *darll*
ac y. *ib*. 7. adeudydd *darll*. adeunydd. *ib*
14. attoti *darll*. attat ti. p. 51. l. 11. dy
wedd *darll*. dyweded. p. 57. l. 15. yſpll
d. yſpyllu. p. 59. l. anguenth *d*. angenrh
p. 6 . l. 18. drawſymater *d*. drawſymarfer
p. 61. l. 8. ddarfonod *d*. ddanſonodd. p
63. l. 25 ſwynwy *d*. ſwynwyr. p. 65. l. 9
wybo ol *d*. wybodol. p. 66. l. 11. ynew
d. ynawr. *ib*. rinwedd *d*. rinwedd. p. 68
l. 18 madduant *d*. maddeuant. p. 69. l. 14
a wael *d*. o wael. p. 70. l. 14 oddiwruth
d. oddiwrth p. 72. l. 2. gyffellu *d*. gyffeſlu
ib. 18. oc *d*. ac. p. 77. l. 4. bod *d* bob. p
83. l. 12. dwwiol *d*. duwiol. p. 86. l. 8
Orchym *d*. Gorchymmyn. p. 87. l. 13
bwryas *d*. bwrpas. p. 93. l. 5. weddyliau *d*.
meddyliau. *ib*. 10. dymnodd *d*. dymunodd
ib. 12. gymmel *d*. gymell. p. 98. l. 2. yob
d.

pob. p. 103 l. 5, mawr *d.* fawr. p. 105
10. wir fod *d.* wir fodd. p. 108. l, 5. ped-
od *d.* pechod. p. 110. l. 23. diodef *d* dio-
def. p. 111 l. 4 clefefydon *d.* clefydon. p.
13 l. 6 rhefwn *d.* rhefwm. p. 114 l. 17
aon *d* Farn. p. 115 l. 21 profeffu *d.* pro-
ffu. p. 11 l. 25 Anffyddloniaiaid *d.* An-
yddloniaid. p. 119 l. 15 eihun *d.* eichun.
. 2. hynny *d.* hynny. p. 1 6 l. 19 *dilea*
n. p. 1 9 l. 12 addroddion *d.* adroddi-
n, p. 130 l. 2; yn *d.* yn y. p. 134 l. 15
d. ac. p. 135 l. 14 *d.* Chriftianogion. *ib.*
i gyforwydde *d.* gyfarwyddo. p. 137 l.
o annuywiold *d.* annuwiold. p. 138 l 12
od *d.* bob. p. 139 l. 14 adrodiad *d.* adro-
ddiad. p. 140 l. 1 gobethio *d.* gobeithio.
b. 23 bod *d* bob. p. 141 l. 6 glowg *d.*
golwg. *ib.* 6 Celwydau *d.* Celwyddau. *ib.*
o daifu *d*, ddarfu. p. 143 l 9 Cad. *d.*
Cadwedigaeth p 145 l. 10 Dduw *d.* Duw.
p. 14 l, 9 ympiyddio *d* ymp ydio. p. 149
l. 13 tuag blant *d* tuag at blant. *ib.* 5
ydd-ddid *d.* rydd did. *ib.* 9 wafanaithu
d. wafanaethu. *ib.* 25 lawr *d.* lawer. p.
150 l. 11 dippio *d.* gippio. *ib.* 23 dywed-
wick *d* dywedwch. p. 152 l. 26 Agusftin
d Auguftin. p. 156 l. 22 fodlcd *d,* fodlon.
ib. 26 er hen *d.* yr hen. p. 157 l. 26
ffwddyn *d.* flwyddyn. p. 160 l. 25 edife-
wch *d.* edifeirwch p. 163 l. 6 llyr *d.* llwyr.
ib. 12 *dele* yn p. 164 l, 8 *dele* neu. p.
165 l. 17 mod *d.* modd. p. 169 l. 4 Peco-

X 2 dau

dau *d.* Pechodau. p: 172 l. 14 dyhuun *d.* dyhrn. p. 184 l. 14 gobeinthio *d.* g beithio. p. 189 l. 13 bod *d.* bob. p. 9 l. 17 hibara *d.* hirbara. p. 192 l. 3 weddi *d.* wedi. p 195 l. 8 awyddccau *d.* arwyddoccau. *ib.* 26 chariad *d* cariad. p. 199 l. 26 chunain *d.* cuhunain. p. 209 l. 25 anghen *d.* angenrh. p. 216 l. 3 muyaf *d.* mwyaf. *Ib.* 6 digwynd *d.* d gwydd. p. 219 l 20 ieungtid *d.* ieuengtid. p. 223 l. 14 fificabis *d.* fififficabis. p. 227 l. 18 Filij *d.* Ffili.

Pagin. 228. *scrifenna yn ymyl y pagin neu'r tu dalen ymma y geiriau hyn i'w darllain arol y gair diweddaf o'r lin gyntaf*: trugarha wrthym. Ti yr hwn wyt yn dwyn ymmaith bechodau'r byd *gan ddodi nod i'w bod hwynt i'w darllain arol y gair* byd *yn y lin honno.*

Pag. 229 l. 1 dioddegarwch. *d.* dioddefgarwch. p. 230 l. 15 Benduhwn *d.* Bendithiwn. p. 233 l. 22 o llewyrch *d.* o lewyrch. p. 237 l. 6 es dderbyn *d.* ei dderbyn. p. 241 l. 17 attot *d.* attat. p. 248 l. 5 brynnaeth *d.* brynniaeth. *ib.* 24 attot *d.* attat. p. 253 l. 12 *dele* y. p. 267 l. 3 iechawd *d.* iachawd. p. 275 l. 5 attot *d.* attat. p. 283 l. 6 attot *d.* attat. p. 289 l. 11 AYglwydd *d.* Arglwydd. p. 305 l. 19 Cably *d.* Cablyd. p. 309 l. 1 ddarpariſt *d.* ddarperaiſt. p. 318 l. 8 y rhagori *d.* yn rhag. *ib.* 11 *dele* diſ- p. 335 l. 5 eneiadiau *d.* eneidiau p. 337 l. 5 yr Yſ- *d.* yr vn Yſ-

P. 344

p. 340 l. 2 ddarparaiſt *d.* ddarperaiſt. p. 37 l. 15 pachu *d.* parchu p. 3 0 l. 18 dywaltaiſt *d.* dyweltaiſt. *ib.* 20 adawaiſt *d.* adewaiſt. p. 4 1 l. 17 vnicenedledic *d.* vnigened. p. 413 l. 8 *yn yr ymyl.* Priadd *d.* Praidd. p. 423 l. 3 fyddyn *d*, fyddin. p. 385 l. 11 gadawaiſt *d*, gadewaiſt. p. 485 l. 15 i'r *d.* îr. *ib.* 19 îr *d.* i'r. p. 468 l. 26 mylwyr *n*, milwyr. p. 476 Ya *d.* Yr.

Heblaw y rhain, mae llawer o lythyrennau wedi eu goſod yn amryw ſannau y naill yn lle y llall, megis *f* ac *ſ*. *n* ac *u*, *t* ac *r*, &c. y rhai a eill y Darllennydd hawddgar wrth ddarllain eu diwygio.

Y Colect sydd i'w ddywedyd ar Ddy'gwyl S. Luc *Evangelwr a ollyngwyd allan yn y lle priodol, sef* 18. *fis Hydref.*

CYfrynged trosom ni attolygwn arnat O Arglwydd, dy Evangelwr S. *Luc*: yr hwn er mwyn anrhydeddu dy Enw di, oedd yn dwyn marwolaethiad y Groes yn wastadol yn ei gorph. Trwy ein Harglwydd Jesu Christ dy Fab di: yr hwn sy'n byw ac yn teyrnasu yn vndod yr Yspryd Glan Duw: tros holl oesoedd oesoedd, *Amen.*



Taflan o ymbell eiriau a arferwyd ymma, y rhai nid ydynt nemmor ſathredic yn rhyw fannau o Gymru, gyda'i hyſtyr mewn geiriau mwy cyffredin.

A Chlyſur } *yw arfod neu occaſiwn.*
Adeg. }
Ammeu. *Dowtu, petruſſo.*
Ammharu. *Methu, mynd yn waeth.*
Amnaid. *Bec a'r llygad neu'r pen.*
Anllad. *Cnawdol, godinebus.*
Annylys. *Ancerten, heb fod yn ſiccr.*
Anturio. *Hyderu, fentrio.*
Ardal. *Gwlad Provins.*
Aſgen. *Briw, clwyf, niweid, archoll.*
Braw. *Ofn, dychryn, &c.*
Bôd yn gnawd. *Bod yn arferedig ac yn naturiol.*
Brwydr. *Ymladd, cad, trin, trafod.*
Budd. *Lles, ced, proffit.*
Buddugoliaeth. *Victori, gorfodaeth.*

Canllaw. *Adovcat.*
Caredd. *Creim, bai mawr.*
Cethru. *Hoelio.*
Coelio. *Credu.*
Crybwyll. *Gwneuthur son.*
Cyfanneddu. *Trigo, preswylio.*
Cyfansoddi. *Composio.*
Cyfeddach. *Gwledd, Sir dda. Gwleddu.*
Cyfeirio. *Mynd yn vnion tuac at, &c.*
Cyflafan. *Creim, bai mawr, caredd.*
Cyffredin-Rwysg. *Republic.*
Cymmodloni. *Cyttuno, mynd yn ffrinds*
Cynhyrfu. *Cythryblu, cythruddo.*
Cynllwyn. *Twyll. Sieis neu sieg.*
Cynnyddu. *Chwanegu, mynd well well.*
Cyweirio. *Ail wneuthur, repairio.*
Damwain. *Happio, digwydd, ffortuno.*
Deilliaw. *Llifo allan, mynd ymaes o.*
Doel. *Vn a fwriwyd ymaes o'i wlad, Alltud, Allwlad, Dieithrydd.*
Deongl. *Esponi, datgan.*
Dichell. *Twyll cynllwyn, cyfragod.*
Diddymmu. *Gwneuthur yn ddim.*
Difangolli. *Colli o'r fan, difannu.*
Digwydd. *Happio damwain, ffortuno.*
Dihenyddu. *Lladd gwneuthur i vn farw.*

Dihir,

Dihir. Dihiryn. *Dyn drwg cas.*
Diosg. *Diwisgo, tynnu dillad.*
Dirmyg. *Ammharch, contempt.*
Dirwest. *Ymprydd ymgadw heb fwyd.*
Dir yw. *Mae'n rhaid.*
Diwyd. *Gofalus ac yn cymmeryd poen.*
Dull. *Fform, gwedd modd.*
Dwys. *Pwyllog, grav a synhwyrol.*
Dynwared. *Dilyn, imitatu.*
Eigion. *Annwfn, anoddyn, abyss.*
Egnio. *Ymorchestu, streivio.*
Edfryd. *Ail-wneuthur, restorio.*
Eiriol. *Gweddio, ymbil, dymuno.*
Enllibio. *Sarhau, ammharchu, calwm-nio.*
Erlyn. *Persecutiwn.*
Ffau. *Pwll, neu dwll dyfn yn y ddaear neu glawdd, ogof.*
Ffo. *Rhedeg ymmaith rhag un.*
Ffuant. *Ffug, rhagrith.*
Goresgyn. *Gorchfygu.*
Gorfod, Gorfodaeth. *Buddugoliaeth neu Victori.*
Goror. *Y wlad uchaf, y blaenau.*
Gorhydri. *Rhyfyg, insolens.*
Gormes. *Oppressiwn.*

Grillian. *Lleisio fel coed-glas yn llosgi.*
Grîs. *Stair, vn gradd o'r staerau.*
Grygnach. Gryngian. *Mwttrio.*
Gwahanu. *Neilltuo, separatu.*
Gwaith godden. *Gwneuthur peth o waith godden, yw gwneuthur peth o bwrpas, o wir fodd, &c.*
Gwaradwyd. *Conffusiwn cywilydd.*
Gwyro. *Troi peth ymaes o'i le, pervertu.*
Gwyrth. *Rhyfedd, miracl.*
Gwrthnysig. *Cyndyn, pervers.*
Gwthddywedyd, gwrthsefyll, gwrthwyneb, &c. *yw dywedyd yn erbyn, sefyll yn erbyn, wynebu yn erbyn, &c.*
Gwynnian. *Y pethau y fo'n dda, yn hoff, yn ddifyr, &c. gan vn.*
Gwyd. *Bai, veis, pechod.*
Haeru. *Affirmo.*
Haint. *Clefyd, infectiwn.*
Hoedl. *Bywyd, einioes.*
Honni. *Cyhoeddi.*
Hudo. *Twyllo.*
Hyder. *Eondra, conffidens, rhyfyg.*
Hulio. *Tanu megis lliain ar fordd, llen ar wely, &c.*

Lla-

Llabyddio. *Lladd a cherrig llaw.*
Llafasu. *Beiddio ventrio.*
Llaryaidd. *Mwyn, tirion, clement.*
Lleithio. *Gwlybhau mynd yn wlyb.*
Llengau. *Lluoedd o amgylch 6 mil eu rhifedi, Legionau.*
Llêg. *Gwan iawn, methiant.*
Llestair. *Rhwystro, lluddias, rhagod.*
Llithio. *Enteisio, denu.*
Llonder, llonni. *Llawenydd, llawenhau.*
Lludded. *Diogi, blinedd.*
Lluddias. *Rhwystro. llestair, rhagod.*
Lluniaeth. *Bwyd, cynheiliaeth, ymborth.*
Llyfrdra. *Gwangalondra, cowardiaeth.*
Llysu. *Gwrthod.*
Mabwysiad. *Adoptiwn.*
Manson. *Murmuro.*
Math. *Tebyg.*
Mewyd. *Diogi.*
Musgrell. *Gwan, llesg, dinerth.*
Mynegi. *Adrodd, dywedyd.*
Nawdd. Nodded, Noddle, Noddfa. *Amddiffyn, protectiwn, maddeuant.*
Pan. *Ffwrr, blew man.*
Perwyl. *Gwaith, effect.*

Petru-

Petrus, Petrusso. *Dowt, dowtio.*
Rhagddarbod, Rhaglunıaeth. *Rhagweled, providens, rhagddarpar, &c.*
Rhaglaw. *Rheolwr, president.*
Rhagod. *Rhwystr, rhwystro, llestair.*
Rhuso. *Cilio ynol, ymaros.*
Rhieni. *Tad a Mam.*
Rhuthro. *Rhedeg at, neu gwympo ar ryw beth yn fforddrych neu yn viollent.*
Rhodres. *Pomp.*
Rhwysg. *Gallu ac awdurdod, rheollaeth, pomp.*
Sarhaad. *Contumeli, ammharch.*
Siommi. *Twyllo.*
Syrthio. *Cwympo.*
Syllu. *Edrych yn daer, gazu.*
Talaith. *Provins, gwlad, ardal.*
Tangnefedd. *Heddwch.*
Trabludd. *Ymladd, cynnwrf, trallod.*
Truth. *Gweniaith, ffatriaith.*
Tyccio. *Ffynnu, llwyddo, rhwyddhau.*
Ymbil. *Dymuno yn ostyngeiddlon, gweddio, deisyf, gofyn yn daer.*
Ymddiried. *Gobeithio yn, confeido.*
Ymddibynnu. *Crogi wrth ryw beth, dependu.*

Ym-

Ymgeleddu. *Cynnal, rhoi, a gwneuthur pob peth angenrheidiol i un megis y gwna tad a mam.*

Ymmunedd. *Diodde∫garwch.*

Ymogor. *Trig∫a, pre∫wylfod.*

Ynni. *Vigor, calondid.*

Yſtlen. *Sex, y rhyw gwryw neu'r fenyw.*

Yſcrubl. *Anifail-gwaith.*

Yſglwyf, Yſglyfaeth. *Yſpail, praidd plyndriad.*

Y.

Y Cymro Mwynlan.

YR oedd yn y mryd i, mewn rhai o'r dalennau hepcor hyn, dangos i ti y rhesymmau a wnaeth i mi scrifennu peth o'r Lladin sydd ymma, a rhai o'r characterau priodol i'r Jaith Gymraec: eithr oblegid y geill y llyfr hwn (ond antur) syrthio hefyd i dwylo rhai o'r Saeson, mi a dybias yn well, eu dangos hwynt yn Saesnec, er mwyn peri cywilydd ar y Saeson, a thrwy hynny, eu gyrru hwynt i ddyscu llafaru Lladin yn iawn gan y Cymro. Dymma ganhynny y rhai pennaf.

The *Welsh* would pronounce *Latin* very true, if they would alwayes pronounce the first four Latin Vowels as they do the same in their own Language, and the Latin vowel *u* as they do the vowel *w* in *Welsh* with the Consonant *j* (in the pronunciation

ciation of the other Consonants neither they nor the *English* do much err) as they do it in their own Language. This if the *Welsh* would do, without doubt they would pronounce Latin as true, or more true than any other Nation. Whereas now they pronounce it very ill, because they imitate the *English*, who pronounce Latine extreme falsly: by reason that they commonly give the same pronunciation to the Vowels in Latine, as they give to them in *English*, which is so various and confused, that it is impossible to give a Stranger a Regular Direction to pronounce *English* Vowels aright. Because, for example, the *English* pronounce the Vowel

The Welsh Vowels are put over the English to shew the distinction of their pronunciation.

A. three wayes, as { o a y
in these words: { Call, Can, Sugar.

E. four ways, { e i y uw
as in { The, Be, Her, Blew.

I.

I. four ways, as in	yi u y i Bind, This, Birds, Wing.
O. four ways, as in	o w y ow For, To, Prove, Old. uw u y
V. five ways, as in	Pure, Business, Must, e w Burie, Chuse.
Au. two ways as in	aw o Author, Cause.
Oo. two ways as in	w y Good, Blood.
Ou. four wayes, as in	o ow y Though, Soul, Touch, w Court.

And 'tis ridiculous to hear Children and others taught to read, when the Teacher sayth *B, e,* bi. *T, o,* tu. *&c.*

Neither can there be any Rule given to know, how every Vowel and Dipthongue ought to be pronounced in each *English* word, but by ranging every word in the Dictionary,

onary into ſeveral Catalogues.

The reaſon of this ſtrange Miſce-lanie and Confuſion is, becauſe there be as many Simple Vocal Sounds in the *Engliſh* as there be in the *Welſh* Language, *viz.* ſeven. That is, beſides the five ordinary Latine vocal and ſimple ſounds, there be two more: which the *Welſh* for diſtinction ſake expreſſe with theſe Characters, *u*, and y. But the *Engliſh* aſſigning no diſtinct Character for ſo diſtinct ſounds (which nevertheleſs are moſt frequent in their Language) expreſs the former ſometimes with an *i*, as in the words *Bid, Fill, His,* &c. ſometimes with a *y*, as *Syllable, Symptome, Myſterie,* &c. And the other ſound (which the *Welſh* call their ſeventh Vowel, and the *French* their *e* feminine) the *Engliſh* expreſs with every one of the five uſual Vocal Characters, moreover with the Dipthongues *oo*, *ou*: as is apparent by the former examples, and hundreds more.

Now,

Now, you shall scarce find an *Englishman*, who (though well learned and vertuous) will be persuaded, that there is so distinct a Variety of Vocal sounds in the *English* Tongue, as is here describ d. And this is, because he never took notice thereof: so that like one who never learned to read until he be far in years, he hath great difficulty to apprehend these distinctions of Vocal sounds. And therefore he will stiffly maintain, that all the difference proceeds from the various conjunction of Consonants. Whereas there is no *Welshman* that can read *Welsh* knowingly, though his hearing be neuer so dull, who doth not clearly perceive the Distinction of these seven Vocal simple sounds, even abstracted from all Consonants.

The *English* then pronouncing in *Latine* the Vowel *a* like an *e*, the *e* like an *i*, the *i* like the Dipthongue *ei*, or rather the *Welsh* *yi*; the *o*

some-

ſometimes and the *u* alwayes before a poſition or a double Conſonant like the *Welſh* y, or the *French e* feminine, make ſuch ſtrange *Gibbridg* to the ears of Externes, that it often puts them to their wits end to imagin what an *Engliſh* man means, when he ſpeaks Latin. Inſomuch, that ſome have taken me aſide, ſeriouſly to ask me what Language the young *Engliſh* Traveller (my Companion) ſpoke to them, when he had ſpoken true Latine after the *Engliſh* Mode.

Others more acquainted with the *Engliſh* manner, will contentiouſly maintain, that the *Engliſh* do generally ſpeak through their teeth: this is becauſe of all the Vowells ſometimes, and the *u* ſo often pronounced by them like the *French e* feminine or the *Welſh* Vowel y: as *cyr, cym cyrno, cyltro, byxys, byſtym, ſynt, apyd, byrgym, &c.* inſtead of *Cur, cum, curno, cultro, buxus, buſtum, ſunt, apud, burgum, dum, &c.* Neither

ther *Italians*, *Germans*, *Græcians*, *Asians*, *Africans*. *Spaniards*, nor any other Nation, no nor the *French*, (though they have their peculiar way) pronounce *u* in Latine after this manner. And because I endeavoured to avoid this Error, and to utter the other Latine Vowels, as I do the same in *Welsh*, a certain Clergyman of eminent quality in a City where many Learned *English* have continually sojourned above eighty years, told me that he had not heard an *English* man pronounce Latine more distinctly than I did.

Yn ficcr pettasai'r sawl a brintiasant Gymraeg gyntaf, heb droi rhai o'r Characterau Lladin allan o'i llafar priodol (megis y gwneuthant yn ddigon diraid) i yspysu'r llafer Brithoneg: ond wedi gadael yr (*e*) i arwyddoccau y llafar tywyll, yr hwn yw ein seithfed Fogail ni, megis yr oedd ein Henafiaid ni gynt yn aifer, ac y mae'r Francod fyth yn gwneu-

gwneuthur; gan yspysu'r llall nen'r (*e*) wiyw a nod ar ei phen, megis mae atter yr vn Francod : a chan yspyssu ein pummed Fogail ni a'r (*ij*) neu mewn geiriau yn tarddu o'r Lladin a'r (*ü*) hon : fel y gallesid gadael yr (*u*) arferedig i arwyddo ein (*w*) fogail ni (megis y mae holl Natiwnau y Byd wrth lafaru Lladin ganmwyaf yn gwteuthur; a ninnau fyth yn dilyn yr Hen Saeson, y rhai a'n tywysasant ni i arwyddoccau llafar yr (*u*) a'r lythyren (*w*) fel y gwelwn wrth eu modd hwynt yn scrifennu gynt *wlstan*, *wlfer*, &c.) ac er dibennu, fel y gallesid gadael yr (*v*) hon i yspyssu ein (*f*) ni, gan fod y Saeson y rhai yr ydym ni yn ei dynwared yn hyn, wedi pedio, (oddieithr eu Clowoniaid hwynt, y rhai sy byth yn cadw'r arfer) a llafaru'r (*f*) megis (*v*) gonsonant : Pettasid (meddaf) wedi gwneuthur hyn, fe a fuassai'r scrifen Gymraeg yn harddach ac yn deccach nac y mae hi yrwôn o ran cynnifer (*f*)

a

ac (y) hirgynffonnig, ac ni fuaſſai Rheolau'r Grammadeg yn dim anhowſach: ond y Jaith yn llai rhyfeddol i Ddieithriaid, a'r Cymru eu hunain wrth hynny a wnaethid nid yn vnic yn aplach nac vn Natiwn arall, i wybod ac i ddyſcu llafaru Lladin yn gywir; ond heſyd i wybod yn well a dyſcu i eraill iawn lafar amryw Jeithydd eraill. Yr hyn Ragoriaeth oll a ddarfu i ni ei golli trwy ddynwared y Saeſon. Yn ddiau, mae i ni achos da am ddynwared y Saeſon ffyddlon yn eu rhinweddau duwiol o garu Duw yn fwy na'r Byd; yn eu gwaſtadrwydd anyſgog yn proffeſſu y wir ffydd Chriſtianogol, ynghanol pob cam, colledion ac ammharch: yn eu haelioni difeſur er mwyn Duw: yn eu goſtyngeiddrwydd yn maddeu i'w gelynion, a'i mwyneidd-dra yn eu caru hwynt, &c. yn y rhai y maent hwy yn rhagori ar holl Natiwnau y Byd: ond am eu dynwared hwynt yn mingammu Lladin, ac

wrth

wrth hynnny yn anrheithio llafar Jaith dda, nid oes i ni na rheſwm ñac achos.

FINIS.
